George du Maurier

TRILBY

George du Maurier

Trilby

En liden elskovssang jeg véd,
hvor sorg og glæde går op og ned.

eBibliotek 1800

2024

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af George du Maurier: *Trilby* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of GEorge du Maurier: *Trilby* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

BY NC SA

"Der viste sig en højst besynderlig fremtoning."
Efter illustration af forfatteren.

1. kapitel

"Mimi Pinson est une blonde,
Une blonde que l'on connaît;
Elle n'a qu'une robe au monde,
Landérirette! et qu'un bonnet!"

– Alfred de Musset

Det var en smuk, solklar, strålende dag i april.

Det store ateliervindue i loftet, hvorigennem en frisk velgørende nordvestbrise strømmede ind, stod på vid gab. Omsider var man kommet så nogenlunde i orden. Det vældige klaver, udgået fra Broadwoods etablissement, var endelig arriveret fra London med det bekendte langsomtog og stod nu, nylig stemt, langs den østlige væg; lige overfor på den modsatte mur fandtes en malerisk opstilling af fleuretter, fægtemasker og boksehandsker.

Ned fra loftsbjælkerne hang en trapez, et knudetov samt to andre reb, hvert forsynet med en ring. Vægfladerne, holdt i den sædvanlige tunge, røde farve, oplivedes ved gipsafstøbninger af ben, hænder og fødder, Dantes hoved, Michel Angelos relief *Leda med Svanen* samt en kentaur fra The Elgin Marbles, og på ingen af disse genstande havde støvet endnu fået tid til at lejre sig.

Desuden fandtes der nøgenstudier i olie, kopier af Tizian, Rembrandt, Velasquez, Rubens, Tintoretto, Leonardo da Vinci, men ingen af Botticellis skole eller Mantegna & Co., et firma,

hvis værd endnu ikke var gået op for det almindelige publikums bevidsthed.

Højt oppe på den ene væg løb en bred hylde, hvor andre afstøbninger havde fundet plads: Terrakottaer og eftergjorte bronzer, en lille Theseus, en liden Venus fra Milo, en diminutiv diskoskaster, en lille bitte mandsperson, hvis hud var flået af, og som indtog en truende stilling mod himlen (hvad der under de foreliggende omstændigheder nok kunne anses for til en vis grad berettiget), en løve og et vildsvin af Barye, en anatomisk fremstilling af en hest, der under livets omskiftelser havde sat sine tre ben og begge øren til, et hestehoved fra Partenontemplet, ligeledes uden øren, samt en buste af Clytia, med sin skønne lave pande, sit blide blik, der tomt stirrer ud i det blå, og hint uforlignelige træk med skuldrene, der gør hendes bløde barm til en rede, et hvilested, en pude, et ly for verdens storme – til noget, en mand kan ønske sig og længes efter sit hele liv, og som slægt efter slægt vil hige efter, slide for og kæmpe for at opnå, så længe der ruller varmt blod i årerne.

I krogen ved kaminen så man en rist, en stegepande, en ristegaffel samt en blæsebælg. Gennem glasruden i det nærved stående madskab skimtedes tallerkener og glas, knive med sirlige sorte skafter, tinskeer samt tre langgrenede stålgafler, en salatkumme, eddikeflakoner, en oliekaraffel, to sennepskrukker (engelsk og fransk) foruden flere lignende genstande, alt omhyggelig rent og pænt. Gulvet, der med et betydeligt forbrug af tid og penge var blevet bonet spejlblankt, dækkedes til dels af to leopardskind og et vældigt persisk bedetæppe. Af dette tæppe var imidlertid godt og vel den ene halvdel (neden under trapezen og fjernest fra vinduet, under hvilket et modelbord

stod opstillet) atter dækket af en grov bastmåtte, for at beboerne frit kunne hengive sig til brydning eller anden lignende idræt uden at risikere at falde eller at komme til skade.

To andre vinduer af den almindelige franske type, forsynede med jalousier og dækkede af lette nedhængende, gennemsigtige gardiner, vendte ud mod øst og vest for efter behag at kunne indlade solens opgang eller dens nedgang eller måske lukke disse ude. Men foruden det allerede beskrevne fandtes der også alkover, nicher, afbrydelser i vægfladerne, småbitte kroge og krumholter, der med tiden ville kunne fyldes med hvad som helst: med ting til personlig bekvemmelighed, nipssager, husgeråd eller sjældne fund – alt sådant, der bringer hygge i en stue, følelse af velvære hos beboeren og kan være dyrebar for erindringen i kommende tider – længe efter, at man med sorg har måttet forlade den.

Og lige under det store nordlige vindue, arbejdsvinduet, strakte sig endelig i vældig majestæt en blød og indbydende divan, så omfangsrig, at tre velfodrede, veltilfredse englændere i al magelighed kunne slænge sig på den og ryge deres piber uden at genere hinanden i deres bevægelser – hvad de da også særdeles ofte gjorde.

For nærværende øjeblik var den ene af disse omtalte englændere – en robust yorkshiremand, almindeligt kaldet Taffy: en person af fornemt blod (han var nemlig fjernt beslægtet med en baronet) – beskæftiget på anden og mere virksom måde. Kun iført skjorte og benklæder og med bare arme svingede han sine indiske håndvægte over hovedet, så det havde skik. Ansigtet glødede, sveden perlede på hans pande, og blikket tindrede vildt. Det var et sværlemmet ungt menneske

med smukke træk, med velvillige, men koleriske blå øjne; musklerne i hans brune arme lå spændte og hårde, som om de var af stål.

I samfulde tre år havde denne yngling båret Hendes Majestæts soldateruniform og havde gennemgået hele Krimfelttoget uden at hente sig så meget som en skramme. Han ville utvivlsomt have været med blandt de berømte seks hundrede ved Balaklava, hvis han ikke uheldigvis havde forvredet håndleddet dagen forud ved tillige med nogle kammerater at hoppe skade i løbegravene. At han ved denne lejlighed gik glip af sin chance, enten til udødelig hæder eller graven, som det nu kunne falde sig, føltes senere som en ydmygelse, der gjorde ham led ved soldaterlivet, og som han aldrig forvandt. Og da der så samtidig begyndte at dæmre i hans sjæl en lyst til at slå ind på kunstnerbanen, så solgte han i en fart sin bestalling og rejste til Paris, hvor vi altså nu ser ham i virksomhed.

Han var af vindende ydre, med regelmæssige, ærlige træk, men det gør mig ondt at måtte tilstå, at han foruden sit svære, nedhængende overskæg bar mørkebrune bakkenbarter af denne langagtige form, som man i sin tid ret betegnende kaldte "Piccadilly grædepile", og som fik deres dødsstød af mr. Sothern i stykket *Lord Dundreary*. Det var den gang en modesag for enhver af Englands håbefulde ungdom, der kunne afse det fornødne kvantum tid (og hår), at pleje sådanne misfostre af whiskers; jo tykkere og frodigere de var, desto mere uimodståelig følte vedkommende yngling sig. Det syntes i hine dage næsten utænkeligt, endogså i Hendes Majestæts livgarde, at noget ordentligt menneske udenfor gejstligheden og

skuespillerstanden kunne gå om med glatraget hage eller overlæbe.

… Men hvor er den nu, den gyldne flod,
Der vældede ud over brystets hvælving …?

Indehaver nummer to af den foran beskrevne herlige beboelse – Sandy, kaldet lairden af Cockpen – sad i en næsten lige så ugenert klædedragt ved sit staffeli, beskæftiget med at male en miniaturudgave af en livagtig spansk toreador, der ved højlys dag bragte en fornem dame en serenade. Kunstneren havde vel aldrig været i Spanien, men var tilfældigvis og for en slik kommet i besiddelse af et komplet toreadorkostume på Boulevard du Temple; guitaren derimod var lejet. Han (lairden) havde sin pibe i munden, nota bene med pibehovedet hængende nedad, da ilden i det var gået ud; nu dryssede asken jævnt ned over hans benklæder, hvor adskillige brændte huller antydede, at denne måde at ryge på var en af hans ejendommeligheder.

Ganske uden synlig foranledning og med en stærk, men ikke skurrende skotsk accent begyndte vor kunstner pludselig at deklamere:

I det skønne Paris, der ligger et stræde,
For hvilket både rim og sprog går i stå;
Ru Nerve day Petty Shong det mon hedde,
Det er udlagt: Ny-vejen til de enge så små …

Ved tanken om det udødelige vers, han her havde begået, lo han indvendig og det med et udtryk på én gang så uskyldigt og fornøjeligt, at det var en ren fornøjelse at betragte ham.

Også denne mand var først kommet ind i samfundet gennem den forkerte dør. Forældrene (retskafne, religiøse folk i Dundee) havde bestemt sønnen til sekretær i et af regeringskontorerne, ligesom faderen og bedstefaderen før ham havde været. Og nu stod bemeldte søn her i det berygtede Paris, malende toreadorer og nynnende på en bouillabaisse-ballade, ingenlunde i nogen slet hensigt, men simpelthen i uskyldig tankeløshed; langt oftere faldt dens ord ham på læben, når vi skal være ærlige, end f. eks. aftenbønnens.

På knæ i divanen med albuerne i vinduet befandt sig en tredje og endnu ungdommeligere yngling. Han gik almindelig under navnet "Lille Billi". Det grønne gennemsigtige gardin havde han slået til side, og han stirrede med opspilede øjne ud over de Parisiske tage og skorstenspiber nedenunder, alt imens kæberne var i travl virksomhed med et franskbrød samt en delikat servelat-pølse, efter lugten at dømme rigeligt tilsat med hvidløg. Han spiste med øjensynligt velbehag, skrupsulten som han var, efter hele formiddagen at have haft travlt i Carrels ateliers med studier efter levende model.

Lille Billi var liden og spæd af vækst, mellem tyve og enogtyve år gammel; hans pande var høj og hvid med mørkeblå fremtrædende årer, øjnene store, mørkeblå, trækkene fine og regelmæssige, håret kulsort. Skikkelsen var i øvrigt velskabt og yndefuld, hænder og fødder små; dertil var han langt bedre klædt end begge de andre, der ligefrem anstrengte sig for at spille "*Quartier Latin*" ud til fingerspidserne, hvad aparte påklædning angik, en bestræbelse, hvori de for resten afgjort havde heldet med sig.

I Billis smukke og vindende ansigt fandt man, ved nøje at studere det, en yderst svag og måske meget fjerntliggende antydning af jødisk race – lige nok til at minde om dennes energiske, hårdnakkede, uundertrykkelige og uudslettelige blod, der med rette anses af så høj værdi i stærkt fortyndet, homøopatisk dosis, ret ligesom den tørre, hvide spanske vin, Montijo, med hvilken det ingenlunde er meningen, at den skal drikkes ublandet, men uden hvilken – passende tilmålt – dog ingen sherry kan drage ud i verden og beholde sin buket; eller ligesom buldog-mærket, der i og for sig just ikke er kønt, men uden hvilket dog ingen myndehund nogen sinde tør gøre sig håb om at blive præmiedyr. I hvert tilfælde er dette blevet mig sagt henholdsvis af vinhandlere og hundeopdrættere – som bekendt de mest sandhedselskende mennesker, der findes. Til held for verden, specielt for os selv, har jo den langt overvejende del af os i det mindste et minimum af dette kostelige fluidum, hvad enten vi så ved det og viser det eller ikke. Og resten får se at klare sig, som bedst den kan.

Som altså Lille Billi gnavede væk, stirrede han samtidig ud over det befærdede torv nedenunder: Place St. Anatole des Arts, på de gamle bygninger lige overfor, af hvilke man just nu var i færd med at nedrive en del, formodentlig for at forhindre dem i at falde frivilligt. I mellemrummene grinede nu de gamle, revnede, sortsmudsede bagmure med mystiske vinduer og ældgamle rustne jernaltaner – syn, der hensatte beskueren i vidtsvævende drømme om middelalderlige franske eventyr, hvori elskov, forræderier og forbrydelser spillede hovedrollen: henfarne mysterier fra Pariser-historien.

Et enkelt hul gik tværs igennem hele bygningsfirkanten; den gav ham et glimt af floden, Cité, og den gamle, ofte omtalte "La Morgue" – druknehuset –, mens lidt til venstre Notre Dame de Paris' tårne hævede sig op mod den uklare aprilhimmel. Næsten hele toppen af byen lå udstrakt for ham; i det mindste kunne det med en smule fantasi let synes så, og ynglingen nød også synet med den nyankomnes glæde og interesse, for hvilken intet sprog kunne have givet ham noget fuldt ud tilfredsstillende udtryk.

Paris! Paris!! Paris!!!

Alene dette navn havde bestandig haft en magisk klang, hvad enten han tænkte sig det blot som et tomt ord eller som en skreven eller trykt eventyrverden at se på. Men her var da endelig tingen selv, håndgribelig, og han selv i egen høje person plantet midt i dens hjerte for at blive der og lære, så længe han selv gad, med den hensigt at ende som den store, berømte kunstner, han så længe og inderligt havde ønsket at blive.

Da måltidet var til ende, fik han ild på piben, kastede sig på sofaen og drog et dybt suk, et suk, der udtrykte hjertets uendelige tilfredshed med tilværelsen.

Aldrig havde han følt nogen lykke som denne, om hvis mulighed han end aldrig havde drømt. Og dog havde det ingenlunde skortet ham på lykke i livet. Han var jo ung og modtagelig, samme Lille Billi, havde aldrig været i skole og stod som følge deraf ret uskyldig overfor livets rørelser, ukendt med dets skyggesider, ukendt særlig med det franske, med Pariserlivet og dets *Quartier Latin*.

Hans opdragelse var foregået hjemme, drengeårene havde han tilbragt i London med sin moder og søster, der nu levede i

Devonshire under noget trykkende kår; faderen, der var død, havde været ansat i Finansministeriet.

Sammen med sine to venner, Taffy og lairden, havde han lejet det omtalte atelier. Her sov også lairden i et lidet, tilstødende hummer, mens Taffys logis lå i Hôtel de Seine i gaden af samme navn. Lille Billi selv havde slået sig ned i Hôtel Corneille, Place de l'Odéon.

Han betragtede sine venner og spekulerede over, om nogen anden dødelig monstro kunne have mage til disse prægtige kammerater.

Alt hvad de foretog sig, alt hvad de sagde, det var i hans øjne simpelthen udmærket; de var hans førere i livet, hans filosoffer, foruden at de var hans hjertensvenner. På deres side elskede Taffy og lairden dette store barn, som om det var deres eget.

Den kulsviertro, hvormed han optog, hvad som helst de udtalte eller foretog sig, rørte dem så meget mere, som de begge havde en ret klar følelse af, at han egentlig stod over dem. Hans næsten pigeagtige uskyld både morede og henrykte dem, og de anvendte deres yderste flid for at bevare den selv i *Quartier Latin*, hvor renhed i tanker ellers har ord for at føre på afveje, om den bevares alt for længe.

De holdt af ham for hans varme hjertelag, hans livlige og indsmigrende væsen; men tillige beundrede de ham egentlig i langt højere grad, end fyren selv anede, anerkendende i ham en hurtighed, skarphed og finhed i opfattelsen af alt, hvad der angik former og farver, en ubevidst let og lykkelig hånd, hvor det gjaldt gengivelse, en stærkt fremtrædende forståelse af alt skønt og tiltrækkende i naturen, parret med en særegen evne til at give det udtryk: egenskaber, hvormed de ikke selv var blevet

så ødselt udstyrede, og som – hvilket de ærligt tilstod for sig selv og indbyrdes – hos deres unge fælle kom nær til det, de forestillede sig som geni.

Hænder det nu nogen, at han indenfor sin allernærmeste kreds har en således udstyret person til omgangsven, da sker der dette, at man enten hader eller elsker ham, alt efter ens egen sjæls storhed og den måde, hvorpå man selv er skabt.

Taffy og lairden elskede nu Lille Billi – og det oven i købet højt. Ikke desto mindre havde jo Billi sine fejl. For eksempel denne, at han just ikke interesserede sig så overvættes for andre folks malerier. Til lairdens guitarspillende toreador stillede han sig således nærmest kølig, og det samme måtte desværre siges om hans forhold til den så kraftigt besungne skønne dame af stand, i hvert tilfælde udtalte han sig aldrig om dem, hverken rosende eller dadlende. Han betragtede Taffys impressionistiske billede (for Taffy var realist) i tavshed, og som bekendt er der intet, der i den grad sætter det sande venskab på prøve, som netop det, at man holder sin mund i sådanne tilfælde.

Men på den anden side måtte de erkende, når de sammen vandrede op på Louvre, at han just heller ikke havde meget at sige overfor Tizian, Rembrandt eller Velasquez, Rubens, Veronese eller Leonardo. Han så snarere på dem, der gik og studerede malerierne, end på selve disse, navnlig på kopisterne: de somme tider virkelig ret nydelige malerinder – hvilke gennemgående forekom ham nok så bedårende, som de virkelig var – og han tilbragte megen tid med at se ud ad vinduerne, hvor der jo var så meget at iagttage: Mere Paris for eksempel – dette Paris, af hvilket han tilsyneladende aldrig kunne få nok.

Bagefter derimod, når sindet var blevet mættet med klassisk skønhed, og de så spiste til middag sammen, mens lairden og Taffy udbredte sig i smukke vendinger om de gamle mestre eller skændtes indbyrdes om dem, da kunne han sidde stille, lyttende med ærbødighed og begejstring, ubetinget enig med dem i alt, hvad de sagde; senere kunne han så i de grinagtigste små pennetegninger gengive dem, just som de sad der og udtalte de smagfulde vendinger (hvilke skitser han sendte hjem til moderen og søsteren), alt med så slående lighed, så levende, at man næsten kunne høre de omtalte vendinger, så kvikt tegnede, at selve de gamle mestre ikke kunne have udført dem bedre, men tillige så uimodståeligt komiske, at man straks måtte erkende, at de gamle mestre overhovedet aldeles ikke havde kunnet udføre dem – lige så lidt som Milton kunne have beskrevet striden mellem Sairey Gamp og Betsy Prig [Note 1)], – men at kort sagt kun Lille Billi og han alene kunne have tegnet disse skitser.

På det sted, hvor lairden var standset i balladen, tog Lille Billi tråden op og fortsatte, alt imens han grublede over sin egen og vennernes fremtid og over, hvad der måske ville være hændet dem, når de nåede så vidt som til fyrretyve år – en næsten urimelig fjern fremtid for øvrigt.

Hans spekulationer fik imidlertid en brat afslutning ved en lydelig banken på døren. To mænd trådte ind.

Forrest kom en høj, mager skikkelse af ubestemmelig alder mellem de tredive og fem og fyrre; han var af jødisk afstamning, med regelmæssige, men skumle træk. Han var lurvet klædt og snavset, bar en rød baret og en vid fløjlskappe, foroven sammenholdt med et stort messingspænde. Det tykke,

tunge, glatte og matsorte hår hang ham ned over ørene og skuldrene på den for musikere ejendommelige måde, der falder så stødende for englændere; øjnene var udfordrende og ildfulde, med svære øjenlåg, ansigtet magert, og kindskægget, der begyndte næsten helt oppe under øjnene, sort som kønrøg og groede sammen med overskægget, der – med en smule lysere farve – endte i spidse, snoede vipper. Denne mand, der gik under navnet Svengali, talte flydende fransk med tysk accent og latterlige indflettede germanske vendinger; stemmen var tynd, simpel og uklar, ofte slog den over i en ubehagelig falset.

Ledsageren var en lille sortsmudset yngling – sandsynligvis sigøjner – ilde tilredt af kopper og ligeledes lurvet klædt. Hans store, brune, blide øjne mindede om Carl den Førstes bologneserhund. Hænderne var små, sitrende, med fremstående årer og tæt afbidte negle. Under armen bar han en violin og bue uden kasse, ligesom folk, der går omkring og spiller ved dørene.

"Gotach, kære børn," sagde Svengali, "her bringer jeg min ven Checko, der spieler fiolin ganz som en enchel."

Lille Billi, der sværmede for alle slags "musikantere", sprang op og bød Gecko så hjerteligt velkommen, som han med sit ubehjælpsomme fransk formåede.

"Ah! le biano!" udbrød Svengali, idet han slængte sin røde baret fra sig og lod kappen falde på gulvet. "Jeg hober, det er gott und ordentlich stimt."

Uden at vente svar satte han sig på klaverstolen og tog nogle løb hen over tangenterne med dette jævne og faste håndslag, der straks forråder mesteren.

Derefter slog han over og spillede Chopins *Impromtu i a-moll* så mesterligt, at Billis hjerte var nær ved at briste af bevægelse og henrykkelse. Det var første gang, han hørte Chopins musik; forinden havde han kun stået over for almindelig engelsk hjemmebryg: melodier med variationer som f. eks. "The Last Rose of Summer", "Annie Laurie", "The Blue Bells of Scotland" og lignende uskyldig familie-kvinkeleren, kun opfundet for at sætte den hjemlige kreds i passende stemning ved festlige lejligheder eller som baggrund for samtale mellem undselige folk, der frygter for lyden af deres egne stemmer, når de ikke har akkompagnement, og hvis passiar straks forstummer, så snart musikken standser.

Billi glemte aldrig denne impromptu, der senere kom til at spille en særegen rolle i hans liv under ejendommelige forhold.

Bagefter spillede Svengali og Gecko sammen og spillede guddommeligt. Rene småting, undertiden kun med et enkelt lillebitte motiv, men alligevel af ubeskrivelig skønhed og fylde. Fragmenter – hvis bestemmelse kun var at fængsle tilhørerne et enkelt minut, at rive dem hen, hvad enten for at smelte dem, stemme dem vemodig eller tirre, og som alle havde det særpræg, at de just hørte op igen i rette øjeblik – czardas, sigøjnerdanse, ungarske kærlighedssange, melodier fra midten af århundredet, lidet eller slet ikke kendte udenfor østen, alt sådant hvirvlede de sammen, indtil både Taffy og lairden var blevet hensat i en lignende begejstringsrus som Billi – en tavs begejstring, alt for dyb til at kunne udtrykkes i ord. Selv efter at musikken havde ophørt, og virtuoserne havde sat sig til at ryge, var vore engelske venner endnu så grebet, at de ikke engang kunne ryge, men vedblev at sidde i tavs fortabelse …

Pludselig lød der en høj banken på yderdøren, samtidig med at en stærk stemme af betydeligt omfang, uvist om mandlig eller kvindelig (eller måske tilhørende en engel), udstødte det fra engelske gader velbekendte råb: "Mælk er godt!" og førend nogen fik stunder at svare "kom ind," viste der sig i det lille forværelse en højst forunderlig fremtoning.

Den pågældende var en høj og vel udviklet kvindeskikkelse, iført en grå, fransk infanterifrakke, der fortsattes nedefter af et kort stribet skørt, neden for hvilket man så et par bare ben med kridhvide fodled og vrist, velbyggede, lige, rosenrøde hæle, skarpe i omridsene og glatte som bagsiden af en barberkniv; tæerne skjulte sig i et par uhyre store herretøfler, der forårsagede, at hun slæbte fødderne under gangen.

Hun trådte frem med sikker og frejdig holdning som den, hvis nervesystem og muskler befinder sig i den mest fuldkomne orden og er vel stemte til at tage imod, hvad der kan komme, hvis humør er frisk og parat til hvad som helst, som har levet længe i de franske atelierers atmosfære og føler sig hjemme i denne luft.

Oven over disse aparte klædningsstykker så man et lille bart hoved med kort, tæt bølget, brunt hår, et sundt, ungdommeligt ansigt, som man ved første øjekast måske næppe ville have kaldet smukt, da øjnene var alt for vidt adskilte, munden alt for stor, hagen for svær, og hudfarven skæmmet af fregner. Desuden må man jo erindre, at det næsten aldrig er muligt rigtigt at afgøre, hvor smukt (eller grimt) et ansigt virkelig er, førend man har forsøgt at tegne det.

Derimod var der en vis del af hendes nakke, der præsenterede sig med en sådan blændende hvidhed, at dens

mage måske næppe var at opdrive blandt samtlige franske kvinder og ikkun hos meget få engelske.

Dertil kom, at panden var sjælden smuk: bred, lav med tykke, lige øjenbryn af langt mørkere farve end håret; en bred, stærk og høj bro dannede overgangen til hendes korte næse, ligesom de runde, fyldige kinder var uforligneligt modellerede. Hun kunne have været en ganske usædvanlig smuk dreng.

Idet skikkelsen kastede et blik over det forsamlede selskab og med et alt omfattende bredt smil af uimodståelig hjertensgodhed og tillid viste sine pragtfulde skinnende, hvide tænder, så man straks, at hun var af de jævne, fikse, ligefremme, gemytlige, ærlige og velvillige væsener, der plejer at blive vel modtaget, hvor de viser sig. Med en rask bevægelse lukkede hun døren efter sig, og idet smilet tabte sig og veg pladsen for et spørgende, men indsmigrende udtryk, bøjede hun hovedet, foldede armene og sagde: "I er vist alle englændere, ikke? Jeg hørte musikken og tænkte, det kunne være morsomt at kikke indenfor et øjeblik. Har I noget imod det? Trilby, hedder jeg – Trilby O'Ferrall."

Hun udtalte disse ord på engelsk med en lille tilsætning af skotsk og fransk og med en stemme så rig i tonen, så dyb og fuld, at man uvilkårlig ved at høre den måtte tænke på en begyndende *tenore robusto* og samtidig måtte beklage, at hun ikke var dreng. Hvilken prægtig dreng ville hun ikke da have været.

"Bevares, vi er Dem tværtimod tak skyldig," svarede Lille Billi og bød hende en stol.

"Å tak, gør Dem ingen ulejlighed for min skyld; bliv hellere ved med musikken," sagde hun og tog plads med benene over

kors på modelbordet ved siden af klaveret.

Endnu mens de andre halvt nysgerrige og halvt forlegne betragtede hende, trak hun op af lommen et papir med madvarer og udbrød:

"Hvis det ikke generer, så tager jeg mig en mundfuld med det samme. Jeg er model, må De vide, og klokken slog just nu tolv. For tiden sidder jeg for billedhuggeren Durien, ham her nedenunder. Jeg sidder for hel figur."

"Hel figur?" spurgte Lille Billi.

"Javist – det hele, forstår De, hoved, hænder og fødder, navnlig fødderne. Her skal De se min fod," fortsatte hun og sparkede tøflen af, "det er den smukkeste i hele Paris; der er kun én magen til den, og den er her," – og med en munter, fornøjelig latter, der lød som klokkeklang, lod hun den anden tøffel gå bagefter.

Det var i sandhed en aldeles forbavsende smuk fod, af den slags, man ellers kun ser på malerier og statuer – ren i form og farve, uforlignelig med sine bløde linjer, buede og rette på de rigtige steder og med allerkæreste små afvekslinger mellem mælkehvidt og det fineste rosenrøde.

Og Billi med sin hurtige, forstående og æstetisk udviklede sans, han som ved Himlens særegne nådegave til fuldkommenhed vidste besked med, hvordan hver del af kvinde, mand eller barn skulle være (men sjælden er), han blev da også straks rent fortumlet ved her at stå overfor en virkelig, håndgribelig nøgen fod, så henrivende at betragte; han følte, at den, hvem skæbnen havde skænket et sådant basis for sit legeme, den blev samtidig derved hævet op til antik og olympisk værdighed, om hun så end ellers fremtrådte i nok så grotesk en

blanding af uniformsfrakke, fruentimmerskørt og for resten ingenting.

Stakkels Trilby!

Endnu den dag i dag lever formen af din skønne slanke fod (som hverken kunne kaldes stor eller lille), eftergjort i støvede gipsafstøbninger på hylderne i mangt et atelier rundt om i verden; og for mangen endnu ufødt billedhugger vil det hænde, at han falder i ekstase ved at betragte dens fuldendte skønhed, og i fortvivlelse, når han skal modellere den.

For hænder det imellem stunder, at Moder Natur får det indfald at gøre et mesterstykke og anvender al sin kraft og opmærksomhed på en enkelthed, hvilket jo virkelig hænder, om end kun sjældent – da fejler det jo heller ikke, at vi arme mennesker må slide i det som heste, blot for at kunne følge efter hende med vore kopier.

Der er noget vidunderligt ved en skøn menneskefod – ligesom ved hånden, for den sags skyld – men i modsætning til hånden, med hvis form vi jo er langt mere fortrolige, er netop foden hos civiliserede mennesker, der går omkring i lædersko eller støvler, en sjældenhed af stort værd.

Oftest hænder det jo, at tingen holdes skjult som noget, man helst bør have ude af syne og ude af tanker. Og til tider kan den jo rigtignok være fælt grim; selv hos de i øvrigt skønneste, smukkest udviklede og bedst skabte af hendes køn kunne fødderne være yderst stygge, og da tilmed af en hæslighed, der kan bringe enhver romantisk følelse til at fryse eller dø, sprede elskovs drøm som avner for vind, ja næsten få ens hjerte til at stå stille.

Så meget, blot for en høj hæl eller en vansiret tå, – i virkeligheden dog kun bagateller.

På den anden side, når altså Moder Natur har lagt al sin opfindsomhed ind på dannelsen af foden, og god, omhyggelig pleje eller et lykkeligt træf samtidig har forskånet den for alle disse sørgelige forvridninger, tryk og misdannelser, alle disse gyselige udskejelser fra normen, som støvler og sko bærer ansvaret for, og som med rette har gjort den så upopulær – da kan det blotte syn af den, i udækket tilstand, komme som en sjælden og underligt betagende overraskelse for den, hvis øje har lært at se på rette måde.

Intet af alt det, samme Moder Natur ellers har at vise os, end ikke det skønneste engleansigt på et menneskelegeme, er i højere grad i stand til at vække forestilling om høj fysisk udviklingsstandpunkt, harmoni og skønne former, menneskeslægtens overlegenhed over dyret, mænds herredømme over andre mænd, kvindens herredømme over alle!

Så megen veltalenhed – *à propos de bottes!*

Trilby havde respekteret denne naturens særegne nådegave, der var tilfaldet hende; aldrig havde hun båret en lædersko eller støvle, og hun havde bestandig anvendt lige så megen omhu på sine fødder, som mangen en fin dame på sine hænder. Det var det eneste, hun drev lidt koketteri med, den eneste forfængelighed, der hæftede ved hendes person.

Gecko, med sin violin i den ene og buen i den anden hånd, stirrede med åben mund henrykt og beundrende på hende, mens hun uden fjerneste anelse om den virkning, hun frembragte, roligt fortsatte sit måltid af soldaterbrød og ost.

Da dette var forbi, slikkede hun fingrene, trak ud af en anden uniformslomme en tobakspung, rullede sig en cigaret, tændte den og røg den, idet hun i lange drag indsugede røgen, fyldte lungerne med den og derpå sendte den ud gennem næseborene, alt med et udtryk af usigeligt velvære.

Svengali spillede Schuberts *Rosamunde* og kastede samtidig et par lynende og begærlige øjne på hende, bestemte til at skulle trænge lige ind i hendes sjæl.

Men hun ænsede dem ikke en døjt; så hen på Lille Billi, på den store Taffy og lairden, betragtede afstøbningerne og studenterne, kikkede op mod himlen, ud over skorstenspiberne og Notre Dames tårne, som hun netop kunne nå med blikket, hvor hun sad.

Kun da musikken var forbi, udbrød hun:

"Ah, storartet spillet! Men egentlig lystigt var det just ikke. Hvad var det for et stykke?"

"Det heter *Rosamunde* af Schubert, Fräulein," svarede Svengali.

"Og hvad betyder så det – Rosamunde?"

"Rosamunde var prinsesse af Cypern, Fräulein, og Cypern er en ø."

"Ja så, og Schubert da – hvor ligger det?"

"Schubert er ikke nogen ø; han var en af mine landsmænd, skrev musik og spillede klaver, ligesom jeg."

"Nå, så Schubert var en herre – kender ham for resten ikke, har aldrig hørt hans navn før."

"Det gør mich ondt at høre, Fräulein. Han havde dog noget talent, mener man. Men måske synes De bedre om denne," og han snerrede:

Messieurs les étudiants,
Montez à la chaumière,
Pour y danser le cancan …

med falske akkorder og et bas-akkompagnement i en anden tonart – ligefrem modbydeligt at høre.

"Å ja, det holder jeg nok så meget af. Det går mere lystigt, forstår De. Er det også komponeret af en landsmand til Dem?"

"Vorherre bevares, Fräulein!"

Hun lo, men latteren var ikke opmuntrende for Svengali.

Men det allermorsomste ved det hele, hvis der overhovedet var noget morsomt, lå dog i den omstændighed, at hendes spørgsmål havde været ganske oprigtigt.

"Holder De meget af musik?" spurgte Lille Billi.

"Nåda, ja det kan De tro, jeg gør," svarede hun. "Min fader sang som en nattergal. Det var en gentleman, og en studeret mand, var min fader. Han hed Patrick Michael O'Ferrall, dr. fra Trinity College i Cambridge. Han sang så ofte *Ben Bolt*; kender De den sang?"

"Bevares, det gør jeg rigtignok," svarede Lille Billi, "og det er en rigtig nydelig sang."

"Jeg kan synge den," udbrød miss O'Ferrall, "vil De høre?"

"Med stor fornøjelse, hvis De vil være så god."

Miss O'Ferrall kastede sin cigaretstump, foldede hænderne over knæet, stak albuerne ud til siderne, så op mod loftet med et ømt, lidt sentimentalt smil og sang den smukke rørende sang:

Ak, husker du endnu skøn Alice, Ben Bolt,
Skøn Alice med det nøddebrune hår … osv.

Lige så vist som der gives begivenheder, der er alt for sørgelige til, at man kan græde over dem, således gives der også situationer, så latterlige og groteske, at endog selve latteren standser. Netop således var miss O'Ferralls udførelse af *Ben Bolt*.

Ud af hendes rummelige mund og gennem den velbyggede næse strømmede der frem en sand flod af lydelig ånde, ikke just højrøstet, men i en så overvældende masse, at den ligesom syntes at fylde hele rummet, ja formelig slog tilbage fra alle vægge i atelieret. På en vis måde fulgte hun gangen i visen, sang højere, hvor melodien skulle gå i vejret, og lavere, hvor den sank, men med så vældige mellemrum mellem de forskellige toner, at ingen dødelig ville have drømt om at kunne bygge en melodi af det. Og uagtet hun ikke en eneste gang anslog den rigtige node eller traf en eneste overgang blot tilnærmelsesvis rigtigt – kort sagt, uagtet hun viste sig at være absolut tonedøv og uden gehør, så fulgte hun ikke desto mindre både takten og melodiens bygning upåklagelig korrekt.

Efter sangen fulgte en lidt pinlig tavshed, da tilhørerne ikke straks var på det rene med, om den skulle tages alvorlig eller som løjer. Nogle var endog af den mening, at den burde opfattes som et svar til Svengali for hans uforskammede udførelse af studentersangen. I så tilfælde kunne man ikke nægte, at den på stående fod havde givet ham tak for sidst; i Svengalis gule øjne lynede også et hæsligt udtryk, der noksom antydede, at han selv var tilbøjelig til den tro. Han havde bestandig så megen lyst til at gøre nar af andre, at han ligefrem hadede selv at blive skive for vittighederne, tålte ikke, at latteren vendte sig mod ham.

Omsider fandt Lille Billi mælet igen og sagde: "Rigtig tak – det er en udmærket sang."

"Ja vist," svarede miss O'Ferrall, "desværre er det den eneste, jeg kan. Min fader sang den så tit, netop således, når han efter sin toddy var blevet i godt humør. Somme folk bragte den til at græde; selv græd han for resten også over den af og til. Men den virkning har den nu ikke på mig. Der er i øvrigt dem, der mener, at jeg aldeles ikke kan synge. Men ikke desto mindre er det meget ofte hændet mig i atelierne, at jeg har måttet gentage den seks-syv gange i træk. Så sætter jeg lidt om på den, forstår De, ikke teksten, men melodien. De må huske på, at det først er for nylig, at jeg har lagt mig efter den. Er der nogen af herrerne, der kender Litolff? Ikke? Nå, ja han er en stor komponist; han kom forleden dag ind i Duriens atelier, mens jeg sang *Ben Bolt*, og ved De, hvad han sagde? Intet mindre, end at madame Albani ikke kunne gå halvt så langt, hverken i højden eller dybden, og at hendes stemme ikke var halvt så stor som min. Og det gav han mig sit æresord på. Han erklærede, at jeg trak vejret lige så frit og naturligt som et lille barn; det eneste, der mangler mig, er at få mere herredømme over stemmen. Det var i hvert tilfælde *hans* mening."

"Hvad er det, hun siger?" spurgte Svengali, hvorefter hun oversatte sine ord til fransk, rigtig flydende fransk, men på en særegen, ganske tiltalende måde. Det var just ikke den slags fransk, man hører på Comédie Française, ejheller det sprog, der føres i Faubourg St. Germain, men endnu mindre var det knejpe- eller gadesproget. Aparte og udtryksfuldt – morsomt, uden at være simpelt.

"Ach, ja! han har ret, Litolff!" udbrød Svengali. "Jeg forsichrer Dem, Fräulein, at jeg aldrig har hørt nogen stimme, der kan måle sig med Deres. De er im besitz eine talente, ganz enestående!"

Hun blev højrød af glæde over komplimenten, mens de andre i deres stille sind fandt, han var et modbydeligt æsel, der kunne nænne således at gøre nar af det stakkels pigebarn. Og stort bedre tænkte de nok ikke om monsieur Litolff.

Trilby rejste sig, rystede krummerne af skødet, lod fødderne smutte i Duriens tøfler og sagde på engelsk: "Nå – jeg må se til at komme af sted igen. Man kan jo ikke altid få det, som man vil have det – Gud bedre det. Men lige meget, bare der ikke er noget i vejen med humøret."

På vejen hen imod døren standsede hun foran Taffys maleri: en kludesamler med sin lygte, der bøjede sig over en skarndynge. For Taffy var – eller troede sig at være – impressionist med liv og sjæl i hine dage. Han har senere slået om og maler nu intet andet end kong Arthur'er med deres respektive Guinevere'er, Lancelot'ter samt lady af Shalotte'r osv.

"Han dér bærer sin kludekurv alt for lavt," bemærkede hun. "Hvordan tror De, han kunne slå skaftet af stokken mod kanten, så kludene falder i den, når den hænger der midt på ryggen? Tøflerne duer heller ikke, og lygten er nu rent forkert. Det er forkert alt sammen!"

"Halløj!" udbrød Taffy og blev rød op over ørene, "det lader til, De ved god besked. Skade, at De ikke er maler."

"Herregud, er De nu vred," sagde miss O'Ferrall. "O maïe, maïe!"

Dermed tog hun i døren, standsede lidt og så sig om med et velvilligt smil. "Sikke nogle gode sunde, pæne tænder I har alle tre! Det kommer vel af, at I er englændere, må jeg antage, og af, at I børster dem to gange om dagen. Det samme gør jeg. Trilby O'Ferrall, husk det, nr. 48 i Pousse-Cailloux-gaden. Til tjeneste som model i hel figur, hvis herrerne ønsker det; besørger byærinder og anbefaler sig med alt til faget henhørende! Glem mig nu ikke. Og så siger jeg så mange tak og farvel for denne gang."

"Det var s'gu et orichinalt pigebarn," bemærkede Svengali.

"Jeg finder hende ligefrem sød," udbrød Lille Billi, der var den yngste og havde det blødeste hjerte. "Du gode Gud, hvilke englefødder! Jeg kan ærgre mig sort, når jeg tænker på, at hun skal sidde model i bar figur, sådan en dameskikkelse!"

Og i løbet af fem minutter kradsede han i hvidt på den mørkerøde væg ved hjælp af et gammelt passerben en trekvart profil af Trilbys venstre fod, som, når alt kom til alt, dog vistnok var det fuldkomneste mesterstykke af dem begge.

Løst henkastet, som denne improviserede radering var, bar den dog med sin skønhed, sin hurtige opfattelse af det ejendommelige og den ærlighed, hvormed den forrådte, hvor meget kunstneren selv havde følt sig grebet, bar den, siger jeg, tydelig præget af et mesterværk. Det var den fod, som tilhørte Trilby og ingen anden, kunne heller ikke have været nogen andens, lige så lidt som nogen anden end netop Lille Billi kunne have gengivet den på en så genial måde.

"Hvad er egentlig dette *Ben Bolt*?" spurgte Gecko.

Derpå tvang Taffy Lille Billi til at sætte sig ved klaveret og synge den, hvilket han da også gjorde nok så pænt med sin lille

tilslørede barytonstemme.

Det var udelukkende for at give Lille Billi lejlighed til at udvikle sine nette musikalske anlæg til glæde og underholdning for sine venner, at disse med stor bekostning havde fået pianofortet oversendt fra London. Oprindelig havde det tilhørt Taffys moder, der var død.

Allerede inden han havde sunget andet vers til ende, udbrød Svengali: "Men det er jo ganz niedlich! Kom mal hier, Checko, og spil det igen!"

Dermed lagde han sine store hænder over tangenterne, skubbede Billi til side, anbragte sig selv på klaverstolen og intonerede et prægtigt forspil, der med sine vældige tonemasser fuldstændig druknede Lille Billis spinkle kvinkeleren.

Og Gecko, der knugede violinen kærligt til sig og lukkede øjnene, spillede derefter melodiens tema, som dette sikkert aldrig er blevet spillet før, hvad lidenskab, patos og toner angår! Derefter vendte, drejede og varierede de det på alle mulige måder, snart i en toneart, snart i en anden, faldende ind i hinandens partier, så at det blev Svengali, der spillede, og den anden, der akkompagnerede, og det med fugaer og trommer, de kontrapunkterede det, spillede fjerbold med det op i det høje, ned i det dybeste, i moll og i dur, fløj fra staccato til sløjfet, i adagio, andante, allegretto og scherzo – kort sagt udtømte alle dets muligheder, så at de tre tilhørere til sidst var halvt vanvittige af begejstring over denne mesterlige *Ben Bolt* med sin elskelige Skøn-Alice, sin alt for eftergivende ven, sin gamle, trofaste og ærlige skolelærer, hans barndoms skolekammerater, den gamle middelalderlige buegang, møllen og gravstenen, der

i skovens gemme hviler grå og overgroet, mens bækken risler så sagtelig hen over den – alt dette blev her hævet op til en næsten hellig poetisk værdighed og pragt, som sandsynligvis hverken den, der skrev ordene, eller den, der oprindelig satte melodien til denne simple, lille sang, nogen sinde har drømt om at frembringe, uagtet de med den har rørt mangt et engelsk hjerte, der i sin barnlige uskyld ikke kendte noget skønnere; at forfatteren af denne historie for øvrigt selv har været blandt disse, – for længe, længe siden, det tilstår han her ærligt og redeligt.

"Sacrepleu, han spiller skam godt, Checko – nicht wahr?" sagde Svengali, efter at de begge havde bragt denne vidunderlige dobbeltimprovisation op til sit højdepunkt og derefter sluttede. "Men han er auch min egen elefe; jag lader ham singe på sin fiolin, og da bliver det på en mode mig, der singer. Ach Gott! Hafde jeg doch blot for to skilling stimme, så ville jeg være den største singer im ganzen welt. Men jeg kan jo slet ikke frembringe en lyd, ikke heller spille fiolin; men jeg kan lære andre – nicht war, Checko? Og jeg har en elefe, som har vasket sig – ikke Checko – la betite Honorine!" Han kastede ved disse ord et skulende blik rundt, som på ingen måde forskønnede ham. "Verden skal få at høre om min betite Honorine en skønne dag – ikke Checko? Hør nu en gang – sådan underviser jeg hende, Honorine. Checko, spiel mir mal en lille akkompagnement: pizzicato."

Dermed trak han op af lommen en lille flageolet (sandsynligvis af egen opfindelse), som han skruede sammen og satte til sine læber, og på dette yderst primitive instrument spillede han derpå atter *Ben Bolt*, alt imens Gecko, idet han

brugte sin violin som en guitar, akkompagnerede ham og lod sit tilbedende blik hvile på læremesteren.

Umuligt er det at beskrive i noget sprog den blødhed, finhed, den ynde, kraft og følelse, med hvilken kunstneren, som jo i sit slags var genial, udførte melodien på sin usle skillingsfløjte – stort bedre var den i virkeligheden ikke – den rislende, vibrerende, gennembævende ømhed, der snart tonede højlydt, som et angstskrig, snart sænkede sig til en næppe hørlig hvisken, som et svagt melodisk åndepust, næsten mere menneskelig end selve menneskestemmen; det var fuldkommenheden selv, så højt, at ikke engang Gecko, selv en mester, kunne nå ham med sit instrument, der dog af alle anerkendes som konge.

Tårerne, der havde været så nær ved at flyde over på Lille Billi, da Gecko før spillede, de måtte nu frem; de skælvede i hans øjne, piblede derefter langsomt ned langs næsen, så at han måtte liste sig til at fjerne dem med fingeren, mens han på iøjnefaldende måde lænede hagen i hånden og samtidig rømmede sig med en unaturlig hæs røst – alt sammen for at ikke værdigheden som voksen og overlegen skulle gå fløjten.

Aldrig havde han hørt magen til musik, aldrig tænkt sig muligheden af, at den kunne eksistere. Så længe den varede, følte han med fuld sikkerhed, at han fik et dybere indblik i livets skønhed og dets sorg, ja, at han nåede lige ind til centrum af disse begreber, at hans indre øje ligesom i en vision, gennem et let tågeslør, der øjeblikkelig trak sig sammen, så snart musikken forstummede, skuede ind i selve evigheden: en fornemmelse, hvoraf dog et varigt indtryk blev tilbage tillige med en brændende tørst efter en gang selv gennem sin egen

høje kunst at kunne lukke Himlen op for andre mennesker på lignende måde.

Da Svengali var færdig, sendte han atter sit lurende blik ud over sine målløse tilhørere og sagde: "Sådan er det, jeg lærer la betite Honorine at singe og Checko at spille; det er moden, hvorpå jeg foredrager dem "den store sang". – Den var gået tabt, "den store sang" – men jeg har fundet den på ny – fundet den i en drøm – det har jeg – jeg – Svengali, gjort, forstår De! Men lad det nu være nok med musik for i dag; lasst uns mal anders spielen – hier for eksempel!" råbte han, idet han sprang op, greb en fleuret og krummede klingen ved at spænde den mod væggen – "kommt mal hier, lille Pilli, so skal jeg vise Dem noget andet, De ikke kender …"

Billi trak da ud i skjorteærmer, forsynede sig med maske, handske og plastron, hvorefter de tog sig en omgang *assault d'armes*, som det prunkende kaldes på fransk, hvori Billi på en sørgelig måde trak det korteste strå.

Tyskeren fægtede vildt, men med stor dygtighed.

Derefter blev det lairdens tur, og han klarede sig ingenlunde bedre, hvorfor endelig Taffy måtte tage affære og genoprette Storbritanniens sunkne anseelse, og det gjorde han da også, som det anstår sig en engelsk husar af ædelt blod. For Taffy, der flittigt og ihærdigt havde øvet sig i Paris' bedste fægteskoler, og som tillige medbragte gode naturlige anlæg, var en værdig modstander overfor enhver fægtemester i hele den franske hær. Og så fik da Svengali efter alle kunstens regler, hvad han kunne have godt af.

Langt om længe, da man var blevet ked af leg og atter ville tage fat på arbejdet, kom andre gæster slentrende:

franskmænd, englændere, schweizere, tyskere, amerikanere, grækere; gardiner blev trukket for, skodder åbnet på vid gab, atelieret fyldtes med dagslys, og med gymnastik og anden sund legemsøvelse løb timerne som en vind, lige indtil det var tid at spise til middag.

Lille Billi, der hurtigt fik nok af brydning og gymnastiske øvelser, brugte imidlertid dagen til at fuldføre med sort og rødt kridt den skitse af Trilbys fod, som han havde påbegyndt. Han skyndte sig så meget mere, som han frygtede for ellers at kunne glemme det indtryk, han havde fået, og som endnu levede i ham, endnu stod livagtigt for ham som selve originalen, der ved et heldigt tilfælde, et lune af skæbnen, havde fæstnet sig i hans sjæl.

Durien kom også, standsede, så over hans skulder og udbrød: "Se, se, Trilbys fod! Har hun siddet for Dem?"

"Nong!"

"Det er altså efter hukommelsen, De udfører den?"

"Vii!"

"Da må jeg gøre Dem min kompliment! De har rigtig været i stemning, ser man. Jeg ville ønske, det var mig selv, der havde gjort den skitse. Må jeg sige Dem, mon cher, det er ligefrem et lille mesterværk, De der har præsteret. Men nu er De rask i færd med at gøre alt for meget ved den. Lad det hellere være, som det er, rør for Guds skyld ikke mere ved det."

For Lille Billi var dette søde ord at høre, og han fulgte øjeblikkelig rådet, for Durien var jo en stor kunstner og tilmed den personificerede oprigtighed.

Senere – ja, nu er det så uheldigt, at jeg har glemt, på hvilken måde netop denne dag blev slået ihjel fra klokken seks af.

Der var nemlig forskellige måder at udføre dette på. Skulle det være ekstrafint og pænt, så gik de gerne sammen til Restaurant de la Couronne, hvor værten père Trin mod et vederlag af tyve sous beværtede dem med sin allerflotteste diner: god, om end lidt tyndladen suppe, omeletter, som, hvis de overhovedet havde nogen fejl, kun var alt for velduftende, linser, røde og hvide bønner, kød, så bearbejdet og indsaucet, at ingen dødelig kunne afgøre, om det oprindelig havde siddet på en stud eller et lam, om svin eller fugl eller måske slet ikke kød, men sild for eksempel af god – eller mindre god – bonitet, men som ikke desto mindre spistes med velbehag. Dertil akkurat samme slags salat, radiser og schweizerost eller fromage de brie, som man fik i restaurant *Trois Fréres Provencaux*, (men rigtignok ikke ganske samme slags smør), – og alt til hobe at skylle ned med rundelige kvantiteter vin i trækarafler, vin, som, når den spildtes over dugen eller hvad som helst andet, farvede denne med det skønneste himmelblåt.

Der havde man den ubestridelige fordel at kunne slå sig sammen med modeller, mandlige såvel som kvindelige, juridiske og medicinske studenter, malere, billedhuggere, håndværkere, vaskekoner og grisetter, som man fandt var det mest fortræffelige selskab, nogen kunne ønske sig, og hvis konversation havde en mærkelig forbedrende virkning på ens franske, i særdeleshed når dette var af den almindelige engelske slags, ja på ens manerer også, såfremt også disse var af britisk oprindelse. Aftenen forløb så gerne på den uskyldigste måde med billard, kort eller domino i Café du Luxembourg lige

overfor eller i Luxembourg-teateret *Rue de Madame*, hvor man overværede de grinagtigste farcer med skrigende, latterlige englændere, eller de forløb endnu muntrere i *Closerie des Lilas* (*Jardin Bullier*), hvor man betragtede studenterne, der dansede cancan, eller endog selv forsøgte sig i kunsten, der just ikke er ganske så let, som den ser ud til, eller endelig i *Théâtre de l'Odéon*, hvor Fechter og madame Doche optrådte i *Kameliadamen*.

Eller også kunne det hænde, når ikke alene vejret var smukt, men dagen dertil en lørdag, at lairden lod sig overtale til at tage en halsklud på tillige med enkelte andre ret nødvendige stykker, hvorefter de tre venner arm i arm slentrede af hen til Taffys hotel i Rue de Seine, hvor de to ventede udenfor, indtil Taffy selv havde fået sig gjort mindst lige så præsentabel som lairden, hvilken handling sjældent stod ret længe på. Og så gik det derefter videre, stedse med hinanden under armen og den robuste Taffy i midten, ned ad Rue de Seine, over Cité-broen, med en lille visit i *la morgue*. Derefter atter tilbage på den modsatte Seine-bred over Pont Neuf og vesterpå med afstikkere både hist og her, snart på den ene side af floden for at besigtige butikkerne med bøger, malerier og nipssager, hvor det undertiden endog skete, at man købte et eller andet, snart over på den modsatte bred til bogjødernes udsalgssteder, hvor man stod og fingererede ved de gamle folianter, ja endogså til tider blev hængende ved en eller anden litterær skat, der formodentlig aldrig senere ville blive hverken åbnet eller læst.

Ud for Pont des Arts plejede man at standse, gik så ud på broen, standsede igen midt på denne og faldt hen i betragtninger over Notre Dame østover: drømmerier, der

vanskeligt lod sig omsætte i ord, men som man alligevel undertiden prøvede at udtrykke. Eller – om blikket tilfældigvis faldt vesterpå, hvor himlen glødede og gød sit skær over hjørnet af Tuilerierne og Louvre, de mange broer, deputeretkammerets palæ, den guldgule flod, hvis leje udvidede sig, men i perspektivet blev smallere og smallere, alt som den snoede og bugtede sig frem mellem Passy og Grenelle til St. Cloud, til Rouen, til Havre, ja helst over til England måske – et sted, de just da ikke følte så megen længsel efter; så faldt man på ny hen i drømmerier, afbrudt ved, at en eller anden med vekslende held prøvede at forklare de andre, hvorlunde livet egentlig var en herlig indretning, nota bene når man boede just i denne ene by, og netop befandt sig på dette sted, akkurat på denne tid af dagen, af året og af århundredet, og man nota bene var til sinds og beskaffen akkurat som disse tre.

Derpå – fremdeles arm i arm – gik de videre, pludrende og snakkende over Louvre-pladsen, gennem lueforgyldte porte, vel bevogtede af drabelige kejserlige zouaver, så langt som til Rue de Castiglione, hvor de tre med grådige øjne kunne stå og stirre på det store konditorvindue henne ved hjørnet med samt dets vidunderligt dejlige udstilling af konfektsager, chokolader, marcipaner, kandiserede frugter og sukkerkrystaller af alle tænkelige slags og farver, bedårende at skue ligesom en illumination, ædelstene, syltede sager i frossen tilstand, perler og diamanter, alt sammen indrettet til at smelte i munden, og – fremfor alt – særlig på denne tid af året – de vældige påskeæg i de pragtfuldeste farver, indfattede ligesom juveler i æsker med atlask og guld. Da var det, at lairden, som både var vel kendt med sine engelske klassikere og samtidig nok holdt af at give

dette til kende, udtrykte som sin uforgribelige mening: "at den slags sager havde de ligegodt bedre tag på her i Frankrig."

Og videre, tværs over gaden, gennem gitterporten ind i Allée des Feuillants og op på Concorde-pladsen for at glo – men uden spor af misundelse – – på de finere klasser, der kom rullende hjem fra Boulogneskoven. For selv i Paris har "herskabskørende" et eget greb på at forpagte kedsommeligheden, at tage deres fornøjelser tragisk, at måbe over hinanden indbyrdes, som om denne evige ustandselige rullen af vognhjul samme vej hjemad dag efter dag hypnotiserer dem til at blive stumme, idiotiske og melankolske over al beskrivelse.

Dette kunne give vore tre riddere af penslen anledning til at spekulere over rigdommens, rangs og moders tomhed og afmagt, – over den overmættelse, der følger lige i kølvandet på dem, der under sig selv alt for meget, og som hurtigt indhenter dem, – over det hule i de fornøjelser, der tages som tunge pligter – akkurat som om disse ynglinge i al deres uskyldighed kendte hine anfægtelser og havde udfundet moralen ene og alene og uden fremmed hjælp.

Samtidig fandt de imidlertid også ud af noget andet, nemlig at den naturlige appetit begyndte at kræve sin ret. Hvornæst de begav sig hen på en engelsk restauration i Rue de la Madeleine, hvor kræfterne og deres medfødte fædrelandssind hurtigt genvandtes ved den nationale "beef" med porter, hjemmebagt brød, bidende stærk sennep, vældige masser af peberrod, dejlig æblepie og cheshire-ost, af hvilke forfriskninger de i en stiv time satte så store portioner til livs, som overhovedet kunne overkommes for talen, snakken, vrøvlen, givende sig hen i ordstrømmen, fulde af de mest højtflyvende forhåbninger, den

mest glødende begejstring, de sikreste og uomstødeligste domme eller fordømmelser overfor enhver maler, levende eller død, fulde af beskeden, men derfor ikke mindre klippefast tro på sig selv og de andre – fulde, som det store påskeæg hist på hjørnet var fuldt af alverdens nydelser og herligheder – for dem, der havde ungdom.

Og så ovenpå et slag hen ad de tætbefærdede og vel oplyste boulevarder med et slutnings-bæger uden for caféen ved et lille spinkelt trebenet marmorbord, plantet midt ude på den ægte, oprindelige mønsterasfalt.

Derpå hjem ad mørke, gammeldags tavse gader, over en øde bro tilbage til det kære *Quartier Latin*, forbi *la morgue*, der i det blege lygteskin lyser med sælsom kold og død glans, og Notre Dame med sine smækre tvillingetårne, der oppe fra de luftige højder skuer ned og har skuet ned gennem hundreder af år over Gud ved hvor mange lykkelige, håbefulde, begejstrede ynglinge, der har vandret sammen arm i arm, to og to eller tre og tre, snakkende, snakkende, snakkende – –

Først plejede da lairden og Lille Billi at følge Taffy hjem for at se ham vel afleveret bag døren i *hans* hotel garni; men uden for dette, midt i Rue de Seine, kunne det da let hænde, at man pludselig fik så meget at afhandle, forinden der kunne siges godnat, at Taffy og Lille Billi besluttede hellere at følge lairden hjem til hans hus, på torvet St. Anatole des Arts. Når de var kommet så vidt, hændte det som oftest, at en heftig strid brød ud mellem Taffy og lairden. Enten om sjælens udødelighed, eller for eksempel betydningen af ordet "gentleman", Dickens' indflydelse på samfundet i sammenligning med Thackeray eller et lignende omdiskutérligt og ubegrænset emne; under den

hermed følgende disput endte det så gerne med, at lairden og Taffy, uden at tænke over det, kom til at følge Lille Billi tilbage til hans dør, Place de l'Odéon, hvorefter han på ny fulgte dem på vej og således videre time ud og time ind.

Eller, hvis det nu var regnvejr, og Paris fra vinduerne i atelieret så rigtig uhyggeligt blygrå ud med sine skinnende skifertage under en askefarvet, væmmelig nøgtern himmel, mens vestenvinden opførte en traurig musik gennem de omliggende skorstenspiber, mens genstridige små mudrede bølger toppede sig den forkerte vej ude på Seinen, og endogså *La Morgue* så forfrossen og karakterløs, ja næsten uindbydende ud, selv for vore tre sjælssunde og unge briter, så kunne det ske, at man besluttede sig til at spise til middag hjemme og tilbringe en hyggelig aften inden døre.

Så forsynede Lille Billi sig med så meget som tre francs, ja fire endogså, når der ret skulle være gilde, med hvilke han forsvandt i skumle baggyder, for lidt efter at komme tilbage med halvanden alen dejlig hårdbagt franskbrød, rigtig mørkebrunt på den finde side, en pot vin, en oksefilet, kartofler og rødløg, dertil smør, en lille cylinderformet ost ved navn "Bondon de Neufchatel", prægtige, krøllede salatblade, med kørvel, persille, endnu en slags løg samt andre velsmagende grøntsager, en portion hvidløg, som man gned over en brødskorpe for dermed at sætte smag på spisevarerne.

Taffy dækkede bord på engelsk maner; han stod ligeledes for salaten, til hvilken han havde en ganske egen recept, han personligt havde opfundet (hvorved han først kom olien på og eddiken langt senere), og hvis resultater på dette område virkelig var lige så gode som en hvilken som helst andens.

Lairden, bøjet over komfuret, kogte rødløgene og kødet sammen til en duftende skotsk ret, hvor ingredienserne var så snildt sammenarbejdede, at man aldeles ikke smagte kødet for bare rødløg – til tider heller ikke disse for lutter duft af hvidløg.

Og dermed spiste man så til middag, langt bedre – syntes man – end hos père Trin, bedre end hos englænderen i Rue de la Madeleine – ja bedre end ethvert som helst andet sted på hele Jorden.

Efter middagen – hvilken dejlig kaffe på hjemmeristede bønner, hvilke hyggelige piber tobak eller Caporal-cigaretter, mens de tre lamper gød et mildt lys ud over rummet, regnen piskede på ruderne af det store vindue mod nord, vinden tudede og peb rundt om det gamle, middelalderlige tårn på hjørnet af Rue Vieille des Trois Mauvais Ladres (de tre slemme spedalskes gamle gade), og de fugtige brændeknuder sydede og knitrede i kaminen.

Hvor man snakkede af hjertens lyst i sådanne hyggelige timer! Thackeray og Dickens om igen, Tennyson og Byron (der den gang endnu ikke var død); Tizian og Velasquez, unge Millais og Holman Hunt (dengang ny), monsieur Delacroix og monsieur Ingres, Balzac, Stendhal, George Sand, den gode gamle Dumas og Edgar Allan Poe, det ophøjede, der fandtes hos grækerne og det storslåede ved romerne.

Skikkelig, harmløs og kunstløs pludren, måske ikke af allerviseste slags, ejheller udstrålende det højeste standpunkt, kulturen har bragt os til, lige så lidt førende til synderlig praktiske resultater, men nok så skøn alligevel formedelst den ærlighed og oprigtighed, hvormed disse meninger fremsattes,

den dybe overbevisning om deres betydning og en ædel tro på deres evne til at kunne bestå trods skiftende tiders anfald.

O, lykkelige dage, lykkelige aftener – helligede til kunst og venskab! Herlige ungdomstider, hvor man lader violen sørge i kraft af sit overskud af ungdom, håb, sundhed, styrke og frihedsfølelse – tagende hele Paris som legeplads, særlig dets prægtige, gamle, uforkludrede *Quartier Latin* som værksted og arnested.

Og endnu ikke spor af forelskelser til at dræbe livsglæden og vanskeliggøre tilværelsen.

Ikke spor! Lille Billi havde aldrig kendt mage til lyksalighedstilstand som den, han nu svømmede i, ikke drømt om, at den kunne eksistere.

Et par dage senere efter den, hvormed scenen for denne fortælling åbnedes, men denne gang ud på eftermiddagen, da brydning og boksning allerede var i gang, og trapezen i fuld virksomhed, hørtes atter Trilbys "mælk er godt" uden for døren, og hun viste sig, påklædt ganske efter sin egen smag, som det her syntes: en høj, rank ung grisette, med lige rygrad, skulderbred, svulmende over brystet, med snehvid kruset hue, en tækkelig sort kjole med hvidt forklæde, noget falmede, men omhyggeligt stoppede brune strømper og temmelig slidte bløde, grå, bredsnudede listetøfler uden hæle; dette fodtøj, der til en begyndelse kunne siges at have været ganske formløst, var ligesom sandaler, der intet foregriber, intet fremtvinger, var ved hendes fødder blevet ophøjet i en bestandig klassisk formfuldhed, stemplet med det uforglemmelige, ejendommelige præg, som for eksempel også en slidt handske

kan erholde af en smuk hånd – noget, navnlig Lille Billi var hurtig til at bemærke, samtidig med at han gennemstrømmedes af en gysen, der kun til hælvten var æstetisk.

Han så ind i det fregnede ansigt og mødte hendes blik med dets blide lune, og idet hendes smukke, brede smil, der tydeligt forrådte karakterens modige frejdighed, gled hen over ham, mærkede han en ny gysning, som denne gang aldeles ikke var æstetisk (dog heller ikke det modsatte), men som gik lige til hjertet. Og i et af disse intuitive glimt af opfattelse, hvori han havde sin styrke, skønnede han straks, at bagved disse blide øjnes strålende overflade lå der et væld af elskelighed, af evne til at kunne vise medfølelse, ædelmodighed og søsterlig ømhed uden grænse; allerinderst inde – ak, eller på bunden af alt dette – tillige et tyndt lag af sørgmodighed og skamfølelse. Og akkurat så lang tid, som en tåre behøver for at dannes, vokse og atter blive skubbet tilbage, rystede dette syn, dette pludselige indblik, hans spinkle skikkelse med en sviende smertefornemmelse, ledsaget af et ridderligt ønske om at kunne bringe hjælp. Men han fik ingen lejlighed til at dvæle i disse følelser. Ved sin indtrædelse hilstes Trilby fra alle sider med venlige tilråb.

"Tiens, c'est la grande Trilby!" udbrød Jules Guinot gennem ståltrådsnettet på fægtemasken. "Allerede på støvlerne igen efter natten i går! Det var ellers et ordentligt sold, Mathieu dér gav – hvad? De' kan nok hænd's, vi slog til skaglerne! Rigtig et gilde med fart i – hvad, min snut! Og hvordan går det med befindendet ovenpå den tørn?"

"Så lala, du gamle," svarede Trilby. "Hovedet op og benene ned, som du ser. Men du selv og Victorine? Hvordan står det til med hende ovenpå sviren? Hun tog det nu egentlig temmelig klos: Fuld, rent ud sagt! – og, ser du, sådan at vise sig med perial for en større forsamling er nu alligevel flovt. Se se, Gontran! Holder du den gående endnu, lille Gontran, du allersomsødeste zouavfrø."

"Det går – det går brillant, min snut," svarede Gontran, alias Frøet, korporal i et zouavregiment. "Men, hvad er det, har du slået dig på kludesamleri? Eller er det måske på hældingen med møntsorterne?"

(Trilby havde nemlig en kludesamlerkurv på ryggen og i hånden en stok og lygte).

"Justement, lille ven. Du så jo selv, hvor lykken var mig imod i går i kortspil; men lige meget, enten det så går op eller ned eller i kæde, du lille korporal-underofficer, livet må jo bjærges, ikke?"

Lille Billis hjertesluser var slået i, så længe disse hilsener udvekslede. Han forstod særdeles klart, at de pågældende hele tiden boltrede sig på sprogets overdrev, hvoraf han ikke opfattede et muk. Desuden hadede han alle slagord. Det eneste, han forstod, var den overordentlig frie omgang med "du" og "dig"; og så meget havde han dog fattet af det franske sprog, at han var på det rene med, at vedkommende måtte stå på en meget familiær fod med hinanden, mens han samtidig ganske misforstod forholdets art.

Så Jules Guinots høflige forespørgsler til Trilbys befindende efter Mathieus indvielse af hans nye hus (som havde været overordentlig morsomt), Trilbys venlige høren til Victorine, som ved samme lejlighed – meget dumt – havde taget sig et par

dråber for meget, Trilbys falske fortrydelse over, at hendes uheld i kortspillet havde gjort det nødvendigt for hende at tage kludesamleriet op for at skaffe sig sin tabte formue tilbage – alle disse uskyldige, legende små morsomheder, (som jeg har forsøgt at nedskrive, som de blev sagt) blev pakket ind i et sprog, der var det rene græsk for ham – og han følte sig udenfor, var misundelig og lidt vred.

"God dag, mr. Taffy," sagde Trilby på engelsk. "Her bringer jeg Dem nogle kunstgenstande af ægte bonitet, for at vi atter kan blive gode venner. De er så ægte, som de overhovedet kan skaffes, må De tro. Jeg har lånt Dem af père Martin, kludesamler en gros & en detail, storofficer af Æreslegionen, medlem af Akademiet etc. etc. Han bor dobbeltnummer 13 Rue du Puits d'Amour, første sal over gården til venstre, lige over for Assistenshuset! Er en af mine allerfortroligste venner og –"

"Det er da vel ikke Deres oprigtige mening, at De er fortrolig ven med en kludesamler!" udbrød den skikkelige Taffy.

"Jo vist så. Og hvorfor ikke? Jeg er aldrig stor på det. Desuden er der det gode ved père Martin, at han heller ikke holder sig for fin," svarede Trilby med et lunt blink i øjet. "De ville selv snart komme til samme resultat, hvis De havde den ære at høre til hans venner. Således bærer man dem. Forstår De? Vil De tage dem på, skal jeg hjælpe Dem at gøre tingene fast, så skal jeg vise Dem, hvordan man holder lygten og håndterer krogen. De kan jo opleve den dag, at De kan have gavn af at kende disse kunster. Man skal intet forsværge! Père Martin vil sidde for Dem i egen person, hvis De ønsker det. Om eftermiddagen har han bedst tid. Han er fattig, men ærlig, dertil meget ordentlig og renlig, komplet gentleman, må De tro. Han sværmer for

kunstnere, navnlig engelske – de plejer jo at betale. Konen sælger nips og gamle mestre: Rembrandter fra to francs, halvtreds og højere op. Så har de desuden et lille barnebarn – den sødeste unge, nogen kan tænke sig. Jeg er dens gudmoder. De forstår da vel fransk?"

"Jo-o – bevares," sagde Taffy ganske flov. "Jeg er Dem virkelig meget forbunden – æ – meget – æ –."

"Å, snak aldrig om den bagatel," svarede Trilby, idet hun frigjorde sig for kurven og stillede de øvrige apparater hen i en krog. "Og nu blot et lille øjeblik til en cigaret, så må jeg af sted igen. De venter mig i det østrigske gesandtskabshotel. Men tal for resten ikke om det. Gud velsigne jer alle sammen, kære børn! Og nu frem med tobakskassen!"

Med benene over kors tog hun plads på modelbordet, rullede sin cigaret og betragtede imens de andres øvelser. Lille Billi bragte hende en stol, som hun afslog; så tog han den til eget brug, satte sig ved siden af hende og talte til hende, ganske på samme måde, som han ville have konverseret hvilken som helst dame i hans moders hjem – om vejret, om Verdis nye opera (som hun aldrig havde hørt), de indtryk, han havde fået ved at betragte Notre Dame, om Victor Hugos smukke roman (som hun aldrig havde læst), om den uforklarlige ynde, der var udbredt over Leonardo da Vincis "Lisa Gioconda"s smil (som hun aldrig havde set), – under hvilket hun uden tvivl fandt ham ikke så lidt grinagtig og samtidig sig selv lidt forlegen, muligvis også en lille smule rørt.

Taffy bød hende en kop kaffe og indledede ligeledes en samtale i høfligt, formelt fransk, overmåde korrekt og ulasteligt udtalt; også lairden forsøgte sig. Hans fransk var af den

bekendte, velmente engelske slags, der hurtigt gør ende på hvert spor af stivhed, endog overfor indfødte englændere; hans joviale væsen var dertil således beskaffent, at det straks bortryddede enhver ængstelighed og tilbageholdenhed og gjorde det komplet umuligt at spille den værdige.

Andre kunstnere – den sædvanlige kosmopolitiske kreds – fra nærliggende atelierer kom til. Det blev en fuldstændig strøm ud og ind i dette specielle rum mellem fire og seks om eftermiddagen.

Damer var der også, med forlorne hårfletninger, kyser og hatte; nogle af dem kendte Trilby og sagde "kære De" og "kære du", mens andre holdt sig stive, formelle og på "frøken"-fod, hvilket hun gav dem tilbage skud for skud. "Ganske som i det østrigske gesandtskabshotel," bemærkede Trilby til lairden med et lunt blink i øjet, der egentlig var alt andet end gesandtskabsmæssigt.

Så indfandt også Svengali sig og foredrog sin mest storslåede musik, der imidlertid gik fuldstændig over hovedet på Trilby, som et fyrværkeri overfor en blind tigger; hun lukkede ikke munden op til et eneste anerkendende ord.

Fægte- og brydeøvelserne tillige med trapezkunstnerne derimod faldt ganske anderledes i hendes smag; i virkeligheden var de også mere egnede for en tonedøv person. Taffy, når han med sin fleuret gjorde et rigtig kraftigt udfald, fremvisende sin høje, smidige, ungdommelige og kraftige skikkelse, var et langt mere tiltalende syn end Svengali ved klaveret, hvorfra han udsendte sine smægtende, frække blikke med et uappetitligt smil over den ene tilhører efter den anden ligesom for at sige:

"Ikke sandt, er jai doch ikke dailich? Har jai doch ikke et mageløs geni? Er jai ikke ligefrem sublim?"

Så kom også billedhuggeren Durien indenfor; han havde fået tilsendt billetter til en *baignoire*–loge i Odéon-teateret for at se *Kameliadamen* og indbød nu Trilby tillige med en anden tilstedeværende dame til middag med sig på værtshus og bagefter på komedie.

Og således endte det da med, at Trilby ikke nåede det østrigske gesandtskabshotel den dag, som lairden bemærkede til Lille Billi med en så fortrinlig efterabning af hendes blinken, at samme Billi måtte briste i latter, hvad enten han ville eller ikke.

Han var i øvrigt aldeles ikke oplagt til spøg. En dump skuffelse havde bemægtiget sig hans sjæl, en følelse, han med en vis sværmerisk selvmedlidenhed udtrykte i et citat:

"En underlig tomhed og længsel
I pinefuld angst mig binder;
Den ligner kun sorg og trængsel,
Som tågen om regnen minder."

Havde han rigtig forstået sig selv, da ville han også have vidst, at denne sørgmodighed hidrørte fra tanken om, at ikke enhver køn, ung kvindeskikkelse, med et indtagende udtryk, en smuk figur og dejlige fødder, tillige er lige så ren og uskyldig, som hun er yndig at se på. Længslen – den betød et inderligt ønske om, at Trilby kunne lade sig omdanne til en rigtig net ung dame – for eksempel til præstens datter histovre i den lille Devonshire-landsby, hvor hun passende kunne have været veninde med hans søster, lærerinde i søndagsskolen, uberørt af verden, religiøs og af god familie.

For han sværmede for religiøsitet hos kvinder, til trods for, at han personligt langtfra besad den rette tro. Ikke alene var hans rent umiddelbare anskuelser på dette område højst uklare og hildede; men han havde endog en ret fremtrædende tilbøjelighed til med en vis utålmodig, halsstarrig drengeagtig trods at ville sætte sig op mod hele den ganske overleverede bekendelse. Selv smigrede han sig med at være filosofisk og strengt videnskabeligt anlagt, en skarp og logisk tænker, der ikke kunne finde sig i almindelige menneskers vankelmod.

Hin lille enklave i hans bestandigt arbejdende hjerne, som burde have ligget brak, mens det øvrige uafladeligt var i travl virksomhed med alvor eller løjer, kunne desværre aldrig forholde sig rolig; den var tværtimod idelig på spil for at råde livets runer, klare forholdet mellem liv og død; og den tårnede argument på argument mod den kristne tro, uagtet han samtidig ikke kunne frigøre sig for en vis hemmelig beundring overfor de rettroende.

Til held for vennerne var Lille Billi imidlertid både genert og diskret, yderst hensynsfuld overfor andre menneskers trosanskuelser, hvorfor han også beholdt alle sine umodne og ungdommelige oppositionslyster hos sig selv.

Til gengæld for denne lidet klædelige hårdhed hos en så ung og ellers så blød karakter, var han derimod behæftet med en masse små vanemæssige tilsætninger, der hverken kunne siges at støtte sig på videnskaben eller filosofien. Ikke under nogen omstændighed ville han således have kunnet overtale sig til at gå under en stige, sidde tretten til bords eller lade sit hår klippe en fredag, ligesom han kunne blive helt ude af sig selv, hvis det hændte, at han kom til at betragte nymånen gennem en rude.

Og han troede absolut på lykkelige og ulykkelige dage, ligefrem sværmede for synet, duften og lyden af en højmesse i en ældgammel fransk domkirke og følte sig i al hemmelighed opbygget derved.

Det står til at håbe, at han somme tider måtte le ad sig selv, om end kun, når ingen så det.

Ved siden af dette temmelig skeptiske syn på livet besad han dog i fuldt mål den velopdragne, storborgerlige englænders klippefaste tro på betydningen af at være kommet af god familie – for han anså både sin egen, Taffys og lairdens afstamning for at være god, ligesom han også regnede størsteparten af de mennesker, med hvem han var kommet i berøring i sit hjemland til samme samfundsklasse – karakteriseret ved to eller tre slægtled i den højere middelstand og stivet af ved, hvad man kalder en god opdragelse. Samtidig havde han (eller indbildte sig i hvert tilfælde at have) en passende dosis foragt for opblæste hertuger og lorder, for ynkelige, ubetydelige baronetter og for godsejerstanden i almindelighed – kort sagt, for enhver, der blot var født et trin højere oppe på samfundets stige end han selv.

Med en sådan livsanskuelse, der oftest findes i middelstanden, kan man for øvrigt godt klare sig livet igennem, det kommer kun an på at holde den fast, til trods for de erfaringer, selve livet giver. Den befordrer uafhængighedsfølelsen og selvagtelsen, foruden adskillige andre noget blaserte, men praktiske egenskaber. Under alle omstændigheder frier den os fra at komme i slet selskab, der lige så vel er at finde oven for som neden under éns eget niveau. *In medio tutissimus ibis!*

Og hele denne beklemthed i samme Lille Billis sjæl skrev sig udelukkende fra et eneste kortvarigt glimt af og henrykkelse over et par alt for velskabte fødder, opfangede af et øje, der var alt for æstetisk udviklet og alt for tilbøjeligt til at beundre formerne.

Ganske i modsætning til den almindelige fremgangsmåde havde han her idealiseret hele skikkelsen nedenfra og opefter!

Mangen en af os, der både regner sig for ældre og klogere end Lille Billi, har set på en tiltalende kvindeskikkelse og tænkt sig, at det nødvendigvis måtte være et hylster for en tiltalende kvindesjæl. Det instinkt, hvormed vi således deducerer, kan måske være korrekt nok, slår i al fald oftere til, end det tager fejl. Men grumme tit hænder det alligevel, at sådanne skønne kvindeskikkelser gemmer karakterer, der er forfærdelig sammensatte, som en følge af de vanskeligheder og farer, hvorunder de er udviklede her i denne verdens jammerdal, allerhelst hvis ejerinden af bemeldte skikkelse er en ringe evadatter, udgået fra folkets brede lag, fattig og uvidende, tilbøjelig til at give sig hen, alt for hurtig til at fatte kærlighed og tro på, hvad der bliver sagt. Dette er en sandhed, gentaget så ofte, at den vel snart er blevet triviel, så triviel, at den vel næsten er blevet plat.

En moderne og tillige med god føje populær forfatter fortæller etsteds om californiske typer, der ligesom lord Byrons *Korsar* havde lænket til sig én eneste dyd og tusinde laster. Og så snildt væver han sin fortællings tråde, at hvert et ubefæstet ungt væsen kan læse bogen og lære intet andet end godt af den.

Min stakkels heltinde var vel snarere antipoden til disse interessante forbrydersjæle; hun besad alle mulige dyder, kun

med undtagelse af én eneste; ulykkeligvis var denne ene mangel (just den, der spiller en hovedrolle og giver det guddommelige kvindekøn sit særpræg) netop af sådan beskaffenhed, at jeg har fundet det uoverkommeligt at fremstille hendes forhistorie således, at den kunne anses som passende underholdning for de ubefæstede unge personer, for hvilke vi alle interesserer os så levende.

Til min store beklagelse må jeg gøre denne bekendelse. For alle dage har det været min skønneste drøm, at man skulle kunne sige om mig – hvad man så end ellers kunne have at udsætte på min forfattervirksomhed – at jeg i det mindste aldrig havde nedskrevet en eneste linje, som ikke den mest renlivede moder kunne læse højt for sin blåøjede lille glut, mens denne lå i sin søde lille vugge og suttede på sin lille flaske.

Skæbnen har villet det anderledes.

Kunne jeg endda i passende udtryk forklare min Trilbys eneste mangel gennem et eller andet ikke alt for kendt medium – for eksempel latin eller græsk – for det tilfælde, at bemeldte unge væsen (med sin tilbøjelighed til allestedsnærværelse, der klæder hende så uforligneligt) skulle komme til at kigge i disse blade, mens hendes moder et øjeblik havde sine øjne andetsteds beskæftigede!

Latin og græsk er tungemål, de ubefæstede unge aldrig burde lære at forstå – henset til, at de er gyseligt umoralske og derfor også med skellig årsag kaldes døde – og som væsentligst benyttedes af hedenske skjalde, der burde haft bedre forstand end at besynge deres guders og gudinders alt andet end anstændige kærlighedseventyr.

Heldigvis er jeg da så meget klassisk opdragen, at jeg kan fremføre en lille latinsk undskyldning til fordel for Trilby, og dertil både den korteste, bedste og skønneste, jeg kan tænke mig. Det er det samme indlæg, der engang blev fremført i den hensigt at formilde og undskylde en anden stakkels svag kvindes skrøbeligheder, en kvinde, der formodes at have været såre skøn at se til, som havde forset sig langt grovere end Trilby, men som – i lighed med Trilby – bagefter angrede sine synder og desårsag med god føje også erholdt tilgivelse:

Quia multum amavit! Note 2)

Hvad enten man nu vil anse det for en graverende og formildende omstændighed eller. ikke, så bør det siges, at det hverken var nød, grådighed efter penge eller lyst til at tilfredsstille sin forfængelighed, der i sin tid havde drevet Trilby frem på skråplanet, efter at hun én gang havde gjort et fejltrin – til hvilket dårlig vejledning (af moderen og andre mennesker) og hjerteløs forræderi havde bidraget sin del. Hun kunne have ført et liv i brødefuld rigdom, om hun havde villet, men hendes fornødenheder var kun få. Hun kendte ikke til forfængelighed, hendes ønsker var af allertarveligste art, og hun tjente desuden rigeligt nok til at kunne tilfredsstille dem.

Så fulgte hun da elskovs lokkende sirenesang for dens egen skyld og uden bagtanke, i ny og i næ, ligesom hun ville have slået sig på de skønne kunster, hvis hun havde været mandfolk – fulgte dem, når det stak hende, ustadigt, snarere som et udslag af ubændig kammeratlighed end af noget andet motiv. På lignende måde som en amatør, – en fornem amatør, der er for stolt til at sælge sine malerier, men villigt forærer dem bort,

nu og da, til en eller anden højt skattet og meget beundrende ven.

Alt sammen naturlige udslag af et let sind, trang til at slutte sig til nogen og mangel på modstandskraft, når nogen trængte ind på hende. Hun var først og fremmest en god kammerat og en skikkelig pige. Skønt hjertet ikke formåede at huse flere end én flygtig elskovsfølelse ad gangen (end ikke i dette *Quartier Latin*, ellers berømt for sit hjerterum), så havde det rigelig plads for mangen en varm venskabsfølelse; hun var den kærligste, hjælpsomste og mest medfølende ven, nogen kunne ønske sig, langt trofastere og oprigtigere i venskab end i kærlighed.

På en vis måde kunne man næsten sige om hende, at hendes hjerte var jomfruelig rent, så lidet kendte hun til kærlighedens piner, lidenskaber, plager, prellerier og skinsyge.

Overfor hende var det som "goddag", "farvel" og aldrig forsøg på opkog af et én gang brudt forhold, således som to-tre af de mere bekendte bohèmeriddere af penslen eller mejslen måtte sande, på nogen bekostning af deres forfængelighed og selvfølelse, ja måske på bekostning af mere end dette – hvem ved?

Trilbys fader havde været gentleman, søn af en berømt dubliner-læge, der i sin tid var ven med George den Fjerde. Han havde taget en stipendiatgrad ved universitetet og derefter kastet sig over det teologiske studium. Også han var i besiddelse af alle mulige dyder undtagen én: Han var fordrukken, blev det allerede på et tidligt stadium i livet. Længe varede det ikke, så forlod han kirkevejen, slog sig på information i klassiske sprog, men formåede heller ikke her at

gøre fyldest på grund af sin ovennævnte last, hvorefter han, som man siger, gik i hundene.

Senere rejste han til Paris, fiskede sig i ny og næ et par manuducenter, mistede dem hurtigt igen, levede så en sørgelig tilværelse fra hånden og i munden og sank dybere og dybere.

Og da han næsten var nået helt til bunds, så giftede han sig med den berømte, i tartan klædte, skotske opvartningsjomfru fra caféen *Montagnard Ecossais*, Rue du Paradis Poissonnière; hun var en i vid kreds vel kendt højlandsk skønhed af meget lav ekstraktion, og hende lykkedes det at underholde ham, eller i hvert tilfælde at stive ham af i en ti-femten år. I løbet af den tid var det, at Trilby fødtes til verden, blev opdraget, som det bedst kunne træffe sig – *à la grâce de Dieu!*

Patrick O'Ferrall var ikke længe om at lære hustruen sin egen letfattelige metode til at drukne sorger og ansvarsfornemmelser, og lejlighed til at udvikle sine anlæg i denne retning savnede hun naturligvis aldrig.

Så døde han, efterladende sig et posthumt barn, der kom til verden ti måneder efter – og hvis fødsel kostede moderen livet.

Trilby slog sig da på "finvask" og led i løbet af de påfølgende par år sit nederlag ved alt for blind tillid til en af hendes moders venner. Derefter begyndte hun også at sidde model, hvorved hun sattes i stand til at underholde sin lille broder, for hvem hun nærede en sand moderlig omhu.

På den tid, denne historie begynder, var bemeldte lille vildfarne pode i kost hos père Martin, kludesamleren, og hans hustru, der solgte nipssager samt billige "gamle mestre". Det var et skikkeligt ægtepar, som hurtigt fik kærlighed til barnet, der var livligt, smukt at se til og fuld af de klædeligste spilopper,

og som snart blev den erklærede yndling i det tarvelige kvarter omkring Rue du Puits d'Amour.

Trilby plejede altid, uvist af hvilken grund, at omtale drengen som sin gudsøn, barnebarn af fatter og mutter Martin, der herved efterhånden vænnedes til at betragte ham, omtrent som han virkelig hørte dem til.

Men der var også mange, der fuldt og fast troede på, at han var Trilbys eget barn, uagtet hendes ungdom, og hun var på sin side så forgabet i ham, at hun ganske roligt lod sladderen gå sin gang uden at bryde sig en døjt om det.

Den lille fyr kunne være faldet i langt værre hænder.

Mère Martin var meget gudfrygtig, eller spillede i hvert tilfælde den rolle; fatter derimod lige modsætningen. Men hver for sig var de for resten gode nok, og skønt de naturligvis i optræden var både simple, uvidende og på mange måder kun lidet nøjeregnende, så besad de ved siden heraf også gode egenskaber, navnlig den væsentlige at kunne holde af og bringe ofre; i særdeleshed var dette tilfældet med manden. Hvis mennesker i det hele taget skulle dømmes efter deres gerninger, da er der næppe nogen tvivl om, at dette gennemgående hæderlige par nu må have fået rigelig løn for det, de har udrettet i deres gnieragtige liv, såvel som for, hvad de har måttet gennemgå.

Så meget angående Trilbys slægtskabsforhold.

Trilby – hun sad nu i teateret og græd over madame Doches fremstilling af *Kameliadamen* (med sin hånd i Duriens) – og hun mindedes som i en vågen drøm Taffys ædle skikkelse, høj, rank og støt, med fleuretten i hånd, ridderligt ventende, at

modstanderen skulle komme til kræfter igen; hun så for sig Lille Billis smukke, levende træk og hans ærbødige kur.

I mellemakterne mærkede hun, hvorledes hjertet slog i venskabstakt for den prægtige skotske laird af Cockpen, der ret jævnligt afleverede de skrækkeligste franske eder og kraftudtryk, selv når der var damer til stede, uden fjerneste anelse om, hvad det egentlig var, han bedrev.

For lairden var meget lydhør og ønskede fremfor alt i sin underholdning at være sproglig korrekt til det yderste – hvorved han rendte sig den ene staver i livet efter den anden.

Det gik ham omtrent således, som om en høflig franskmand ville have tiltalt en af vore døtre og sagt:

"Gid Fanden havde det, frøken, nu tror jeg, pinedød! Deres te er blevet så kold som en død torsk; lad mig hellere få snuptag i det gamle snudeskaft af en tjener, at han kan bringe Dem en ny kop."

Og det vil vare en god stund endnu, inden han bliver klogere. Et held for den brave skotte var det utvivlsomt, at disse hans første forsøg i fransk konversation blev begået i den lidet fordomsfulde kreds, der mødtes på Place St. Anatole des Arts.

Note 1: **Sairey Gamp** og **Betsy Prig:** To personer i Charles Dickens' roman Martin Chuzzlewit. *Red.anm.*

Note 2: **Quia multum amavit!** Fordi hun elskede meget

2. kapitel

Ak, hun er skønheds ideal,
Har gratie tillige;
Om hendes dyder store ord
I hob til himmels stige.

Ingen kunne med bestemthed sige, hvorledes egentlig Svengalis liv gik; kun meget få vidste hvor (eller hvorfor) han levede. Han beboede i virkeligheden et rummeligt, forfaldent kvistværelse på 6. sal i Rue Tire-Liard, hvor bohavet bestod af en "indskuds-seng", et klaver og næsten intet andet.

Han var fattig; til trods for sit talent var det endnu ikke lykkedes ham at gøre sig gældende i Paris. At det forholdt sig således, kunne han måske først og fremmest takke sit stødende væsen for. For han var enten krybende eller grov og kunne til tider være utrolig næsvis. Hans kyniske humor, der var mere tirrende end underholdende, bragte ham næsten bestandig på den forkerte side af tilværelsen; han lo på de forkerte steder, til de forkerte tider og ad ting eller personer, han slet ikke burde have leet ad. Tilmed var hans latter altid sårende og ondskabsfuld. Så var han selvkær og selvforgudende i en aldeles utålelig grad, smagløst klædt og ligegyldig med sin person, mere fedtet og mere gyselig uredt, end selv den mest populære pianist har ret til at være, endogså i godt selskab.

Nej, Svengali var ingen smuk fremtoning, og der var ikke spor af værdighed i hans fattigdom, der overhovedet slet ikke havde nogen berettigelse, al den stund han bestandig fra sine

slægtninge i Østrig modtog understøttelser, snart fra forældrene, snart fra søstre, kusiner og tanter, lutter tarvelige og stræbsomt slidende mennesker, af hvilke han betragtedes som familiens stolthed og lykkebarn.

Med ham gik det nu i modsætning til de andre således, at han kun besad én dyd: Kærlighed til kunsten, og selv denne var af temmelig plumret art, idet den egentlig snarest burde kaldes kærlighed til sig selv som mester i kunsten – mester*en*, for han foragtede, eller lod som han foragtede, alle andre musikere, levende så vel som døde, ja selv dem, hvis musik han gengav så glimrende. Disse beklagede han, at det ikke var lykkedes dem at høre deres egne værker foredraget af Svengali, der egentlig var den eneste, som havde formået at puste liv ind i noderne.

"Ach ja, de forstår nadurlichvies en smule klafierspil; men det er ja dock kun pagateller."

På konservatoriet i Leipzig havde han i sin tid været den bedste elev; til en vis grad kunne det måske tjene ham som undskyldning for hans grænseløse selvforgudelse, at han virkelig var i stand til at give et vist individuelt særpræg ved næsten hvilken som helst musik, han gav sig i kast med, herfra dog undtagen den højeste og allerbedste, overfor hvilken han komplet slog klik.

Grænsen lå for ham udenfor Chopin; hos denne komponist nåede han sit højeste niveau. Overfor Händel, Bach og Beethoven går det én ilde, når man prøver på at komme med sin individuelle opfattelse, hvor genial den så end monne være; men Chopin er jo heller ikke ueffen i mangel af bedre.

Han tørstede formelig efter at kunne synge, havde til den ende studeret ihærdigt i Tyskland, Italien og Frankrig med det

forfængelige håb, at døren skulle gå op for et eller andet aflukke i ham, og lidt stemme slippe ud. Men skæbnen havde i dette stykke været ubønhørlig; der fandtes ikke en ærlig tone i manden ud over hans tales hårde, hæse og sprukne kragemål, og endogså de bedste syngemetoder viste sig magtesløse. Men han lærte at forstå den menneskelige stemme, bedre end det måske er lykkedes nogen anden.

I fantasien sang han, sang bestandig, bedre end nogen nattergal har trillet sine toner ud til ære og pris for medskabningerne; selv de simpleste, trivielleste melodier: Fra *café chantants*, fra ammestuer, butikker, garderober, skolestuer, simple ølknejper, fra bærmen af samfundet – alt dette omsatte han indvendig til himmelsk sang. Intet var så usselt, at hans magiske berøring jo ikke kunne omforme det til fuldendt skønhed uden at røre ved selve melodiens motiv. Dette, føler jeg, læseren måske vil have ondt ved at tro. Men hvis det virkelig var umuligt, hvorfor da overhovedet anvende magi – det er den, der må forklare fænomenet.

Hvad som helst han ellers fra fødslen var blevet udstyret med: samvittighed, medfølelse, evne til at elske, ømhed, mandighed, mod, ærefrygt, godgørenhed – det var nu alt sammen blevet slugt af den musikalske evne og eksisterede ikke længere til brug i det daglige liv. Kun gennem den lille fløjte kunne de få lejlighed til at strømme ud.

Svengali, når han spillede Chopin på klaveret, eller endnu bedre, Svengali foredragende *Ben Bolt* på sit skillingsinstrument, det var, som så man en udsending fra Himlens hærskarer.

Svengali, når han kom luskende op ad gaden, grundende på, hvem han nu bedst kunne snyde, forråde, bruge, låne penge af, gøre nar ad, være grov imod, hvis det gik an – klistre sig tast ved, dersom det var nødvendigt – lige meget om mand, kvinde eller barn, denne Svengali var væmmelig, så væmmelig som mennesker overhovedet findes.

For at tjene lidt skillinger, når han ikke kunne få dem til låns, akkompagnerede han på *café chantants*, og selv ved disse lejligheder var han utålelig. For i sin foragt for den pågældende sanger spillede han alt for højlydt, indflettede i akkompagnementet glimrende improvisationer af eget fabrikat, løftede hænderne højt og lod dem falde med et brag på sangens allermest rørende sted, rystede sin snavsede manke, trak skuldrene i vejret, smilede og skelede ud til publikum, gjorde kort sagt alt muligt for at drage opmærksomheden hen på sig. Desuden gav han nogle få timer (forhåbentlig har det dog ikke været i pigeskoler), for hvilke han sandsynligvis er blevet meget slet betalt, al den stund han bestandig var i pengetrang, altid lånte småsummer, som han aldrig betalte tilbage, idet han udpinte lommerne og tålmodigheden hos den ene af sine bekendte efter den anden.

Af venner havde han kun to. Først Gecko, som havde sit lille usle logi i nærheden, levede af at spille violin i Gymnase-teaterets orkester og redeligt delte sine små indkomster med sin lærer, som han da rigtignok også skyldte sin dygtighed, der for resten endnu ikke ret var gået op for den store verden.

Svengalis anden ven og elev var, eller rettere havde været, den mystiske Honorine, af hvis erobring han hyppigt pralede, idet han ved samme lejlighed lod forstå, at hun var af den

fornemme verden. Dette var imidlertid simpelthen usandhed. Mademoiselle Honorine Cohn (bedre kendt i *Quartier Latin* under navnet Mimi la Salope) var en griset, gemen lille fedtklump af jødisk herkomst, der lejede sig ud som model for hvad som helst – socialt betragtet altså en overmåde tarvelig person.

Men hun var af et ualmindelig livligt temperament, havde en indsmigrende stemme og et naturligt talent for at synge sig fast i folks sympati, så at man glemte jødeaccenten, der for resten var af allerværste slags.

Hun plejede at sidde for eleverne på Carrels tegneskole; alt imens sang hun. Da Lille Billi første gang traf hende der, fængslede hun også ham, så at han tabte humøret ved tanken om, at hun skulle sidde der som nøgen model, noget, der for øvrigt hændte ham overfor enhver net figurmodel af det svage køn, og som stod i nøje forbindelse med den ærbødighed, han i almindelighed nærede for kvinden. Fremfor alt kom denne ærbødighed til udslag overfor kvinder, der sang, og atter her var det da navnlig altstemmer, der allermest henrev ham, disse dybe, lave registre, der brydes i midten og lige med et hæver sig som engleren, bævende drengestemme. Den rislede gennem hans øre og lige ned i hjertet, rørte formelig op i alle hans indvolde.

Ved en lejlighed havde han hørt madame Albani, og denne aften stod senere for ham som en begivenhed. Han ville være blevet et let bytte for sirenerne. I hans øjne blegnede selv den mest fuldendte skønhed for den jævnt nette, når denne hævede stemmen – det var nattergalens triumf over paradisfuglen.

Det behøver næppe at forklares, at stakkels Mimi la Salope var såre langt fra at nå madame Albani, hvad enten det gjaldt stemmemidler eller uddannelse; men hun havde alligevel i sit beskedne slags en smuk stemme, altid ren i tonen, og der var tillige noget vist forførerisk ved det naive foredrag.

Hun gav gerne til bedste Bérangers små sange – *Grand-mère, parlez-nous del lui!* eller *T'en souviens-tu? disait un capitaine* – – eller *Enfants, c'est moi qui suis Lisette!* og lignende nette og kvikke småting, der sjældent undlod at bringe tåren frem i Lille Billis letfyldte øje.

Dernæst var hun ejheller uvillig til at synge andre viser, der langtfra var af Béranger-genren – viser, fulde af gadeudtryk, hvoraf Lille Billi ikke forstod et muk. Fattede han nu ikke teksten, så opfattede han dog uden vanskelighed ved den måde, hvorpå "bøllerne" hos Carrels gav deres bifald til kende, at den måtte være uanstændig, til trods for at stemmen bestandig vedblev at lyde som en engels, og atter fornam han den smerte, der følger med brustne illusioner og skamfølelse på andres vegne.

Svengali havde hørt hende synge i *Brasserie des Porcherons* i Rue du Crapaud-volant og derefter tilbudt at undervise hende gratis; hun havde så besøgt ham på hans kvist, hvor han spillede klaver for hende, skelede, skottede og slyngede sine frække, sorte, kuglerunde jødeøjne ind i hendes, så hun til sidst gik fra sans og samling og figurligt lagde sig for fødderne af dette bedårende eksemplar af hendes egen race.

Således gik det altså til, at denne sjofle, pengegriske lille sjæl fra pariser-rendestenene opfyldtes af tro og syn på Svengali som en herlig, guddommelig, skalmejespillende,

cymbelslående helt og profet, udsendt fra Israels Gud – en David og Saul i én person.

Dernæst gik han over til at undervise hende, med venlighed og tålmodighed i begyndelsen, anvendende søde små kælenavne på de rette steder – hans "Sharons rose", hans "berle von Pabylon", hans "hjortøjede lille Scheruzalems lærke" – alt imens han lovede og forsikrede hende, at hun skulle komme til at ende som en dronning for alle nattergale.

Imidlertid, forinden han kunne begynde på nogen positiv undervisning, måtte nødvendigvis alt det, hun kunne, pilles bort, hendes måde at trække vejret, hendes stemmebygning, stemmegivningen – alt sammen var splittergalt. For at glæde ham arbejdede hun som en hest, og virkelig lykkedes det hende også at glemme alle de ret klædelige småfif, hun havde tilegnet sig med stemmen og talen, eller – rettere sagt – som naturen havde udstyret hende med.

Men skønt hun var lydhør nok, viste det sig snart, at hun egentlig manglede musikalsk forstand – manglede overhovedet al slags forståelse, undtagen overfor sous og centimer; hun var dum som en lille blød, søvnig ugle, stemmen var kun en naturevne til at kvidre, den sad i hovedet, i næsen og i struben – en stemme, han i det hele taget aldeles ikke forstod; et produkt af ungdom godt helbred og godt humør – ganske ligesom hendes skønhed – *beauté du Diable! Beauté damnée!*

Hun gjorde sit bedste, øvede sig hele dagen efter de nye regler, sang sig ganske hæs; hun hverken spiste eller sov, blot for at øve sig. Samtidig blev han mere og mere gnaven, utålmodig, kold og streng; jo højere hun elskede ham, desto mere nervøs blev hun, og desto dårligere sang hun. Stemmen knækkede,

hendes øre tabte evnen til at opfatte, og de krampagtige forsøg på at bygge den op, lykkedes ikke stort bedre end Trilbys. Omsider tabte han ganske tålmodigheden, skældte hende huden fuld, kneb og puffede hende med sine store, knoklede hænder, til hun græd værre end Niobe, lånte penge af hende – lån, han aldrig betalte igen, kyste, hånede og nedtordnede hende, så hun blev som tosset af kærlighed til ham og ville være sprunget ud ad vinduet, hvis han havde bedt hende om det.

Dette gjorde han dog ikke, det faldt ham slet ikke ind at komme med en sådan anmodning, han ville end ikke have fundet det morsomt. Derimod gjorde han noget andet. En skønne lørdag morgen tog han hende ved skulderen og kylede hende rent ud sagt på hovedet ud ad døren med trussel om, hvis hun vovede at vise sig oftere, da at klage til politiet: noget af det allerværste, man kan true sådanne skabninger som Mimi la Salope med.

"For hvorfra var vel alle de femfrancsstykker kommet? – dem, hvormed hun havde prøvet at betale alle de kostbare syngetimer, han ligefrem havde kastet bort på hende? Mon udelukkende ved at sidde model – hæ?"

Og på den måde vistes den lille "gazeløjede Scheruzalems lærke" vintervejen hjem igen til sit oprindelige tilhold – som et skumpelskud – med stækkede vinger, ødelagt humør og uden mere sangstemme end den, der findes i en spurv – ja knap så meget.

Og dermed lader vi så tæppet falde for "la betite Honorine".

Morgenen efter denne scene vågnede Svengali med en fortærende trang til at slå sig løs; det var en søndag, og vejret

strålende.

Han strakte armen ud, fik fat i vesten og benklæderne, der lå henslængt på gulvet, udtømte lommernes indhold på sit lasede sengetæppe – ikke spor hverken af guld eller sølv, knap nok til et tarveligt morgenmåltid!

Han havde dagen forud presset Gecko for alt, hvad der kunne erholdes fra den kant, og soldet udbyttet, ti francs i det mindste, op samme nat – en nydelse, hvortil Gecko selv ikke var blevet indbudt; nu faldt der ham ikke andre muligheder ind, end at låne hos sine tre englændere, som han mærkeligt nok havde skånet flere dage i træk.

Ergo halede han i klæderne, betragtede sig derefter i en spejlstump og kom snart til det resultat, at panden var ganske ulastelig, mens det stod mindre vel til med øjnene og tindingerne. I den anledning hældte han nogle dråber vand i et lille bitte vandfad, viklede hjørnet af lommetørklædet om sin snavsede pegefinger, dyppede den forsigtigt og bortfjernede de værste pletter. Fingrene – skønnede han – kunne nok klare sig en dagstid eller to endnu, som de var; derfor indskrænkede han sig til at lade dem løbe igennem sin sorte manke og gav denne det fald, han selv syntes klædte ham så uimodståeligt, men som just de engelske venner fandt så umådelig væmmelig. Endelig satte han baretten på hovedet, hægtede kappen om skuldrene og gik så ud på den solbeskinnede gade med en fornemmelse af duft, friskhed og fornøjelighed, som en søndag morgen i maj let indgiver.

Han fandt Lille Billi siddende i sit badekar, ivrigt beskæftiget med sæbe og svamp, og blev så oplivet ved synet, at han et øjeblik glemte, hvorfor han egentlig havde indfundet sig.

"Himmel! Vat Fanden gør De det for?" spurgte han i sit gebrokne mål.

"Gør hvad?" spurgte Billi.

"Sitzer im wasser und spieler mit sæbe und svamp?"

"Begribeligvis for at prøve på at blive ren."

"Ach; men hvordan i Helfedes navn er De da blevet smutzig?"

På dette spørgsmål måtte Billi blive ham svaret skyldig; foreløbig gav han sig på ny i lag med skrubningen på den for en englænder ejendommelige energiske måde, alt imens Svengali lo, så det klukkede i ham, over det uventede syn af en nøgen brite, der prøver, om han kan blive ren.

Da omsider en sådan renhed var blevet opnået, som man efter omstændighederne kunne vente sig, bad Svengali om et lån på to hundrede francs, hvorpå Lille Billi gav ham et femfrancsstykke.

Tilfreds med dette udbytte, i mangel af bedre, spurgte tyskeren, hvornår næste lignende forestilling kunne ventes opført, da han gerne ville komme og være tilskuer endnu en gang.

"Demang mattang, a votre særvisse!" svarede Lille Billi med et høfligt buk.

"Wie? *Mandach auch*? Gott in Himmel, prøfer De *hver dach* at blife ren po den mode?"

Og han lo, lo sig ud ad døren, ud af huset, tværs over torvet – hele vejen til Rue de Seine, der, hvor han boede, "den ædelbårne", som han mente at kunne sætte i godt humør ved at beskrive den originale Lille Billi, der prøvede på at blive ren – for desto lettere at få Taffy pumpet for et femfrancsstykke eller måske to.

Som læseren let kan tænke sig, fandt han ligeledes denne i badekarret, hvorover han faldt i en så konvulsivisk latter med sådanne forvridninger af kroppen og sådan pegen med sin skidne pegefinger ad Taffys nøgne legeme, at denne ellers så skikkelige person blev fornærmet og på et hængende hår nær havde ladet hidsigheden råde.

"Hvad Djævelen står De der og kagler efter, svinehoved, som De er! Trænger De måske til at komme på hovedet ud ad vinduet og ned i Seinen? De væmmelige sorte jødetamp! Vent nu bare lidt, så skal jeg sågu vaske Deres hoved for en gangs skyld!"

Og ud fo'r Taffy af sit kar, en sådan vældig skikkelse, opfyldt af retfærdig, herkulisk harme, at Svengali blev rædselsslagen og skyndsomst flygtede.

"Donnerwetter," udbrød han, idet han tumlede ned ad den stejle trappe. "Sikken en studepande, sikken køter; den verfluchte brutale kerl af en englænder!"

Så standsede han for at tænke sig om.

"Nun vil jeg gå til den skottiske englænder på Place St. Anatole om disse fem francs. Men først vil jeg doch bischen warten, til han er blefen fertich mit at prøve på at blife ren."

I mellemtiden tog han sig da et morgenmåltid i *Cremerie Souchet*, og så snart han der var kommet vel til bords og atter følte sig fuldkommen sikker, gav han sig igen til at le, han lo, til det gjorde ondt i siderne.

To englændere på en og samme dag – så nøgne som hans hånd! Én stor og én lille – begge prøvende på at blive rene!

I sit stille sind håbede han dog at have gjort dem ordentlig flove.

Og, når alt kommer til alt, set fra sit standpunkt, havde manden måske ret. I løbet af en uge kan man blive så snavset, som det overhovedet er muligt, hvortil er så egentlig nytten af den megen anstrengelse. Desuden, så længe man er ren nok efter sin egen smag, så ville det jo dog være både dumt og pedantisk at ulejlige sig med mere vasken, ikke at tale om, at man slet ikke ville befinde sig vel ved det.

Lige som Svengali skulle til at banke på hos lairden, kom Trilby ned ad trappen fra Durien, hun lignede ikke sig selv. Øjnene var røde af gråd, med store sorte ringe, ansigtet ganske blegt og uden fregner.

"Er der noget, som drükker Dem, Fräulein?" spurgte han.

Hun fortalte ham da, at hun led af nervesmerter i øjnene: et tilfælde, der jævnligt indfandt sig, og som næsten gjorde hende gal af pine; det plejede at stå på i fire og tyve timer.

"Kanske jeg kan kurere Dem, kom med mig herind."

Lairdens tvætninger, hvis han overhovedet havde hengivet sig til nogen nydelse i den retning, var øjensynlig tilendebragt. Han sad nu og nød sit smørrebrød tillige med kaffe af eget bryg. Synet af det stakkels pigebarn gjorde et stærkt indtryk på ham, og han tilbød straks at opvarte hende med whisky og honningkager, hvad hun dog ikke ville tage imod.

Svengali bad hende tage plads på sofaen, tog selv plads lige overfor og lod hende stirre sig stift i øjnene.

"Ze mai liche ind i det hvite af øjnene."

Derpå strøg han hende frem og tilbage over panden, tindingerne samt ned over kinderne og halsen. Lidt efter faldt hendes øjenlåg til, og trækkene blev ganske sløve. Efter så

meget som et kvarters forløb spurgte han, om hun fremdeles havde smerter.

"Oh, næsten ikke spor. Jeg er til mode som i den syvende himmel."

Et par minutter efter spurgte han lairden, om denne forstod tysk.

"Akkurat så meget, at jeg kan forstå," svarede skotten, der havde studeret et år i Düsseldorff, hvorpå Svengali i dette sprog sagde til ham: "Se, hun sover ikke, men hun vil ikke åbne øjnene, selv om De beder hende om det."

"Sover De, miss Trilby?" spurgte lairden.

"Nej."

"Da beder jeg Dem lukke øjnene op og se på mig."

Hun anstrengte sig kendeligt, men kunne ikke og forklarede det.

Nu sagde Svengali atter på tysk: "Hun kan ikke lukke munden op mere. Prøv ad."

"Hvorfor åbner De ikke øjnene, miss Trilby?"

Atter foregik der et anstrengt minespil for at komme til at tale; men uden resultat.

"Nu rejser hun sig ikke mere fra sofaen. Forsøg – skal De selv se."

Men Trilby var som fasttryllet og kunne ikke røre sig.

"Nu skal jeg sætte hende i frihed igen," sagde Svengali.

Og se! Op rejste hun sig, bevægede armene og råbte: "Leve Preussen! Nu er jeg igen frisk som en fisk," og i sin overstrømmende taknemmelighed kyssede hun hånden på Svengali, der skulede og viste sine store brune tænder, vendte

det hvide – som på ham var gult – ud af øjnene og trak vejret med en hvæsende lyd.

"Nu går jeg op igen til Durien for at sidde færdig. Men hvorledes skal jeg takke Dem, monsieur? De har aldeles kureret mig!"

"Ja, det har jeg, Fräulein. Jeg har taget det i mich selv; nu sitter det i mine albuer. Men det er mich willkommen, siden det kommer fra Dem. Hver gang, De har ondt, so kom til mich, nr. 12, Rue Tire-Liard, 6. sal, so skal jai kurere Dem og selbst tage smerterne."

"De er virkelig alt for god!" og i sit overmål af glæde snurrede hun sig rundt på hælen og udbrød i sit rungende krigsråb: "Mælk er godt!"

Lyden rullede hen under loftet, fra selve pianoet klang det igen.

"Vat er det, De der siger, Fräulein?"

"Det samme som mælkehandlerne på gaderne i England."

"Det er et mærkeligt råb, Fräulein, wunderschøn! Det kommer lige fra hjertet; har sit rod i maven og former sig til musik på læberne, ligesom madam Albanis stemme – vocce sulle labre! – macheløs produktion. Et hjerteråb!"

Trilby rødmede af glæde og tilfredshed.

"Således er det, Fräulein! Jeg kender kuns ét menneske i hele verden, der kan gere Dem det efter lige så godt. Det giver jeg Dem mit ehresord på er den buchstabelige sandhed."

"Og hvem er det – Dem selv?"

"Ach nein, Fräulein. Jeg er ikke så lykkelig stielet. Desværre har jeg gar keine stimme; det er en opvarter i Café de la Rotonde i Palais Royal. Når De forlanger kaffe, svarer han

"Boum!" en basso profondo. Tiefstimme i f-moll, det dybe ganz fænomenalt. Det lyter wie en kanon – en kanon har nemlich auch en meget god produktion, Fräulein. Han får tusind francs om året for den stimme, den drækker nemlich mange menschen til stedet, hvor sonnst kaffen selbst slet ikke er videre god, men allichevel koster tre sous mere end i Café Larsouille. Når han dør, vil de gennemsøge ganz Franchreich for at få magen dertil, auch Deutschland – hvor de bedste store opvartere kommer fra, – og de bedste kanoner ligeledes – men de vil ingen finde, und dann går Café de la Rotonde fallit … met mindre, at De vil tache hans platz. Tillader De, Fräulein, at jeg engang ser ind i Deres mund?"

Hun lukkede munden på vid gab, og han kikkede derind.

"Himmel! Det er jo wahrhaftich, som så man ind i Pantheons-kuplen; der er plads for "toutes les gloires de la France" og endda mere! Deres svælg ligner midterbuen i St. Sulpice, når portene slås på vid gab for de troende på Allehelgenes Dag; ikke en tand mangler De, – to og tredive engelske tænder, så hvide som mælk og så store som fingerknoer; Deres allerkæreste lille tunge ligger der som et rødt bonderoseblad, og næsehulningen er som buen til en Stradivarius – hvilken sangbund! Jeg tør dø på, at inde i Deres pragtfulde brede bryst sidder der et sæt lunger af læder! Og hvor De trækker vejret – som en hvid præmiekvie, opfodret med smørblomster og tusindfryd fra engene i das grosse Vaterland! Jeg kan mærke, at De har et hjerte med hurtig, blød og bevægelig slag, det er et hjerte af guld, Fräulein – og det skinner igen ud gennem ansigtet:

Hjertet er som en luth i en hånd,
Jeg rører ved strengen, og straks det lyder …

Ach hvilken jammerskade, at De ikke også er musikalsk!"

"Men det er jeg jo, monsieur; De har jo selv hørt mig synge *Ben Bolt* – ikke? Hvorfor siger De da nu det modsatte?"

Svengali vidste lige på stående fod ikke, hvad han skulle svare. Endelig sagde han: "Når jai spieler Schuberts *Rosamunde*, so kiger De immer den anden vej og ryger cigaretter … De ser efter den lange hr. Taffy och den lille hr. Pilli, efter malerierne på væggene eller lige ud ad vinduerne, ud på himlen, skorstenene og Notre Dame; men De ser gar nicht auf Svengali! – Svengali, der slucher Dem mit sine øjne och spieler *Rosamunde* af Schubert."

"O, maïe, aïe," udbrød Trilby; "De *er* jo ligefrem veltalende!"

"Nå – det kan nu auch være det samme; men når smerterne kommer igen en anden gang, so kommer De straks til Svengali; han vil tage pinen bort fra Dem og på sig selv og gemme den som en sofenir, når De er gået. Og når De er blevet kurirt, so vil han atter spiele for Dem *Rosamunde* – kun for Dem alene og så *messieurs les étutiants, montez à la chaumière* – fordi det er so mehr munter! *Og da skal De intet se, intet høre, ingen tænke på uden Svengali, Svengali, Svengali!*"

Her fornam han endelig at have fundet de rette ord, at de havde gjort så megen virkning, og at det nu ville være bedst, om han holdt inde og lod dem være sortien. Ærbødigt bøjede han sig over Trilbys skøntformede, fregnede hånd, kyssede den og forlod med et dybt buk atelieret, endogså uden at låne de fem francs, for hvilke han dog egentlig var kommet.

"Det er en løjerlig snegl, ikke?" sagde Trilby. "Han minder mig om en stor, sulten edderkop, og jeg er selv til mode som fluen! Men kureret mig har han ligegodt. Hurra for det! De aner ikke, hvor smerten kan tage på mig."

"Lige meget, i Deres sted ville jeg hellere holde ham tre skridt fra livet," svarede lairden. "Hellere tog jeg hvilken som helst pine, end jeg lod mig kurere på sådan unaturlig måde eller af en fyr som han. Det er en snavs karl, Svengali – det er jeg overbevist om. Han har magnetiseret Dem – mesmerisme, sådan kalder man de kunster! Jeg har ofte hørt tale om det; men aldrig set det udført før nu. Det ender med, at De kommer i sådanne folks magt, de slyngler kan få Dem til, hvad det skal være: til at lyve, myrde, stjæle – alt muligt! Til sidst tager de livet af Dem oven i købet, når de ikke længer har brug for Dem! Det er ligefrem ækelt at tænke på!"

Således talte den brave laird med alvor og vægt, forbavset over sine egne ord og samtidig sælsomt bevæget – ligesom en anelse gik hen over ham og yderligere forøgede den betagethed, hvori han var kommet.

En gysen løb gennem Trilby ved lairdens ord. Hun besad en mærkelig modtagelig karakter, hvilket jo også viste sig ved den hurtighed, hvormed hun kom under Svengalis hypnotiske påvirkning. Hele dagen igennem, mens hun sad model for Durien (for hvem hun i øvrigt ikke omtalte denne hændelse) forfulgtes hun af erindringen om Svengalis sorte øjne, kunne ligesom føle hans bløde, skidne fingerspidser i ansigtet, og hendes angst og modbydelighed voksede frodigt sammen.

"Svengali, Svengali, Svengali!" ringede det for hendes øren som klokkeklang; uafladeligt, knugende, fortvivlende; ja det

blev til ny pine, næsten lige så utålelig som øjensmerterne.

Svengali, Svengali, Svengali!

Til sidst spurgte hun Durien, om han kendte ham.

"Om jeg kender Svengali – begribeligvis!"

"Hvad tænker du om ham?"

"Når han engang dør, så har verden én modbydelig slyngel mindre!"

Hos Carrel

Carrels atelier, eller malerskole, lå i Rue Notre Dame des Potirons St. Michel ved enden af den lange gård, hvor de mange støvede fag vinduer vender ud mod nord, og himlens lys falder ind gennem hvert fag i rummelige, men snavsede lokaler.

Det største af disse, og tillige det mest snavsede, var Carrels, hvor nogle og tredive eller fyrre kunstelever tegnede og malede efter nøgen model hver dag, søndag undtagen, fra otte til tolv samt tillige to timer om eftermiddagen, undtagen lørdag eftermiddag, da tiden helligedes til nødtørftig udrensning af denne Augiasstald.

Skiftevis, en uge ad gangen, var modellen mandlig eller kvindelig, og på den måde vedblev man hele året rundt.

En kamin, et modelbord, stole, kasser, nogle og halvtreds forsvarlige lave stole med rygstød, et par snese staffelier og en masse tegnebrætter udgjorde møblementet.

De nøgne vægflader oplivedes af en mængde karikaturer i sort eller hvidt kridt, samt af talrige afskrabninger fra paletter: en mangefarvet dekoration, der for resten slet ikke faldt ilde i øjnene.

For adgang til denne salon og benyttelse af modellerne betalte hver elev ti francs om måneden til senioren, flokkens ansvarlige anfører; desforuden var det underforstået, at enhver ved sin optagelse betalte en rund sum – til at drikke velkomst for – af tredive à halvhundrede francs, der omsattes i konditorkager og rompunch til hele selskabet.

Hver fredag mødte monsieur Carrel, en anerkendt kunstner og tillige en statelig, velklædt og høflig person, behørigt

dekoreret med Æreslegionens røde roset; han opholdt sig der to eller tre timer, i hvilke han gik omkring, ofrede et par minutter ved hvert staffeli eller tegnebræt – ti, ja undertiden tolv, såfremt vedkommende elev var flittig og meget lovende.

Han udførte denne tjeneste af pur kærlighed til kunsten, ikke for betaling, og fortjente ærligt al den ærbødighed, han uvilkårlig indgød denne ellers noget uærbødige og temmelig udisciplinerede bande, hvoraf forsamlingen bestod: gråskægge, der havde arbejdet her i tredive år eller længere endnu og vel kunne mindes andre lærere end Carrel, og som næsten formåede at tegne eller male en torso lige så godt som Tizian eller Velasquez – næsten, men ikke ganske – men som aldrig formåede at frembringe noget som helst andet, og som var stamgæster på livstid i atelieret.

Yngre mennesker, der sikkert om et eller et par, eller måske først om fem, ti eller tyve år ville komme i skuddet og måske selv træde i mesterens fodspor. Andre, om hvem det næsten med sikkerhed kunne siges, at de af skæbnen var udset til at lide skibbrud på kunstens eller livets bane – kandidater til hospitalerne, kvistkamrene, floden, *La Morgue* eller, værre endnu til at forgribe sig på næstens pung eller endogså den faderlige pult.

Uansvarlige drenge, rene malerlærlinge, kun opfyldt af fnisen, vrøvleri og dumme streger; anførere ved allehånde optøjer, vittige hoveder eller rå individer; dovne og ligegyldige lærlinge, gode og slette, renlige og snavsede – navnlig dog sidstnævnte slags – men alle mer eller mindre opfyldte af en vis korpsånd og arbejdende overmåde fornøjeligt samt ret talentfuldt sammen i det store og hele, altid parate til at hjælpe

hinanden med oprigtige kunstnerråd, hvis man bad dem alvorligt om det, skønt bemeldte råd just ikke altid iklædtes ord eller vendinger, der kunne smigre den spørgendes selvfølelse.

Forinden Lille Billi blev medlem af dette selskab, havde han en tre-fire år arbejdet i en londonsk tegneskole, hvor han tegnede og malede efter naturen; ligeledes havde han i nogen tid forsøgt sig med kopiering af antikkerne i British Museum; han var følgelig ingenlunde nogen begynder i faget.

Ved sin første indtrædelse hos Carrels en skønne morgen havde han følt sig noget beklemt og forlegen. Hjemme havde han ihærdigt studeret det franske sprog, kunne også både læse og skrive det nogenlunde ordentligt; men det voldte ham dog besvær; tilmed gjorde han snart den opdagelse, at atelierfransk er en del forskelligt fra det formelle og høflige sprog, han havde slidt så meget for at tilegne sig. Ollendorff giver intet mundforråd til brug i *Quartier Latin*. I henhold til et råd fra Taffy – der selv havde arbejdet hos Carrel – leverede Lille Billi tres francs til hr. senioren som sit bidrag til velkomsten – en kongelig rundhåndethed – og denne flothed gjorde straks et godt indtryk; den parerede tillige sådanne små fordomme, der let kunne tænkes at ville opstå som følge af hans pertentlighed i klædedragt og person eller hans sirlige og høflige væsen. Han fik derefter sin plads anvist tillige med et staffeli og tegnebræt, efter at han havde anmodet om at måtte begynde stående og med kridttegning. Modellen stillede sig op, og i tavshed tog han fat. Mandag morgen plejer folk jo i reglen overalt at være noget døsige. I frikvarteret drev en tre-fire elever hen til Billis staffeli for at se, hvorledes han tog på tingene; de kom hurtigt til det resultat, at han var karl for sin hat, og fik respekt for ham.

Naturen havde udrustet ham med en mærkværdig let hånd eller rettere sagt hænder, for hans ærgerrighed gik ud på at kunne bruge begge med lige færdighed, og nogle få måneders undervisning i den londonske skole, hvor man arbejdede efter levende modeller, havde fuldstændig helbredet ham for det usikre i penselføringen, som ofte karakteriserer lærlingen, og som amatører aldrig bliver kvit. Selv det fineste og omhyggeligste strøg bar præget af en sjælden bestemthed, foruden af den ynde, der nu engang var ham egen. Der var mellem Billis strøg på lærredet og Svengalis anslag et fællesmærke: begge var uforlignelige.

Alt eftersom morgenens første timer gled, gjordes der fra forskellige sider små tilløb til samtale – det var isen, der blev brudt. Første mand var Lambert, der havde et ansigt, gnistrende af lune; han åbnede rækken med følgende ganske umotiverede bemærkninger i det mest halsbrækkende engelsk:

"'Ar du ik' set min fahzers gammel 'at?"

Og efter en pause:

"Jeg 'ar ik' set min fahzers gammel 'at."

Lidt efter fortsatte han:

"'Ar du ik' set min fahzers gammel sko?"

"Jeg 'ar ik' set min fahzers gammel sko."

En anden faldt ind og sagde: "Den englænders hoved er for resten ikke ilde. Hvad mener du, Barizel?"

"Å ja, sågu," svarede denne, "men hvorfor monstro ser hans øjne ud som et par likør-karameller af dem til to for en skilling?"

"Det kommer af, at han er englænder."

"Vel, men hvorfor laver han sådan en tryne med to hugtænder foran, ligesom 'dobbeltblank' i domino?"

"Fordi han er englænder."

"Vel; hvorfor monstro holder han da ryggen, som om hele Vendôme-søjlen var stukket i ham lige op til slaget ved Austerlitz?"

"Også fordi han er englænder."

Og således fremdeles, så længe der var noget ejendommeligt at opholde sig ved. Derefter:

"Papelard!"

"Hvad er der?"

"Tror du egentlig, den englænder husker at sige sin aftenbøn, inden han går i seng?"

"Du kan jo spørge ad."

"Spørg selv."

"*Jeg* gad nok vide, om han, den englænder, har søstre, hvor mange og hvor gamle de er."

"Så spørg ham om det."

"Spørg du selv."

"Og *jeg* gad nok hørt hans første kærlighedshistorie med alle biomstændigheder, samt når og hvordan han mistede sin uskyldighed."

"Spørg ham," etc. etc.

Lille Billi, for hvem det snart gik op, at han var genstanden for underholdningen, begyndte at føle sig ilde til mode. Men snart blev han direkte tiltalt.

"Hør en gang, englænder."

"Kwaw?" spurgte Billi.

"Har De en søster?"

"Wii."

"Ligner hun Dem meget?"

"Nong."

"Å, det var ellers kedeligt. Husker hun at sige sin aftenbøn, når hun går i seng?"

Et lyn fo'r ud af Billis øjne, blodet steg ham i kinderne, hvorefter vedkommende skyndte sig at forlade denne mindre vellykkede indledning til nærmere bekendtskab.

Atter tog Lambert ordet:

"Hør en gang, skal vi ikke lægge englænderen på stigen?"

Lille Billi, der var forberedt, forstod, hvad der nu ventede ham.

Man blev bundet fast på en stige og i procession båren rundt i gården; tog man ikke tingen fra den gemytlige side, blev man til sidst anbragt under posten.

I det påfølgende frikvarter blev det ham forklaret, at dette var en indledningsproces, som han måtte finde sig i, hvorefter stigen, der gerne havdes ved hånden for lignende tilfælde, blev trukket frem.

Lille Billi smilede på sin mest indsmigrende måde og lod sig fortøje med så meget overskud af godt humør, at hele fornøjelsen ved det snart ophørte; så blev han løst fri igen, og dermed var da den byge drevet over.

Taffy var i sin tid også kommet nemt fra samme tur, men på anden måde. Så snart nogen prøvede at lægge hånd på ham, greb han den første, der kom ham nær, og fejede ved hjælp af ham hele geledder af elever til jorden, tillige med sådan en masse staffelier, tegnebrætter og hvad andet, der kom inden for hans rækkevidde, at man snart måtte give fortabt og bede om fred. Derefter gav han til bedste for den undrende hob en hel række halsbrækkende kraftproduktioner, så hans ry derved blev

hængende i Carrels sal mange år efter, og han til sidst blev til et sagn, en legende. I den stump af *Quartier Latin*, der er tilbage, fortæller man endnu den dag i dag om ham, at han var syv fod høj og plejede at spille bold med senioren og modellen på én gang, ved hvilken lejlighed han kun benyttede venstre hånd.

Men tilbage til Lille Billi. På slaget tolv arriverede kagerne og punchen – et syn, der fik tænderne til at løbe i vand og bragte humøret på kogepunktet.

Kagerne var af tre slags: romkager, sandkage, søsterkage, og til tre sous stykket. Bedre kager eksisterer ikke i hele Frankrig, og i *Quartier Latin* bager man dem i enhver henseende lige så godt som noget andet sted. Bedre kager eksisterer overhovedet ikke i hele verden, det jeg ved af. Man gør rettest i at begynde med søsterkage, som er meget sammensat og lidt tung, derefter sandkage og så til sidst tage romkagen, der har form som en ring, er meget let og har en tilsætning af rom. Dernæst skal man helst sige nej tak, om nogen byder én flere.

Punchen var lunken, meget sød og aldrig en smule for stærk.

Man halede modelbordet frem midt på gulvet og anbragte en stol på det til Lille Billi, som derefter udførte sine værtspligter på den nydeligste måde, begyndende med senioren, dernæst de gamle gråskæggede veteraner og så fremdeles lige til modellen.

Da turen var kommet til ham selv at forsyne sig, blev han anmodet om at synge en engelsk sang. Efter lidt modstand foredrog han da også en vise om en stolt kavaler, der drog hen at kvæde serenader for sin hjertenskær, men sammesteds forefandt en rebstige og et par herrehandsker, der slet ikke tilhørte ham selv – en ret tarvelig sang, men den, der i hans repertoire kom nærmest til den komiske genre. Der er fire vers i

balladen, og hvert er temmelig langt. Videre grinagtig har den dog næppe lydt i franskmændenes øren; thi selv overfor landsmænd var han kun en mådelig kraft, hvor det gjaldt at synge komiske sager.

Ikke desto mindre blev han stærkt applauderet efter hvert vers. Da visen var endt, spurgte man ham, om han var *ganske* vis på, at der ikke var flere vers, og da han bestemt havde forsikret nej, udtrykte man sin oprigtigste beklagelse over denne kedelige omstændighed. Derefter tog hver elev sin stol, satte sig overskrævs, holdt fast i ryggen og galopperede således rundt om Billi i en lang række, ganske tavse og alvorlige – det mærkværdigste optog, han nogen sinde havde set. Det bragte ham til at le, så at han hverken kunne spise eller drikke.

Så fik han på ny travlt med at servere flere forfriskninger til de andre; men da turen atter var kommet til ham selv at forsyne sig, sagde Papelard:

"Hør, I andre, jeg mener som så, at der ved englænderens stemme er noget højst aparte, noget sympatetisk rørende, noget – *je ne sais quoi!*"

Bouchardy: "Ja, akkurat, noget – *je ne sais quoi!* Det er præcis ordet – har jeg ikke ret? – et ganske særdeles træffende udtryk, Papelard der opfandt til at betegne det ejendommelige i englænderens stemme. Pokker til skarpsindig karl, den Papelard."

Kor: "Mageløs, sikken et talent til at finde på ord, den Papelard. Hør, englænder! En gang endnu den kønne vise – å hvad! Vi be'r Dem alle sammen så pænt!"

Lille Billi gik med største beredvillighed ind på opfordringen, sang sin ballade endnu en gang, hvorefter fulgte et nyt

rytteroptog, men denne gang i modsat retning, og han lo atter, så han til sidst fik sting i siden af det.

Dubosc bemærker: "Der er virkelig noget aparte storslået og ansporende ved den engelske musik, – den ligesom vækker til handling. Synes du ikke også, Bouchardy?"

"Om jeg gør! For resten er det navnlig ordene, jeg beundrer; de har en mærkelig lidenskabelighed, noget romantisk – som for eksempel – Desse angske – desse angske er jo ik' min! Jeg har ikke gnist af begreb om, hvad de betyder, men lyden alene tiltaler mig, har dette – æ – *je ne sais quoi*, kort sagt – en gang endnu, englænder, bare én gang endnu de fire små vers."

Så sang han for tredje gang alle fire vers, alt imens de andre i ro og mag spiste, drak, røg og nikkede til hinanden, idet de lod falde anerkendende bemærkninger om hver strofe i sangen: "Meget godt! – virkelig meget godt! … Det er ligefrem nydeligt! – brillant! … Hvor fint!" o. s. v. For opflammet af bifaldet, og følende, at han her måtte strenge sig an, gjorde Lille Billi sit yderste for at overgå sig selv, både i gestus, toner og dramatik, uden at tænke over, at ikke én af samtlige tilhørere havde fjerneste anelse om, hvad det var, han foredrog.

Det var egentlig både til at le og græde over.

Og ikke førend han for fjerde gang havde underholdt selskabet, gik det op for ham, at han havde spillet narrens rolle i denne farce, og at der af alle de dejlige sager ikke var en krumme levnet til ham selv.

Det var fablen om ræven og ravnen om igen; men til hans ros må det siges, at han selv lo så hjerteligt over det som nogen af de andre – og dertil er da endelig at bemærke, at når man tager tingene på den måde, så holder folk snart op med at gøre grin

med én. Metoden er næsten lige så virksom som Taffys, men den udfordrer ikke dennes mange kræfter og koleriske blik.

Således forløb altså Lille Billis debut i Carrels atelier, hvor han senere oplevede mange glade formiddagstimer og erhvervede sig mange hengivne venner.

Så langt de gamle kunne huske tilbage, har ingen elev været mere populær end han; ejheller har der eksisteret på skolen elskværdigere, talentfuldere, hensynsfuldere eller nettere elev end Lille Billi.

Det gik så vidt, efter nogen tids forløb, at Carrel endogså ofrede ham hele femten minutter, foruden at han jævnlig indbød ham til sit private atelier. Og ofte hændte det henimod ugens slutning, at en beundrende klynge samledes bag hans staffeli og iagttog ham, mens han malede.

"Fanden til karl, den englænder!" lød det da. "Det må man lade ham, han forstår sig s'gu på tingene – brillant skole!"

Det var den almindelige dom i atelieret, og jeg kan vanskeligt tænke mig en fordelagtigere.

Ung som hun var (sytten eller atten år) og blød af gemyt, havde Trilby et mærkelig hurtigt og sikkert instinkt overfor alt, hvad der angik hendes smag, lyst eller følelser; hun var i så henseende altid på det rene med, hvad hun ville, og aldrig sen til at sætte det i værk.

Da hun for første gang satte foden i atelieret på Place St. Anatole des Arts, tog det hende knap fem minutter at finde ud af, at her var der pænest, hyggeligst, genialest og fornøjeligst i hele kvarteret, samt at de tre beboere, taget under ét eller hver

for sig, var så ganske anderledes efter hendes smag end alle andre, hun hidtil havde mødt.

For det første var de jo engelske, og naturligvis holdt hun af både at høre og selv at tale sin moders mål. Derved vaktes til live igen alle slags erindringer fra de gyldne barneår: forældrene, hjemmet – som det nu var – eller rettere hjemmene, for det gik den gang livligt med at flyve fra en gren til en anden. O'Ferralls havde haft megen lighed med fuglene, der således skifter stade.

Hun havde holdt meget af disse forældre, som vel også nok ved siden af deres fejl havde besiddet adskillige egenskaber, der kunne vinde et barnehjerte, nemlig megen umiddelbarhed og den slags ædelmodighed, der intet har at skaffe med den jordiske retfærdighed: Den slags, som låner sin sidste sixpence ud, men altid forglemmer at betale sin gæld.

Hun havde vel nok kendt andre englændere og amerikanere, også siddet model for dem, men ingen kunne dog, hvad almindelig omgængelighed eller manérer angik, på nogen måde sammenlignes med den firskårne prægtige Taffy, den gemytlige, fede laird af Cockpen, den fine, elegante og sympatetiske Lille Billi; hun besluttede derfor også, at her på dette selv samme sted ville hun være til huse og gøre sig uundværlig. Og uden i nogen henseende at være indbildsk eller overvurdere sig selv nærede hun i sit ligefremme sind ingen tvivl om, at det jo nok skulle lykkes hende, såfremt hun virkelig satte sig for at gennemføre programmet.

Det første skridt i denne hensigt var at låne et sæt kludesamlerrekvisitter hos père Martin til Taffys afbenyttelse,

idet hun frygtede for at have stødt ham ved sin noget for frejdige kritik af hans malerier.

Så ofte det derefter kunne gå an, lod hun sit krigsskrig lyde uden for døren, trådte indenfor og spurgte venligt til befindendet, eller hun tog plads på modelbordet med benene over kors, spiste sin ostemad, røg en cigaret, slog en time ihjel, som hun kaldte det, alt imens tungen løb med alt det nye, hun kunne diske op med fra kvarteret. Altid var hun fuld af små anekdoter fra andre atelierer, og de fortaltes bestandig uden spor af malice samt nogenlunde nær ved eller rettere ganske i overensstemmelse med sandheden, da hun jo af karakter var pålidelig nok; hendes fortællemåde var kvik og jovial, fuld af slagord og pudsige studentervendinger; men ved det allerførste tegn fra tilhørernes side på alvor eller træthed, – vips var hun borte, og da varede det gerne en rum tid, inden hun viste sig på ny.

Snart hittede hun også på at gøre sig nyttig. Manglede man en dragt, for eksempel, så vidste hun straks, hvor den kunne fås til låns, til leje eller købes billigere end noget andet sted. Hun anskaffede tøj til dem for indkøbspris, omdannede dem til draperier eller fruentimmerklæder, når man havde brug for sådanne, og sad selv model i dem som toreadorens elskede, som Taffys udhungrede sypige, der skal til at springe i floden, eller Lille Billis studier til hans smukke franske bondepige, det nu så berømte maleri, der går under navnet: "Krukken går så længe til vands –"

Så stoppede hun deres strømper, syede revner sammen og besørgede deres vasketøj både billigt og godt hos sin veninde, madame Boisse i Rue des Cloitres Ste. Pétronille.

Eller, når der var svært ebbe i kassen, og de nødvendigvis skulle have fat i en rund sum til en lille udflugt i et par dage ad Fontainebleau eller Barbizon til, så var det atter Trilby, der sankede ure, brystnåle og andre værdigenstande sammen og traskede af til assistenshuset for at rejse de fornødne kontanter.

Det forstår sig af sig selv, at hun for alle disse tjenester, som det for resten var hende en sand fornøjelse at udføre, fik sin rundelige betaling, alt for rundelig syntes hun selv. Hun ville have været gladere, om hun havde måttet udføre dem aldeles gratis.

På denne og lignende måde lykkedes det hende i kort tid at blive en *persona gratissima* hos sine tre venner, en fremtoning, der bragte solskin, liv og godt humør med ind i stuen, altid parat til at påtage sig ulejligheden for sine tre kære "angliches", som de kaldtes af madame Vinard, den kønne, skingrende portnerkone, der næsten blev skinsyg, fordi hun selv holdt så meget af sine angliches, hvad for øvrigt også monsieur Vinard gjorde, ikke at tale om alle de små Vinard'er.

Hun vidste på en prik, hvornår hun skulle tale, og hvornår hun skulle tie; det syn, at se hende med benene over kors på modelbordet, stoppende lairdens sokker, syende knapper i hans skjorte eller stoppende de af ilden fra tobakspiben brændte huller i hans benklæder, var så morsomt, at de alle tre malede hende i den situation. Den ene af disse skitser – i vandfarver – af Lille Billi solgtes for kort tid siden på en maleriauktion og løb op i en sum, jeg næppe tør nævne for ikke at blive beskyldt for overdrivelse. Den havde kostet ham én eftermiddags arbejde.

Undertiden når det regnede, og man bestemte sig for at spise hjemme, så var det hende, der gik ud for at gøre indkøb,

bagefter lavede maden og dækkede bordet. Hun var flinkere til at tilberede salaten end selve Taffy, forstod sig bedre på at koge end lairden, var bedre proviantmester end Lille Billi. Selvfølgelig blev hun opfordret til at spise med. Ved sådanne lejligheder var hendes glæde så overvældende, at det formelig var rørende at betragte hende, og de tre brave briters hjerter svulmede ligefrem, når de da tænkte på, hvor ensomt og forladt hun sædvanlig måtte have det. Hvilken følelse af at stå udenfor, hvilken ubevidst pariafornemmelse forrådte ikke hendes glæde over at turde være i denne kreds.

Heraf fulgte igen, at til trods for forholdets intime natur, antog dette dog aldrig karakteren af kurmageri under nogen form – som godt kammeratskab begyndte det, og derved blev det. Om hun havde været Lille Billis søster, kunne de ikke have behandlet hende mere hensynsfuldt. Den svulmende taknemmelighed, hun følte over denne uvante ridderlige hyldest, overgik langt enhver lidenskab, hun tidligere havde fornummet. Det gik her, som den gode Lafontaine etsteds siger:

> "Ces animaux vivaient entre eux comme cousins;
> Cette union si douce, et presque fraternelle,
> Edifiait tous les voisins!"

Og nu deres samtaler! For hende var de som Olympens guder, kun bortset fra, at de var ulige lettere at forstå, at hun bestandig forstod dem. For hun var hurtig til at opfatte, til trods for sin forsømte opdragelse, og hun var ivrig efter at lære – en helt ny ærgerrighed, hun samtidig lagde sig til.

De lånte hende bøger – engelske: Dickens, Thackeray, Walter Scott, som hun slugte i natlige timer og i sin ensomhed på

kammeret i Rue des Pousse-Cailloux, og nye vidder åbnede sig for hendes bevidsthed. For hver dag, der gik, blev hun mere engelsk i sind, og det var bestemt en forandring til det bedre.

Trilby, når hun talte engelsk, og Trilby, når hun talte fransk, var to ganske forskellige personer. Hendes engelske havde hun arvet efter faderen, en fint uddannet mand; moderen, født skotte, havde tilfældigvis også været fri for alt det uklædelige, der ellers skæmmer så mangen englænderinde af simpel stand – ingen udeladelser af h'er eller udbredninger af o'er og a'er.

Trilbys fransk var det ægte *Quartier Latin*-mål, fuldt af sprogets vilde skud, pikant og blomstrende – lige det modsatte af uklædeligt, men dog således, at næsten hver eneste sætning stemplede vedkommende som håbløst stående udenfor damernes kreds. Skønt det var uhyre morsomt, uden at være simpelt, så var det måske dog nok en kende for grinagtigt.

Hun brugte kniv og gaffel som dannede folk i England plejer: uden tvivl på samme måde, faderen havde båret sig ad, var i det hele taget – når hun færdedes alene med de tre – så ganske og aldeles korrekt dameagtig, at det ligefrem gjorde et underligt indtryk at se hende i grisette-kostume. Så meget om hendes engelske påvirkning.

Men kom der så et par franskmænd ind i stuen, straks foregik der næsten som et vidunder, en fuldstændig forvandling – en ny art Trilbyisme – så morsom og aparte, at det virkelig var svært at afgøre, hvilken af de to roller der klædte hende bedst.

Med alt dette havde hun naturligvis også sine fejl – ganske ligesom Lille Billi.

For eksempel kunne hun være rasende skinsyg på hvilken som helst kvinde, der satte sine fødder i atelieret, det være sig

som model, rengøringskone eller hvad andet, ja selv overfor den hæslige gamle sigøjnerheks, der sad for Taffy, når han malede på sit *Druknet* – det kunne hun jo selv lige så godt have besørget.

Når dette kom over hende, kunne hun være gnaven og tvær, dog sjældent lang tid ad gangen – en såret martyr, hurtigt parat til at skænke og få tilgivelse.

Hun opgav øjeblikkelig enhver time som model, blot for at komme og sidde hos sine tre venner. Selv Durien fandt årsag til at beklage sig.

Dernæst var hun en smule fordringsfuld i sin kærlighed, holdt nok af at høre fortælle, at man holdt af hende; ejheller var hun fri for lidt egensindighed, om det så blot var i måden at sy knapper fast eller stoppe strømper, hvilket jo endda fik at passere. Kom det derimod an på at skære til og arrangere toiletterne til toreadorens brud, så kunne det somme tider være generende nok.

For hvorfra, for pokker! skulle hun forstå sig på toreador-kærester og deres bryllupsdragter? som lairden ærgerligt bemærkede, lige som om han selv var en smule klogere – og dette træk var utvivlsomt det mindst elskværdige af Trilbyismen.

I sine venskabsfølelsers overstrømmende demonstrative ømhed satte hun øjne på dem alle tre uden mindste personsanseelse. Men det kunne dog hænde, når Lille Billi tilfældigt så op fra sit arbejde, mens hun sad for de andre, at han kunne gribe hende i at have øjnene fæstet på ham med et alt omfattende blik, så inderligt, så usigelig sødt, mildt og blødt, med et udtryk af rugende, dueagtig, varm og øm

hengivelse, at hans hjerte uvilkårligt kom i raskere slag, og hånden begyndte at ryste; ligesom i en vågen drøm mindedes han da fra sine blideste barndomsdage, at moderen, mens hun endnu var ung og smuk, uberørt af livets sorger og bekymringer, havde betragtet ham netop på samme måde, og tåren, der altid sad på spring i hans øje, havde da ondt ved at holde sig inden for sine enemærker – bag øjelåget.

I sådan en stund kunne det fare gennem ham som et knivstik, at Trilby gav sig af med at sidde nøgen model.

Ikke at hun gjorde dette kritikløst for den første den bedste, der anmodede hende. Men, lige meget, for Durien gjorde hun det, for den berømte Gerome, ligesom også for Carrel, der sjældent brugte nogen anden model end netop hende.

Det var stakkels Trilbys sørgelige berømmelse, at hun overtraf alle andre modeller, ligesom Calypso overstrålede samtlige nymfer, og enten det nu skyldtes vanens magt eller mangel på forståelse, noget afstumpet i begreberne, så skænkede hun ikke sin egen person en tanke, hvad enten hun havde klæder på eller ikke. Hun formåede at være nøgen og dog uden skamfølelse – i denne bestemte henseende ganske som en vild.

Hun ville være redet gennem Coventry, som lady Godiva – men uden at skænke det en tanke, ud over at undre sig over, hvorfor gaderne var tomme og butikkerne lukkede og skodderne lukket til – ville endog have nikket venligt op til "Peeping Tom", hvis hun havde vidst, han var det.

Hun var i virkeligheden blottet for en vis art af undselighed, ligesom hun var absolut uden spor af frygt. Men den dag lå ikke

fjern, da hun skulle lære at fornemme både det ene og det andet.

Her ved denne lejlighed ville det, som et apropos måske ikke være af vejen at fremkomme med det i øvrigt i visse kredse velkendte faktum, at intet i virkeligheden er så kysk som det helt nøgne. Når Venus selv, idet hun lader draperiet falde, stiger op på modelbordet, da efterlader hun på gulvet bag sig ethvert våben, hvormed mandens mere umiddelbare, rent kødelige lidenskaber kan angribes. Jo skarpere hendes nøgenhed springer i øjnene, desto stærkere appellerer den til hans ædlere følelser. Og hænder det så, at skønheden ikke kan bestå for enhver kritik – hvad jo næsten altid vil være tilfældet med de venusskikkelser, der lejer sig ud som model – så undgås det ejheller, at manglerne netop i atelierets stærke lys træder så ubønhørlig iøjnefaldende frem, at selv Don Juan, om han var til stede, og han var dog ikke kunstner i almindelig forstand, ville være den første til at skjule blikket i sorg og skuffelse og hurtigt fly til andre enemærker.

Skønheden – lige meget af hvilken slags – er og forbliver kønsløs for kunstneren, når han arbejder i sit kald: mandens, kvindens, eller barnets himmelske renhed, den sidste vistnok den yndigste og ædleste form af alle.

Når alt kommer til alt, er det vel snarest kvindens, den elskelige kvindes skønhed, som i denne forstand vil trække det korteste strå, og det udelukkende kun af mangel på fysisk dressur.

Hvad Trilby angår, da har jeg engang ladet mig fortælle af G. – for hvem hun sad som Phryne – at det var et syn, der kunne have smeltet selv sir Galahads grumme hjerte, ædrueliggjort

Silén, bragt Jupiter til kyskhed – kunne have forvandlet den værste franske udhaler til en sand Don Quixote. Jeg tror ham gerne. For mit personlige vedkommende kan jeg kun tale om Trilby, således som jeg har set hende: påklædt og ganske korrekt. For mig har hun aldrig stået model til nogen Phryne, aldrig klædt sig af, heller ikke er det nogen sinde faldet mig ind at bede hende om det. Jeg ville lige så let have kunnet anmode dronningen af Spanien om lov til at male hendes kongelige ben. Men jeg har arbejdet med mange andre kvindelige modeller fra mange forskellige lande, somme af dem de bedste i deres slags. Jeg har fremdeles ligesom Svengali set Taffy prøve på "at blive ren", såvel i hans eget hjem som på badeanstalt, men aldrig oplevet at se nogen kvindeskikkelse, der tilnærmelsesvis i ydre form og lemmers harmoni kunne tåle nogen sammenligning med hin vældige yorkshirekæmpe, som han sad i sit kar, solende ligesom Ulysses sin krop på svømmeflåden eller med tilløb gik på hovedet ud fra vippebrættet, mens en skare franskmænd stod måbende og betragtede synet.

Op fløj han i luften, beskrev en parabelbue, derpå, efter en glimrende saltomortale højt under skyen, skød han med hovedet nedad, legemet så lige som en pil, og borede sig ned i strømmen uden plasken eller rabalder, for atter at komme til syne et hundrede alen eller to længere fremme.

"*Sac à papier!* Sikken en kraftkarl, den englænder!"

"Og sikken en figur, du store Gud!"

"Sikke arme!"

"Men benene da!"

"Nåda! Over for den fyr tror jeg, det er klogere, at jeg bliver gal i hovedet på ham, end om det modsatte skulle hænde!"

... osv. osv. ...

Omne ignotum pro magnifico.

Hvis klimaet herhjemme var af den beskaffenhed, at folk kunne gå omkring uden klæder, da tvivler jeg ikke på, at man også ville gøre det. Og skønt vi i så fald sandsynligvis ville både lyve, stjæle, myrde og bære falsk vidnesbyrd imod næsten, bryde helligdagsanordningen samt tage Vorherres navn forfængeligt, så tror jeg dog fuldt og fast, at megen afskyelighed af anden beskaffenhed ville blive som blæst ud af samfundet, simpelthen fordi det mystiske eller pikante ved disse unoder ville ophøre at eksistere. Kristendommen ville herved blive lettet betydeligt for en af sine vanskeligste opgaver i denne syndefulde verden, og Venus Aphrodite ville blive nødt til at gå med tiggerposen fra dør til dør, med et slæng af skræddere og skomagere i hælene; samtidig ville der måske også indtræde den forandring med vore lemmer, at de kom noget nærmere til Theseus og Venus fra Milo, som muligvis slet ikke er Venus, uden hvad det ydre angår.

Under alle omstændigheder ville det være forbi med tidsalderens gemene listighed, med dens grusomme skuffelser, med disse kunster, der går ud på at misbruge den naive uerfarenhed, med dens hæsblæsende opvågnen fra kærlighedens unge gyldne drøm og dens overlevering til efterkommernes ublide behandling af alskens tilsløret ækelhed, svaghed og det, som er endnu værre.

Tillige ville derved måske mangen skær blomst, der nu upåagtet taber sig i glemsel, komme bedre til sin ret, hævde sig

og nyde den lykke at stå i bed med havens skønneste og ædleste roser.

Og stakkels miss Gale, den kvindelige model, ville få lejlighed til at forøge sine nu så kummerlige indkomster ved at undervise døtrene af Englands højere middelstand i smukke bevægelser og pæne manerer på miss Pinkertons Institut for Unge Damer.

Lad mig efter denne digression, der måske, både hvad selve emnet angår og dens omfang, er blevet lovlig bred, gøre læserne min ærbødigste undskyldning. Overfor dem, der bestemt misbilliger mine anskuelser eller endog føler sig fornærmede, fordi jeg vover at gå lige løs på et problem, der for mig bestandig har været i den grad som fod i hose, at det næppe var omtale eller blæk værd, kan jeg kun påberåbe mig den undskyldning, at min overbevisning om at have ret er fuldt ud lige så klippefast som deres egen afvigende, og at jeg i kærlighed til det gode, ærbødighed for den yndefulde skabning, som Gud påstår at have skabt efter sit eget billede i sin uransagelige visdom, ikke viger for nogen som helst anden.

Meget nødig må den opfattes som et alvorligt indlæg for en så radikal og revolutionær foranstaltning, som komplet afskaffelse af klæder unægtelig ville være; så meget mindre ønsker jeg at antages for at nære ønsker i denne retning, som jeg utvivlsomt er et af de mest forfrosne individer på denne jord og højst ulig d'hrr. Theseus og Illyssos.

Det hændte undertiden, at Trilby bragte sin lille broder med til atelieret på Place St. Anatole; han mødte da gerne i sine

søndagsklæder, med håret krøllet og pomadiseret samt hænder og ansigt omhyggeligt vaskede.

Der var noget indsmigrende ved purken. Lairden fik bestandig lyst til at fylde hans lommer med skotske godter og malede ham som *Toreadorens Søn*: en fiks lille spanier, med blå øjne, krøller som det pure hør, en hudfarve som mælk og roser; alt i alt et mærkeligt afkom af så sortsmudsede forældre.

Taffy anvendte ham som spillebold eller håndvægt, til drengens usigelige fryd, gyngede ham i trapezen og gav ham undervisning i den ædle boksekunst.

Hans barnlige glæde, der fyldte værelset med let, lykkelig og fuldtonende klokkelatter: Trilbys stemme, kun en oktav højere, var så rørende og fornøjelig, at Taffy ligefrem måtte anstrenge sig for at se barsk ud og dermed skjule den underlige bevægelse og ømhed, disse uvante lyde fremkaldte i hans mandige bryst, for at ikke lairden og Lille Billi fejlagtig skulle anse ham for flæbevorn; jo værre et bussemandsansigt han satte op, desto mindre syntes poden for resten at blive bange for ham.

Lille Billi gjorde en smuk akvarelskitse af ham, netop som han stod og gik deroppe; Trilby fik den i foræring, hun gav den atter til père Martin, som igen forærede den til sin kone med det strenge pålæg, ikke at sælge den som en gammel mester. Ak! Det *er* jo en gammel mester nu, kun Himlen ved, i hvis hænder den befinder sig.

Sådanne dage var sande glædesfester for Trilbys lille broder, men ikke mindre for Trilby selv, som holdt ubeskriveligt af ham og var grumme stolt af ham. Men den allerlykkeligste dag var dog dengang, de tre angliches tog både Trilby og Jeannot med sig en søndag ud i skovene ved Meudon, både til frokost og

middag hos skovfogeden. Der var gynger og stereoskoper, rideture på æsler, skiveskydning med flitsbue og små lerkugler, hvormed man ramte gipsfigurer og vandt makroner; der fo'r man vild i tykningen, fangede firben, skrubtudser og småfrøer, og der spillede man på mirlitons. Trilby, når hun derude foredrog sin *Ben Bolt*, var noget, man nødtes til at erindre derfra, enten man så ville eller ikke.

Ved at betragte hende på sådan en udflugt, måtte man uvilkårligt få det indtryk, at hun var datter af en engelsk præst (når undtages de hæleløse silkesko) – lige indtil hun påtog sig at undervise lairden i nogle yndede cancan-trin. Og da det var kommet så vidt, gjorde – det må indrømmes – han heller ikke længer i fremragende grad indtryk af at være søn af en værdig, gudfrygtig, helligdagen ihukommende skotsk embedsmand.

Bemeldte undervisning fandt sted efter middagen i skovfogedens have. Taffy, Jeannot og Lille Billi akkompagnerede på deres mirlitons; dansen blev derefter snart almindelig, med masser af tilskuere, for på sådanne sommerdage var der mange gæster hos fogeden.

Det er bestemt ingen overdrivelse, at Trilby ubestridt var dronningen på dette bal, og der har været opført langt værre baller i langt finere selskaber og med langt tarveligere baldamer.

Når hun, let på tå, dansede sin cancan, da var det et mærkelig klædeligt og forførende syn – et *vera incessu patuit dea!* Atter lykkedes det hende her at være morsom, uden at glide ud i det simple. Og hvad angik naturlig ynde i bevægelserne, da var hun selve forløberen for miss Kate Vaughan, ligesom hun i pudsighed ikke veg en hårsbred for miss Nelly Farren!

Lairden var, når han forsøgte at efterabe hende (dongsong le kongkong, som han udtrykte sig), rent ud for grinagtig til, at det kan beskrives; men hvis folkets uskrømtede bifald kan afgive pålidelig målestok for humor, da har der til visse aldrig eksisteret større komikere.

Hvad i det hele taget en englænder i Frankrig på de tider vovede at tillade sig, og det endda uden at sætte sin selvagtelse over styr eller at miste sine hæderlige franske omgivelsers agtelse, ja det kommer virkelig det utrolige nær!

"Voila l'espayce de hom, ker yer swe," sagde lairden, hver gang han bukkende modtog de bifaldssalver, der ledsagede hans solopræstationer i skotsk reel og vel udførte sværddanse.

Men så hændte det da også som en Himlens retfærdige straf, at den gode laird blev syg; der måtte hentes læge, og han ordinerede en sygeplejerske. Men Trilby ville hverken høre tale om det røde kors eller barmhjertige søstre. Hun plejede ham selv og lukkede ikke sine øjne samfulde tre døgn i træk.

Tredjedagen var lairden udenfor al fare, feberen havde sat sig, og doktoren fandt Trilby siddende ved sengen, sovende som en sten.

Madame Vinard, der kiggede ind ad døren til sygeværelset, lagde fingrene på munden og hviskede: "Hvilken Guds lykke, hr. doktor, tænk, han overstår det! Hør blot selv, han ligger og beder på sit eget sprog, det herlige menneske."

Den brave, gamle læge, der ikke forstod et kny engelsk, lyttede efter og hørte lairdens stemme, som lavmælt og svag, men fuldkommen forståelig, fuld af hjertets overbevisning, højtideligt intonerede:

"Urter til suppe, peber så rød, muslinger, safran og tunger,
Løg både røde og hvide i flæng,
Skaller, rødskaller, hvidskaller i læs,
Alt lavet sammen på Terré's Café
Til den herlige ret bouillabaisse!"

"Herregud, det er virkelig skønt af det unge menneske – takke Vorherre således, når faren er overstået! Et overmåde net træk i vore dage!"

Skeptisk som han var, voltairianer, og på ingen måde tilhænger af bønner, blev den skikkelige mand ganske rørt, for han var gammel, desårsag mild i sin dom og kunne gøre indrømmelser.

Bagefter gjorde han Trilby så mange komplimenter for hendes udmærkede pasning af den syge, at hun rent ud græd af glæde – ganske som skøn Alice, med det mørkebrune hår, når Ben Bolt havde smilet venligt til hende.

Ak ja, alt dette lyder måske såre naivt i læserens øren, men det er sandhed alligevel.

Og det vil altså let kunne forstås, at de tre angliches i tidens løb kom til at nære en ganske ejendommelig agtelse for Trilby, samt at de undertiden opfyldtes af sørgelige anelser ved tanken om, at sent eller tidligt deres hyggelige lille kvartet måtte høre op, når de skulle til at løfte vingerne for at flyve hjem til deres gerning i livet, og det stakkels, kære pigebarn efterlades i sin ensomhed. Ja, det var endog ikke fri for, at hver især gik omkring og lagde små planer, gående ud på at sikre hende fremtiden og beskytte hende mod de mange snarer, der sikkert ville blive udspændt på hendes ubeskyttede sti gennem *Quartier*

Latin, når de selv ikke længer var der for at støtte og vejlede hende.

Trilby selv skænkede ikke sligt en eneste tanke; hun var vant til at tage lykken fra hånden og i munden; den dag i morgen bekymrede hende aldrig den dag i dag.

I al denne harmoni og lyksalighed var der dog én skurrende mislyd, en giftig og ulykkespående skikkelse, der bestandig krydsede hendes vej; en skygge, der lagde sig hindrende mellem hende og solen og faldt klamt over hendes liv. Det var Svengali.

Også han var en hyppig gæst i atelieret, hvor man bar over med ham i mangt og meget for hans musiks skyld, navnlig når han bragte Gecko med sig, og de spillede sammen. Men det gik for resten snart op for dem, at disse to ingenlunde indfandt sig blot for at underholde englænderne; meget mere var det for at træffe sammen med Trilby, efter at de hver på sin måde havde fundet ud af, at hun var deres beundring værd.

Gecko optrådte her som sædvanlig med en ydmyg, hundeagtig ærbødighed, udtrykt i stum og stirrende hengivelse, med blikke, der udsagde, hvor højt han fandt hende at stå, og hvor lavt han samtidig satte sig selv, disse blikke, der bestandig ligesom bad om tilgivelse, og som viste, at den eneste gunst, han nogen sinde vovede at tænke sig, var et venligt eller høfligt ord i ny og næ, et smil, der udtrykte overbærenhed eller, når det kom højt, lidt velvilje – som man kaster et ben til en hund.

Svengali var en dristigere bejler. Bukkede han sig i støvet, var det med falsk påtaget ydmyghed, var han spøgefuld, da var det med et grusomt træk ved munden – omtrent som en kat, når den leger med en mus – en ækel skabet kat, en snavset,

påtrængende, lang, radmager, sjofel, edderkopagtig hankat, hvis overhovedet et sådant dyr eksisterer andetsteds end i onde drømme.

Han ærgrede sig lumsk over, at hun ikke mere led af øjensmerter. Således forholdt det sig ikke i virkeligheden, men hun foretrak selv den værste pine, fremfor at lade sig kurere af ham.

Så måtte han da indskrænke sig til, ligesom i spøg, at magnetisere hende med sit blik, stadig luskende sig nærmere og nærmere, gørende sine fagter, når ingen lagde mærke til det, indtil hun rystede som et espeløv og næsten fik ondt af frygt, alt eftersom hun fornam fortryllelsen komme over sig ligesom en nattemare, fra hvilken hun knap med opbydelsen af alle kræfter formåede at befri sig.

Når Taffy var til stede, plejede han at komme hende til hjælp med et venskabeligt: "Nåda, De rad, nu ikke flere af den slags kunster!" hvortil føjedes et gemytligt dask over ryggen, der bragte Svengali til at hoste en time derefter og lammede hans magnetiseringsevne en hel uge.

Lykken havde i øvrigt tilsmilet Svengali lidt i den allerseneste tid. Sammen med Gecko optrådte han ved tre store koncerter og vandt her velfortjent bifald. Derefter vovede han sig frem med en ny koncert, ledet af ham selv; den gjorde furore og gav sig udslag i skønne og kostbare klæder af original form og farve; de bragte folk til undrende at vende sig om, når han færdedes på gaderne, og sligt satte han voldsom pris på. Han vejrede nu sit kommende held, stiftede rask væk gæld hos skræddere, skomagere, hattemagere og guldsmede, men betalte ingen af de gamle kreditorer. Lommerne havde han bestandig fulde af

avisudklip med anmeldelse af hans egne præstationer; disse artikler var han idelig parat til at oplæse for hvem som helst, han kunne få til at høre på det, særlig dog for Trilby, der sad og stoppede strømper, mens de andre boksede og fægtede. Ved sådanne lejligheder endte det da med, at han lagde sit vordende ry og rigdom for hendes fødder, på den betingelse, at hun ville stå last og brast med ham i livet.

"Ach himmel, Drilby," sagde han da, "De aner ikke, hvad det vil sige at være en stor pianist som jeg – vel? Hvad betyder selv Deres Lille Billi mit samt seine oliesmøreri, sitzend i sin krog mit sin malerstick und ballette i hænderne og prikkend mit seiner kleinen pinsel. Hvem hører vel på ham? Når hans smule maleri er fertig, so sender han det til London; der hænger de det op po en væg, og der blifer det hængende im reih og glied mit andren, ganz wie rekrutten til barade; publikum går forbi, gaber und siger: "God dam!" Svengali derimod, han går selbst til London, ha, ha! Ganz allein står han frem på scenen und spieler, wie sonnst keiner gespielt hat. Hundrete af schønen engländerinnen se po ham, here po ham und blife wahnsinnige af kærlighed til ham. Prinzessen, komtessen und durchlautige altessen – ja! Sie wollen bald ihre durchlautigkeit verlieren, wenn sie Svengali heren! De invitere ham til deres palatzen und gife ham tausind francs, for at han skal spiele vor dem; und bachefter blifer han sat i deres bledeste lehnstol, får te, kucken ond marrons glacés, mens de læner sig over ham, vifte for ham und gere sich lækker for ham, alt sammen mens han hviler sich efter at hafe spielet vor dem für tausend francs. Ha, ha! Jo, De kan tro, jeg kender, hvordan det går til.

Men han ikke so meget som skænker dem en blik! Indad ser han i sine drømme – und de dreje sich immer und immer um Drilby – thi for hendes føtter, hendes deiliche, hvite føtter er det, han vil lægge sit talent, sin ehre und seine tausend francs!

Und de dummen ægteherren mit deres grød i hjernen und kartoffelnæsen, de blife som rasend von eifersucht; de ville nok allerhelst slå ham fordærfet, aber sie wagen es nicht. Ach! Die schønen anclaisen! Für dem ville det være en glede at stoppe hans strømper, sy knapper i hans frakke, sodan som De bærer Dem ad for den dummkopf af en skotsmand, der immer und immer mahler po sin stupide toreador, und für den anden switzend schweinhund af en englænder, der immer prefer at blife schmutzig und dann wieder rein – e da capo!

Himmel! Sikke sokker, sikken en kartoffelsæk!

Se mal po den Taffy! Hvad kan monstro sodan en stud bruges til andet end at slå Deres ruhmvolle musiker po ryggen mit sine elefantlabber! Det finder han vist er svært morsomt, den oksepande!

Und se so po Deres franskmænd – Deres fordømte opblæste, verfluchte hundetampe af franskmænd – Durien, Barizel, Bouchardy! Hvad kann sodan en esel tale om? Um sich self, und rakke ned på alle andre! Deres forfængelighed gør mich ganz seesyg. Sodan en tosse mener vist, at verden immer har travlt mit ihm! Han glemmer nok, at der findes en Svengali at tale om for denne verden. Ja, Drilby, jeg versichrer Dem, det er om mig – und nur dasz – at folk vil komme til at tale, mig, mig, kun mig!

Her mal, hvad de skrifer om mig i "Figaro". *(Læser artiklen)*.

Hæ? Hvat mener De vel om det? Hvat mener De, Durien ville sige, om han blef sodan omtalt?

Men jeg tror, Gott straffe mig! Ikke engang De herer, hvat jeg siger Dem. Sapperment – store fårehoved – De er! Dummkopf! Donnerwetter! Kikker De efter skorstenene, wenn Svengali taler til Dem! Kik mal bischen nedefter, min dukke, ned efter husene derovre po den anden side af floden. Der finder de en lille grim, grå bygning, med otte messingplader po skrå indeni, otte på rad, som sengene i en sovestue; og der på en af de otte senge, der vil De selbst en dag komme til at ligge – De, Drilby, som ikke ville here efter Svengali og derfor mistede ham!

Over Deres hoved hænger man so en ledernummer, und den ganzen tag hindurch kommer vandet at pible, pible, pible hen over Dem, over Deres dailiche hvite krop med Deres dailiche hvite føtter, til de blife ganz grønne und schlimede, und over Deres hoved hænger man Deres gamle, usle, schmutzige pjalter, for at de venner, De engang hafde, dermed kan kende Dem igen. Drip, drip, drip! Men til den tid, Fräulein, da har De sletsens ingen gote venner mere!

Men fremmede, fremmede af alle slags, de vil komme und beglo Dem: englænder, kludesamlere, malere, arbeiter, sjovere und vaskerkællinge – und de vil sige: "Ach wie schøn hun var! Se mal hier! Sodan en, der kunne hafe kørt med egen kareth!" Und hvem tror De så, just kommer kørend' i sin egen kareth, Svengali kommer i sin fine pels, einen havannacigar rauchend; han vil springe ud, skubbe det andet rakkerpak til side und sige: "Ha ha! Lig du der, du lange Drilby, der ikke ville here po Svengali, men kikkede efter skorstenene i stedet for, da han

erklærede Dem for sin stolte, mandige kærligheds høchste genstand og ..."

"Halløj! Hvad Fanden går der af dem, Svengali, hvad er det, De sidder og hvisker til Trilby? Forstår De da ikke, at hun er lige ved at få ondt. Se til, De piller af, mand; hen til klaveret med Dem, eller jeg skal komme og dunke Dem lidt i ryggen en gang endnu!"

Således satte denne "svedende schweinhund" af en englænder en brat stopper for Svengalis kærlighedserklæringer og frelste den arme Trilby fra hans overhæng en kort stund.

Men Svengali selv, der nærede en sand rædsel for bemeldte "schweinhunds" kraftige næve, luskede hen til pianoet, hvor han slog nogle rædsomme dissonanser an, hviskende: "Liebe Drilby, kom und sing *Pen Polt*. Jeg dürster efter at here disse dailiche brysttoner! Kom!"

Stakkels Trilby, man behøvede ikke at lokke meget, for at få hende til at synge på sin jammerlige måde, der skar Lille Billi i hjertet. Bedre blev det nu heller ikke ved Svengalis akkompagnement, – et sandt mesterstykke i mislyde, alt imens han opmuntrede hende, det bedste han formåede: "Tres pien, tres pien, ça y est!"

Når sangen var forbi, kunne han finde på at prøve hendes øre, som han kaldte det, ved først at anslå det midterste C og derefter F højere oppe. Når han da spurgte, hvilken tone der var højest, svarede hun, at det var ganske hip som hap. Kun når han tog en dyb bastone og derefter en ganske høj diskant, kunne hun fornemme en smule forskel, hvilket hun udtrykte således, at den første var, som når père Martin pryglede sin kone, og det

sidste som Jeannot, når han forsøgte at stifte fred mellem ægtefællerne bagefter.

Tonedøv var hun og blev hun, men anede det ikke selv, og Svengali var smagløs nok til at overdænge hende med komplimenter for det betydelige musikalske talent, hun besad, indtil Taffy omsider afbrød ham med et: "Hør en gang, Svengali, lad os hellere få Dem til at synge en gang!"

Hertil føjede han nogle kildrende bevægelser mellem jødens ribben, så at denne hylede som besat og blev ganske hysterisk.

Til en afveksling kunne han så falde på at drille Lille Billi, tage ham bagfra, svinge ham rundt og udbryde: "Himmel, sikken en arm! Ganz wie et pigebarns!"

"Den er dog stærk nok til at male med," svarede Lille Billi.

"Und sikken ben! De ligner jo ganz en mahlstick!"

"Men er dog stærke nok til at sparke Dem med, hvis De ikke skrubber af."

Med hvilke ord den unge godmodige Billi langede bagud og ramte tyskerens skinneben med hælen. Når han så ville hævne sig igen, så kom Taffy til, tog ham i sine arme, svingede ham og lod ham synge endnu en sang, adskilligt værre end Trilbys – og her vovede Svengali ganske sikkert ikke at sparke bagud – han dyede sig klogeligt.

Således var Svengali – hvis nærværelse kun tåltes for musikkens skyld – altid parat til at drille, pine eller plage hvem som helst, der var mindre eller svagere end han selv, lige fra en kvinde eller et barn ned til en mus eller en flue.

3. kapitel

Par deçà, ne dela la mer
Ne sçay dame ni damoiselle
Qui soit en tous biens parfaits telle –
C'est un songe que d'y penser:
Dieu! qu'il fait bon la regarder!

En smuk mandag formiddag henved ellevetiden i slutningen af september sad Taffy og lairden i atelieret hver lige for sit maleri, rygende i tavshed, gnidende sig på knæene – dårligt oplagte. Mandagstyngden lå over humøret mere end sædvanligt; de var først natten forud kommet sent hjem fra en otte dages udflugt til Barbizons og Fontainebleaus skove – en herlig uge, tilbragt i selskab med malere: Rousseau, Millet, Corot, Daubigny for eksempel tillige med en del andre mindre berømte navne. Navnlig havde Lille Billi været ganske begejstret over dette frie kunstnerliv i bluse, træsko og umådelige stråhatte; han havde svoret på, at derude ville han leve og dø, male skoven livagtigt, som den er, befolke den med sin fantasis fostre – og føre et tarveligt friluftsliv med få materielle fornødenheder, men desto flere højtflyvende planer.

Omsider brød Taffy tavsheden: "Pokker i vold med arbejdet i dag! Jeg føler mig ulige mere oplagt til en tur hen i Luxembourghaven og bagefter frokost i Café de l'Odéon, hvor omeletterne er til at få ned og vinen ikke blå."

"Justement, hvad jeg sad og spekulerede på," svarede lairden.

Efter denne meningsudveksling trak Taffy sin gamle jægertrøje på og satte sin gamle krickethue på hovedet med spidsen den forkerte vej, mens lairden iførte sig Taffys gamle overfrakke, der nåede ham til hælene, samt en udslidt stråhat, der tilfældigt var forefundet på deres enemærker; således smykkede traskede de derpå ud i det bagende solskin på vejen til Carrel, hvor det var hensigten at lokke Lille Billi fra arbejdet, på det at han kunne blive delagtig i deres dovenskab, frådseri samt almindelige demoralisation.

Og hvem anden skulle de vel så møde lige ved indgangen til den snævre Rue Vieille des Trois Mauvais Ladres end netop Lille Billi i egen person, der kom anstigende med et så umiskendeligt udtryk af almindelig demoralisation, af så tragisk beskaffenhed, at de blev ganske altererede. Han havde malerkasse og feltstaffeli i den ene hånd, en vadsæk i den anden, ansigtet var dødblegt, hatten sad bag ad håret, der strittede i alle retninger som på en syg terrierhund.

"Du alstyrende, hvad er der i vejen?" udbrød Taffy.

"Å Gud, å Gud, hun sidder hos Carrel!"

"Hvem sidder hos Carrel?"

"Trilby – sidder model for alt det røverpak! Jeg havde hende en face, ligesom jeg åbnede døren. Hører I – forstår I, med disse mine egne øjne så jeg hende selv sidde der. Det var, som fik jeg en knyttet næve lige i synet; jeg formelig tumlede bagover. Men aldrig sætter jeg foden tiere i det forpestede hul! Nu stikker jeg af til Barbizon for at male træer; det var det, jeg var på vej for at fortælle jer. Farvel ..."

"Prrr ... stop lidt – er du blevet forrykt?" sagde Taffy og greb ham ved kraven.

"Slip mig, Taffy – slip mig for pokker! Om en uge er jeg tilbage igen – men nu må jeg af sted. Lad mig derfor gå – hører du."

"Hov, vent bare – jeg følger med."

"Å nej, lad mig hellere være alene – ganske ene. Lad mig nu i Himlens navn være fri!"

"Ikke slipper jeg dig af hånden, førend du har tilsvoret mig, at du vil skrive os til straks, du er kommet derud, og fremdeles hver dag, indtil du vender tilbage. Sværg!"

"I Guds navn da. Jeg sværger – på ære og samvittighed! Er det så godt? Farvel, farvel; vi ses igen søndag – farvel." Og væk var han.

"Hvad går der af drengen?" spurgte Taffy yderst forbavset.

"Formodentlig er han blevet oprørt ved at se Trilby i den påklædning eller forklædning eller rettere sagt slet ingen klædning henne hos Carrel. Du ved jo selv, hvor sær og finfølende han kan være. For resten må jeg sige, at det forbavser mig med Trilby. Hvordan vil det monstro ende, når vi ikke længer er her. Hvorfra mon hun dog har fået det forrykte indfald? Aldrig før har hun stået model i den slags atelierer, det jeg ved af. Jeg troede så vist, hun holdt sig til Durien og gamle Carrel selv."

En stund fortsatte de vejen i tavshed.

"Ved du hvad, jeg kan ikke blive den fortvivlede tanke kvit, at vort unge brushoved er blevet forelsket i hende."

"Og jeg har længe gået med en anden fortvivlet tanke om, at *hun* var aldeles væk i *ham*."

"Det ville sågu være en grumme kedelig historie," bemærkede Taffy.

Og spekulerende i tavshed over disse tvende fortvivlede tanker fortsatte de atter vejen; jo længer de spekulerede, desto sikrere blev hver især på, at både den ene og den anden havde ret.

"Det er en køn suppedas," sagde endelig lairden, "og apropos suppe, det minder mig for resten om, at vi gør bedst i at få nogen frokost."

Så vidt var det kommet med demoralisationen, at Taffy åd hele tre omeletter uden at tænke over det, at lairden drak to halve flasker vin og Taffy tre; bagefter drev de så omkring hele dagen af frygt for, at Trilby skulle komme til dem i atelieret – og var grumme ulykkelige til mode.

At Trilby var kommet til at sidde model i Carrels tegneskole, gik i øvrigt til på følgende måde:

Carrel havde pludselig fået det indfald at ville tilbringe en hel uge på skolen og male et figurstykke blandt sine elever, for at de om muligt derved kunne lære ham kunsten af. Som en stor gunst havde han bedt Trilby om at sidde for ham, og hun, der skyldte den berømte maler så meget, havde straks erklæret sig villig. Således skete det da, at hun mandag morgen var deroppe, hvor Carrel stillede hende op som vist på Ingres' velbekendte stykke kaldet *Kilden*, holdende en lerspand på skulderen.

I angstfuld tavshed begyndte arbejdet; fem minutter senere kom Lille Billi stormende ind på salen; i samme nu han opdagede hende, standsede lian som forstenet, trak skuldrene op, stirrede øjnene ud af hovedet – så løftede han armen, drejede sig om og flygtede ud.

"Hvad gik der monstro af Litrebili?" udbrød et par af hans franske kammerater (de havde forandret hans engelske tilnavn til fransk).

"Han har vel glemt et eller andet," svarede en anden, "måske han nu først kom i tanker om at børste tænder eller skille håret."

"Kanske han har glemt at holde morgenbøn," sagde Barizel.

"Han kommer da tilbage igen, skulle jeg håbe," sagde læreren.

Og dermed tænkte ingen videre over denne lille hændelse.

Kun Trilby var og forblev urolig; hun gav sig til nærmere at spekulere over, hvad i Himlens navn der kunne være på færde.

Først ræsonnerede hun på fransk, fransk fra *Quartier Latin*. I en hel uge havde hun ikke set ham, monstro han skulle være blevet syg? Hun havde netop glædet sig så meget til, at netop han skulle male hende – male hende rigtig smuk – nu håbede hun blot, han snart ville komme igen, at ikke tiden skulle løbe fra dem.

Derefter slog hun over i at ræsonnere på engelsk – pænt korrekt engelsk, fra Place St. Anatole des Arts, hendes faders engelsk – og lige med ét slog en tanke ned i hende som et lyn; den bragte en kold sved frem på hendes pande.

Hun havde gode øjne, hurtig fatteevne, og Lille Billis ansigt afspejlede så mærkværdig klart hans tanker.

Var det da muligt, at hans følelser var blevet sårede ved at se hende stå der?

Hun kendte ham jo som en sær patron i mange retninger. Det faldt hende tillige ind, at hverken han eller de to andre nogen sinde havde anmodet hende om at stå model i bar figur, skønt hun hellere end gerne ville have gjort det. Ligeledes

mindedes hun nu, hvorledes Lille Billi bestandig havde været så mærkværdig tavs, hver gang hun havde talt om at sidde "for det hele", som hun kaldte det, samt at han ved sådanne lejligheder havde set ud, som om noget pinte ham, og var dertil blevet yderst alvorlig.

Hun lagde alt dette sammen og blev afvekslende både rød og bleg, efterhånden som tanken voksede – tanken blev til sidst aldeles utålelig.

Denne nyopvækkede følelse af skam var ikke til at bære; – den kom til verden med en voldsomhed, som om hele hendes åndelige væsen skulle sprænges i tusinde stykker, og gav hende en sjælekval langt værre end hvilket som helst andet, hun nogen sinde havde oplevet.

"Hvad er der i vejen med dig, kære barn? Fejler du noget!" spurgte Carrel, der ligesom alle andre holdt meget af hende, og for hvem hun havde siddet, lige fra hun var barn (*L'Enfance de Psyche*, som nu hænger i Luxembourg-galleriet, er taget efter hende).

Men Trilby rystede blot på hovedet, og kunstnerne fortsatte.

Lige med et syntes alle kræfter af forlade hende, spanden faldt ud af hendes hånd og gik itu, hun begravede ansigtet i hænderne og brast i en voldsom, hulkende gråd – som et stort grædende barn, "Tårernes Kilde"!

"Men stakkels barn, hvordan er det dog fat med dig?" udbrød Carrel, idet han sprang op og hjalp hende ned på gulvet.

"Å, jeg ved det ikke – forstår snart ingenting længer; jeg er syg – meget syg – lad mig komme hjem hurtigst muligt!"

Med største omhu hjalp de hende i klæderne, Carrel lod en droske hente og fulgte hende selv hjem.

Undervejs hvilede hun hovedet på hans skulder, græd og betroede ham alting, så godt hun formåede. Monsieur Carrel fik selv tårer i øjnene og ønskede til Himlen, at han aldrig havde overtalt hende til at sidde model hverken ved denne eller nogen anden lejlighed. Dybt optaget af tanken om det ansvar, man her egentlig påtog sig (manden havde selv voksne døtre), kørte han derefter tilbage til atelieret; i løbet af en times tid fik de fat i en anden model samt en anden spand og arbejdede så videre, som om intet var sket. Således lykkedes det alligevel at få krukken til at gå til vands en gang endnu.

Men Trilby lå hele dagen, og to til, fortvivlet i sin seng med sin følelse af skam og anger, der pinte langt værre end øjensmerterne. For naturligvis slog disse sig til, heftigere og langvarigere end nogen sinde før. Hun fandt dog snart ud af, at af alle pinsler er sjælekvaler de allervanskeligste at bære.

Omsider besluttede hun at skrive og valgte af forskellige grunde at skrive til lairden.

Med ham stod hun jo på en mere fortrolig fod end med de to andre: det var umuligt ikke at være fortrolig med denne gemytlige, altid jævnt glade og vakre skotte, hvis han da overhovedet indlod sig med én. Ham havde hun desuden passet under sygdommen, ofte havde de omfavnet og kysset hinanden, både mens atelieret var stuvende fuldt af øjenvidner, og når de var ene – overfor ham faldt sligt nu engang så naturligt. Det var, som når et barn kærtegner en gammel onkel eller ældre broder. Og skønt den gode laird just ellers ikke var af dem, der lod sig gå på, så fandt han alligevel undertiden disse uskyldige gunstbevisninger lovlig drøje at gennemgå! Overfor

Taffy havde hun aldrig taget sig sådanne friheder; hvad Lille Billi angik – ja så ville hun før have ladet sig flå.

Som sagt, hun skrev altså til lairden, og brevet minus dets grammatikalske ubehjælpsomheder, der for øvrigt, takket være den megen læsning, slet ikke var så store, lød således:

"Min kære ven!

Jeg er meget ulykkelig til mode. Jeg sad model hos Carrels i Rue des Potirons; Billi kom til stede og blev i den grad stødt og oprørt ved synet, at han straks løb sin vej og slet ikke mere viste sig deroppe.

Hans ansigt forrådte mig det.

Jeg var kommet derop, fordi monsieur Carrel havde bedt mig om det. Han har jo bestandig været så god imod mig, lige siden jeg var barn, at der næppe er den ting, jeg kunne afslå ham – nu gør jeg naturligvis aldrig *det* tiere.

Han var selv til stede.

Tidligere har jeg aldrig tænkt over at stå model. Det begyndte netop med monsieur Carrel. Det var moders påfund oprindeligt, men jeg måtte forinden love hende, ikke at tale om det til fader, og det løfte holdt jeg. Snart faldt det mig lige så naturligt at være model for folk som at løbe ærinder, vaske eller lappe tøj for dem. Men jeg følte måske nok, at fader ikke ville have billiget det, skønt han villigt nok tog imod pengene, jeg tjente ved det. Han erfarede det da heller aldrig.

Jeg har siddet for "det hele" hos en del andre: monsieur Gerome, Durien, brødrene Hennequin og Emile Baratier; desuden for "hænder og hoved" hos en masse kunstnere,

for benene alene hos Charles Faure, André Besson, Mathieu Dumoulin og Collinet. Ingen andre.

Det faldt mig, som sagt, lige så naturligt, som hvis jeg havde været et mandfolk; nu indser jeg kun alt for tydeligt den himmelråbende forskel.

Og jeg har gjort forfærdelige ting ved siden af, hvad De formodentlig for længst ved – siden det er ude over hele kvarteret: Baratier og Besson; men ikke Durien, skønt folk formodentlig nok tror det om os. Ingen andre – det sværger jeg – når undtages gamle monsieur Penque allerførst, De ved nok, ham, moders gamle ven.

Når jeg nu tænker over det, er jeg lige ved at forgå af skam og fortvivlelse; for det er jo langt værre end at sidde model. Og jeg vidste naturligvis også godt den gang, at det var forkert – der er ikke spor af undskyldning. Skønt mange mennesker bærer sig ligedan ad, og ingen i kvarteret egentlig tænker værre om dem af den grund.

Dersom De, Taffy og Lille Billi nu slår hånden af mig, så tror jeg tilforladelig, at jeg bliver gal eller dør. Uden jeres venskab i ryggen bryder jeg mig heller ikke en døjt om at leve. Kæreste Sandy, alene Deres lille finger er mig mere værd end alle de herrer og damer tilsammen, jeg har mødt i livet, og med Taffys og Lille Billis fingre forholder det sig akkurat på samme måde.

Hvad skal jeg gøre? Gå ud tør jeg ikke af frygt for at møde nogen af jer. Ville De ikke komme hjem og se til mig?

Aldrig tiere skal nogen få mig til at stå model, ikke engang for ansigt og hænder. Jeg har tænkt på at slå mig

på finvask igen sammen med Angèle Boisse, der klarer sig storartet i Rue des Cloitres St. Petronelle.

Ikke sandt – De kommer nok, nu da jeg beder Dem så indstændigt? Hele dagen skal jeg holde mig hjemme. Eller kan jeg bedre træffe Dem et andet sted, så opgiv mig blot når og hvor; måske det allerbedst ville passe, om jeg kom til Dem i atelieret, forudsat at De er alene. Lad mig nu endelig ikke vente for længe på svar.

De fatter ikke, hvad jeg lider under disse forhold.

Deres altid hengivne trofaste ven

Trilby O'Ferrall."

Brevet blev sendt med bud, og ti minutter efter stod lairden i hendes stue. Hun knugede, kyssede ham og græd over ham, så han selv ikke var langt fra at få tårer i øjnene; men han overvandt sig dog heldigvis, tog sagen fra den fornøjelige side og lo – hvilket var ubetinget at foretrække og langt mere overensstemmende med hans temperament; desuden talte han til hende så smukt, venligt og trøstende, at han – da han omsider forlod det tarvelige lille hummer i Rue des Pousse-Cailloux – fandt hendes udsende, der virkelig ved indtrædelsen havde forfærdet ham, meget forbedret, næsten dagligdags.

Værelset, der lå helt oppe under taget, med sit skrå loft og kvistvinduet, var for resten så pertentlig rent og net holdt, som om dets beboerinde havde været nonne og lærerinde for franske adelsfrøkener. Uden for vinduet på en hylde blomstrede brøndkarse og reseda, og konvolvolus slyngede sig rundt om rammen.

Mens hun sad der på sengekanten med sin hånd i hans malerklattede og terpentinduftende næve, som hun kyssede hvert minut, talte han til hende, som en fader til sit barn, og skændte, fordi hun ikke øjeblikkelig havde sendt bud eller selv var kommet hen i atelieret. Han forsikrede, hvor glad han var blevet og de alle tre ville blive, over at hun nu havde opgivet dette modelvæsen – ikke fordi, naturligvis, det egentlig gjorde noget, men alligevel – bedst var det dog at lade være, og hvor tilfreds han følte sig ved tanken om, at hun for fremtiden ville leve honnet og ordentligt. Lille Billi – fortalte han – blev nu foreløbig ude i Barbizon; men hun måtte endelig love at komme og lave mad samt spise til middag med ham og Taffy endnu samme dag, og da han langt om længe rejste sig for at gå tilbage til *Toreadorens Bryllup* og tog afsked med ordene: "Altså på gensyn i eftermiddag, mille sacrés tonnerres de nong de Djuh", efterlod han i stuen den lykkeligste kvinde i hele *Quartier Latin*: en, der havde skriftet sine synder og erholdt syndsforladelse.

Med hendes skamfølelse, anger, tilståelse og endelig tilgivelsen var samtidig en ny underlig følelse sprunget op – gryende selvagtelse.

Hidtil havde denne for Trilby kun bestået i ren materiel omhu for legemet, i hvilken retning hun bestandig havde svælget – ak, det hørte jo nu også nødvendigvis med til hendes beskedne livsstilling. Nu derimod forstod hun, at der gaves en anden slags renlighed, og at hun fremtidig ville komme til at ofre denne lige så megen omhu. Hvad fortiden angik – den, hun aldrig selv ville glemme, – da måtte jo nu hele livet leves om igen, så grundigt, at det forhåbentlig en gang kunne lykkes at få andre til at overse den.

Middagen, der fulgte efter, var for Trilby en mærkedag. Efter at opvasken var besørget, satte hun sig hen med et sytøj. Ikke engang en cigaret ville hun ryge, den mindede for meget om dette hæslige forbigangne, som hun nu hadede. Trilby O'Ferrall ryge tobak – nej tak!

Samtalen drejede sig mest om Lille Billi. De fortalte hende om hans barneopdragelse, hans moder, søster og øvrige omgangskreds. Hun fik også her en forestilling om, hvorledes fremtiden sandsynligvis ville forme sig for ham, hvilket sjældent og stort talent han var i besiddelse af, rigdom og berømmelse ville efter alle solemærker at dømme blive hans lod, endogså i en grad, som kun meget få særligt begunstigede når frem til – medmindre der da skulle times ham den ulykke, at nogen eller noget kom på tværs for hans udvikling og standsede eller ødelagde den. Hendes hjerte, der afvekslende havde banket heftigt og næsten stået stille under denne beskrivelse af hans fremtid, ak det stoppede næsten helt ved slutningen, det var jo hendes egen lykkes, hendes lønligste håbs svanesang. Hvor turde hun håbe nogen sinde at kunne blive veninde med sådan en mand? Kunne det endda times hende blot at måtte være hans tjenerinde – den mest ydmyge, men tillige den mest hengivne, han kunne få.

Lille Billi blev en måned i Barbizon; da han endelig kom hjem, var det med et ansigt så brunt, at vennerne havde ondt ved at kende ham igen; hans mappe struttede af skitser og det sådanne, der fik de andre to til at gøre store øjne.

Det knusende, der lå i overbevisningen om egen underlegenhed, det kom de brave sjæle let forbi i deres beundring over hans kunst og glæde over selve kunstneren.

Deres Lille Billi, så ung og så blød, så svag af legeme, men så stærk i viljen, så varm i følelse, så let på hånd, så kvik og skarp til at se og tænke, ham undte de med et godt hjerte mesterskabet, ham var de straks villige til at sætte op på piedestal, se op til og bøje sig for, ham skulle de vogte over, sørge for og ære, så længe de og han levede.

Da Trilby ved sekstiden kom anstigende efter endt dagsgerning, og han greb hendes hånd med et varmt "halløj, vel mødt igen!" da blev hun så bleg, så bleg, læberne bævede, og hun sendte ham et blik, et fugtigt, hungrende, forpint blik, så fuldt af den grænseløseste hengivenhed, at lairden følte sin værste frygt velbegrundet; og da Lille Billi så op på hende igen – ak, da fyldtes Taffys mandige bryst af en ængstelse, der ikke gav den andens et hår efter.

Senere gik de alle fire samdrægtige hen til père Trin og spiste til middag sammen, hvorefter Trilby drog tilbage til sin "finvask".

Dagen efter bragte Billi sin mappe op til Carrel, der betragtede skitserne og derefter indbød ham til at fuldende sit billede *Krukken går så længe til vands* – i hans eget private atelier: en hidtil uhørt gunstbevisning, som ynglingen modtog med stolthed, taknemmelighed og hengiven ærbødighed for mesteren.

Følgelig viste Lille Billi sig i den nærmeste tid derefter kun såre sjældent på Place St. Anatole des Arts; også Trilby blev en sjælden gæst deroppe, for en strygejomfru har ikke megen tid at afse til daglig. Men ved middagen traf de jævnligt sammen. Og hver søndag mødte hun regelmæssigt for at se efter lairdens garderobe, hygge om ham og for resten tilbringe en lykkelig

dag. Søndag eftermiddag havde beholdt sin livlige karakter, da gik det løs som før med fægtning og boksning, klaverspil og violinmusik.

Alt eftersom ugerne forløb, lagde vennerne mærke til en gradvis, langsom forandring hos Trilby. Hendes sprog afdæmpedes, kun nu og da afbrudt af det gamle smæk med tungen; hun forekom dem ikke længer så ligeglad og grinagtig som før; ikke desto mindre syntes hun at føle sig lykkelig og tilfreds som ingen sinde tidligere.

Hun blev tillige magrere, navnlig i ansigtet, hvor knoglebygningen efterhånden trådte mere frem: men disse knogler viste sig samtidig bygget efter så udmærkede principper, at det alt i alt kun kunne betragtes som en hartad ufattelig forbedring og forskønnelse.

Og som det led hen ad enden med sommeren, forsvandt også lidt efter lidt fregnerne: en naturlig følge af, at hun færdedes mindre i fri luft; håret havde hun ladet vokse, det blev nu bundet op bagtil i en lille knude, hvorved hendes små flade øren trådte tydeligere frem; også de viste sig at være formfuldendte og så rigtigt placerede, at selv Lille Billi ikke havde kunnet gøre det bedre. Munden, der jo altid havde været lovlig stor, fik en fastere og skønnere kontur, de store, skinnende engelske tænder var så ulastelige i formerne, at selv franskmænd forsonedes med deres britiske dimensioner. Og i blikket viste der sig ligeledes en strålende blidhed, som ingen forhen havde iagttaget; øjnene var som stjerner, tvillingstjerner – eller rettere som planeter, nylig udskilte fra en ny solklode, for det rolige, blide skær, de udstrålede, var ikke ganske oprindelig deres eget.

Smagen, begrebet om det skønne, skifter jo med tidsalderen; i vore dage ville Trilby have været langt mere beundret, end tilfældet var i halvtredserne. Dengang var det Buckners aristokratiske skønheder, der var i vælten, med høje pander, ovale ansigter, smalle, små næster, hjerteformede små munde, bløde kinder med smilehuller, skrånende skuldre – ladyerne Arabella, og Clementina, Musidoraer og Medoraer! Den type kvinder kommer måske igen en dag tilbage. Gid da denne skribent er død!

Hendes fotografi ville have stået i butiksvinduerne. Sir Edward Burne-Jones – om jeg tør vove så dristig en påstand – ville formodentlig have annekteret hende som sin specielle type til trods for hendes næsten alt for svulmende livsglæde og ubændige kraft. Rosetti kunne ud af hendes former sikkert have udledet en hel ny formel. Sir John Millais ville have paralleliseret hende med en af de gamle, der dog stadig forbliver ny og aldrig mister sin berettigelse – som Clytia for eksempel: gammel og dog evig ung ligesom selve kærlighedens væsen.

Typen Trilby var en underlig skarp modsætning til den, Gavarni i sin tid skaffede så mange tilhængere i *Quartier Latin*, netop på den tid, vi her omtaler, men hvis ejendommelighed var den, at den ene efter den anden lod sig fortrylle af hende, uden egentlig at vide hvorfor. Desuden var Trilby efter de almindeligt gængse begreber meget højere, end en kvinde, særlig af hendes stand, burde være, navnlig i det land, hvor hun levede. Hun behøvede lige netop at løfte øjet op til en velvoksen gendarm, der i højde stod omtrent på lige fod med en garde-dragon, hvilken atter omtrent havde samme positur som en

middelstor engelsk politibetjent. Ikke at hun var en kvindelig kæmpe, slet ikke. Hun var nogenlunde så høj som frøken Ellen Terry – og det er en meget charmerende højde, finder *jeg*.

En dag bemærkede Taffy til lairden: "Pokker står i det, jeg kan ikke komme fra den tanke, at Trilby egentlig er det smukkeste fruentimmer, jeg nogen sinde har kendt! Hun ser akkurat ud som en dame af den fine verden, forklædt som grisette; til tider kalder jeg hende min glade helgeninde. Hun er ved Gud sød! Og hør – det siger jeg dig rent ud – jeg kunne ikke roligt stå for de omfavnelser, hun ødsler på dig. Det ville tage en sørgelig ende på en eller anden måde – for eksempel, at jeg myrdede Lille Billi."

"Ak, Taffy, min gamle dreng," svarede lairden, "når de to lange, søsterlige arme lukker sig om min hals, da er det jo egentlig slet ikke mig, de omfavner."

"Og hvilken knop hun er!" fortsatte Taffy. "Lige ud ad landevejen, djærv og ærlig, rigtig som en mand! Og hvad hun siger én, det gør én bestandig så glad. Det er vel det irske i hende. Men det allerbedste, det er dog, at alt, hvad hun siger, det er sandfærdigt!"

"Ja – og det er det skotske!" svarede lairden og ville lige til at blinke til Lille Billi; men Lille Billi var og blev borte.

Endogså Svengali bemærkede forandringen. "Ach Drilby", sagde han en søndag eftermiddag, "hvat De doch er schmuk? Jeg blifer wahnsinnig – jeg tilbeder Dem! Just nu synes jeg allerbedst om Dem, nu De er blefen dinner; for nu kan jeg bedre se Deres skønne benbygning. Hvorfor svarer De doch aldrig på mine breve? Wass? De leser dem ikke engang! De brinner dem? Og jeg, som – donnerwetter, hvor har jeg doch haft mine

tanker! Griseterne her i kvarteret, de har jo nadurlich hverken lært at lese eller skrife; bare at tantze cancan med de små, schmutzige abekatten, som de kalder mænd. Sacrement! Vi skal dog nok engang lære dem – diesen affen – at tantze en anden tantz, vi tyskere. Und vi skal spiele op for dem! Bum, bum! Bedre endnu end opvarteren i Café de la Rotonde – hæ! Og da skal I pænt komme her for os und iskænke os jeres vin – fotre betit fin planc, som jeres schwein af en dichter, jeres verfluchte Musset siger: ham, der har "sodan en dailich fremtid bag sig." Bah! Men hvat kender vel sådan en som de til monsieur Alfred de Musset? Vi hafe auch en dichter, min Drilby; hans navn er Heinrich Heine, og hvis han lefer endnu, da bor han i en af smågaderne ved Champs Elysées. Hele dachen ligger han i sin seng og kikker kuns ud af det ene øje, ganz wie gräfinn Hahn-Hahn – ha, ha, ha! Auch han sværmer for franske grisetter. Han har giftet sich med en af dem. Hun heter Mathilde och har süsse füssen, ganske som De. Ach ja, han ville auch schwerme for Dem, Drilby, for Deres dailiche knokler; han ville ønske sich at kunne tælle dem stick for stick, for han er mechet spøgefuld; ganz wie ich. Ach ja – De vil engang blife et dailich skelet! Und det wahrer ikke længe, hvis De ikke snart kan lære at smile lidt til Deres wahnsinnige tilbeder, Svengali. Und hans brefe brinner De sodan mir nichts und dir nichts uten someget som at lese dem? Hør vet De hvat – De skal få en richtig fin lille mahony kiste mit glaslåg for Dem selv i det kirurgiske instituts museum, und dann skal Svengali komme i sin fine pelsfrakke, mit en stor havannacigar i munden, skubbe de køtere til side, der står schildwache deroppe, und kikke ind gennem Deres stupide, tomme hjernekiste, op gennem Deres næsebor i den

høje, benede sangbund af en næse, som da hverken vil have tip eller læber, ind i Deres store gane, med de to und tredive store engelske tænder, ind mellem Deres svære ribben i den store brustkasse, hvor de dailiche lederlunger engang boede, und da vil han sige til sig selbst: "Ach wie schade, at hun ikke hafde mere begreb um musik i sich end en stor gammel hankat!" Og jeg skal kikke tværs ned gennem dem, ned til de stakkels smuldrende fødder und sige: "Dumme tøs, warum svarte hun ikke på sin Svengalis brefe!" Men schildwachen –"

"Vil De nu holde Deres mund, og det lidt snart, ellers skal jeg sågu' komme og spolere Deres skelet, kan De stole på!"

Det var her atter den hidsige Taffy, der intervenerede efter en stund at have lyttet til talen.

Skulende listede Svengali sig hen til klaveret, hvor han foredrog Chopins *Sørgemarch* skønnere end nogen sinde før; men da han nåede så langt som til de smukke pianissimo toner, da kunne han ikke dy sig længer, men hviskede over til Trilby: "Det er Svengali, der kommer anstigende for at se på Dem i mahognikisten!"

Og lad det her med det samme blive forstået, at disse ondskabsfulde syner, Svengali således malede for hende, og som tager sig så uskyldige, tamme ud her på tryk, de fik ved hans franske mål, udtalt med hebraisk-tysk accent og med hans hæse, skurrende, hvæsende ravnerøst, hvorunder de store, væmmelige gule tænder hvert øjeblik kom frem som en snerrende køters hjørnetænder, og de tunge øjenlåg langsomt sænkede sig over det uforskammede, frække blik – de fik, siger jeg, under disse forhold et formelig skrækindjagende anstrøg, der kunne tage modet fra den bedste.

Samtidig med, at han spillede en smuk melodi, kunne han gennemføre en ondskabsfuld pantomime, som om han tog mål af alle de forskellige knogler i hendes krop med grådig, men samtidig kræsen anerkendelse. Og når hans blik nåede hendes fødder, var han nærmest morsom at se til i hans intense, frygtelige realisme. Men Trilby var ikke i stand til at værdsætte hans morsomhed, og følte en iskold gysen over hele kroppen.

Han blev hendes livs dæmon, der tyngede sindet som en mare (når ikke Taffy tog affære og holdt ham i tømme) – langt oftere drømte hun om ham end om Taffy, lairden eller endog Lille Billi.

Og således med ondt og godt imellem hinanden, uden større begivenheder eller hændelser, gled tiden jævnt, til julen stod for døren.

Det var sjældent, at Lille Billi nævnede Trilbys navn, eller hun hans. Arbejdet gik sin gang, begyndte mandag morgen i atelieret, hvor nye malerier anlagdes og fuldendtes – små stykker, der ikke stod længe på staffelierne: lairdens tyrefægtning, hvor selve tyren aldrig nåede at komme med, og som han sendte hjem til sin fødeby, Dundee, hvor det blev solgt, Taffys tragiske små livsbilleder fra de laveste samfundslag i Paris – hvor folk døde af sult, druknede sig i fortvivlelse, tog livet af sig med gift eller kulos – som han sendte alle mulige steder hen, men aldrig fik solgt.

Lille Billi malede i al den tid i Carrels private atelier; han lod temmelig optaget, men tilfreds, når de mødtes ved måltiderne. Han havde altid været den mindst snaksomme af de tre, lyttede så meget mere, og tænkte uden tvivl også så meget mere.

Om aftenen kom folk af sig selv, således som de nu engang havde fået til vane; så sloges man med eller uden våben, følte bagefter på Taffys armmuskler og beundrede dem højligen.

Adskillige af disse besøgende var både underholdende og originale; senere i livet har de gjort furore hver på sit sted i England, Frankrig, Amerika – eller de er døde, gået over i den gifte stand, eller kommet i vejret, muligvis ned i pølen ad andre veje. Det er den gamle bouillabaisse-ballade om igen.

Det kunne vel være et forsøg værd at skitsere de mest navnkundige af disse unge mennesker, netop nu, da min fortælling for en stund er kommet ind i dødvande og mens jeg selv står stille ligesom togføreren, der stirrer ud i en lang, bugtet tunnel forud, – uden at kunne skimte lyset ved dens anden ende.

Mine beskedne forsøg i biografi-faget kunne muligvis senere komme til nytte som noter for andre rigtige fagmænd. Jeg har desuden andre årsager, som læseren snart selv vil opdage.

Der var nu Durien for eksempel – Trilbys specielle franske tilbeder – i tugt og ære – søn af folket, udmærket billedhugger, en nobel karakter i alle mulige henseender – ja så fuldkommen, at der om ham egentlig er langt mindre at sige end om alle de andre: beskeden, tilforladelig, tarvelig, sædelig i vandel og udstyret med jernflid, levende ene for sin kunst, muligvis også en lille bitte smule for Trilby, med hvem han hellere i dag end i morgen ville have giftet sig. Han var Pygmalion, hun hans Galathea – en Galathea, hvis marmorhjerte uheldigvis aldrig ville slå for ham.

Duriens hus er nu et af de fineste i Park Monceau, hans frue og døtre hører til Paris' bedst klædte damer, han selv er en

lykkelig mand; men sin Galathea vil han dog aldrig nogen sinde glemme.

"La belle aux pieds d'albâtre – aux deux talons de rose!"

Så var der Vincent, en yankee-mediciner, der både kunne passe sine studier og dyrke musik.

Han er nu for tiden en af verdens førende øjenlæger; mangen europæer skyer end ikke en rejse over Atlanterhavet for at rådspørge ham. Musikken driver han fremdeles, og når han af og til for dens skyld tager til Europa, nødes han til – ligesom en kongelig person – at rejse inkognito for ikke at blive overrendt af patienter. Hans døtre er så smukke og vel uddannede, at engelske hertuger forgæves har sukket efter dem. En stor del af de unge damers sommerferie går ligefrem med at uddele kurve til det engelske aristokrati. I hvert tilfælde fortælles det i bladene, og jeg har al grund til at tro, at det virkelig forholder sig således. Det er jo ikke altid, at kærlighed er blind; men – optræder den således i Vincents umiddelbare nærhed – er han jo manden for at kurere den.

I de tider, her omtales, gik han og skrev recepter til os alle sammen, stetoskoperede og befølte os, kikkede på vore tunger og ordinerede, hvad vi skulle spise, drikke, undgå og for resten også opsøge. Et eksempel: En sildig aftenstund vågner Lille Billi i kold sved, fuldt og fast overbevist om, at hans sidste time er oprunden. Han havde følt sig ilde til pas hele dagen og desårsag slet intet nydt. Han står op, klæder sig på og slæber sig med møje hen til Vincent, som han vækker, og siger: "Ak Vincent, kære ven – jeg er lige ved at dø!" og dejser i det samme halvt afmægtig om på sengen. Vincent undersøger ham meget omhyggeligt og spørger ham ud. Så kikker han på uret og

udtaler sig som følger: "Hm – halv fire – lovlig sent, men lige meget – hør nu en gang, Lille Billi! Kender du grønthallen histovre på den anden bred, der, hvor der sælges alle mulige vegetabilier?"

"Ja – javist! Hvilket vegetabilium skal jeg –"

"Godt. Lige nord for den ligger der to restaurationer: Bordiers og Barattes. De holder åbent hele natten. Pil nu af, det bedste du formår, til en af disse knejper og skuf i dig så meget, du orker. Somme foretrækker Baratte, jeg selv holder for, at Bordier er den bedste; men sikrest ville det måske nok være, om du begyndte hos Bordier og så opsøgte Baratte bagefter. Af sted med dig og i en fart!"

Således frelste yankee'en Lille Billi fra en alt for tidlig grav.

Så var der vor græker, en dreng på seksten år, men af udseende ti år ældre, seks fod høj og karl for sin hat, i stand til at stikke selve Taffy med at ryge den stærkeste tobak samt dekorere pibehoveder. Han var alles yndling i kvarteret på grund af sit gode humør, nette væsen og sine stærke følelser. I hans lille særlige kreds var han første velhaver og gjorde med rund hånd og godt hjerte brug af sine penge. Til daglig gik han under navnet Poluphloisboiospaleapologos Petrilopetrolicoconosus – således omdøbt af lairden, der fandt hans rigtige navn for besværligt og tilmed alt for godt for *Quartier Latin*, det mindede i alt for betænkelig en grad om skønne græske øer – der hvor den glødende Sappho elskede og kvad sine sange.

Hvad han studerede hos os? Fransk? Næppe! – Han talte sproget som en indfødt. Himlen alene ved det. Men successive, alt som det senere i livet hændte, at en del af hans daværende

venner udvandrede til London, hvor fandt de da vel et lykkeligere og hyggeligere fristed og et mere udsøgt bord end i hans næsten kongelige fædrehjem?

Dette hus er nu hans ejendom, og pragtfuldere indrettet end nogen sinde før, som det anstår sig en millionær og city-magnat; dets nuværende gråskæggede besidder er lige så åndrig, gemytlig og gæstfri som i sine unge dage, mens han slog sine folder i *Quartier Latin*, men dekoreringen af pibehoveder har han lagt på hylden.

Det næste billede, der her rinder mig i hu, er Carnegie, frisk fra Balliol, hvorfra han medførte en vis duft fra universitetet. Hans agt var at uddanne sig for den diplomatiske vej, i hvilken hensigt han tog til Paris for at lære ordentlig fransk. Her delte han tiden så ligelig mellem sine fornemme engelske bekendte på højre og kunstnerne på venstre side af floden. Navnlig sidstnævnte omgang har vel gjort sin del til, at han alligevel ikke endte som ambassadør. Derimod blev han provst på landet og taler nu det værste fransk, man kan forestille sig, taler det endogså, når og hvor lejligheden tilbyder sig.

Ham sker hans ret, synes jeg.

Han holdt meget af lorder, og kendte en del sådanne (i det mindste fik man det indtryk), førte bestandig deres navne i munden og gik klædt så elegant, at endog Lille Billi følte sig trykket ved det. Kun Taffy, i sin luvslidte, albueløse jægertrøje og sin krickethue, og lairden med den lasede stråhat og Taffys aflagte overfrakke daskende om hælene, vovede at spadsere arm i arm med ham – ja fordrede det ligefrem som en ret – når de ville høre på militærmusikken i Luxembourghaven.

Hans whiskers overgik i længde, tykkelse og gyldent skær endog Taffys. Men han var nær ved at få kvalme, blot man viste ham en boksehandske.

Jeg mindes dernæst den gullokkede Antony – en schweizer – lediggængeren, "Le Roi des Truands", som vi kaldte ham, dette menneske, der kunne gøre og lade, hvad pokker det skulle være, og på hvem man dog aldrig blev vred, fordi han var så ejegod og skikkelig, til trods for alle sine dumme streger og den bedste, elskværdigste skabning, der nogen sinde havde levet i bohemen eller udenfor den.

Bestandig i gæld, ligesom Svengali; for han havde ikke mere begreb om at forvalte penge end en kanariefugl; i tankeløs ædelmodighed gav han frejdigt til sine venner, hvad strengt taget var hans talløse kreditorers ejendom; ligesom Svengali vittig og spillende, en udmærket, men højst original kunstner, ligeledes noget ejendommelig i klædedragt, så folk ofte stod stille og begloede ham på gaden – noget, han i øvrigt tog dem særdeles fortrydeligt op! Men i modsætning til Svengali var dette menneske fuld af finfølelse, dannelse, sjælsadel og gode manerer, fuldstændig fri for hvert spor af selvforgudelse og, uagtet hele sin uregelmæssige livsførelse, ærligheden og sandheden i kød og blod, lige så blid som ridderlig og tapper, den oprigtigste, mest trofaste, mest hengivne og mindst egoistiske ven på Jorden; så længe pungen var fuld, var han den fornøjeligste og mest foretagsomme kammerat i lystige lag – men det var jo rigtignok ikke altid, bemeldte pung befandt sig i den tilstand.

Når pengene så var fløjet, trak Antony sig sporløst tilbage til et eller andet lille kvistkammer dybest inde i pariserafkrogene;

der sad han og skrev sin egen gravskrift i de skønneste franske, tyske eller engelske vers; fortalte sig selv, hvorlunde han, udstødt af vennernes kreds, forrådt af slægt og elskerinde, stod her i dette vindue, for sidste gang skuende ud over den udødelige bys skorstene, endnu en stakket stund lyttende til "naturens milde harmonier", opfyldt af trang til at hæve sig op mod de ukendte himmelske højder, af sorg over "livets bitre skuffelser" – alt sammen kun en kort stund, desformedelst han nu ret straks stod i begreb med at lide en rædsom hungersdød.

Denne lå han så en tid og ventede på; men såsom den i reglen trak længere ud, end han oprindelig havde forestillet sig, og for at fordrive tiden med noget så længe, så nød han en liden brødskorpe "vædet med hans egne salte tårer"; så fandt han også på at dekorere sin gravskrift med fantastiske tegninger fulde af den mest storslåede humor og uforlignelige skønhed – disse snurrepiberier, som nu den dag i dag er genstand for samleres mest rasende efterstræbelser.

Men nærmere og nærmere lakkede det dog mod enden; ved den tredje dags udgang, eller deromkring, indløb så gerne forløsningen i form af en anvisning fra en fortvivlet søster eller tante i Lausanne, eller måske fra selve den troløse elskede (der havde støvet rundt efter ham hele byen over); da blev den skønne gravskrift sporenstregs i triumf bragt til père Marcas og solgt for tyve, halvtreds eller hundrede francs, og så – høj! halløj! tilbage til bohemelivet, det kære leben med alle sine tillokkelser, så længe pengene slog til – *e poi, da capo!*

Og nu, da hans navn er kendt over begge verdens halvkugler, nu, da han regnes som en ære og pryd for det land, han har antaget som sit, nu er intet ham kærere end at tænke tilbage på

hine tider, at skue ned fra den høje tinde, hvorpå han nu sidder så nagelfast, på de år, da han var den stakkels pengeforlegne læredreng – de gode, lykkelige gamle dage, da man var så yndigt ulykkelig.

Og med al sin Don Quichotte'ske værdighed, er han alligevel så berømt for sit vid, at når han spøger – og det gør han idelig – ler folk først og spørger derpå, hvad han spøger med. Man kan lave sine egne spøgefuldheder og få dem anerkendt med en skoggerlatter, hvis man blot tilføjer: "… som Antony engang sagde!" Forfatteren af nærværende har ofte nok gjort det. Og hvis man ved et lykkeligt tilfælde en dag finder på en spøg af egen opfindelse – som er god nok til at blive gentaget – kan man være sikker på, at den efter få dage vender tilbage med tilføjelsen: "… som Antony engang sagde!" Hans morsomheder er desuden så venlige og velvillige, at man næsten ærgrer sig over, at de går ud over alle andre end en selv! Af Antonys mund vil man aldrig høre en spøg, der sårer, hvor den rammer, eller et ubetænksomt ord, som han ønskede, han kunne lade være usagt! Jeg tror, at han trods sin succes aldrig nogensinde har skabt sig en fjende.

Lad mig her tilføje – hvis der stadig skulle herske nogen tvivl om, hvem han er – at han nu er høj og svær, skøn af skikkelse, skønt nok lovlig tyndhåret, dertil så aristokratisk i fremtræden, at enhver øjeblikkelig ville antage ham for en fuldblods efterkommer af de gamle korsfarere i stedet for søn af en velagtet borger i Lausanne.

Der var også Lorrimer, den flittige, ihærdige elev, der nu også troner højt oppe i skyerne som grundpille for det kongelige britiske kunstakademi, en sikker arvtager, hvis han lever længe

nok, til dets præsidentstol, til ridderværdigheden og lord-mayorskabet for samtlige skønne kunster (hvilket dog måske er en eller et par stykker for meget).

Høj, tynd, rødhåret og velskabt, var han den ivrigste, alvorligste og nidkæreste entusiast for den allermodneste kultus; han studerede nyttige, belærende værker, tog ikke del i *Quartier Latin*-lystighederne, men sad pænt hjemme, hist ovre på den respektable side af floden, beskæftiget med Händel, Michel Angelo eller Dante. Også kunne det imellemstunder hænde, at han gik ud i fint selskab, behørigt udstafferet med snipkjole, hvid halsklud samt skilning midt i panden.

Til trods for disse fæle pletter på hans rygte som vordende kunstner, var han alligevel en udmærket kollega, den mest hjælpsomme og trofaste ven! Guderne give ham et langt og lykkeligt liv!

Let begejstret, som han var, kunne han dog aldrig lade sig rive hen af flere end en gud ad gangen. Det var enten Michel Angelo, Phidias, Paul Veronese, Tintoretto, Raphael eller Tizian – men aldrig nogen moderne mester; de eksisterede ikke for ham. Og så ihærdig kunne han da være i sin forherligelse, så påtrængende med sine udtalelser, at det næsten lykkedes ham at gøre hine udødelige aldeles upopulære på Place St. Anatole. Vi gyste ligefrem, blot ved at høre navnene. Hans raptusser stod gerne på et par måneder, så påfulgte en ferie for os i en måneds tid, inden han slog sig ned over en ny afgud at sværme for.

På den tid havde Antony ikke megen tro på Lorrimers fremtid, ej heller omvendt, uagtet de indbyrdes var de bedste venner. Og ingen af dem havde blik for Lille Billi heller, skønt han nu vel nok er den af alle, der rager højest op. Men hvad der

tjener Lorrimer ubetinget til ære, det er, at han nu, en gråhåret akademiker, agtet medlem af det fine selskab og verdensmand fra top til tå, ganske uforbeholdent kan yde Antonys geni den største anerkendelse, kan læse og glæde sig lige så meget over Rudyard Kiplings glimrende skildringer som over Dantes Helvede, kan lytte med henrykkelse, når signor Tosti synger sine allerkæreste sange, skønt denne kunstner just ingenlunde har gået i skole hos Händel, ja at han formelig kan brøle af latter ved at høre en komisk vise, en negervise, om det skal være, forudsat naturligvis, at den foredrages i velopdragent og fint selskab – for hos Lorrimer er der ikke spor af bohemen.

Begge disse berømtheder er lykkeligt og smukt gifte, bedsteforældre, så vidt jeg ved, og kommer i de allerbedste huse, *la haute volée* – som de franske bohemer kaldte den slags familier, og hvormed underforstås hertuger, lorder, ja kongelige personer – tror jeg endog, samt dem der sværmer for sådanne højere væsener og derfor også søges af disse.

Og det må jo da være det bedste selskab – ikke? Under alle omstændigheder plejede det at regnes for det engang, nemlig førend nærværende forfatter (en yderst tarvelig og noget naiv parvenu) havde erholdt det privilegium at stikke sin lille næse indenfor.

Når de mødes på slige steder, Antony og Lorrimer, Gud ved for resten, om de da med høje jubelskrig styrter sig i hinandens arme eller fordyber sig synderligt i minderne om gamle dage – ja Gud ved. Ej heller er jeg ganske sikker på, at deres respektive fruer har det så videre hedt sammen. Det hænder så sjældent med vore hustruer. Ikke engang for Taffys og lairdens lykkedes det.

Ak Orestes! Ak Pylades!

O, I kære uadskillelige ynglinge på atten, nitten, tyve, ja fem og tyve somre, der hverken samler på grunker eller berømmelse, der deler hinandens tanker og skillinger, trækker i hinandens klæder, sværger de samme eder, ryger hinandens piber, respekterer hinandens flammer, tager imod og gemmer hinandens dybeste hemmeligheder, fortæller de selvsamme historier, sætter hinandens ure på assistenshuset og solder pengene op sammen i bedste forståelse. I som sidder trolig ved hinandens senge i sygdomstilfælde og trøster hinanden indbyrdes med tavs og ærlig sympati, når sorger og skuffelser indfinder sig – vent I bare, til I bliver fyrretyve år!

Vent I bare, til hver især får sit lille berømmelsestempel at pille ved – om det end er aldrig så spinkelt!

Ja – vent kun, til en af jer, eller hver især, får sig en ægtehalvdel!

Historien gentager sig uafladelig; ikke anderledes går det romanerne. Dette er så sandt, at det næsten er forslidt, og der sker intet nyt under Solen.

"Mæ tu ceci", som den idiomatiske laird ville have udtrykt sig i det sprog, han fremfor alle tilbeder: "Mæ tu ceci æ ni ici ni lah!"

Heller ikke kan jeg glemme Dodor, den kønne unge gardedragon – en fuldblods frivillig, med skægløst ansigt, rosenrøde kinder, smækker om livet, med fødder så smalle som en dames, han, der mærkeligt nok talte engelsk aldeles som en indfødt.

Eller hans ven Gontran, alias Le Zouzou, som var korporal i zouaverne.

Begge disse hædersmænd havde truffet sammen med Taffy på Krim og kom nu jævnligt i atelierne i *Quartier Latin*, hvor de sværmede over al beskrivelse for grisetterne, men fremfor alle dog for Trilby.

Begge udmærkede sig ved at være de værste "subjekter" i deres respektive regimenter; ikke desto mindre var de almindeligt afholdte både af kammerater og overordnede lige fra obersten og nedefter.

Begge havde det på den måde, at de jævnligt forfremmedes til korporals eller sergents rang og dagen efter atter degraderedes til menig på grund af aldeles forfærdelig opførsel: alt for frodige udslag af begejstring over den opnåede forfremmelse.

Ingen af dem kendte begreber som frygt, ondskab, lunefuldhed eller dårligt humør, ingen af dem hverken sagde eller foretog sig nogen sinde noget sjofelt, hver især havde de kun en fjende – og det var dem selv. Begge havde de efter omstændighederne de bedste eller de værste manerer, ganske efter den tilfældige tone i de respektive kompagnier, af hvilken de var en tro afspejling – kort sagt et par rigtige kamæleoner.

Begge var de altid parate til at dele deres sidste ti-sous med hinanden eller hvem som helst (ikke dog således at forstå, at de ret ofte havde noget at dele), eller selv at modtage deres part af hvilket som helst andet menneskes ti-sous; parate til at byde dig af en vens cigarer, når det traf sig, at indbyde dig til middag hos hvilken som helst af deres venner, at slås med dig eller for dig lige på stedet uden varsel. Og de fik tilgivelse af alverden for al den ængstelse, forstyrrelse eller sorg, de bestandig forvoldte i

hjemmet, på grund af den endeløse kæde af løjer og morsomheder, hvormed de optrådte udenfor.

Det var i det hele taget en artig dans, de opførte; men vore tre venner i atelieret, der heldigvis ikke skulle betale dansemusikken, holdt nu af dem alligevel, særlig dog af Dodor.

En skønne søndag eftermiddag befandt Lille Billi sig ude i det herlige skønne St. Cloud for ret at studere folkeliv og typer; derude stødte han så på Dodor og Zouzou, der højlydt udtrykte deres glæde over det uventede møde.

"Nu skal vi, pinedød! slå til skaglerne", erklærede de og forlangte med bestemthed, at han skulle være med i partiet og betale for dem – karruseller, gynger, kæmpen, dværgen, den stærke mand, den fede dame – til hvem de gjorde kur, der blev alt for alvorligt opfattet, og ud af hvis telt de derpå blev ført med protest – menageriet, hvor de drillede de vilde dyr, så politiet til sidst måtte lægge sig imellem. Ligeledes al frescodanse, hvor deres cancan var af særlig vild og utøjlet beskaffenhed, lige indtil en gendarm viste sig på estraden, hvorefter den forvandledes til den sindigste og mest beherskede dans – à la skolemester – som de kaldte den, alt sammen til umådelig fornøjelse for en stedse voksende tilskuerkreds, men absolut til væmmelse for alle rettroende, ærbare borgere.

Med ikke mindre bestemthed holdt de på, at Lille Billi skulle spadsere arm i arm med dem og snakke engelsk, hver gang de kom i nærheden af en rigtig respektabel engelsk familie med døtre. Det var dragonens største fryd at blive stirret på af Albions skønne døtre på grund af sit ulastelige engelsk – en temmelig enestående sjældenhed hos en fransk soldat. – En

lignende ærgerrighed havde for øvrigt Zouzou, skønt den eneste sætning, han kunne sige, var: "Nej, jeg vil ikke!" noget, han havde opsnappet på Krim og nu evig og altid gentog, så ofte han kom indenfor en køn englænderindes hørevidde.

Lille Billi befandt sig just ikke så overdrevent vel under disse omstændigheder. Han var ingen snob. Men han var en velopdragen ung brite af den højere middelstand, og det var ham ingenlunde behageligt at blive begloet af landsmandinder arm i arm med sådan et par lovlig forsorne franske menige.

Senere kom de tilbage til Paris i temmelig blandet selskab, ovenpå en omnibus, hvor de to gemytlige krigere øjeblikkelig forstod at gøre sig behagelige og hurtigt blev populære, navnlig hos kvinderne og børnene, desværre dog mindre formedelst deres nette væsen og tilbageholdenhed. Her lovede Lille Billi sig selv højt og helligt, at han aldrig mere ville gå på sjov med dem.

Det var imidlertid lettere sagt end gjort; de hængte sig ved ham som burrer og fastholdt at ville følge ham hjem til *Quartier Latin* over Concorde-pladsen og gennem Faubourg St. Germain.

Faubourg St. Germain og særligt Rue de Lille var Lille Billis særlige sværmeri. Han holdt af at gå og stirre på de prægtige gamle palæer, den gamle franske adels hôteller, navnlig på facadernes ornamenterede porthvælvinger med våbenskjolde og højtklingende navne: Hôtel de Dit, Hôtel de Dat, Rohan-Chabot, Montmorency, La Rochefoucauld-Liancourt, La Tour d'Auvergne.

Han kunne lade sig rive helt hen i de drømmerier om forbigangen fransk ridderfærd, hine gamle navne fremkaldte,

for han var ikke ukendt med den franske historie gennem læsning af Froissart, Saint-Simon og den åndrige Brantôme.

Uvilkårligt standsede han udenfor den skønneste og ældste af disse portaler, hans specielle sværmeri, kaldet "Hôtel de la Rochemartel" i gylden skrift med hertugkrone på et vældigt sten-våbenskjold, og gav sig til udførligt at påvise for Zouzou dets arkitektoniske fuldendthed og ædle linjer.

"Tak skal du ha'e, kammerat," svarede Zouzou, "dem kendte jeg s'gu i forvejen; jeg er født der i huset, skal jeg sige os, 6. marts 1834, præcis halv seks på morgenkvisten – til ære og glæde for Frankrig, hvadbehager!"

"Født der! Hvad mener du – i portnerboligen?"

I det samme blev porten til hotellet åbnet på vid gab, en livréklædt schweizer kom til syne, derefter en åben karet med to heste og inden i vognen to ældre damer samt en yngre.

Til Lille Billis ærgrelse hilste de to uforbederlige krigere på militær vis, hvorefter alle tre damer gav dem en stiv og afmålt genhilsen.

Derefter – og denne gang til Lille Billis rædsel – da tilfældigt den ene dame så sig tilbage, gik Zouzou endogså i den grad over stregen, at han rent ud sagt kyssede på fingeren ad hende.

"*Kender* du den dame?" foreholdt Billi strengt sin ven.

"Om jeg kender hende! Nåda – det er jo min kødelige mutter! Er hun ikke sød – hvad? Vi er for resten ikke på den allerbedste fod lige for tiden."

"Din *moder*! Hvad skal det sige? Hvad pokker har din moder at bestille i den fine karet og det store hus?"

"Herregud, lille ven – hun bor der simpelthen."

"*Bor* dér? Hvad er hun da – din moder?"

"Hertuginde de la Rochemartel, til Deres Velbårenheds tjeneste, og hun der på bagsædet er min søster; den tredje er min tante, prinsesse de Chevagné-Bauffremont! Det er hende, der ejer det flotte køretøj. Hun er nemlig millionærinde – er tante Chevagné."

"Nu har jeg aldrig hørt mage! Hvad er da egentlig *dit* navn?"

"*Mit* navn! Lad mig tænke mig lidt om! Vel Gontran-Xavier-François-Marie-Joseph d'Amaury de Brissac de Roncesvaux de la Rochemartel-Boisségur. – Værs'artig!"

"Aldeles rigtigt," bemærkede Dodor; "det kære barn kan sin lektie ordret."

"Nej, nu har jeg aldrig i mine dage – og hvad hedder *du* da, Dodor?"

"Å Gud, mit navn, det er sådan i al tarvelighed, jeg hedder rent ud sagt ikke andet end Théodore Rigolot de Lafarce. Men Zouzou – det er en morderlig fin karl. Hans broder er hertug."

Lille Billi var, som sagt, ingen snob. Men han var en velopdragen ung brite af den højere middelstand, og disse afsløringer, der jo lød ret troværdige, forbavsede ham, så han næsten mistede mælet. Skønt han smigrede sig med, at han foragtede al slags aristokrati, så alligevel – titler er og bliver dog titler, selv om de er franske! Og når de oven i købet som her refererede sig til hertuger og prinsesser, der bor i palæer som Hôtel de la Rochemartel –

Sligt kan virkelig nok tage vejret fra en velopdragen, hæderlig ung brite af den højere middelstand.

Samme aften, da han traf Taffy, fo'r det ud af ham: "Nu skal du høre, Zouzous moder er hertuginde!"

"Ja – de la Rochemartel-Boisségur."

"Du ved det! Det har du aldrig fortalt mig!"

"Du har jo heller aldrig spurgt. Det skal være et af de fineste navne i Frankrig. Så vidt jeg ved, er de meget fattige."

"Fattige – jo vist! Du skulle blot se huset, hvor de bor."

"Jeg har været der til middag – og den var der virkelig ikke nogen stads ved. De udlejer en stor del af palæet og bor størsteparten af året på landet. Hertugen er broder til Zouzou, men ligner ham for resten ikke; han er brystsvag, ugift og et af de mest respektable mennesker i byen. Zouzou kommer engang til at arve hertugtitlen."

"Nå – og Dodor – han er nok også fin på det, så vidt jeg har forstået, "de" et eller andet!"

"Javist: Rigolot de Lafarce. Jeg nærer ingen tvivl om, at også han nedstammer fra korsridderne; navnet antyder det i hvert tilfælde, og den slags vrimler der jo af i Frankrig. Hans moder var født englænderinde – af den hæderlige familie Brown. Han har gået i skole i England, derfra skriver det sig, at han taler sproget så flydende – og opfører sig så dårligt måske. Han har en nydelig søster, gift med en af det 60. riffelregiment – Jack Reeve, søn af lord Reevely, en rigtig egoist. Efter hvad jeg formoder, kommer de nok ikke så overmåde godt ud af det sammen, de to svogre. Stakkels Dodor. Hans søster er noget nær det eneste væsen i verden, han bryder sig om – ja og så Zouzou naturligvis."

Det falder mig for resten ind her: Gud ved, om den nuværende velvillige og flinke monsieur Théodore, "vor sieur Théodore", for tiden yngre parthaver i det store trådhandlerfirma Passefil & Rigolot på Boulevard des Capucines, en af støtterne i den engelske menighed i Rue

Marboeuf, egentlig nænner at være synderlig streng overfor sine kommiser og ekspeditricer, hvis de en eller anden mandag morgen skulle være så uheldige at komme lidt for sent på deres respektive kontorstole.

Jeg kommer ligeledes til at spekulere på, om egentlig den nuværende stive, knebne, forædte, kommunardskydende, kirkebesøgende, øjentjeneriske, embedsjagende, overpyntede gamle laps, støvletmilitær og filister monsieur le maréchal duc de la Rochemartel-Boisségur – om denne hædersmand nogen sinde fortæller sin fru hertuginde (født Hunks, fra Chicago), hvorledes en gang han og Dodor – –

Nå – lige meget, vi vil ikke sladre af skole.

Nærværende forfatter er ingen snob. Han er en velopdragen ældre brite af den højere middelklasse – det smigrer han sig i hvert tilfælde med. Og han skriver præcis for samme sort filistre, som han selv kan henregnes til, nemlig fra en tidsalder, hvor titler ikke var så billige varer som i vore nyeste dage.

Desårsag er det, han har reserveret sig denne simple, hertugelige zouav som rosinen i pølseenden ved sin udstilling af typer – himmerigsmundfulden i sin bohème-menu – på det, den desto lettere kan glide ned i sådanne læsere, der ikkun betragter det gamle *Quartier Latin* (der nu næsten er forsvundet) som stedet for alt, hvad der var simpelt og sjofelt, som et kvarter, der har fortjent sin skæbne (at forsvinde), hvor de herrer studiosi (rædselsfulde svirebrødre og dagdrivere) aldrig tog sig noget bedre for nat eller dag end at holde til på dette gyseligt uanstændige sted, kaldet *la chaumière* –

Pour y danser le cancan,
Ou le Robert Macaire –
Toujours – toujours – toujours –
La nuit comme le jour …
Et youp! youp! youp!
Tra la la la la … la la la!'

Julen stod, som sagt, for døren.

Der var dage, på hvilke hele kvarteret hylledes i tågeslør, så tætte, at de på meget respektabel vis mindede om dem, der kunne lejre sig over London Bridge; udsigten fra atelieret var da sørgelig tom. Ingen Morgue, ikke spor af Notre-Dame, ikke engang af skorstenene lige overfor – ja selv ikke af det lille gammeldags legetøjstårn på hjørnet af Rue Vieille des Trois Mauvais Ladres, Lille Billis øjesten.

Kakkelovnen måtte man stoppe så fuld, at dens sider blev kirsebærrøde, inden éns fingre for valenhed kunne fatte om en pensel eller klemme en farvetube; boksning og fægtning måtte der tages fat på klokken ni om morgenen for at få kuldegysningerne fra det kolde bad ud af kroppen og tilstrækkelig varme i blodet for resten af dagen.

Taffy og lairden greb sig i at falde hen i drømmerier af barnlig og uskyldig natur; talte de sammen, da var det mest om juletiden hjemme i det glade England, dette fjerne slaraffenrige; hvor rart der kunne være på denne tid af året – ingen ende på jagtpartier, skydning, udflugter og alskens anden lystighed!

Snart hed det: "Å, hvor dejligt der nu må være i West Riding. Hvem der nu sad hjemme i det gode gamle Dundee!" – lige til

hjemveen blev aldeles utålelig, og de allerede begyndte at kikke efter afgangstiderne for Calais-togene.

Så tossede at give efter var de dog ikke. Derimod skrev de over til nogle venner i London om at sende den fedeste kalkun samt den vægtigste plumbudding, der for gode ord og betaling lod sig opdrive, tillige med postej, kristtorn, mistelten, forsvarlige, korte, tykke pølser, en halv stiltonost og en oksemørbrad – to mørbrade, for det tilfælde, en ikke skulle forslå.

For nu skulle der slås et ordentligt slag i selve atelieret, en homerisk fest selve juledag – alle de prægtige gutter, der nys er så omstændeligt beskrevne – skulle indbydes; det er netop af den grund, jeg har ofret dem så mange ord: Durien, Vincent, Antony, Lorrimer, Carnegie, Petrolicoconosos, Zouzou og Dodor.

Madlavningen og serveringen skulle Trilby overtage, assisteret af sin veninde Angèle Boisse, hr. og fru Vinard samt sådanne yngre udgaver af Vinard'er, til hvem man overhovedet kunne betro omgang med glas og porcelæn; forslog denne styrke ikke, var de heller ikke bange for selv at give en hånd med.

Så snart middagen var forbi, skulle aftensmåltidet begynde uden noget nævneværdigt ophold; til at nyde godt af dette ville man indbyde andre gæster: Svengali, Gecko, muligvis et par stykker til. Ingen damer!

Thi, som den følelsesfulde laird så rigtigt udtrykte sig i samme tungemål, hvori et herligt pigebarn på et højlandsk høstgilde i sin tid havde udtalt sandheden for ham: "Desse fru'ntimmer, det er immer dem, der rungenerer ballet!"

Pragtfulde indbydelseskort udsendtes med randtegninger, hvori Taffy og lairden havde udtømt deres fantasi. Lille Billi havde ikke tid.

Fra Delvignes butik fremskaffedes med uhyre bekostning vine, spirituosa og engelsk øl – ligeså likører af alle mulige slags: Chartreuse, Curaçao, Ratafia de Cassis og Anisette – ingen udgift sparedes.

Fremdeles: Kalkun med trøfler, tunge og skinke, geléer, rillettes de tours, gåseleverpostejer, fromage d'italie (der intet som helst har at gøre med ost), lyoneser- og arleserpølser med og uden hvidløg, kolde fikse biretter til aftensbordet – alt, hvad franske kogekunstnere og deres medsammensvorne hustruer formår at bringe ud af franske grise, fugle eller andre dyr (inklusive katte og rotter); desuden søde geléer, kager, syltetøj og konditorsager af alle slags fra den berømte konditor på hjørnet af Rue Castiglione.

På gæsterne løb tænderne i vand, længe forinden dagen kom, i glad forventning om nydelserne. De gør det endnu bagefter, men med mindre godt humør, ved erindringen om alle herlighederne, hvis blotte syn og lugt nu i vore mere blaserede dage ikke længer formår at frembringe en så storartet virkning. Hélas! Ahimè! Ach weh! Ay de mi! Eheu! – hvilket alt sammen er udlagt: "Ak, ak!"

Ak! – det er ordet.

Juleaftens dag oprandt. De mere forsvarlige hovedretter var endnu ikke ankommet fra London, men hvad gjorde det, der var jo rigelig tid.

Alle tre angliches spiste sammen hos père Trin som sædvanlig, spillede billard og domino i Café du Luxembourg og

lod fred hvile over deres sind, indtil det var tid at gå i Madeleinekirken for at høre midnatsmessen, hvor Roucouly, den berømte baryton fra Opera Comique, skulle foredrage Adams storslåede julekomposition.

Hele kvarteret var på benene i anledning af julefesten. Det var en klar frostnat med pragtfuldt måneskin; der var noget stimulerende ved spadsereturen ad kajerne langs Seinens venstre bred, over Concordepladsen, op gennem den overfyldte Madeleinegade til det parthenaiske tempel, der bestandig har haft sådan et ejendommeligt hedensk, verdenskært præg over sig, et næsten ugudelig frejdigt udseende af fikshed og moderne velvære.

Mandigt kæmpede de og fandt omsider plads både til at stå op og knæle ned i den andægtige skare, i hvis midte de hørte på den imponerende gudstjeneste med blandede følelser, som det anstår sig ægte briter af fremskredne liberale og religiøse anskuelser – men derimod ingenlunde med de talrigt tilstedeværende ortodokse englænderes overlegne foragt.

Dog – det varede sandelig ikke længe – så smeltede deres hjerter ved den dejlige musik, og i en ren sanseberust vemodsstemning faldt de meget hurtigt sammen med hele den øvrige menighed.

På slaget tolv bruste orgelets mægtige toner gennem rummet, og samtidig lød Frankrigs skønneste stemme:

> Midnat, du kristne! Nu er det timen.
> Herren, din frelser, Jorden betræder!

En stor religiøs bølge greb Lille Billi, tog ham i favn, væltede ham figurligt over ende, skyllede ham langt uden for alle egoistiske hensyn og druknede ham i en stor sydende, sugende

kærlighedstrang. – kærlighed, netop som han opfattede begrebet, kærlighed til livet og døden – til alt, hvad er, var eller vil blive: en meget omfattende kærlighed, kort sagt, selv for Lille Billis fordøjelse.

Det forekom ham, som strakte han armene ud i kærligheds attrå mod én skikkelse, der langt overstrålede alt andet, en skikkelse, der selv syntes at hige ham i møde i mere end almindelig trang efter genkærlighed; det var ikke hin tragiske skikkelse med tornekronen trykket om panden. Nej – den havde jo træk som en kvinde, var dog heller ikke den blide, ophøjede gudsmoder – – –

Det var Trilby, Trilby, Trilby! En stakkels falden synderinde, et hittebarn, opvokset midt i det forvorpneste udskud af verdens mest letfærdige by. Trilby, svag og menneskelig, akkurat som han selv, med sin hjerteskærende trang til at finde og erholde tilgivelse for sine synder! Og i hendes store grå dueøjne så han klart, hvorledes der strålede et sådant grænseløst væld af kærlighed, at han ydmygt og skamfuld måtte bøje hovedet, thi han fornam i samme stund, at al denne hengivne kærlighed var hans og ville tilhøre ham for evigt, komme så, hvad komme ville.

Syng, og med jubel hils din forløsning!
Julen, o julen! Din frelser er kommet!

Således lød det med sang; den dybe metalliske barytonbas rungede med genlyd hen under kirkens hvælvinger, hævede sig ud over orgelets tonevæld, over røgelseskarrenes virakskyer, op over alt, over hele Jorden –så universet til sidst syntes at ryste og dirre i den rullende torden: Forkyndelsen af det store salige budskab om kærlighed og forsoning!

Således i det mindste følte Lille Billi, han, der altid var tilbøjelig til at forstørre og overdrive alle indtryk, frembragt ved påvirkning af harmoniske lyde, og hos hvem den menneskelige stemme med så mærkelig kraft kunne trænge lige ind i bunden af sjælen.

Lille Billi nåede hjem i Hôtel Corneille den nat i en meget ophidset sindsstemning; han mindedes aldrig at have været i højere grad betagen.

Og læg nu mærke til, hvor væmmelig trivielt, lavt og prosaisk vi mennesker så alligevel kan tænke, tale og handle, selv når ånden er over os.

Der sad jo Ribot, hans husfælle, hvis værelse lå lige under hans eget, midt på dørtrinnet, beskæftiget med at ryge to cigarer på én gang. Ribot var så fuld, at han ikke kunne finde dørklokken. Men synge, det kunne han, og det gjorde han af fuld hals. Det var dog ikke just Adams oratorium, han foredrog. Han havde nemlig ikke været i kirke.

Med assistance af en søvndrukken opvarter fik Billi fyldebøtten bugseret op på hans stue; der tændte han lys, befriede sig for hans generende, grædende omfavnelser og overlod ham til at sørge i ensomhed.

Længe lå han vågen og forsøgte at tilbagekalde aftenens løftende stemning; men nedenunder gik det fulde asen og rumsterede omkring, alt imens han drævede på en og samme melodi:

Kom hid, Glycère!
Min hjertenskære!
Skænk i mit bæger
Den gyldne druesaft, som vederkvæger.
Vi sidder sammen
I fryd og gammen,
Min skønne bakkantinde! (*hic!*)
Mig skal du i din arm b-b-beruset finde. – –

Så standsede sangen en stund, snart hørtes der andre lyde, der stærkt mindede om visse gængse scener på passagerdampskibe. Rus? – å ja!

Efterhånden opstod der inden i Billi en frygt: Tænk, om den ækle karl dernede ender med at stikke ild på sengeomhænget. Og dermed var ethvert håb om at genfinde de løftende stemninger bortvejret.

Halvtosset af frygt, væmmelse og ærgrelse lå vor helt lysvågen, med næseborene udspilede for om muligt at vejre lugten af brændende sirts eller musselin, undrende sig over, at han dernede, et studeret menneske – Ribot studerede nemlig jura – nogen sinde kunne nedværdige sig så dybt! En ren skandale – væmmelig; men det ville han heller ikke finde sig i, en sådan person var der ikke grund til at vise overbærenhed – ikke engang en juleaften! Men der skulle klages til madame Paul, værtinden. Ribot skulle smides ud, eller også ville han selv forlade hotellet den dag i morgen! Langt om længe faldt han da i søvn, opfyldt af alt det, han ville gøre, og således lige så latterligt som lidet passende for Lille Billi endte *hans* reveillon.

Den påfølgende morgen gik han virkelig til madame Paul med sin klage; og skønt han just ikke sagde logiet op eller holdt

på, at Ribot skulle bort, så udtalte han sig dog strengt fordømmende om denne gentlemans opførsel (med koldt hjerte erfor han tillige, at gentlemannen var meget syg), berørte farerne, man udsatte sig for ved at bo i hus med fulde folk, der såre let kan stikke ild i gardinerne, når de sådan overlades til sig selv og omgås tændstikker og sirtses sengeomhæng. Var han, Billi, ikke kommet til, kunne fyren have risikeret at måtte ligge på gaden hele natten, hvad han da for resten ærligt havde fortjent. Uagtet sit mangelfulde fransk var han virkelig stor i sin dydige harme og gjorde indtryk på madame Paul, der tillige blev bange for at miste sin akkurate lejer og derfor mødte frem med tusinde undskyldninger. Kort sagt, Lille Billi begyndte sin enogtyvende juledag som en rigtig farisæer, takkende sin gud, at han ikke var som denne Ribot.

4. kapitel

"Félicité passée
Qui ne peux revenir
Tourment de ma pensée
Que n'ay-je, en te perdant, perdu le souvenir!"

Klokken var over tolv. Den ventede pakkasse var endnu ikke ankommet på Place St. Anatole des Arts.

Hele madame Vinards køkkenapparat var klart; Trilby og madame Angèle Boisse stod i atelieret med opsmøgede ærmer, parate til at fange an.

På dette standpunkt, og da intet videre kunne foretages, satte de tre angliches tillige med begge kvinderne sig til at spise frokost, så nervøse til mode, at de uden at tænke over det fuldstændig gjorde kål på en stor terrin med strassburger leverpostej og dertil tømte tre flasker bourgogne.

Klokken seks ventede man gæsterne.

Dugen blev med megen omhu bredt ud over bordet, der i dagens anledning var lånt i Hôtel de Seine. Dernæst traf man en afgørelse om, hvem der skulle sidde hvor, forandrede den atter, og kom til sidst i skænderi – ved denne lejlighed tiltog Trilby, som hun plejede, sig en myndighed, der egentlig slet ikke tilkom hende, men som imidlertid dog vandt sejr alligevel.

Og dette var – som lairden bemærkede – atter hendes fordømte trilbyisme.

Klokken blev to, tre, fire – stadig ingen pakker! Det begyndte allerede så småt at mørknes. Sligt var dog til at miste

forstanden over. Alle lå de hen over sofaen med albuerne i vindueskarmen, stirrende ned ad gaden, hvor lygterne nu én for én sprang frem i små flammer – stirrende efter den længselsfuldt ventede pakkassevogn fra jernbanestationen, – der fremdeles lod vente på sig.

Noget måtte der tilsidst gøres; så tog da lairden og Trilby af sted i en droske til stationen – en lang tur – og se, førend de vendte tilbage, på slaget seks, stod kassen i atelieret.

Og samtidig med den Durien, Vincent, Antony, Lorrimer, Carnegie, Petrolicoconosus, Dodor og Zouzou – de sidste to i uniform som sædvanlig.

Og som ved et trylleslag foregik der nu en forvandling. Atelieret, hvor før Taffy og Lille Billi havde siddet i mørk, halvt fortvivlet, tavs og kedelig ensomhed, blev med ét scenen for den livligste virksomhed og den fornøjeligste travlhed. Alle tre store lamper, foruden de kinesiske lygter, blev tændt. De engelske fetaljevarer og buddingen blev i en fart af damerne henført til andre regioner: portnerlogen eller Duriens atelier (som man i dagens anledning havde lånt), og hver enkelt tilstedeværende blev med eller mod sin vilje sat i arbejde. Nå – der var da også nok at tage fat på. Pølser at riste til kalkunen, fyld til samme at tillave, sauce, salater m. m. at blande, punchen ikke at forglemme – kristtorn at anbringe i festons alle vegne – og hundrede andre småting. Alle var så flinke og vel oplagte, at ingen kom hinanden på tværs, ikke engang Carnegie, der optrådte i kjole (til lairdens usigelige glæde) og desårsag fik det særdeles passende hverv at vaske op for de andre.

Det var næsten endnu morsommere at tillave maden end bagefter at spise den; og skønt der her virkelig var overmåde

mange kokke, så blev suppen dog ikke en smule spoleret af den grund.

Klokken var næsten ti, da selskabet ved denne mindeværdige fest omsider kom til bords.

Zouzou og Dodor, der havde været blandt de ivrigste og mest energiske ved forberedelserne, glemte nu rent, at de ved dette tidspunkt var ventede tilbage på kasernen, al den stund de forgæves havde anstrengt sig for at erholde nattegn. Hvis de har husket det alligevel, så er det imidlertid vist, at den sikre udsigt til at blive degraderet for femte gang med samt flere biudsigter ikke i fjerneste måde gjorde noget skår i deres glæde og gode humør.

Opvartningen stod i ingen henseende tilbage for madlavningen. Den kønne, kvikke, myndige madame Vinard var ti steder på én gang og fik endogså med anvendelse af miner, lader og gebærder sin gemal muntret op til forholdsvis hurtigt at tage benene med sig, den nette, lille madame Angèle listede sig om, stille og behændig som en mus; men travlheden forhindrede dem dog begribeligvis ikke i at give deres værdifulde og rigelige bidrag til samtalen, så snart denne vandrede ind på franske enemærker.

Trilby, høj, yndefuld og statelig, men derfor ikke mindre hurtig i vendingen, skønt snarere som en Juno end en Hebe, helligede sig navnlig til sine begunstigede venner: Durien, Taffy, lairden, Lille Billi samt de to militære herrer, som hun særlig yndede og var dus med på kammeratlig vis, samtidig med, at hun serverede dem det mest udsøgte, hun kunne opdrive.

De to små Vinard'er gjorde såmænd også, hvad de formåede, respekterede samvittighedsfuldt postejerne og indskrænkede sig til at slå itu én flaske med olie og en anden med Harvey-sauce, hvorover deres ømme moder imidlertid blev rasende. For at gyde trøst i de små sjæle tog lairden så en på hvert knæ og gav dem hele sin portion af plumbuddingen foruden mange andre dejlige ting, rigtig skikkede til at ødelægge de små franske maver med.

Den gentile Carnegie havde aldrig i sit liv oplevet nogen så ejendommelig scene. Den gav ham et ganske nyt syn på livet, samtidig med, at Dodor og Zouzou, mellem hvilke han ifølge lairdens påfund var blevet anbragt, i løbet af én eneste time lærte ham mere fransk, end han hidtil i tre måneder havde opsnappet. Sligt var netop disse krigeres specialitet. Vendingerne var måske just ikke af den art, man hyppigt anvender i de diplomatiske kredse, men desto mere underholdende i almindelighed og så ejendommelige, at de blev siddende fast i hukommelsen, hvor de dog ikke senere er kommet i konflikt med hans forkærlighed for den gejstlige stand.

Han blev aldeles som forvandlet. Først tilbød han frivilligt, uden opfordring, at give en gemytlig vise til bedste; dette dog først, efter at piber og cigarer var blevet tændt, og efter at de officielle skåler var blevet tømt: dronningens, Tennysons, Thackerays, Dickens' og John Leechs.

Så sang han med en sprukken, lidt hikkende lille stemme den eneste vise, han kendte, hvor omkvædet efter hans forklaring var fransk samt således lydende:

Viverler, viverler, viverler vi
Viverler kompani-i-i.

Zouzou og Dodor overvældede ham bagefter i den grad med komplimenter i anledning af den franske udtale, han her havde røbet, så det næsten blev besværligt at få ham overtalt til ikke at begynde forfra.

Derefter sang alle, hver efter sin tur.

Lairden foredrog med en udmærket baryton:

Hej diddel du for de skotske dale …

og han måtte synge da capo.

Lille Billi sang "Lille Billi".

Vincent gav:

Den gamle mær slog op med alle fire!

En brillant vise med en mesterlig tekst.

Antony sang *Le sire de Framboisy*. Begejstret da capo!

Lorrimer, som situationen øjensynlig havde inspireret, sang halleluja-koret og akkompagnerede sig selv på klaveret, men opnåede dog ikke mere end en betinget succes.

Durien sang:

Elskovs glæder de varer kun kort,
Elskovens sorger – ak hele livet.

Det var hans yndlingssang. Det er en af de smukkeste sange, der findes, og hans foredrag var nydeligt. Den gik senere på omgang i hele Quartier Latin.

Grækeren kunne ikke synge og lod derfor meget betænksomt være.

Zouzou gav med mesterligt foredrag en brillant vise til forherligelse af "le vin à quat' sous!"

Om det så var Taffy, så leverede han også sit bidrag til denne underholdning ved med kraftig stemme at synge en jægervise fra Somersetshire, der endte således:

> Og dersom så nogen vil spørge mig om,
> Hvorfra denne vise oprindelig kom –:
> Det ved jeg intet om, det ved jeg intet om!
> Jeg tænker kun på Nancy og synger bommelom.

Visen er fortræffelig i sin art og forfølger mig lige til den dag i dag; man følte uvilkårlig, at Nancy, hvor og når hun så end har levet, var en sød og rar person. Begribeligvis forlangte man den da capo – to gange, den ene gang for Nancys og den anden for Taffys skyld.

Sluttelig, til alles overraskelse, sang den tapre dragon på engelsk *Du kære, lille søster* fra operaen *Masaniello* med så megen følelse og så smukt foredraget, at tilhørerne midt i deres glæde blev ganske sentimentale, hvad englænderne i udlandet jo let forfalder til, når de er lidt fulde, hører god musik og kommer til at tænke på deres kære søster hinsides vandet eller snarere på deres gode venners "kære søstre".

Madame Vinard, der havde fået sig arrangeret med maden på modelbordet, brød af for at lytte; hun græd og tørrede øjnene ganske åbenlyst, idet hun bemærkede til madame Boisse, der beskedent holdt sig ved en side: "Gud, hvor han dog er sød, den dragon! Og sikken han kan synge! Han er nok også engelskmand, lader det til. Det er ligegodt nydelige herrer, de engelskmænd – uden undtagelse! Men hvad monsieur Litrebili angår, ikke sandt, madam, ham ville såmænd både De og jeg

gi'e syndsforladelse, hvad dag det skulle være, bare på hans ærlige ansigt."

Deri var madame Boisse aldeles enig med hende.

Så indfandt Svengali og Gecko sig. Bordet måtte i den anledning pyntes og arrangeres på ny, for nu var det den høje tid at tænke på aftensmaden.

Dette måltid forløb i øvrigt endnu fornøjeligere end middagen, der jo havde taget den værste brod fra sulten; nu kunne alle snakke i munden på hinanden – det allersikreste tegn på, at stemningen er, som den bør være. Kun Antony lykkedes det at skaffe sig gehør, da han nemlig fortalte fra sine bohèmedage og om, hvorledes han engang måtte holde sig inden døre en hel måned af frygt for rykkere, men så en søndag tog mod til sig, gik i vandet og var så uheldig at komme ud på et sted, hvor han ikke kunne bunde. En dygtig svømmer frelste ham imidlertid fra at drukne; men denne ædle redningsmand faldt bagefter ud til at være hans skomager Satory, som han skyldte tresindstyve francs, den værste af alle hans plageånder, der da heller ikke ved denne lejlighed lod ham slippe for billigt køb.

Hertil bemærkede Svengali, at også han skyldte Satory tresindstyve francs – "men såsom jeg aldrich bater mich, har jeg ingenting at være bange for fra den kant!"

Hele selskabet lo over denne slutning, og Svengali smigrede sig med, at han her fuldstændig havde stukket Antony ud.

Efter måltidet spillede han og Gecko sammen, så vidunderlig dejligt, at hver og en blev ganske ædru ved at høre på det. Snart efter indfandt tørsten sig dog atter, i hvilken anledning

punchebollen, pyntet med kristtorn og mistelten, blev sat på bordet tillige med rene glas.

Da disse var fyldte, trådte Dodor og Zouzou frem og udførte sammen med Trilby og madame Angèle en cancan, der på én gang var noget af det grinagtigste, man kan forestille sig, og så anstændig, at selve englene kunne have set på den uden at rødme.

Lairden gav en sværddans til bedste over to korslagte stokke og knækkede dem begge; Taffy, som blottede et par arme – der opvakte alles beundring – gjorde jonglørkunster med Lille Billi som bold og var lige på nippet til at tabe ham ned i bollen; så skulle han have hugget puncheskeen midt over med Dodors sabel, men opnåede kun at få skeen slynget ud gennem en rude; herover blev han gnaven, skældte de franske sabler ud og erklærede, at de var lavet af værre tin endogså end de franske puncheskeer, lairden gav ham delvis ret ved at udtale som sin uforgribelige mening, at man "ligegodt klarede den slags ting bedre i England".

Så fandt man på en brydeleg à la bæltespændere, hvor to og to tøjredes sammen over skinnebenene og skulle vælte hinanden med fødderne. Det er en udmærket leg. Kyrassereren og zouaven, der surredes sammen, blev efterhånden så iltre og var så uimodståeligt grinagtige, at latterbrølene rungede helt over på den anden side af floden, og en betjent kom op med en høflig anmodning til selskabet om ikke at gøre fuldt så meget spektakel. Det havde forstyrret hele kvarteret, mente han, og nede på gaden var der opløb. Derpå blev denne ordenshåndhæver drukket fuld i en hast, ligeså en anden, der kom op for at se efter sin kollega, og nok én, hvorefter de alle tre

surredes sammen og sloges under sådanne begejstringshyl fra selskabet og navnlig fra dem selv, at det nu var langt værre, end førend de kom. Til sidst måtte madame Vinard tage sig af dem, hvilket endte med, at de blev overstadigt drukne og hverken kunne gø eller gabe, men faldt i søvn og måtte lægges hen bag kakkelovnen ved siden af hinanden.

Den ærede fin-de-siècle-læser, der væmmes ved tanken om et svirelag som det, jeg her beskriver, må erindre, at det foregik i halvtredserne, da folk, som selv anså sig for gentlemen og ligeledes fik andre til at gå ind på betragtningen, morede sig med at rive dørlåse af, flytte skilte og komme døddrukne hjem fra Derby-løbet, ja end ikke generede sig for at drikke mere, end de kunne tåle efter middagen, førend de gik ind til damerne, således som enhver kan læse sig til i John Leeches udødelige livsskildringer fra bladet *Punch*.

Damerne havde imidlertid efterhånden fået nok af lystigheden og sagde godnat: Trilby var den, der sidst forlod lokalet.

Lille Billi ledsagede hende ud på trappegangen, og der sagde han til hende:

"Trilby, nu har jeg friet til Dem, Gud ved hvor mange gange, og De har bestandig sagt nej. Trilby, én gang endnu – måske for tyvende gang – på denne juleaften spørger jeg Dem igen: Vil De være min hustru? Hvis De atter afslår mit tilbud, forlader jeg Paris i morgen tidlig og sætter aldrig min fod mere her i byen. Og det giver jeg Dem mit æresord på."

Trilby blev så bleg som et lig; hun lænede sig mod væggen og holdt hænderne for ansigtet.

Lille Billi skød dem lempeligt til side.

"Svar mig, Trilby."

"Gud tilgive mig min synd," sagde hun, "*ja!*" og dermed løb hun grædende ned ad trappen.

Klokken var imidlertid blevet mange.

Det blev snart andre klart, at Lille Billi i en usædvanlig grad havde fået dampen op – at han befandt sig i en ganske usædvanlig sindsstemning.

Han udfordrede Svengali på næver, gav ham en blodig næse og gjorde ham så bange, at han rent holdt op med at være ubehagelig vittig. Aldeles uventede kraftkunster gav han uopfordret til bedste. Han svor Dodor og Zouzou et evigt venskab, fyldte både deres og sit eget glas gentagne gange og klinkede med dem, – Gud ved, hvor ofte.

De var de sidste til at forlade lokalet (naturligvis med undtagelse af de tre hjælpeløse politibetjente); hen ved klokken seks om morgenen opdagede han sig selv vandrende mellem dem i den nedgående månes skær gennem gaderne, skiftevis midt ad kørebanen og i begge de bundfrosne rendestene, hvor han hvert øjeblik standsede for at fortælle dem, hvor højt han elskede dem, og hvad de dog i grunden var for gemytlige svende.

Omtrent samtidig hændte det, at hans hat blæste af og af vinden førtes op ad gaden; men så snart de slap hinandens tag i den hensigt at løbe efter den, faldt de sammen og måtte sætte sig ned.

Dodor og Lille Billi blev siddende med hinanden om halsen og fødderne i rendestenen, mens Zouzou på alle fire forfulgte flygtningen, fangede den og bragte den tilbage i munden ligesom en støverhund. Lille Billi græd sine modige tårer af

erkendtlighed og venskab, kaldte ham en "carryhatide" og lo overlydt af sin egen vittighed, der dog var ganske spildt på Zouzou. "Aldrig har noget menneske haft schodden ven – aldrig har jeg været så glad som 'jaften."

Efter en stunds forløb, tilbragt i rendestenen under hede venskabsforsikringer, lykkedes det dem omsider ved fælles hjælp at komme på benene igen, hvorefter de på en eller anden ubegribelig måde nåede Hôtel Corneille.

Der plantede soldaterne Lille Billi på trappetrinnet, ringede på klokken og, da der i det samme viste sig nogen på torvet, som de frygtede kunne være en betjent, bød de ham et kærligt, men hastigt farvel, kyssede ham på begge kinder og skyndte sig rundt om hjørnet.

Lille Billi prøvede på at efterligne Zouzous drikkevise:

Quoi de plus doux
Quo les glougloux
Les glougloux du vin à quat' sous …

Den ubekendte kom nærmere. Heldigvis var det ingen betjent, men derimod Ribot, lige hjemvendt fra juletræ med tilhørende familiedans hos sin tante Kolb (den elsassiske bankmands kone i Rue de la Chaussée d'Antin).

Næste morgen var Lille Billi forfærdelig dårlig.

Natten havde været skrækkelig. Sengen havde gået op og ned som oceanet i oprør. Lyset havde han ladet brænde; til al lykke havde Ribot imidlertid pustet det ud efter forinden at have bragt ham i seng samt, som en barmhjertig samaritan, forsynet ham med kolde omslag.

Da madame Paul op ad formiddagen bragte ham en tallerken havresuppe, var hun venlig, men udtalte sig strengt om det

nedværdigende ved beruselse samt prædikede for ham som en moder.

"Havde ikke den skikkelige monsieur Ribot været," sagde hun, "ville De være blevet liggende uden for døren, og hvem kunne da have sagt andet, end at det var løn som forskyldt? Og så faren for ildebrand, hvor et fuldt menneske er ganske alene i et lille værelse med sirtses gardiner og tændt lys!"

"Ja, men Ribot var så god at puste det ud for mig," svarede Billi ydmygt.

"Se, se," – bemærkede madame Paul med et meget sigende blik – "han har da i hvert tilfælde hjertelag for andre, den monsieur Ribot."

Men det mest ydmygende var dog, at denne godmodige og uforbederlige soldebroder, Ribot, senere kom ind til ham, satte sig på sengekanten, var deltagende over al beskrivelse og gav ham (uset af madame Paul) en opstrammer, han havde købt på apoteket.

"Nåda, De har nok ordentlig slået til skaglerne i nat! Sikken et sold! Der har s'gu været en del lystigere, hvor De var til huse, end hos tante Kolb!"

I hele sit liv havde Lille Billi ingen sinde drømt om at skulle synke så dybt – føle sådan favnetyk fornemmelse af skam, fortvivlelse og anger! Livet syntes ham værdiløst ovenpå dette. Der var kun ét, han længtes efter: at Trilby – den søde Trilby ville komme, lægge hans blytunge hoved til hvile ved sit skønne, hvide bryst, stryge sin kolde, bløde hånd over hans bankende tindinger og således lulle ham i søvn, i dødens lange søvn.

Han sov og sov, uden bedre hovedpude for de bankende tindinger end hotelsengens skråmadras, men undgik alligevel

for denne gang døden. Og da han omsider efter to døgns forløb så nogenlunde havde forvundet følgerne af denne mindeværdige julesvir, så gjorde han den opdagelse, at der var hændet ham en sørgelig og tillige mærkelig ting.

Det forekom ham, som om et afsvidende åndepust var faret hen over sjælens erindringsspejl, havde afsat en duggende hinde og ødelagt hans evne til at se og huske med den vante klarhed – som om hans tidligere skarpe refleksion var brudt – som om den egenskab, han forhen ubevidst havde besiddet: at kunne tilbagekalde forbigangne stemninger og oplevelser ved den blotte viljesytring, var gået bort.

Og denne væsentlige evne: hans barndoms og ungdoms nådegave, som han uden at tænke over det havde brugt i så stor udstrækning, den vendte aldrig mere fuldt ud tilbage. Der skulle komme tider, da andre egenskaber af hans alt for rige og sammensatte natur ligeledes blev beklippede, forslidte og udtyndede, alt sammen måske, for at hans ualmindelige malertalent kunne få rum til at udvikle sig desto mere, og for at skoven ikke af lutter træer skulle blive skjult for omverdenens blikke.

Nytårsdag sad Taffy og lairden ved deres arbejder i atelieret, da det bankede på døren, hvorefter monsieur Vinard med huen i hånden ærbødigt indførte to besøgende, en engelsk dame og herre.

Herren var gejstlig, lille, tynd, rundskuldret, langhalset, missende med øjnene og tørt høflig i sin optræden. Damen midaldrende, skønt endnu vel bevaret, net med gråsprængt hår, særdeles velklædt, meget liden af vækst, fuld af nervøs energi, meget små magre hænder.

Det var Lille Billis moder, den gejstlige var velærværdige hr. Thomas Bagot, hans farbroder.

Deres ansigter forrådte stor uro – i den grad endogså, at ingen af kunstnerne fandt på at gøre undskyldning for deres lovlig skødesløse påklædning eller den tobakslugt, der fyldte værelset. Med et eneste blik havde Lille Billis moder straks fra sønnens breve med tegningerne genkendt de to kunstnere.

Man tog plads.

Efter et øjebliks forlegen tavshed tog mrs. Bagot endelig ordet, henvendt til Taffy. "Mr. Wynne," sagde hun, "vi befinder os i en skrækkelig situation, jeg ved ikke, om min søn har underrettet Dem om forholdene; men sagen er nok alligevel således, at han juledag har givet et ægteskabsløfte?"

"*Ægteskabsløfte*!" udbrød begge vennerne, for hvem denne meddelelse i sandhed kom overraskende i højeste grad.

"Ja – til en miss Trilby O'Ferrall, som nok, efter det indtryk, vi har fået, befinder sig i en fra min søns meget forskellig samfundsstilling. Kender De den pågældende dame, mr. Wynne?"

"Å ja, naturligvis! Hun er vel kendt af os alle."

"Er hun engelsk?"

"Jo – jeg tror nok, hun har engelsk borgerret."

"Tør jeg spørge Dem, er hun protestant eller romersk katolsk?" indskød præsten.

"O – næ – på min ære, jeg ved det virkelig ikke."

"De kender hende godt – siger De, og er alligevel ukendt med sådan en vigtig omstændighed!" udbrød mr. Bagot.

"Hun er da vel en *dame*, mr. Wynne?" spurgte hans svigerinde noget utålmodig, som om dette var et spørgsmål af langt større

vigtighed.

Ved dette tidspunkt var det lykkedes lairden at manøvrere et tilbagetog, der kun gerådede ham til liden ære; først var han smuttet ind i soveværelset og derfra gennem en anden dør ud på gaden, hvor han øjeblikkelig smurte haser det bedste, han havde lært.

"Dame," svarede Taffy, "øh-æ-ja-a – ser De, det kommer jo så meget an på, hvad der egentlig forstås ved det ord. Forholdene her – æ – er jo så forskellige fra dem hjemme. Hendes fader var gentleman – så vidt mig bekendt – stipendiat fra Trinity, Cambridge og teolog – hvis *den* omstændighed ellers har betydning for Dem. Han – æ – var imidlertid uheldig – i flere retninger – lidt umådeholdende, frygter jeg – og kom mindre godt fra det senere. Det kan vel nu være en seks-syv år siden, han døde."

"Og moderen?"

"Tja-a – hende ved jeg skam ikke meget om, når undtages, at hun skal have været meget smuk, men oprindelig noget lavere nede på samfundsstigen. Hun er ligeledes død, døde kort efter sin mand."

"Og hvad er den unge person da? Engelsk guvernante måske, eller noget i den retning?"

"Æh-næ – ikke noget i den retning," svarede Taffy og tilføjede indvendig: "Din kryster – din sjofle, skotske hundetamp af en laird – der lader mig sådan ene i stikken!"

"Hvorledes – har hun måske formue, som hun kan leve uafhængig af?"

"A-m-næh – ikke det, jeg ved af. Men det tror jeg for resten bestemt ikke, hun har."

"Men hvad *er* hun da? Forhåbentlig lever hun dog anstændigt?"

"For nærværende er hun – æ – hvad vi kalder *blanchisseuse de fin* – det anses her i vor kreds for en overmåde anstændig bestilling."

"Du gode Gud – det vil altså sige vaskerkone – ikke?"

"Nå-å – måske dog noget mere – *de fin* – må De erindre! – Men som sagt, forholdene er så forskellige fra vore egne, her i Paris. Jeg tror ikke, De ville få indtryk af noget, der lignede en engelsk vaskerkone – hvis de så hende."

"Ser hun da godt ud?"

"Absolut – endogså meget. Det kan man trygt sige uden overdrivelse – ualmindelig smuk endogså. I den henseende er der virkelig ingen tvivl."

"Og af uplettet rygte?"

Taffy – rød i hovedet og sveddryppende, som om han var midt i sin gevaldigste gymnastik – forblev tavs ved dette nærgående spørgsmål. Men intet kunne sammenlignes med den sorg og ængstelse, som de to moderlige øjne, der borede sig ind i hans, forrådte.

Efter nogle pinefulde sekunders tavshed sagde hun:

"Kan De – ak, mr. Wynne, kan De ikke svare mig på mit spørgsmål?"

"O, mrs. Bagot, De har virkelig bragt mig i en fortvivlet stilling! Jeg – jeg holder af deres søn, som om han kunne være min kødelige broder! Denne forlovelse kommer ganske bag på mig! Jeg har vel kunnet tænke mig mangen en overraskelse, men ganske vist aldrig denne! Jeg kan ikke – bør ganske vist ikke skjule for Dem, at det – fra et ydre verdens-standpunkt

betragtet – ville være en uheldig forbindelse for Deres søn at indlade sig på – uagtet både jeg og mr. McAllister nærer den største og varmeste agtelse for stakkels Trilby O'Ferrall – ja ligefrem beundrer hende og holder af hende – hun var tidligere – rent ud sagt – model!"

"Model! Mr. Wynne? – Men hvordan – der er jo mange forskellige grader af den slags?"

"Ja – rent ud – hun har været model af alle slags, i ordets bogstaveligste udtydning – hoved, hænder, ben – alting!"

"Nøgen model!"

"Tja – det har hun været."

"Ak Gud, ak Gud!" jamrede mrs. Bagot, idet hun sprang op fra stolen, gik rundt i stuen og vred hænderne, så det måtte skære én i hjertet at se på det. Det samme syntes formodentlig svogeren, der ligeledes rejste sig, sjokkede bagefter og bad hende berolige sig – en anmodning, hun imidlertid ikke lod til at tage fjerneste notits af.

"Ak, mr. Wynne, mr. Wynne! Dersom De blot anede, hvad den dreng betyder for mig, for os alle! Han har boet hjemme hos os hele livet, lige indtil han slap herover til dette forpestede sted! Min salig mand ville aldrig høre tale om, at han skulle sættes i skole, af frygt for, at de der skulle lære ham noget ondt. Og min søn var lige indtil den dag, han rejste, så ren i sind, så uskyldig som et pigebarn. Mr. Wynne – jeg havde den mest ubegrænsede tillid til ham – og det var da også grunden til, at jeg langt om længe gav mit minde til, at han rejste over til Paris – af alle steder det værste, han kunne komme til – alene. Ak, jeg burde naturligvis være fulgt med! Dåre, dåre jeg var …

Ak, mr. Wynne! Nu er det allerede kommet dertil, at han hverken vil se mig eller sin onkel! Jeg fandt i hotellet, hvor han bor, et brev, hvori han skriver, at han har forladt Paris; jeg aner ikke engang, hvor han er rejst hen. Kan De da ikke, eller kan mr. McAllister ikke i Himmelens navn gøre noget for at afvende denne forfærdelige ulykke? De ved ikke, hvor han hænger ved begge – men De skulle have læst de breve, han har sendt hjem til mig og sin søster – de indeholder bogstavelig ikke andet end lovtaler om Dem og Deres ven!"

"Ja, mrs. Bagot – De kan fuldt ud regne både på mr. McAllister og min beredvillighed til at gøre alt, hvad der står i vor magt! Men jeg bør ikke skjule for Dem, at det sandsynligvis ville være ganske ørkesløst, om man forsøgte at overtale Deres søn – derom føler jeg mig i det mindste overbevist. Skal der udrettes noget, da er det til hende, vi må rette vor henvendelse."

"Ak, mr. Wynne, til en vaskerkone – én, der står model – og gør, Gud må vide hvad andet ved siden af – når hun nu har fået sådan et tilbud!"

"Mrs. Bagot. De kender hende øjensynlig ikke! Det kan ikke nægtes, at hun har været alt det, De beskylder hende for. Men ligefuldt – underligt som det må lyde for Dem, og som det for resten også forekommer mig selv – ligefuldt siger jeg Dem, at hun – ja på ære og samvittighed, frue – hun er alligevel det bedste menneske, det ædleste menneske, jeg nogen sinde har truffet, det mindst egoistiske, det ..."

"Ak, mr. Wynne, hun må i sandhed være meget smuk – så meget kan jeg da forstå."

"Hun er ikke alene meget smuk, mrs. Bagot, men hun har også den smukkeste karakter – så kan De for resten tro mig

eller lade være, ligesom De vil. – Og det er til den, at jeg, som Deres søns ven, agter at appellere, al den stund hans fremtids vel ligger mig på hjerte. Og lad mig så her med det samme tilføje, at hvor meget det end gør mig ondt at se Deres fortvivlelse nu, så smerter mig dog langt mere og ligger mig langt mere på sinde den ulykke, der skal vederfares hende."

"Hvorledes? Ulykke for hende, ved at gifte sig med min søn?"

"Nej, ganske vist, deri er ingen ulykke – men desto mere, hvis hun går ind på at give ham løftet tilbage. Det er jo muligt, at hun nægter dette – men alligevel, mit instinkt siger mig, at hun gør det."

"Ak, mr. Wynne, synes De virkelig, at der kan være nogen rimelig udsigt til, at det skulle lykkes!"

"Jeg skal i alt fald gøre mit bedste – og jeg handler her med den mest ubetingede fortrøstning til hendes uegennyttige hjertensgodhed, hendes uendelige kærlighed til deres søn, som –"

"Hvorfra ved De, at hun nærer en sådan kærlighed til ham?"

"O! McAllister og jeg havde allerede længe forudset, at det ville komme – om end just ikke på denne måde. – men bedst var det måske, om De selv fik hende at se; jeg er temmelig vis på, at De da ville forandre Deres anskuelse om hendes værd – og det ville sikkert blive en stor overraskelse for Dem, tror jeg nok."

Mrs. Bagot trak lidt utålmodigt på skuldrene; i et par minutter derefter var der ingen, der sagde noget.

Og da – akkurat ligesom på scenen – lød med ét Trilbys råb: "Mælk er godt!" uden for døren. Umiddelbart derefter trådte hun ind, men ville, da hun så fremmede, straks trække sig

tilbage. Hun var klædt i grisettedragt: søndagskjolen med en nydelig snehvid hat (det var jo nytårsdag) og tog sig i det hele taget udmærket godt ud.

Taffy råbte: "Kom indenfor, Trilby!" og dermed trådte hun ind i atelieret.

I samme nu, hun fangede mrs. Bagots ansigt, standsede hun med et sæt – stiv som en statue, skuldrene lidt optrukne, munden let åben, øjnene vidt udspilede af frygt – bleg som en dødning: en rørende, men dog ret imponerende, pragtfuld fremtoning, til trods for den tarvelige påklædning.

Den lille dame rejste sig, gik lige løs på hende og så op i hendes ansigt. Trilby trak vejret dybt.

Langt om længe fik mrs. Bagot mælet, med lidt skingrende stemme sagde hun: "De er miss Trilby O'Ferrall?"

"Javist – jeg er Trilby O'Ferrall, og De er mrs. Bagot, ikke sandt? Jeg kan se det på Dem!"

En hel ny accent var kommet ind i den store, dybe bløde stemme, så rørende, så underlig i harmoni med hele den forpinte fremtoning, at Taffy fornam en kuldegysning gennem hele kroppen.

"Ja, det har sin rigtighed – De er i sandhed overordentlig smuk! Og det er altså Dem, der ønsker at gifte Dem med min søn?"

"Jeg har sagt nej og atter nej, Gud ved hvor mange gange – for hans egen skyld; det vil han selv kunne bekræfte. Jeg er jo næppe den rette for ham; det føler jeg godt. Men nu forgangen juledag friede han igen; han svor at ville forlade Paris næste morgen, hvis jeg ikke tog ham. Så svigtede modet mig. Det var

en svaghed fra min side, forstår De! Men det var et forfærdeligt misgreb."

"Holder De da så meget af ham?"

"Holder af! Spørg Dem selv!"

"Ja, men jeg er jo hans moder, min gode pige."

Til dette syntes Trilby ikke at have noget svar.

"De har der sagt et sandt ord: De er næppe den, han skulle have til hustru. Elsker De ham virkelig højt, da vil De indse, at De blot forspilder hans fremtid ved at gifte Dem med ham; De vil drage ham nedad, forhindre, at han udvikler sine evner, og fjerne ham fra hans søster, familie og venner."

Trilby fæstede sit ulykkelige blik på den ikke mindre fortvivlede Taffy og spurgte: "Er dette virkelig sandhed, Taffy?"

"Ak, Trilby, alting har udviklet sig så rent forkert, at det næppe står til at ændre nu! Jeg må med sorg bekende, at det vistnok vil gå således. Kæreste Trilby – aldrig vil jeg formå at forklare Dem, hvordan det i dette øjeblik ser ud inden i mig – men tale usandhed til Dem, Trilby – ved De nok, det kan jeg ikke!"

"Nej, Taffy – det ved jeg – af Dem hører jeg ikke andet end sandheden."

Hun begyndte at skælve over hele legemet; forgæves prøvede Taffy at få hende til at sidde ned. Mrs. Bagot blev ligeledes stående, hun stirrede op på dette åbne ansigt, åndeløs af spænding, en grusom spænding – næsten bønfaldende.

Trilby så atter nedad og mødte moderens blik med et forsonligt udtryk; så strakte hun armen sitrende frem og sagde:

"Farvel, mrs. Bagot. Jeg vil ikke gifte mig med Deres søn. Det lover jeg Dem. Jeg skal aldrig tiere komme ham for øje."

Mrs. Bagot greb hendes hånd for at kysse den og udbrød: "Gå ikke – ikke endnu, min kære, gode pige. Jeg ville gerne tale lidt med Dem. Lad mig i det mindste sige Dem, hvor højt –"

"Farvel, mrs. Bagot," gentog Trilby, og idet hun lempeligt frigjorde sin hånd, forlod hun hurtigt atelieret.

Moderen syntes ganske forvirret og kun halvvejs tilfreds med den lette sejr, hun havde vundet.

"Hun gifter sig ikke med Deres søn, mrs. Bagot. Kun Vorherre ved, hvor inderligt jeg ønsker, at hun ville gifte sig med *mig*!"

"Oh, mr. Wynne!" udbrød mrs. Bagot og brast i gråd.

"Tja –," faldt pastoren ind med et svagt satirisk smil og en rømmen, der just ikke lød synderlig sympatetisk – "hvis dette kunne lade sig arrangere – og jeg antager næppe, der vil blive megen modstand at overvinde hos frøkenen" – (her bukkede han komplimenterende) – "så forekommer det mig at være en udgang, hvormed alle parter kunne være vel tilfreds."

"Det er morderlig venligt af Dem, højstærede, at interessere Dem sådan for min smule fremtid," sagde Taffy. "For øvrigt vil jeg sige Dem dette: Jeg er jo ikke noget vordende stort geni som Deres nevø, og der ligger følgelig ingen vægt på, hvorledes jeg arrangerer mig i livet – notabene for andre end mig selv – men den sag står fast, at dersom Trilbys hu stod til mig i stedet for til Lille Billi, gladelig ville jeg da dele livet med hende. Hun er nemlig noget for sig. Hun er den ene synder, som for alvor angrer – og som De måske har hørt omtalt!"

"Bevares – bevares, min herre! Jeg forstår Dem fuldkommen; men kendsgerninger er dog kendsgerninger; verden er nu engang, som den er, og vi skulle dog helst se at komme ud af det

med den," svarede mr. Bagot, hvis satiriske smil efterhånden forsvandt under indflydelse af det alt andet end velvillige lyn, der blinkede i Taffys koleriske blå øjne.

Og Taffy fortsatte, stadig med blikket hæftet på velærværdigheden, der så mere og mere flov og fåreagtig ud, som det ret jævnligt kan hænde, endogså med folk, der forsvarer en god sag: "Og nu, mr. Bagot – jeg har ondt ved at forklare Dem, hvor overordentlig smerteligt jeg er blevet berørt ved denne – dette meget pinlige møde – henset til den interesse og agtelse, jeg nærer for Trilby O'Ferrall. Jeg lykønsker både Dem og Deres svigerinde til det held, De har haft med Deres bestræbelser. Det gør mig naturligvis også bitterlig ondt for Deres nevø, da jeg nemlig ingenlunde er sikker på, om han ikke har tabt mere, end han har vundet ved æ – ved æ – udfaldet af denne – denne, kort sagt, denne scene!"

Den brave mands veltalenhed var hermed udtømt, hans naturlige hidsighed begyndte stærkt at gøre sig gældende.

Mrs. Bagot tørrede sine øjne, rejste sig, gik hen til ham, greb hans hånd og sagde med en elskværdig og naturlig bevægelse: "Mr. Wynne. Jeg tror nok, at jeg i dette øjeblik forstår Deres tanker. Men jeg beder Dem at sætte Dem ind i mit sted og bære over med mig. Når vi om lidt er gået, og De har fået stunder til at overveje sagen, vil det også sikkert lykkes Dem. Hvad angår hende, den højsindede og smukke pige, da ville jeg oprigtigt ønske, at hun havde været således, at min søn kunne have giftet sig med hende – jeg mener, at hendes fortid havde været således. Det er ingenlunde hendes tarvelige stand, der ville have afskrækket mig – derom beder jeg Dem være overbevist; De bør ikke tro værre om deres vens moder, end hun fortjener. Men

tænk nu også på alt det, jeg får at gå igennem med den stakkels dreng – der jo er grebet af kærlighed, hvad jeg for resten godt kan forstå – som har vundet et sådant hjerte og naturligvis ikke kan indse, hvilke sørgelige følger, sådant et giftermål ville få. Jeg er ingenlunde blind for hendes gode sider og forstår temmelig godt, hvor megen sjælsadel hun rummer til trods for alt. Og hvor hun er smuk! Hvilken stemme! Alt sligt tæller jo så meget – ikke sandt? De fatter vist aldeles ikke, hvor det gør mig ondt for hende. Og jeg kan ikke byde hende noget til oprejsning – hvem kunne vel erstatte hende det tab, hun har lidt? Her kan umuligt blive tale om erstatning – derpå vil jeg ikke engang tænke. Kun vil jeg skrive hende til, og da skal hun komme til at lære, hvad og hvorledes jeg tænker. Men De vil jo også nok tilgive os – ikke?"

I sin hurtige, uvilkårlige ivrighed, oprigtighed og ynde mindede mrs. Bagot her ved denne lejlighed så rørende om selve Lille Billis måde at optræde på, at Taffy straks blev blød om hjertet og på stående fod ville have tilgivet hvad som helst, skønt her var jo egentlig intet at tilgive.

"Oh, mrs. Bagot," udbrød han. "Her er jo ikke tale om tilgivelse. Du gode Gud – hvor det dog er sørgeligt alt sammen! Men jeg indser ikke, at nogen kan dadles for, hvad der er sket. Farvel, mrs. Bagot! Farvel, højstærede!" og med disse ord fulgte han dem ned ad trapperne til vognen, hvor han med det samme fik øje på en mærkværdig smuk ung dame på hen ved de sytten år, bleg, spændt og i den grad som støbt over Lille Billis skikkelse, at det næsten var morsomt, og atter var det, som han følte sit hjerte svulme.

Da Trilby kom ned på gaden, så hun miss Bagot kikke ud ad vognvinduet og læste i den unge dames ansigt, med brynene løftede og læberne skilte, et umiskendeligt, barnlig sødt udtryk af overraskelse og sympatetisk beundring, netop et udtryk, som hun ret ofte havde truffet hos Lille Billi selv. Med en fornemmelse af sviende smerte skønnede hun straks, at det måtte være hans søster.

Så vendte hun sig bort og sagde: "Nej, jeg vil ikke være den, der fjerner ham fra hans søster, hans familie og venner; aldrig vil jeg gøre det – hvad der så end sker! Den sag er afgjort!"

Lidt ør i hovedet og med ønsket om at klare lidt på tankerne, drejede hun om i Rue Vieille des Mauvais Ladres, der på denne tid af dagen plejede at være ganske tom. Det var den da for resten også – på én eneste undtagelse nær: en skikkelse, der red på en afvisersten med benene dinglende, hænderne i bukselommerne, en omvendt pibe i munden, laset stråhat bag ad hovedet og med en grå overfrakke, der nåede til hælene: lairden, kort sagt.

Straks da han fik øje på hende, sprang han op og løb hen til hende: "Trilby – Trilby – herregud, har du hørt det! Jeg kunne ligefrem ikke udholde det, men stak af. Lille Billis moder er kommet til byen."

"Ja, lille Sandy, jeg kommer lige fra hende!"

"Nå – hvordan gik det?"

"Jeg har lovet hende aldrig at se Billi mere. Jeg havde været tosset nok til at sige ja til hans frieri; det vil sige: de sidste tre måneder har jeg mangen en gang sagt nej; men da han så truede med at ville rejse herfra, så blev jeg alligevel bange og gav efter. Jeg har tilbudt at leve sammen med ham, tage vare på

ham og være hans tjenerinde – at være alt, hvad han ønskede, undtagen hans hustru! Men nej, det ville han ikke høre tale om – den kære, kære Billi! Han er en engel, og jeg skal passe nøje på, kan du tro, at intet ondt skal vederfares ham fra min side. Nu må jeg bort fra dette forfærdelige sted – jeg må se at komme ud på landet etsteds: livet må jo vel leves, skønner jeg, skønt – dagene er så forfærdelig lange – ikke? Og der er måske så mange af dem. Jeg kender nogle skikkelige, fattige folk, der engang holdt meget af mig, med dem kan jeg vist flytte sammen og bjærge føden. Det værste – det er med Jeannot. Jeg har flere gange overtænkt sagen, førend det kom så vidt som nu. Alting er vel forberedt, som du ser!"

Hun smilede på en underlig håbløs måde med overlæben tæt presset mod tænderne, som om der stod én bagved og trak hende i ørene.

"Men, Trilby – hvad skal vi stille op uden dig? Jeg mener Taffy og mig selv. Du er jo blevet ganske som en af vore egne!"

"Herregud, hvor det er kønt af dig at sige det!" udbrød staklen, idet tårerne rullede hende ned ad kinderne. "I er jo også de eneste, jeg har brudt mig om, lige indtil alt dette sørgelige hændte. Men derpå kan det jo ikke nytte at tænke længer – vel? Alting ligger så rent anderledes for mig nu – om det så er himmelen, så kender jeg den ikke igen. Ak, husker du Duriens lille sang: "*Elskovs glæder – elskovs sorger*", det er så sandt – desværre! Men nu rejser jeg snart og tager Jeannot med mig."

"Hvorhen!"

"Kæreste, bedste Sandy, du kan da vel forstå, at det tør jeg på ingen måde sige dig – foreløbig i al fald og for en lang tid. Tænk

på al den fortræd, der kunne opstå deraf. Nå – her er for resten ingen tid at spilde. Jeg kan lige så godt springe som krybe i det."

Hun forsøgte at le, tog ham i kindskægget og kyssede ham på øjne og mund, alt imens tårerne randt.

Endelig, ude af stand til at tale længer, rev hun sig løs, nikkede til farvel og løb hurtigt op ad den snævre, bugtede gade. Ved første omdrejning vendte hun sig om, vinkede med hånden, kyssede et par gange på fingeren – og forsvandt.

Elendig til mode, fuld af sorg og medfølelse, vedblev lairden i flere minutter at stirre op ad den tomme gade. Så stoppede han sig en frisk pibe, tændte den, anbragte sig på en anden afviserstен og sad dér med dinglende ben, og ventede på, at Bagots droske skulle forsvinde, så han kunne gå hjem og, som det sømmer sig en mand, møde Taffys retfærdige vrede og velfortjente bebrejdelser, siden han så krysteragtigt havde smurt haser overfor fjenden.

Næste morgen modtog Taffy to breve; det ene (fra mrs. Bagot) var meget langt. To gange læste han det igennem og måtte til sidst erkende, at det var et fornuftigt brev – skrevet af en dygtig og varmhjertet kvinde, men tillige en kvinde, for hvem sønnens ve og vel var et og alt her i livet. Man mærkede gennem de skrevne ord, at hun, om det skulle være, kunne flå sin bedste ven levende for at skaffe Billi et par handsker af huden, hvis han da trængte til handsker; men man fornam tillige, at det ville gøre hende oprigtig ondt for vennen. Taffys egen moder havde været noget nær af samme slags; han savnede hende nu bagefter næsten for hver dag, der gik.

Mrs. Bagot ydede fuld retfærdighed overfor Trilbys mange gode egenskaber, men samtidig fremhævede hun stærkt med

den ægte kvindelige logiks snedighed og opfindsomhed, hvorledes følgerne af et ægteskab, som det omhandlede, med nødvendighed måtte ende med ulykke, blot efter få års forløb – om ikke endnu tidligere: hurtig overmættelse, tabte illusioner, bagefter skuffelse og fortrydelse for hele livet ville blive udbyttet på begge sider.

Han formåede ikke at omstøde et eneste af disse argumenter; men i sit stille sind bemærkede han, at både Lille Billi og Trilby var undtagelsesmennesker, man ikke turde bedømme efter almindelige, gængse regler. På den anden side: hun var jo drengens moder og måtte da vel kende hans karakter og natur bedre end både Taffy og alle andre.

Men selv om han havde været Lille Billis kødelige ældre broder, lige så vist som han var det i kunsten og ved sine følelsers varme, ville han da, burde han, kunne han da virkelig have skænket en sådan forbindelse sin broderlige velsignelse?

Både som ven og staldbroder følte han tydeligt, at svaret på dette måtte blive benægtende.

Det andet brev var fra Trilby, skrevet med hendes frejdige, skødesløse skrift på kryds og tværs over hele papiret og med en stavning, der på sine steder var temmelig mangelfuld. Det lød således:

> "Min kære, kære Taffy.
>
> Disse linjer fremkommer for at sige Dem farvel. Jeg rejser bort, for at gøre en brat ende på al denne elendighed, som ene og alene kun jeg fortjener dadel for.
>
> I samme øjeblik jeg havde sagt ja til Lille Billi, følte jeg tydeligt, hvilken dårskab der var begået, og lige siden den stund har jeg gået og skammet mig over mig selv. Tro mig,

det har været en drøj uge, den sidste. Og det stod mig temmelig klart, hvorledes det ville ende.

Jeg føler mig ubeskrivelig ulykkelig til mode, men dog ikke halvt så ulykkelig, som jeg ville blive, hvis han, efter at have giftet sig med mig, bagefter skulle fortryde det og skamme sig; og dermed ville det jo naturligvis sent eller tidligere have endt, selv om han måske ikke ville have ladet mig det mærke – god og hensynsfuld, som han jo er, den engel.

Desuden – jeg kunne jo alligevel aldrig være blevet dame – hvorledes skulle det være gået til, skønt jeg formodentlig nok burde have været det. Men med mig er det jo i det hele taget gået rent pinende forkert her i Verden, hvad jeg for resten først for nylig har lært at indse – og aldeles ikke nu kan rette.

Stakkels fader!

Nu rejser jeg altså bort med Jeannot. I den seneste tid har jeg skammeligt forsømt drengen. Dette må nu hurtigst muligt indhentes.

I må love mig: ikke at prøve på at finde mit tilflugtssted; jeg ved, I vil respektere denne bøn, når jeg beder eder derom. Det ville desuden kun gøre livet så meget vanskeligere at bære for mig.

Angèle kender min adresse; hun har lovet ikke at forråde den. En stor trøst ville det jo være for mig imellem stunder at høre lidt fra jer. Hvis I vil sende brev gennem hende, kommer det mig nok i hænde.

Kære Taffy, næst efter Lille Billi er der ingen på Guds grønne jord, jeg holder så meget af som Dem. Førend jeg

lærte Dem at kende, har jeg slet ikke anet, hvad lykke ville sige. I har omskabt hele mit væsen – De, Sandy og Lille Billi.

O! Det har i sandhed været en lykkelig tid, skønt den varede så kort. Den må jeg nu leve på og af i resten af mine dage. Og dermed farvel. Aldrig, det føler jeg for vist, aldrig nogen sinde vil jeg glemme Dem, men forbliver med min varmeste hengivenhed Deres trofaste og bedste ven

Trilby O'Ferrall."

P.S. Når stormen har lagt sig, og der er groet græs over alt dette – om det da nogen sinde sker – da kommer jeg tilbage til Paris, og da vil vi – måske – atter kunne mødes.

Den brave Taffy grundede dybt over dette brev – læste det igennem vel ti gange; så kyssede han det, puttede det igen i konvolutten og gemte det under lås og lukke.

Han vidste godt, at der under dets tilsyneladende så naturlige ord skjulte sig en person, hvis hjerte var knust.

Han forstod også, at netop Trilby med sin barnlige umiddelbarhed og sin tilbøjelighed til at føre hjertet på læberne just i dette tilfælde ville være mere tilbageholdende med sine udtryk end nogen anden kvinde.

Så skrev han et svar, varmt, kærligt og udførligt, og sendte det ad den vej, hun havde angivet.

Også lairden skrev et brev, overstrømmende af det ømmeste venskab og den oprigtigste agtelse. Begge udtalte de som deres faste håb og tro, at de med tiden ville mødes igen, når sorgens værste brød var brudt, og at deres gamle fornøjelige liv da kunne få et efterspil.

Derefter, ulykkelige til mode, gik de i tavshed sammen til frokost i Café de l'Odéon, hvor omeletterne var spiselige, og vinen ikke alt for blå.

Sent ud på aftenen sad de hver med sin bog i atelieret. De følte begge, at samtale nu – uden Billi imellem sig – ville være komplet umulig. Tre er dog et selskab; to, det er lige så galt som slet ingen.

Pludselig lød der spektakel, nogen kom buldrende op ad trappen; umiddelbart derefter styrtede Lille Billi ind i værelset som en hvirvelvind – bleg, åndeløs, næsten ude af stand til at tale sammenhængende.

"Trilby, hvor er hun? … Hvad er der blevet af hende? … Hun er rendt bort! … Oh! Hun har skrevet til mig – sådan et brev! … Vi havde besluttet at gifte os … i gesandtskabet … Moder … hun har sikkert blandet sig i sagen tilligemed det fordømte gamle asen – det dyr – min onkel! … De har været her! Jeg ved alt … Hvorfor i Himlens navn tog I dog ikke hendes parti? …"

"Det gjorde jeg jo – så godt jeg formåede. Sandy kunne ikke stå for skud – han stak af."

"Du – tog hendes parti … Du – javist! Du stak jo netop hovedet sammen med moder og blev enig med hende om, at vi ikke burde have hinanden – du er mig en net en – rigtig en falsk ven er du! – og hun – den engel – hun, som blot er alt for god til mig og min slags – og det ved du selv lige så godt – hvad for noget: Stilling i samfundet! Sådan noget forbandet sludder! Hendes fader var gentleman, lige så godt som min – desuden – hvad pokker rager hendes fader mig? Det er *hende*, jeg vil have – *hende, hende* – hører I – jeg kan ikke *leve* uden hende – jeg *må* have hende tilbage – forstår I ikke, jeg *må* … Vi skulle have boet

sammen i Barbizon – hele livet – dér kunne og dér skulle jeg have malet, så folk ville have forbavset sig – ligesom de andre – der bor derude. Hvem spørger vel om *deres* samfundsstilling, gad jeg vide – eller om deres koners? … Gid Fanden havde den opfindelse – samfundsstilling – det har vi talt om derude så tit og mange gange: en kunstner bør leve udenfor verdens tummel – være hævet over al dens smålighed og usselhed – sætte alt ind på sit arbejde. Samfundsstilling – jo tak skal I ha'e! … Hvor mange gange har vi ikke talt om, hvilket vrøvl det egentlig er – noget, man kan blive ganske vammel ved – som kan få ærlige folk til at løbe fra det hele – hvad er det i det hele taget for en moral, hvor der siges ét og handles ganske anderledes? … Kærligheden … den står over alt … bryder alle skranker … Kærligheden og kunsten … og så skønhed! … Overfor en skønhed som Trilbys, der eksisterer ikke begrebet rang. Og så rang som min – åh, du gode Gud! – det var virkelig også noget at værne om. Men ikke sætter jeg pensel på lærred nogen sinde, førend jeg har fået hende tilbage – aldrig, aldrig, aldrig siger jeg jer – jeg hverken kan – eller vil!"

Således rasede den stakkels dreng, idet han fægtede både med arme og ben, snublede over stole og staffelier, stammende, skrigende, vanvittig af ophidselse.

De andre forsøgte at tale ham til rette, at få ørenlyd, at foreholde ham, hvorledes det jo ingenlunde var hendes samfundsstilling, talen drejede sig om; men at der virkelig også fandtes andre plausible grunde til, at netop hun ikke kunne blive hans ægtehustru eller moder til hans børn.

Aldeles forgæves. Han blev efterhånden mere og mere uregerlig, næsten uforståelig, stammende – et sørgeligt og

ynkeligt syn i sandhed!

"Du gode Gud! Er I da virkelig blevet så ormædte, I to, at I vil kaste med sten efter den stakkel! Det er jo skammeligt – nederdrægtigt er det, at der skal eksistere én lov for kvinden og en ganske anden for mænd! Kvinden – det stakkels svage væsen – hende med det altoverstrømmende hjerte, og som mandfolkene bestandig støver efter, forgifter sjælen på, ødelægger, og så bagefter træder under fode! – ak dog! Jeg får ondt ved at tænke derpå – jeg får ondt!" Og snappende efter vejret udstødte han et skrig og faldt bevidstløs om på gulvet.

Der blev i en fart sendt bud efter læge; Taffy jog i en droske til hotellet for at hente moderen, mens Sandy, hjulpet af madame Vinard, fik det stadig besvimede menneske klædt af og anbragt i lairdens seng.

Doktoren indfandt sig og kort efter mrs. Bagot med datter. Billis tilstand blev erklæret for yderst betænkelig. En anden læge tilkaldtes. Sengesteder skaffedes til veje og blev stillet op i atelieret for de to skrækslagne damer, og således endte altså den dag, der, efter hvad man skulle synes, burde have været Lille Billis forlovelsesdag.

Hans sygdom udviklede sig i de nærmeste dage til en art hjernerystelse. Der slog sig endnu flere komplikationer til – en langvarig og besværlig historie. Mange uger forløb, inden man kunne erklære ham udenfor fare; også rekonvalescensen trak i langdrag.

Hans hele væsen syntes som forvandlet. Tavs og sløv lå han hen – end ikke Trilbys navn kom over hans læber, når undtages, at han en eneste gang forespurgte, om hun var kommet tilbage,

om man kendte hendes adresse, og om nogen havde skrevet til hende.

Det havde man nok imidlertid ikke. Mrs. Bagot var kommet til det resultat, at det helst ikke måtte ske; både Taffy og lairden var enige med hende i, at der intet godt kunne tilvejebringes ved en sådan brevveksling.

Mrs. Bagot var i sit hjerte bittert stemt mod denne kvinde, der havde forvoldt hele ulykken, og bittert stemt også mod sig selv for al den uretfærdighed, hvormed den anden var blevet bedømt. Det var i det hele taget en såre ulykkelig periode for enhver af de rollehavende.

Og endnu flere ulykker skulle støde til.

En dag i februar måned kom Angèle Boisse op til Taffy og lairden i det midlertidige hjem, de havde fået sig indrettet. Hun var aldeles ude af sig selv.

Trilbys lille broder var død af skarlagensfeber og var blevet begravet. Dagen efter jordfæstelsen havde Trilby forladt sit skjulested og havde ikke vist sig senere. Der var nu allerede forløbet en uge siden. Hun og Jeannot havde boet i en landsby ved navn Vibraye i La Sarthe sammen med nogle fattige folk af hendes bekendtskab, hvor hun havde ernæret sig ved vask og syning, lige indtil broderen var blevet syg.

Hans sygeleje havde hun ikke forladt, hverken nat eller dag. Da så døden kom, var hendes sorg så overvældende, at man en stund havde frygtet for hendes forstand. Efter begravelsen havde hun ikke været til at finde. Hun var forsvundet, uden at tage noget som helst med sig, end ikke sine klæder, og uden at efterlade spor af besked eller noget tegn, hvorefter hun kunne opsøges.

Dammene i omegnen blev eftersøgte – ligeså alle vandløb og de nærliggende skove.

Taffy rejste straks til Vibraye, krydsforhørte alle mulige mennesker, satte sig i forbindelse med opdagelsespolitiet i Paris, men alt sammen uden resultat, og hver dag i lang tid derefter gik han med bankende hjerte til La Morgue.

Naturligvis blev denne sørgelige begivenhed omhyggelig fortiet for Lille Billi. For øvrigt voldte den side af sagen kun liden vanskelighed. Han spurgte om intet; det var næppe, han overhovedet lukkede munden op.

Da han omsider kom så vidt, at han kunne stå op og bæres ind i atelieret, forlangte han først at se sit maleri *Krukken går så længe til vands*-; en stund sad han tavs og betragtede det, så trak han på skuldrene og brød ud i latter – ret en sørgelig latter, lige pinefuld at høre og se – som fra en gammel, åndelig fortørret mand, der ler, fordi han fremfor alt ikke vil græde! Dernæst betragtede han moderen og søsteren og opdagede snart, hvilket ødelæggelsesværk sorgen og spændingen havde drevet med deres træk.

Det forekom ham som i en ond drøm, at han i mange, mange år havde været fra forstanden – følgen af en uendelig række lidelser og sorger, at de stakkels, svage, vidtstrejfende fornuftstanker nu omsider var vendt tilbage, medbringende en grænseløs fortvivlelse og anger, tillige med erindringen om al den uendelige ømhed, der i mange, mange år var blevet ødslet på ham. Hans ejegode lille søster – hans kære, forpinte, trofaste moder! Herregud, hvad var der da egentlig hændet, at de skulle stå således for ham?

Famlende tog han dem begge i sine arme og græd – græd, som hjertet skulle briste.

Da gråden langt om længe hørte op, da han ligefrem ikke ejede flere tårer – da faldt han i en tung søvn.

Men da han atter vågnede efter denne, opdagede han en ny sørgelig ting, der var overgået ham: at på grund af et eller andet uforklarligt tilfælde var hans evne til at holde af, til at føle kærlighed, ikke kommet tilbage med den flygtede forstand – den syntes som ladet tilbage etsteds i mørket, hvorfra han aldrig mere ville kunne hente den. – Flygtet var kærligheden til moder og søster, ja endog til Trilby – dér, hvor disse følelser havde været til huse tidligere, der var nu ligesom et tomt hul, en lakune.

Ja i sandhed, havde Trilby lidt meget selv, så havde hun også været den ufrivillige årsag til grumme megen elendighed for andre; stakkels mrs. Bagot fornam i sit hjerte, at hende formåede hun aldrig at tilgive.

Jeg mærker tydeligt, at dette trækker stærkt op til en trist fortælling, og at det er på høje tid at gøre en ende på afsnittet.

Efter som varmen vendte tilbage i luften, og Lille Billis kræfter vendte tilbage, blev atelieret atter lidt mere livligt. Damernes senge var blevet flyttet til en anden etage, hvor et rum netop var ledigt, og vennerne kom atter til syne for at se til Lille Billi og muntre både ham og familien lidt op.

Hvad Taffy og lairden angik, da havde de allerede længe været for mrs. Bagot, hvad et par krykker er for den lamme; uden deres uvurderlige bistand ville hun aldrig have kunnet holde hovedet oven vande, da ulykkens bølger truede med at slå sammen.

Monsieur Carrel viste sig hver dag for at passiare med sin yndlingselev og samtidig glæde mrs. Bagots moderhjerte. Ligeså Durien, Carnegie, Petrolicoconosos, Vincent, Antony, Lorrimer, Dodor og Zouzou; da fruen først var kommet fuldt på det rene med, at sidstnævnte to herrer var gentlemen til trods for deres skuffende ydre, fandt hun dem aldeles uimodståelige. Og det må virkelig også billigt indrømmes, at de tog sig fordelagtigt ud under disse forhold; lønnen herfor høstede de i form af en masse gode, velmente, fornuftige råd, som de hørte på med største andægtighed, uden så meget som at blinke til hinanden. De holdt garn for hende og lyttede til miss Bagots salmespil med himmelvendte blikke og med miner, som om de havde munden fuld af mel!

Det er herligt at være soldat og ulykkesfugl; for en slik rører man kvindernes hjerte og bedårer deres sind – unge og gamle, høje og lave (muligen dog med enkelte undtagelser: nemlig mødre med giftefærdige døtre); alle tror de om sådan én, blot han stikker tungen ud i kinden, at han går omkring med hjertet på læberne.

Over hele den vide verden, så længe den har bestået, har alle skikkelige kvinder sværmet for at lade sig tage ved næsen af disse forsorne gutter, der aldrig har en hvid tilovers (hvilket befindes at være så rørende), og som formentlig bestandig vandrer med livet i hænderne, selv i den dybeste fred. Ja endogså enkelte mindre skikkelige kvinder viser sig ikke klogere, men lader sig rask væk narre:

Et dristigt blik, moustache skøn,
Den lette fjer i hat.
En jakke – ja som håbet grøn,
Så ser han ud, din krigens søn,
Min skat!
Du nøjes må, min skat!

Lille Billi kunne kun vanskeligt forstå, at disse to høflige, belevne og sympatetiske sønner af Mars virkelig var identiske med de spilopmagere, der havde gjort sig så umådeligt afholdte oven på omnibussen fra St. Cloud, og han beundrede den lethed, hvormed de føjede falskhed til deres øvrige laster.

Svengali var rejst tilbage til Tyskland, hørte han, med lommerne fulde af napoleondorer og lange havannacigarer samt hyllet i en umådelig pelsværksfrakke, som han nok agtede at benytte både vinter og sommer. Men lille Gecko kom ofte med sin violin og spillede henrivende, hvad der gjorde rekonvalescenten mere godt end noget som helst andet.

Hans musik bragte al den hengivenhedsfølelse tilbage i patientens hjerne, som han nu ikke længer formåede at få ind i hjertet. De blide, melodiske passager, gengivet af en mester i kunsten, faldt over sindet som en lind, vederkvægende balsam, så længe de varede. Og dette var det eneste gode, han kunne få tag i, et gode ingen kunne tage fra ham, så længe trommehinderne var i orden, og mesteren ville spille.

Stakkels Gekko behandlede de to engelske damer, som var de gudinder, selv når de akkompagnerede ham på klaveret! Han bad dem om undskyldning for enhver falsk tone, de spillede, og antog deres "tempi" – hvilket er det korrekte tekniske udtryk, tror jeg – så scherzoer og allegrettoer blev til

begravelseshymner, og erklærede sig enig med dem – stakkels lille forræder! – i, at det alt sammen lød meget bedre på den måde. O Beethoven! O Mozart! vendte I jer mon i jeres grave?

Så en skøn eftermiddag blev Lille Billi kørt ud til Boulogneskoven med moderen og søsteren samt i reglen Taffy som fjerdemand; eller turen gik til Passy, Auteuil, St. Cloud, Meudon – der er jo smukke køreture nok i den nærmeste omegn af Paris.

Til andre tider ledsagede lairden og Taffy damerne til Luxembourgs og Louvres gallerier, til Palais Royal eller et par gange i Théâtre Francais samt på søndage nu og da til det engelske kapel i Rue Marboeuf. Det var alt sammen ganske fornøjeligt, og miss Bagot vil sikkert ofte tænke tilbage på hin tid efter broderens sygdom som en af de lykkeligste perioder i hendes liv.

Ret jævnligt spiste de alle fem til middag sammen i atelieret, mens madame Vinard besørgede opvartningen, og hendes moder, udlært kogekone, besørgede madlavningen; der kom ved alle disse kvindelige væseners tilstedeværelse et ganske ejendommeligt og splinternyt skær over atelieret, som dets urbeboere fandt yderst fortryllende.

For hvad er yndigere at iagttage end den gryende fremkomst og vækst af kærlighedens unge drøm, når mandlig styrke og kvindelig ynde mødes ved en fælles vens sygeleje.

Naturligvis vil den deltagende læser allerede her ane, hvor hurtigt den stålsatte Taffy falder som offer for vennens søsters uimodståelige egenskaber, hvordan hun på sin side lidt efter lidt kommer under vejr med beskaffenheden af sine følelser, og hvorledes så en skønne aftenstund, just som marts måned

blidelig ganger til hvile for at give plads for april, Lille Billi føjer de elskendes hænder sammen med sin broderlige velsignelse i tilgift.

Imidlertid, sandheden i ære, så skete der intet i denne retning. Som bekendt hænder kun det, man slet ikke forudser. Tålmodighed!

Og så omsider en solklar dag i april, da atelierets brede vindue stod åbent, for at den milde nordvestbrise ret uhindret kunne strømme ind – præcis som den dag, på hvilken fortællingen begynder – kom da en jernbane-omnibus rullende for døren på Place St. Anatole des Arts for at bortføre til Chemin de Fer du Nord Lille Billi med moder og søster tillige med alle deres pakkenelliker; begribeligvis fulgte Taffy og lairden med, for at de kunne have disse deres hjerters udkårne under øjne så længe som muligt, ja helt ind i toget, der ret nu skulle føre dem bort fra Paris. Lille Billi med sit hurtigt opfattende blik fik sig i forbifarten et fransk afskedsindtryk, lige fra Notre Dame og nedefter – Himlen alene kunne jo vide, hvornår han atter skulle færdes her på ny. Derfor var det jo også så overmåde vigtigt, at han ret til gavns stuvede sig fuld af indtryk fra de kære egne, med deres former og farver, til brug senere, så snart nu hans evne til at give sig hen, holde af og erindre vendte tilbage.

Et svagt håb nærede han tillige om, at det ville gøre ham ondt at skilles fra Taffy og lairden.

Men da øjeblikket kom, da det uigenkaldeligt sidste farvel skulle udtales, så fornam han desværre tydeligt, hvor meget han end anstrengte sig, at der i virkeligheden ingen sorg var at opdage.

I mangel af ægte følelse takkede han dem så rigtig alvorligt og rigeligt for al deres venlighed, tålmodighed og deltagelse, så at vennernes hjerter fuldstændig løb over, og de, for at skjule deres egentlige sindsbeskaffenhed, nærmest måtte blive grove – en ejendommelighed, de havde lagt sig til, når sindet kom i rigtig stærk bevægelse, og de på ingen måde ville være dette faktum bekendt.

Og da toget langt om længe bruste bort fra stationen, og han stirrede ud efter de to forladte skikkelser, der hver for sig søgte at fastholde hans blik så længe som muligt, da var hans fortvivlelse over, at sorgen ved adskillelsen slet ikke ville indfinde sig, så talende og så græmmende, at vennerne, der ganske misforstod ham – næppe kunne holde fatningen, ja rent ud fandt det uforsvarligt at lade ham rejse, uden at de selv fulgte efter i næste tog for at opsøge ham og muntre ham – og sig selv da med for den sags skyld – histovre i Devonshire, hvortil han nu begav sig.

Ved nærmere besindelse kom de dog over denne elskværdige svaghed. Mod i hu, arm i arm, slapt nedhængende paraplyer under armene, vandrede de tilbage over floden, fandt uvilkårligt vejen til Café de l'Odéon, hvor de i tavshed spiste den ene omelet efter den anden og i deres forsagthed drak af den bedste vin, der kunne opdrives, uden at humøret dog bedredes en eneste smule derved.

Næsten fem år er forløbet siden hin dag, da den stakkels patient drog bort til Devonshire, hvor han i et par måneder skulle hvile sig, ligge på græs og om muligt genvinde kræfterne og arbejdslysten for at nå frem til sin første og velfortjente sejr,

der – da den kom – måske mere end noget andet atter bragte ham på ret køl.

Mange af mine læsere vil erindre hans storslåede debut på Royal Academy ved Trafalgar Square med det berømmelige maleri *Krukken går så længe til vands* –, og hvorledes det blev solgt videre tre gange samme morgen som det blev afsløret – tredje gang for tusind pund – blot fem gang, hvad han selv havde fået for det. Og det var en stor sum dengang, ikke mindst for et maleri af en begynder, der kun var to fod gange fire stort.

Jeg ved udmærket, at en sådan prøve ikke på nogen som helst måde er et mål for et maleris virkelige værdi. Men dette billede er nu så velkendt over hele verden, og blev så sent som sidste år solgt på Christie's – mere end seks og tredive år efter, at det blev malet – for tre tusinde pund.

Seks og tredive år! Det er vel nok til at fritage selv tre tusinde pund for deres samlede vulgaritet!

Krukken går så længe til vands – hænger nu i Nationalgalleriet ved siden af et andet berømt maleri fra samme hånd: *Måneskin* –. Enhver, der har lyst, kan der betragte de to, hans første og sidste arbejder: Blomsten og frugten på hans livstræ.

Hans liv blev ikke langt; men det må betragtes som en stor lykke, der kun alt for sjældent times de få, hvis arbejder er bestemt til at vare langt ud i fremtiden, at han øjeblikkelig slog an ved sin første udstilling.

Lille Billis berømmelse var af en egen og meget smigrende art.

Den begyndte højt oppe i samfundet, blandt mesterkunstnerne af hans eget lag. Men den var ikke længe om at sive ud i videre kredse, og der fandtes rigeligt af opposition,

misundelse og grove nedrakkere til at klare ham for hvert skin af at være hurtigmaler eller modens kæledægge. For hvilken bedre anerkendelse kan vel egentlig tænkes end filistrenes magtesløse had?

Når den offentlige mening sender kunstneren de store opkøbere med de høje priser på halsen, så rejser der sig gerne et ramaskrig mod den lykkelige; det kommer i prentet form fra stymperne, fra de skuffede, der ynder at kalde sig "sårede hjorte", fra dem, der i fantasien har følt sig selv som de udkårede, der har givet afkald på alt for kunstens skyld, men nu i virkeligheden fornemmer, at evnerne ikke slår til at skaffe sig navn – hvorefter de forfalder til at skrive om dem, der dur – skrive eller rettere skrible.

At skrive med hvæsende, nedladende pen om vore mere succesrige med-kunstnere, det er ikke nogen pæn eller smuk beskæftigelse. Det er imidlertid – lader det til – en let beskæftigelse, og giver glæde og tilfredsstillelse til mange. Man behøver ikke engang at kunne sin grammatik! Men det betaler sig –godt nok til ligefrem at kunne grundlægge og udgive et blad, der i stedet for lærdom og smag og talent! humor og vid og visdom! er nogenlunde på linje med fremstilling og salg af pornografiske billeder: nogle af os ser på dem og ler, og køber dem måske oven i købet. At være køber til den slags er slemt nok; men at fremstille det – Ak!

Ak, du stakkel, der således er kommet på vrangsiden af tilværelsen, hvi flygter du ikke hellere til andre klimaer, hvor du, om ikke andet, dog i det mindste kunne opnå den fordel at skjule din skændsel og bevare din sørgelige hemmelighed for dig selv. Der findes jo dog endnu den dag i dag, f. eks. i

Stambul, haremmer, hvor du og dine lige kunne bjærge livet ved at feje og gøre rent, rede senge – bringe sladder og krybe for pashaen. Selv disse bestillinger er jo dog egentlig at foretrække fremfor mod betaling at smigre for den sjofleste af alle menneskelige laster: lysten til at kaste skarn, døde katte og rådne æg på dem, vi i vort hjerte må skænke beundring og hemmelig misundelse.

Men kort og godt – for at vende tilbage til fortællingens gang – Lille Billi blev altså knubset både til højre og venstre, men også rost over alle grænser. Og det ene som det andet løb af ham som vand på en gås, både ros og dadel.

Det var en lykkelig sommer for mrs. Bagot, en yndig oprejsning ovenpå al den hjertekvide, vinteren havde bragt, nu at have sine to elskede børn under sine moderlige vinger, at høre hele samfundet udbasunere sønnens berømmelse, hendes yndling, så mirakuløst udfriet af dødens arme og af faren, der for hendes hensynsløst-skinsyge moderhjerte havde været næsten lige så forfærdelig.

Og hans kærlighed syntes jo også at vokse, efterhånden som sundheden vendte tilbage; men ak! det var kun et skin, aldrig ville han mere blive den livsglade, uskyldige og overstrømmende knøs, han oprindelig havde været inden hin skæbnesvangre rejse til Paris.

Der fandtes i hans livs hemmelige bog et kapitel, som var afsluttet – uigenkaldeligt, og som aldrig tiere ville blive åbnet eller omtalt hverken af hende eller ham. Overfor dette afsnit kunne hun hverken glemme eller tilgive. Men hun formåede at respektere den tavshed, han stiltiende påbød.

I alle andre henseender var han god og omgængelig, hvorfor hun da også stræbte så godt, hun formåede, at gøre ham hjemmet og tilværelsen så behagelig som mulig. Han havde den ømmeste moder, den elskværdigste søster og andre folks næsten lige så elskværdige søstre, der kun alt for gerne ville ofre deres hyldest til den unge berømthed, som det var gået som hin bekendte person, der en morgen vågnede i sin seng og pludselig opdagede, at han var blevet en stor mand, og som tilmed tog imod al sin virak på den beskedneste og nydeligste måde. Blandt disse sidste kvindelige beundrere var der navnlig præstens datter, hans søsters veninde og medlærerinde i søndagsskolen, "en pige ren af sæder og af en ædel byrd", kort sagt indbegrebet af alt det, han tidligere havde tænkt sig, en ung pige skulle være; hendes navn var Alice, hun var et blidt gemyt og havde gulbrunt hår – så brunt og blødt!

Fandt han nu end måske ikke de jævne landsby-glæder: skovturene og gilderne, haveselskaberne og de musikalske aftenunderholdninger slet så fortryllende som i tidligere tider, så lod han sig i alt fald aldrig mærke dermed.

Der var i det hele taget adskilligt, han ikke lod sig mærke med, og som moderen og søsteren forgæves brød deres hjerner med at udfinde – meget var der.

Men først var der dog ét, der bestandig pinte og plagede ham: Hans hjertes kulde. Vel kunne han være tilsyneladende naturlig, elskværdig og hengiven mod sine nærmeste, som om intet var hændet: takket være god gammel vane og følelsen af, hvad han skyldte dem – men! i sit hjerte fornam han tydeligt, at han, når alt kom til alt, ikke brød sig en døjt om dem! Ikke om dem, ikke om Taffy, lairden eller sig selv, ja ikke engang om

Trilby, på hvem han dog stadig tænkte, skønt uden beklemthed, og om hvis forsvinden han var blevet underrettet gennem Angèle Boisse, til hvem han havde skrevet.

Det var næsten med Lille Billi som med et levende dyr, på hvilket man har foretaget vivisektion, som om visse hjerneceller var blevet lammet eller udtaget, så at det højeste, han formåede at drive det til i retning af sindsbevægelse, var angst og bekymring for sin egen uhyggelige tilstand eller spekulation over, hvorvidt han burde omtale denne eller ikke.

Han valgte dog det sidste alternativ for ikke at volde bekymring hos andre; og i det håb, at tiden ville bringe ham over skæret, fordoblede han sin omhu overfor moder og søster, tvang sig til at tage mere hensyn både i ord og gerninger til andre; ja troede måske ved således at tilføre sin afstumpede evne kunstig varme at kunne bringe den til at skyde friske skud.

Også den personlige forfængelighed, han tidligere havde næret, var forsvundet; også over dette tab sørgede han grumme meget.

Til trøst havde han kun bevidstheden om at være en stor kunstner, og at han ville blive endnu større – så vidt det da beroede på ham selv. Men det var alligevel kun en fattig trøst, al den stund han jo dog her ikke havde synderligt at takke sig selv for.

To og to er fire; dette er faktum, men derfor er der egentlig ingen grund for fire til at være vigtig; for hvad er vel fire, når alt kommer til alt, andet end et resultat, som netop to og to frembringer.

Med ham gik det akkurat på samme vis, han var "fire" i kraft af omstændigheder, over hvilke hans personlighed ingen kontrol besad: et blot produkt eller en sum; og skønt han ved sig selv svor at ville være så stort et firtal, som det overhovedet var muligt at blive, så følte han dog ikke nogen egentlig lykke eller tilfredshed ved tanken om det; således ville det nok have været i gamle dage, og det var ligegodt hårdt at leve uden den fornemmelse.

Når alt kommer til alt, var hans tilstand kun jævnt hen lykkelig, stadig levede han i uro over sig selv.

Men det allerværste var dog den overbevisning, der til hans store sorg mere og mere vandt overhånd, at kun sådan en mild form af ulykke var det, han kunne vente sig af fremtiden, at det aldrig ville blive anderledes, og at hans hele moralske tilværelse kun kunne sammenlignes med grå, øde tåge – som en tusmørketilstand, hverken lys eller mørk – aldrig mere en glad, hjertevarmende, morgenfrisk time!

Så meget om Lille Billis rekonvalescens.

I længden gik det jo ikke at leve på den vis; noget måtte forsøges: og så en skønne efterårsaften spredte han vingerne og fløj af sted til London, som var lutter beredvillighed til at modtage med åbne arme William Bagot, den allerede nu berømte kunstner, alias Lille Billi.

5. kapitel: Lille Billi – et mellemspil

> Then the mortal coldness of the soul like death itself comes down;
> It cannot feel for others' woes, it dare not dream its own;
> That heavy chill has frozen o'er the fountain of our tears,
> And though the eye may sparkle still, 'tis where the ice appears.
>
> Though wit may flash from fluent lips, and mirth distract the breast,
> Through midnight hours that yield no more their former hope of rest,
> 'Tis but as ivy-leaves around the ruined turret wreath –
> All green and wildly fresh without, but worn and grey beneath.
>
> *– Lord Byron: Stanzas for Music*

Da Taffy og lairden kom hjem igen til atelieret for at genoptage arbejdet og deres vante levevis, var det med en fornemmelse af øde, tomhed og en fortvivlelse, værre end de nogen sinde tilforn havde kendt, og det lod ingenlunde til, at det med tiden ville blive anderledes eller bedre.

For første gang gik det rigtig op for dem, hvilken ansporende og alt gennemtrængende indflydelse de to forsvundne figurer i konstellationen: Trilby og Lille Billi egentlig havde haft på deres daglige velvære, og hvor svært det var at stride livet igennem uden deres daglige omgang.

"Ak ja, det har været en fornøjelig tid, skønt den desto værre ikke stod længe på," stod der jo i Trilbys afskedsbrev; det var en sandhed, som både Taffy og lairden måtte bekende.

Det er jo nemlig det sørgelige, når mennesker én gang har erobret sig en fast plads i vore hjerter, at det er så forfærdelig

tungt siden at skulle undvære dem, at der næsten ikke er en time på dagen, hvor man ikke savner både dem og deres syslen omkring én.

Når så dertil kommer, at de pågældende, foruden at man nu engang har vænnet sig til dem, er hjertensgode, dygtige, hengivne og pålidelige som Trilby og Lille Billi! Ja, da bliver savnet ligefrem til et svælgende gab, som der aldrig øjnes mulighed for at få fyldt ud. Og hvad skal man så sige, når de oven i købet som Lille Billi er fulde af talent og som Trilby morsomme og underholdende uden at forfalde til simpelhed!

For det var hun altid i Taffys og lairdens øjne, selv når hun var "fransk" – til trods for hendes galliske vovethed i tanke, tale og opførsel.

Alt synes nu som forvandlet. Om det så var bokse- og fægteøvelserne, så drev man dem så underlig tørt, ligesom blot for helbredets skyld; et tyndt fedtlag begyndte da også snart at udfylde dalstrøgene på Taffys vældige, muskuløse arme.

Dodor og Zouzou blev efterhånden sjældne gæster, nu da både den rare Lille Billi, hans nok så rare moder og den allerrareste lille søster var draget bort. Det samme var tilfældet med Carnegie og de andre. Gecko udeblev ganske. Ja, om det så var Svengali, den lidet afholdte, så savnede de ham. Sådan et stort klaver, som ingen spiller på, er dog et trist stykke bohave – med alle dets lyde og minder ligesom forstenede – det bliver næsten til et mausoleum, en kiste på fire grimme ben.

En skønne dag tøflede det da også af med "langsomtoget" til London, hvorfra det var kommet.

Kedsomheden begyndte at lægge sin tunge hånd over de to venner; de frokosterede dagligt i Café de l'Odéon, indtil de

fortræffelige omeletter tabte fristelsen, og den røde druesaft fik magt over nervesystemerne, steg til hovedet og gjorde dem søvnige, lige indtil middagstimen nærmede sig. Når de da vågnede, så gjorde de omhyggeligt toilette, spiste dyrt "à la gentlemen" i Palais Royal eller lignende flotte steder for hele tre-fire francs, ja fem endog, samt en halv i drikkepenge, og gik så næsten hver aften i teateret ovre på den fine side af floden; ja det hændte ved Gud endogså, at de ikke undså sig ved at tage en droske hjemad, mens de røg deres Pantanellas – der koster fem og tyve centimer stykket!

Langsomt, men sikkert, sivede de over i det fine selskab, ligesom Lorrimer og Carnegie – med snipkjole, hvid halsklud samt skilning midt i panden og håret frem over ørene, således som den engelske mode fordrede det på den tid. De abonnerede på Galignanis ugeskrift, lod sig indføre i *Cercle Anglais*, hvor engelske filistere af de allerværste mærker sad til huse, og gik til engelsk gudstjeneste søndag morgen i Rue Marbœuf.

Da sommeren var forbi, var bunden nået, til sidste dråbe havde de tømt deres kunstneriske demoralisations kalk og følte selv, at en forandring var nødvendig; følgelig blev atelieret sagt op, og Paris lagt bag dem; foreløbig drog de til Düsseldorf: et ret behageligt opholdssted for engelske malere, der just ikke sværmer for alt for meget arbejde – hvilket lairden for øvrigt var vel underrettet om, da han allerede tidligere havde boet der et års tid.

Det endte med, at Taffy drog til Antwerpen i kermessetiden, for at male den flamske drukkenbolt efter originalen, mens lairden rejste til Spanien, for at studere toreadorer på nært hold.

Vi kan lige så godt med det samme nævne, at lairdens toreadormalerier, der havde været stærkt efterspurgte varer i Skotland, så længe han indskrænkede sig til at male dem i Paris, ganske gik ud af kurs, så snart han hjemsendte dem fra Sevilla eller Madrid; i stedet for slog han sig så på romerske kardinaler og neapolitanske lazaroner, hvilke han fremstillede "aus seinem inneren bewusztseins" – og var så heldig med dem, at han besluttede aldrig at ødelægge forretningen ved at tage til Italien for at studere de pågældende i deres hjemstavn.

Senere rejste han til Algier, hvorfra nok en ladning kardinaler m. m. hjemskibedes; her stødte Taffy til og malede algierske jøder – ganske nøjagtigt som de står og går (men solgte dem ikke); et års tid tilbragte de i München, endnu et år i Düsseldorf, senere en vinter i Cairo og således fremdeles.

Under alle disse omskiftelser holdt Taffy – der tog alting *au grand sérieux*, navnlig hvad venskabsforpligtelser angik – regelmæssig brevveksling med Lille Billi, der svarede udførligt og vittigt og havde grumme meget at berette om opholdet i London, der for resten både i kunstnerisk og selskabelig henseende blev et sandt triumftog; og ingen ville ved at læse disse breve, beskedne i formen som de var, have tænkt sig andet, end at de kom fra den lykkeligste unge mand, der er eller har været at finde i verden.

Det var et gunstigt tidspunkt i England, just den gang, for unge kunstnere – et tidspunkt, hvor der gærede omvæltnings- og udviklingstendenser i luften, hvor nye skoler stiftedes og gamle troner styrtedes om – hvor kampen for tilværelsen var hård og førtes hensynsløst, hvor dygtigheden skulle frem for

enhver pris, en forberedelse, vil vi håbe, til det næste skridt: at den virkelige dygtighed også bliver respekteret.

Blandt periodens mange fremstående størrelser rager navnlig to kunstnernavne højt i vejret, ikke alene på grund af det, de rent personligt har udført, men også formedelst den betydelige indflydelse, de har udøvet og endnu den dag i dag udøver. Jeg tænker her naturligvis på Frederic Walker og William Bagot, som samtiden idelig stillede op mod hinanden, diskuterede, sammenlignede og kritiserede op ad vægge og ned ad stolper på samme måde, som man sammenligner Dickens og Thackeray, Carlyle og Macauley, Tennyson og Browning – en ligegyldig, men morsom beskæftigelse, som synes at være ganske uimodståelig! Men hvorfor sammenligne liljen og rosen? Disse to unge mestre havde både geni og held nok til at blive grundlaget for meget af det bedste inden for kunsten, som er udført inden for de sidste tredive år, det være sig i olie, akvarel, eller kul.

De var begge i bund og grund engelske og forankret i deres samtid; begge var uden tvivl originale og modtog deres inspiration fra naturen selv; upåvirkede af både gamle og nye skoler, de grundlagde skoler frem for at følge dem, og hver for sig var de loven for mange andre. Begge var lige store i alt, hvad de foretog sig – landskaber, stilleben, fugle, dyr eller fisk. Hvem husker ikke *Fiskehandlerens Bod* af F. Walker, eller W. Bagots *Plettede Smågrise* med deres ærværdige sorte moder og den vældige, fedtsvulmende, lyserøde fader? En ubeskrivelig charmerende poesi og raffinement, patos og stilfærdig humor, uforlignelig lethed og gratie i deres håndværk findes hos begge; og dog er de da ikke så vidt forskellige endda; hver er en verden

i sig selv og samtidig en fuldendelse af den anden! Og sært nok var de hinanden temmelig lig i fysisk henseende – begge var spinkle og elegante, smukt byggede, med små hænder og fødder; begge havde regelmæssige ansigter med en ædel profil og et indtagende væsen; begge havde de bedste manerer og den mest enkle livsførelse i verden, og en fremtræden, der gjorde, at alle og enhver straks holdt af dem, og blev ved at holde af dem.

Men hvem kan sige, at den enes berømmelse var større end den andens? Deres tinder er ens, tvillinger ligefrem, vil jeg påstå – af nøjagtig samme højde, bredde og tykkelse, som deres fremtoninger i dette liv; men til forskel for deres jordiske hylstre er der ingen højere tinder at se i hele flokken af udødelige, afdøde malere i vor tid, og ingen mere holdbare!

Men det er jo ikke med Lille Billis kunstneriske udvikling, eller hans berømmelse som maler, vi her har at gøre, uden for så vidt den står i forbindelse med mennesket og hans skæbne.

"Jeg gad egentlig nok høre de nærmere biomstændigheder ved den englænders første kærlighedshistorie og måden, hvorpå han mistede sin uskyldighed."

"Så spørg ham."

"Spørg selv."

Således omtrent faldt ordene mellem Papelard og Bouchardy den morgen, Lille Billi første gang betrådte Carrels malerskole.

Og det er just dette spørgsmål, nærværende forfatter stræber at besvare.

En net udseende, velopdragen og velklædt yngling vil snart opdage, at det bedre selskab i London såre beredvilligt åbner sine døre for ham; han behøver sandelig ikke at stå udenfor og

afvente, om hans banken bliver besvaret. Nu var det jo så, at man skulle have ondt ved at finde nogen ung mand, der var heldigere stillet, smukkere, mere feteret, bedre klædt og mere velopdragen, tilsyneladende lykkeligere udstyret med flere vindende egenskaber og mere tilgivelige fejl end netop Lille Billi, således som Taffy og lairden forefandt ham, da de efter endte vandreår i udlandet kom tilbage til London.

Han havde sit elegante atelier med en tilstødende række opholdsværelser på Fitzroy Square. Tiltalende udkast til ufuldendte malerier, masser af studier dækkede her væggene. Alt andet var ligeledes overordentlig nydeligt: bohavet, nipssagerne, de kunstneriske, østerlandske snurrepiberier, draperier, gardiner og tæpper samt endelig piano fra Collards fabrik. På staffeliet stod hans senere så berømte *Måneskinsstykke* netop i udkast, men allerede købt af Moses Lyon, byens mest ansete kunsthandler.

Ingen sled ærligere i det end Lille Billi, når han arbejdede – heller ingen forstod bedre end han at nyde sin fritid, når arbejdet var forbi.

Hans visitkortskål stod fuld af indbydelser og duftende billetter i alle farver, på kroner og våbner i hjørnerne var der heller ingen mangel. Han var nu kommet helt over sin indbildte modbydelighed for de dumme hertuger og lorder (ligesom de fleste andre, der har lykken med sig), navnlig for deres fruer, søstre, døtre og kusiner, ja selv for mødrene og tanterne. Til trods for sin unge alder var han endogså allerede kommet så vidt i denne henseende, at der virkelig kunne være årsag til at ængstes på hans vegne (som kunstner) for, at han skulle udvikle sig efter den bekendte type, kaldet "damernes ven", der så let

forkludres af deltagende kvinder, som ikke har synderligt alvorligt at bruge deres tid til og derfor kaster sig over vennen: den tamme kat, den platoniske elsker – denne pigernes Jens, til hvem ægtemænd og brødre nærer den mest ubetingede tillid, – den blide, uskadelige dilettant i elskerfaget – den søde hyrde, der gerne dvæler *dans le pays du tendre* og standser der.

Konen smigrer ham, manden betror ham portnøglen – og der er fred og ingen fare – påstår man – og det er mig kært at høre.

På denne uskadelige måde var Lille Billi blevet "ven" med adskillige fornemme damer, hvilket naturligvis havde indbragt ham adskillige bebrejdelser for at være kurmager, navnlig fra hans mere umiddelbare bohème-bekendte blandt kunstnerne – for resten højst uretfærdigt.

Men intet generer den mindre succesrige broder – boheme eller bedre stillet – som den pludselige interesse fra de såkaldt store, de små lord'er og lady'er af denne verden. End ikke vor berømmelse og succes, og al den fornøjelse, disse ting bringer os, er så svære at fordøje – forbitrende, så ydmygende for det misundelige brødrene hjerte.

Ak! stakkels menneskehed – at blot vore overmænds (hvis de da er det!) nærhed skal være så kostelig en velsignelse, så storslået en opfyldelse af vore drømme! "En smudsig appelsinskal … en cigarstump – engang trådt på af en prins. Hvor smukke er de ikke!" Lille Billi jagtede ikke de bonede gulve, tværtimod. Ingen blev i højere grad end han en tid lang plaget med gæstfrihed af overklassen.

Til en begyndelse fandt han disse mennesker højst fortryllende, hvilket de jo også så ofte er, disse belevne, muntre,

godmodige stoikere og barbarer, hvis optræden er lige så utvungen og let som deres moralske begreber, og som i hvert tilfælde har det ubestridelige fortrin at kunne vælte sig i gulddyngerne (når de da besidder sådanne) uden nogen sinde at lugte af det, som bærer rigdommen så taktfuldt og manglen deraf endnu taktfuldere; virkelig gode egenskaber, hvilke det nye aristokrati fra butikkerne og bankerne – hvad enten jøder eller kristne – endnu vil være en rum tid om at tilegne sig, alt imens det med albuerne arbejder sig frem på sin ustandselige bane op til toppen af alt, både i hjemmet og udlandet.

Senere gjorde han den erfaring, at skønt man kan færdes aldrig så meget mellem dem, så smelter man dog aldrig helt sammen, medmindre det hændelsesvis lykkes at hage sig fast gennem giftermål med en eller anden af deres askepotter, deres mindre vellykkede individer eller udskuds-eksemplarer, og selv da skal for resten tilværelsen ikke være lutter solskin for en udenforstående, efter hvad man erfarer. Derefter gjorde han en ny opdagelse, den nemlig, at han på ingen måde ønskede at blive fast medlem af kredsen, navnlig ikke for den pris, og at selv det, at færdes grumme meget mellem dem, efter en tids forløb var en tilfredsstillelse, der tabte sin charme ligesom alt muligt andet.

Ligeledes udfandt han, at dette selskab egentlig var meget blandet – gode, slette og middelmådige medlemmer imellem hinanden – ligeledes at disse mennesker ikke var synderlig nøjeregnende eller kræsne i valget af dem, de indlod sig med, eftersom man ofte kunne finde blandt deres ganske særligt forkælede skødehunde højst anløbne eksemplarer, der blot besad den ene egenskab at kunne more dem for en kort stund;

æren ved at være optaget i deres midte tabte ganske vist derved en stor del af sin tiltrækning og hæder – om der da overhovedet nogen sinde havde været sligt at erhverve! Og så deres ubestandighed!

Nok så nydelige unge damer, der havde erholdt undervisning i at prikke allerkæreste små landskaber med en med vedbend begroet ruin midt i baggrunden, generede sig ikke for at snakke teknisk med ham om malerier, som om de stod på samme fod og nådigst fandt sig deri til trods for det sociale, svælgende dyb, der ellers adskilte dem.

Ækle gamle hegler, fede eller slanke, men med unødigt blottede skuldre og halse, der fik ham til at føle væmmelse ved at se på dem, tog ham under deres beskyttende vinger, gav ham gode råd og formanede ham til at holde sig nøje i kølvandet på maleren mr. Buckner – den eneste "gentleman", der malede for betaling, i hvilket tilfælde de lovede ham en lige så god fremtid som denne hædersmand.

Nu og da forekom det også, at en eller anden rigtig rar gammel dame besnærede ham med sin venlighed, verdenserfaring og kvindelige medfølelse, som f. eks. lady Chiselhurst – eller en yngre udgave af samme slags, f. eks. hertuginden af Towers, der navnlig virkede gennem sit vid, humør og sin søsterlige interesse for hans virksomhed og på en uforklarlig, fjern og ubestemt måde mindede ham om Trilby, skønt denne jo stod så langt under hende på rangstigen.

Men alligevel – den slags gamle og unge gode feer kunne man da endelig også finde i mindre udsøgte kredse – endogså bedre og mere udviklede – og der var de jo langt lettere at komme i kast med, der fandtes intet svælgende, uoverstigeligt

dyb, der var ej heller tale om kun at tage ham under vingerne med hensynsfuldhed, men om oprigtig anerkendelse og udsøgt ros i lige høj grad fra mænd og kvinder – dér endelig optrådte de gamle Venus'er – hvis egentlige glansperiode faldt på tidspunktet for Waterlooslaget – i deres historiske rester af gedigne gevandter ligesom ægte vedbendbevoksede ruiner (i midten af baggrunden).

Følgen af samtlige disse erfaringer var den, at han rent ud blev træt af de fornemme, en god stund førend de på deres side havde fået nok af ham – underligt som det kan lyde, – hvilket frelste ham fra at svide vingerne i utide. Efterhånden ophørte han derfor at vise sig ved deres soiréer, undtagen de få enkelte steder, hvor han følte, at man virkelig havde sympati for ham både som menneske og kunstner, som fx hos lord Chiselhursts i Piccadilly, hvor *Måneskin* havde sit hjem i nogle år, før det fandt sit sidste hjem og hvilested i National Gallery; eller hos baron Stoppenheims i Cavendish Square, hvor en hel del yndige små akvareller med signaturen W.B. indtog ærespladsen på de smukt forgyldte vægge; eller på de ligeledes smukt forgyldte vægge i mr. Moses Lyons ungkarlelejlighed i Upper Conduit Street – for Lille Billi var (hvilket jeg meget beklager at måtte indrømme om helten i denne romance) en glimrende forretningsmand. Den tidligere omtalte lille dosis hebræerblod, der endnu stak ham i kroppen, gjorde ved denne lejlighed sin virkning, og fik ham til at holde fast ved den sidstnævnte gennem tykt og tyndt.

Han holdt af at tjene så mange penge, han kunne, for med overlegen rundhåndethed at strø dem for fødderne af sin moder og søster, hvis levevis gennem hans stigende

berømmelse efterhånden blev kendelig forbedret. Aldrig har der eksisteret nogen flottere søn og broder end Lille Billi med det frosne hjerte, der ikke længer formåede at elske.

For modsætningens skyld morede det ham også usigeligt at studere londonerlivet fra byens modsatte side – den østligste. I kvartererne Whitechapel, Dokkerne, Ratcliffe Highway og Rotherhithe blev han snart en velkendt skikkelse; her var meget, der fængslede hans interesse, og her vandt han sig i tidens løb mange mindst lige så trofaste venner blandt de stedlige skibstømmermænd, bådførere, ulke og lignende som mellem aristokraterne i Bayswater og Belgravia.

I særdeleshed fandt han fornøjelse ved at søge til de gemytlige knejper, hvor skikkelige, slidende arbejdere mødtes om aftenen for at hvile ud, smøge deres piber til et glas og en rundsang ved et stort bord, belæsset med dampende toddybægere og tinkrus. På den fornemste plads troner mr. formanden i al sin værdighed, lige overfor ham mr. viceformand. Sådanne asyler er tilgængelige for enhver, der har råd til at købe sig en kridtpibe, en kardus tobak samt en pot øl, og som for øvrigt er villig til at gøre sit bedste og synge en sang.

Ingen formel præsentation forlanges; så snart vedkommende har fundet sig en plads og gjort sig det hyggeligt, banker formanden i bordet med sin pibe, udbeder sig tavshed og siger: "Mr. Vice! angående den erede herre, som her har gjort vos den fornøjelse at komme her, så finder jeg, han ser ud til at kunne gi'e vos en sang. Måske De, mr. Vice ville bemøje Dem og spør'e den erede, om han ka'ske inte føler sig oplagt til at levere et lille bidrag."

Mr. Vice forelægger sagen for den nyankomne, der således foranlediget naturligvis begynder med at se græsselig overrasket ud, men endelig, ligesom mr. Barkis, erklærer sig "villig", klarer stemmen ved en slurk, rømmer sig, ser op mod loftet og efter et par mindre vellykkede tilløb i forkerte tonearter frejdigt kiler løs på *Kathleen Mavourneen* eller en lignende yndet, om end ikke ganske ukendt arie.

Bagefter udspinder der sig så en lille humoristisk duo mellem formanden og mr. Vice angående det ydede bidrag; den fremmedes skål drikkes, denne siger et eller andet bevinget ord, som f. eks.: "Gid den, som går op ad lykkens bjerg, aldrig må møde en ven, der kommer ned ad vejen," eller: "Her drikker jeg for dem, der deler vores sorre og vores glæjer"; herpå følger stormende applaus, drikken med hinanden og ny opfordring til en eller anden om nu at give sit bidrag. Og således videre.

Ingen kunne i sådanne forsamlinger hurtigere og lettere gøre sig populær end Lille Billi, ingen gav nogen sinde bedre sange, kvikkere skåler til bedste eller fyldte formands- eller viceformandspladsen med større værdighed og forekommenhed. End ikke Dodor eller Zouzou kunne have overtrumfet ham.

Han var lykkelig under sådanne omgivelser, såvidt det var muligt, lige så optaget, høflig og tilgængelig som i stormændenes gyldne sale, hvor de store flygler står opslåede, og særligt engagerede pianister eller dyrt betalte sangere yder deres bidrag, mens hele det øvrige selskab sludrer løs af alle kræfter.

Men hverken det ene eller det andet sted gav han sig dog hen, blev aldrig intim med nogen og børstede ubarmhjertigt ethvert

tilløb til fortrolighed af sig – han ville ikke modtage mere, end han følte at kunne give selv; det udeblev da heller ikke, at mangen en ivrig beundrer af hans talent, misforstod dette, og beskyldte ham for til trods for sin alsidige begavelse at være hjerteløs og lunefuld, lige så parat til at stryge som til at åbne bekendtskaberne.

Selvfølgelig foretrak han i længden, fremfor både det fine og det tarvelige selskab, i almindelighed de enkelte huse, hvor de bedste og dygtigste af hans egen stand samledes; folk, der lever af og gør sig gældende ved deres vel udviklede forstand, åndens duelige arbejdere lige fra Englands lord-overdommer og nedefter: Jordens salt; ved disse holdt han fast, hvad der så end skete.

For intet lag forekommer os dog så interessant og er os så sympatetisk som det, hvorfra vi oprindelig selv er udgået – vore egne – om det så end er forbryderlaget, intet, hvor det velkommen, man får, lyder så oprigtigt, er så let at vinde eller så vanskeligt at modstå – forudsat da, at man er blot nogenlunde elskværdig og heldig selv – ej heller noget, hvor erindringen om os vil blive bevaret så frisk – forudsat, at man overhovedet efterlader sig noget minde.

Så Lille Billi fandt det altså hensigtsmæssigt, når han havde lyst til at hvile og more sig, at søge de huse, hvor man hvilede sig og morede sig efter hans egen manér – små ophold i et ellers tilsyneladende lykkeligt liv, fuldt op af arbejde og stræben; oaser med ferskvand og kølig skygge, hvor maden var god og rigelig, omend teltene ikke altid var af guldindvævet lærred; hvor samtalen drejede sig om ting, der var ham mere interessante end hofintriger eller sport eller snævre parti-

interesser; den næste *belle of the season*; det næste bryllup; den seneste flugt i de højere klasser – den næste ...! og hvor musikken var af de største komponister, der kan opdrives, som finder glæde og hvile i at komponere og spille bedre musik end de nogensinde gjorde for penge – og blev lyttet til, som de burde: med en forstående og næsten religiøs stilhed, og alt det taknemmelige bifald, de fortjente.

Der eksisterede virkelig den gang adskillige huse i London – hvad der da Gud være lovet endnu gør den dag i dag – til disse huse havde Lille Billi fri adgang, når han ville. Der yndede han at drukne sig i bølger af harmoniske lyde eller i strømme af livlig åndfuld samtale, der fandt han også skønne kvindeøjne, i hvis bundløse dyb han kunne sænke sig og for en stund glemme sin bestandige, uhelbredelige hjertefejl, som ingen læge formåede at forklare eller kurere, og overfor hvilken han gradvis resignerede, ligesom en blind eller døv, da sygdommen havde varet i næsten fem år.

Men nu og da, i søvne, i en lyksalig drøm, vendte hans tabte evne til at elske tilbage – elske moder, søster, venner – ligesom hos en blind, der fra tid til anden drømmer, at han har fået synet tilbage; og glæden over dette ville vække ham til den sørgelige virkelighed: indtil han vidste, selv i sin drøm, at han jo kun drømte, når denne uskatterlige evne syntes at vende tilbage – og han gjorde sit yderste for ikke at vågne. Disse nætter blev afmærkede i hans sind, og aldrig glemte!

Og aldrig var han mere fornøjet, end når han befandt sig i huset hos en stor læge, der tog interesse i hans mærkværdige sygdom. Når denne verdens Lille Billi'er bliver syge, vil de store læger (ligesom de store sangere og musikere) være mere for

dem, ud af simpel kærlighed og venskab, end de er for alverdens fyrster, der betaler dem tusindvis af guineas og overdænger dem med hædersbevisninger.

Blandt sådanne notable familier var dog ingen mere tiltrækkende end billedhuggeren Cornelys, hvor Lille Billi var en så velset gæst, at han endogså uden videre kunne tage sine venner Taffy og lairden med sig derhen samme dag, de holdt deres indtog i London.

Men forinden dette skete, spiste de sammen i et allerkæreste lille traktørsted ved Leicester Square, hvor de fik ægte bouillabaisse, spaghetti samt *poulet roti*, hvilket som bekendt er himmelvidt forskelligt fra en stegt kylling, og salat, som Taffy fik lov at tilberede på sin egen måde; der røg man tobak på selve stedet, hvor man sad, fra samme øjeblik maden var vel fortæret – ganske som skik og brug havde været i de gode gamle pariserdage.

Den middag var en sand fest for de to andre – her på klos hold med deres forgudede Lille Billi, der tilsyneladende var så uforandret, lige så demonstrerende, kvik og elskelig som i tidligere dage, uden nævneværdigt praleri og så propfuld af interessante emner, der for dem var splinternye. Også de havde grumme meget at fortælle, dog ikke fra Paris, som de forsigtigt tav stille om for ikke at vække, Himlen må vide hvor mange, slumrende løver igen.

Men hvert øjeblik, midt i den allerfornøjeligste pludren med de så længe savnede venner, skød Lille Billis fortvivlede sjælepine igennem ham som giftige pile.

Han kunne gribe sig i undren over, hvor fed, geskæftig og påståelig i småting Taffy var blevet, og til hvilken uforbederlig,

grisset og intetsigende nar lairden havde udviklet sig; hvor grådigt de begge spiste maden, hvor røde og opsvulmede deres øren, kinder og underansigter efterhånden blev, hvor deres åsyn kom til at glinse, og hvor ligeglad han i sit hjerte ville føle sig, trods al modstræben, om de nu i næste minut begge faldt døde ned under bordet! Naturligvis måtte han med sådanne tanker tvinge sig til at være dobbelt elskværdig imod dem, for det var jo infamt – det følte han tydeligt.

Da det så lykkedes ham i et spejl at opfange sit eget billede, så forbandede han det stiltiende, skældte sig selv ud for en modbydelig, falsk og troløs øgle, ikke mere værd overfor den herkuliske Taffy og den stovte laird af Cockpen end en ussel styver, en gyselig, forkælet, overvurderet præs af en malerpjalt – akkurat god nok til at skaffe andre og bedre folk en smule adspredelse. For hvad fanden betød det endelig, når alt kom til alt, med disse smørerier, om de var lidt bedre eller ringere, undtagen netop for den, der malede dem, for kunsthandlerne, der skulle sælge dem og de sølle narre, der bagefter købte dem, bare fordi det nu engang hørte sig til at have sådan noget juks hængende på væggene.

Han følte, at hvis en dynamitbombe havde ligget under bordet, hvor de sad, og lunten brændte ham lige op i næsen, så ville han ikke formå at vare sine venner, lige så lidt som han selv ville gøre en eneste afværgende bevægelse. Pokker i vold med det hele!

Med sådanne tanker i sit inderste var han livligheden og åndrigheden personificeret; så fortryllende vittig og underholdende, at både Taffy og lairden måtte undre sig over den udvikling og verdenserfaring, de få år havde bragt ham; de

frydede sig over hans lykkelige lod og var nær ved i deres varme, hengivne hjerter at føle en lille bitte smule misundelse.

Mærkelig nok, midt under en kort pause, hørte de en fremmed ved et tilstødende bord med ét udbryde: "Mais quand je vous dis, que je l'ai entendue, moi, La Svengali, et même qu'elle a chanté l'impromptu de Chopin absolument comme si c'était un piano qu'on jouait! Voyons!"

"Jo vist, din pralhans," svarede en anden – og derved blev samtalen atter så højrøstet, at fortsættelsen gik tabt.

"Svengali!" bemærkede Taffy, "hvor underligt, at vi just nu skal mindes om ham! Gud ved, hvad der egentlig er blevet af den fyr?"

"Jeg kommer til at tænke på, at vi også har hørt ham spille Chopins Impromptu – husker I det? – det var dog for resten et sært træf!"

Der skulle komme endnu flere "sære træf" og det endda selv samme aften; når sligt først begynder, så plejer det jo at strømme ind.

Vore tre venner slugte så kaffen, stak deres likør ud og kørte derefter samlede til Cornelys, alle tre i en hansom-cab.

Sir Louis Cornelys boede den gang – som Gud og hvermand vidste – i et palæ oppe på Campden Hill: et hus med en masse vinduer; gennem hvilket som helst af disse vinduer kunne han se sin egen have, men næsten intet andet. Nu er han firsindstyve år, han arbejder så hårdt som nogensinde, og hans hænder har ikke mistet meget af deres evne. Men han giver ikke mere de storslåede fester, der engang gjorde ham næsten lige så berømt som hans kunst.

Da han mistede sin skønne hustru, udelukkede han sig fra al selskabelig omgang, og nu bevæger han sig aldrig ud af sit hus, undtagen for at passe sine pligter ved det kongelige akademi, og én gang om året spise til middag hos dronningen.

Det var anderledes dengang i de tidlige tressere. Intet sted i hele byen gik det livligere eller mere storladent til end hos ham, hjulpet i sine værtspligter af en udmærket ægtefælle og elskværdige døtre. Om nogen musik tør kaldes guddommelig, da var det den, man hørte der i huset, helst lørdag aften i sæsonen, når de fremmede sangfugle kom over til millionstaden for at gøre deres rige høst.

Netop en sådan lørdag aften var det, at Taffy og lairden, indførte af Lille Billi, gjorde deres debut i Mechelen Lodge, hvor de modtoges ved døren til den rummelige musiksal af en høj, kraftig mand med lynende øjne, gråt skæg og en liden fløjls hue på issen, samt af en fransk matrone, så statelig, smukt og pragtfuldt klædt, at de næsten uvilkårligt måtte bøje knæ som for en østerlandsk dronning, hvis ikke hendes ligefremme, hjertelige og yndefulde velkomsthilsen havde reddet dem.

Og hvem andre skulle de så der træffe og hilse på igen end Antony, Lorrimer og grækeren, hver med kindskæg og knebelsbarter af næsten fem års vækst.

Der blev imidlertid ikke megen lejlighed til at give sig hen i glæde over mødet, for straks efter strømmede selskabet til klaveret, og tavshed påfulgte, hvorefter signor Giuglini med den vidunderlige Adelina Patti sang Verdis berømte *Miserere* til glæde og opløftelse for alle, med undtagelse af nogle ganske enkelte, der netop for nylig havde læst (eller måske snarere forlæst sig på) Mendelssohns breve og desårsag foragtede den

italienske musik som "blot virtuositet", hvad enten den blev spillet eller foredraget.

Da sangen var endt, fik Lille Billi travlt med at udpege alle løverne for sine venner, lige fra førsteministeren og ned til forfatteren af denne beskedne fortælling, hvilken sidste var umådelig glad ved gensynet, og nu ret fik lejlighed til at opfriske minderne om de gode gamle dage samt præsentere sine gamle venner for husets døtre og andre tilstedeværende dejligheder.

Så optrådte Roucouly, den bekendte franske baryton, med Duriens yndlingssang:

> Elskovs glæder varer så kort,
> Elskovs sorger – ak hele livet …

som han foredrog akkurat lige så betagende som julehymnen, han sang hin julenat i Madeleinekirken, og som vore tre venner huskede så tydeligt.

En violinsolo af den unge Joachim påfulgte, og derefter en klaversolo af madame Schumann, hvis henrivende spil kom som en velfortjent stopper for den letsindighed, hvormed adskillige opfatter musikken som en nok så behagelig hviletid, en rus for sanserne, hvori forstanden ikke behøver at tage del, lige så vel som den var en grundig ydmygelse for alle de virtuoser, der spiller så fordringsfuldt, at de tvinger tilhørerne til at glemme mesteren, der komponerede, overfor den ringere kunstner, som dog kun gengiver, hvad den anden har skabt.

Hvad der i særdeleshed gav denne koncert sit tiltalende præg, var den omstændighed, at gæsterne ikke her som i almindelighed stod pakkede à la sild i tønder, men, foruden at være fåtallige, nøje sigtede og vel udvalgte, kunne færdes frit

omkring, passiare med venner og bekendte mellem de forskellige numre, drive ind i andre værelser for at betragte alle husets seværdige ting eller, om man foretrak det, slentre ud i haven for der at nyde både månens og de kulørte lampers skin.

Der kunne de, der ikke havde alvor til Bach og Verdi, sidde og snakke og le og flirte, og den mere alvorlige kunne vandre frem og tilbage i dunkle stier og lunde, hvor lyden af de italienske koloraturer ikke kunne nå dem, og tale alvorligt om den store Zola, eller Guy de Maupassant og Pierre Loti, og elaborere på formfuldendt engelsk over den engelske litteraturs, kunsts, musiks, hvadsomhelsts underlegenhed.

For disse højtbegavede, der kun kan tåle synet af klassiske billeder og lyden af klassisk musik, læser ikke nødvendigvis klassiske bøger på ethvert sprog – hverken Shakespeare eller Dante, Molière eller Goethe. Og det faktum, at ingen dengang havde så meget som hørt om de tre udødelige franske forfattere dengang betyder ikke noget særligt; de havde ligesindede forgængere, hvis navne jeg desværre har glemt. Det var kun eksempler, der tjente mit formål, og historien gentager jo stadig sig selv.

Feydeau eller Flaubert for eksempel – eller for de, der ikke kan fransk og har et mere uskyldigt sind, miss Austen (for at have været død længe er næsten lige så godt som at være fransk og umoralsk!) – og Sebastian Bach, og Sandro Botticelli, så er alle kunstarter vist repræsentere. Disse navne er måske lidt til en side, men de tjener formålet, og med en passende grad af kendskab til disse (eller andre tilsvarende) skulle gøre enhver i stand til at holde hovedet højt blandt de udvalgte i de

intellektuelle London-kredse, og sætte filistrene blandt dem på plads.

Endelig, temmelig sent, trådte en smuk, mørkladen udlænding ind i salen med en noderulle i hånden. Hans ankomst gav signalet til en almindelig sammenstimlen; alle vegne fra lød det: "Her er jo Glorioli", "Ecco Glorioli!" eller "Voici Glorioli!" indtil man næsten blev nervøs ved alle disse råb om Glorioli. De skønneste ungmøer, fine gesandtskabsfruer, kvindelige berømtheder af alle slags flokkedes om ham, kurtiserede og viftede – som Svengali ville have sagt: "Prinzessen, komtessen og durchlautige altessen – alle glemte de hurtigt deres durchlautige værdighed overfor Glorioli!"

Uden at man behøvede at nøde ham synderligt, stod Glorioli op på scenen med sin akkompagnatør ved sin side ved klaveret og et nodeark i hånden, som han for resten aldrig så på. Han så på de smukke kvinder, og gloede og smilede, og fra hans let adskilte, fugtige, tykke, skæggede læber, som han altid fugtede med tungen, før han sang, udgik de skønneste toner, man nogensinde havde hørt fra en mands, kvindes eller drengs strube! Han kunne synge både højt og lavt og blidt og barsk, og de mindre alvorlige var fortryllede, som man jo kunne vente; men selv de mest alvorlige af dem alle var fangede, overraskede, forbløffede, rystede, forførte, nedsænkede til deres naturs dybder, og glemte at skjule deres henrykkelse.

Og Sebastian Bach (denne særligt beundrede blandt alle de største komponister, og desværre også af en mængde snobber, der ikke kan kende den ene tone fra den anden, og aldrig kan huske den simpleste lille melodi) blev glemt for resten af denne aften; og hvem var vel mere begejstrede end de to store

musikere, der havde spillet Bach tidligere på aftenen? For disse to var først og fremmest åbne og oprigtige, og kunne kende skønheden i alle dens former.

Det var kun en jævn lille sang, han gav til bedste, så let og yndig, som vel kan tænkes, med en melodi, der naturligt føjede sig om teksten, skrevet af Alfred de Musset. Den har gjort et sådant indtryk på mig, at jeg ikke kan modstå fristelsen til at gengive den her, blot for den følelse af velbehag, der falder over mig ved at skrive den af, en følelse, der ikke kunne være større, om jeg selv havde været forfatteren:

Bonjour, Suzon, ma fleur des bois!
Es-tu toujours la plus jolie?
Je reviens, tel que tu me vois,
D'un grand voyage en Italie!
Du paradis j'ai fait le tour –
J'ai fait des vers – j'ai fait l'amour …
Mais que t'importe!
Mais que t'importe!
Je passe devant ta maison:
Ouvre ta porte!
Ouvre ta porte!
Bonjour, Suzon!

Je t'ai vue au temps des lilas.
Ton cœur joyeux venait d'éclore,
Et tu disais: "Je ne veux pas,
Je ne veux pas qu'on m'aime encore.
Qu'as-tu fait depuis mon départ?
Qui part trop tôt revient trop tard.
Mais que m'importe?
Mais que m'importe?
Je passe devant ta maison:
Ouvre ta porte!
Ouvre ta porte!
Bonjour, Suzon!"

Da den begyndte, mens den varede, og efter at den var forbi, følte man sig ligefrem sørgmodigt stemt på de andre sangeres vegne. Og derefter blev der ikke sunget mere den aften, for Glorioli var træt og ville ikke mere, mens de andre var fornuftige nok eller tilstrækkeligt uinteresserede til ikke at optræde efter ham.

Enkelte af mine ældre læsere vil måske endnu kunne erindre denne meteoragtige sangfugl, der udelukkende som amatør (han var nemlig tillige medejer af et stort spansk vinhus ved navn Morales, Perales, Gonzales og Glorioli i Malaga) nedlod sig til at synge i rigmænds saloner for hundrede guineas om aftenen. Han rejste for sit firma; hans vine var gode, og solgte udmærket i England. Men hans stemme indbragte ham langt mere guld i den måned, han tilbragte her; for hans vine kunne vel findes lige så gode hos andre købmænd – men der fandtes ikke en stemme som hans noget steds i verden.

Hvorledes det nu kom sig eller ikke, så steg hans stemme Lille Billi til hovedet. Hele uger igennem formåede han næsten ikke at tale om andet og var da så overstrømmende i sin begejstring, at den berømte sanger blev ganske indtaget i ham (især da man fortalte ham, at hans ivrige, drengede beundrer var en af Englands største malere) og privat betroede ham ved soupéen, at der hvert århundrede fødtes til verden to menneske-nattergale, én han og én hun – kun to! samt at han, Glorioli var det mandlige eksemplar i sit århundrede.

"Ja, det vil jeg nok tro! Men nu Deres kvindelige kollega, La Rossignolle, om jeg så må sige – hvem er det?" spurgte Lille Billi.

"Ja, mon ami … ser De, det var Alboni, lige indtil den lille Adelina Patti for et års tid eller to siden kom frem, men nu er det La Svengali!"

"La Svengali?"

"Oui, mon fy! De får hende nok at høre en gang og da – vous m'en direz des nouvelles!"

"Men det er dog vel ikke Deres mening at påstå, at hun skulle have bedre stemme end madame Alboni?"

"Min gode ven; et æble er jo en herlig frugt – ikke – indtil De har smagt en fersken. Med disse to stemmer går det ligedan. Jeg giver Dem mit ord på – men for resten – selve stemmen er jo dog til dels det underordnede – hvad det kommer an på, er evnen til at benytte den. Hos Svengali er dette netop utroligt! Det løber én koldt ned ad ryggen, når hun løfter stemmen, man bliver komplet afsindig! Græder tårer i skefuldevis? Ak ja netop – tårer – mon fy! – det er det, det kommer an på. Jeg kan selv få alle mulige stemninger frem, men tårer – nej: Ça n'est pas dans

mes cordes! Jeg formår kun at vække, om jeg så må sige, den tørre elskov! La Svengali derimod – og så midt i det hele, lige på en gang – prrrut! – så brister man i latter! Ak, det er en stor kunst at bringe folk til at le endnu med tårer på kinden, deri overgår hun mig langt. Og nu vil jeg betro Dem, at da jeg havde hørt *hende* synge, så svor jeg en høj ed på, at jeg aldrig mere selv ville forsøge mig – det forekom mig alt for meningsløst; jeg holdt ved Gud mit ord: – over en måned – og nu ved De da selv, at jeg just ikke er den person, der lider af *for* stor beskedenhed."

"Her tales nok om Svengali, kan jeg forstå," sagde signor Spartia.

"Oui, parbleu! De har måske også hørt hende?"

"Ja, i Wien forgangen vinter," svarede syngelæreren. – "Et j'en suis fou! Jeg havde jo hidtil indbildt mig, at jeg kunne lære kvinder at synge; men det varede skam ikke længer, end til jeg havde hørt denne kæltrings, Svengalis, elev. De er nok gifte, siger man."

"Den kæltring Svengali!" udbrød Lille Billi. – "Nej dog! Det må bestemt være den samme Svengali, jeg har kendt i Paris – en udmærket dygtig pianist og en af vore omgangsfæller."

"Ja, det passer, ligesom også betegnelsen kæltring (med Deres tilladelse); hans virkelige navn er Adler. Moderen var en polsk sangerinde, han selv elev fra konservatoriet i Leipzig. Men De har ret, han er en betydelig kunstner og må navnlig besidde en ganske ejendommelig evne som lærer, siden han har kunnet bringe en kvinde så vidt frem! Og hvilken kvinde! Skøn som en engel – desværre også dum som en gås! Jeg forsøgte en gang at konversere hende – men fik aldrig andre svar end "jawohl", "doch", "nein" eller "soh"! hverken et ord fransk, engelsk

eller italiensk – og det uagtet hun synger i disse sprog – synger, ja guddommeligt! Det er il bel canto – vendt tilbage til Jorden efter hundrede års forløb."

"Hvilken slags stemme har hun?" spurgte Lille Billi.

"Alle mulige – som mennesker overhovedet kan have – tre-fire oktaver stor. Og dertil er hele registret så gennemgående udmærket, at selv folk, der ikke kan skelne en melodi, bliver ganske betagne, blot hun åbner munden og lader sine lydmasser strømme ud. Alt hvad Paganini formåede at udrette med sin violin – det udretter hun med stemmen – kun endnu bedre – ja, den stemme – *un vrai baume*!"

"Jeg vædder om, at De herrer taler om La Svengali," faldt komponisten Kreutzer ind med stærk tysk accent. "*Wunderschøn*! – ikke? Jeg hørte hende i St. Petersborg i Vinterpaladset. Alle var som gale; da hun havde sunget, rev de deres perler, diamanter og stads af sig for at forære hende det og kyssede hendes hænder. Men ikke et ord – ja ikke så meget som et smil gav hun dem til tak. Herrerne stod rundt om i krogene og gjorde forgæves forsøg på at skjule deres tårer, om det så var kejseren – for ikke at tale om mig selv – så græd han."

"Det er vel Deres spøg?" spurgte Lille Billi.

"Højstærede, jeg spøger aldrig, når talen er om musik. En dag vil De selv høre hende, og De vil give mig ret i, at der findes to klasser af mennesker, der synger. I den ene klasse: La Svengali; i den anden: alle de andre sangere!"

"Synger hun så nogle gode partier?"

"Det ved jeg ikke, alle partier er gode, når hun synger dem. Man glemmer sangen, og tænker kun på sangeren. Enhver sanger kan synge en smuk sang og glæde sine omgivelser, ikke

sandt? Men jeg vil langt hellere høre La Svengali synge en skala end en hvilken som helst anden, der synger den smukkeste sang i verden – selv en af mine egne! Hun synger, som jeg tror de store italienske sangere gjorde det i forrige århundrede. Det var en forglemt kunst, og hun har genfundet den; hun må være begyndt at synge, før hun begyndte at tale – ellers ville hun ikke have haft tid til at lære så meget, som hun kan, for hun er endnu ikke fyldt de tredive! For øvrigt er hun engageret for oktober til Paris og kommer her til byen ved juletid for at optræde på Drury Lane. Jullien har tilbudt hende tusind pund for hver koncert – og til den tid kan De jo selv overbevise Dem om sandheden af mine ord."

En ung lord Witlow, der stod i nærheden, og som havde hørt på samtalen, tog nu ordet: "Jeg står og tænker på," sagde han, "at denne sangerinde må være identisk med hende, jeg for to-tre år siden traf i Warschau hos grev Siloszech. Han havde hørt hende på gaderne, hvor hun gik omkring ved dørene, ledsaget af en høj, sortsmudset karl, der akkompagnerede hende på guitar, og en lille sigøjner, som spillede violin. Det var et ualmindelig kønt fruentimmer med hår, der nåede neden for knæene, men så dum som en østers. Så kom hun til at optræde hos greven og gjorde sådan en lykke, at de tilstedeværende blev ganske forheksede og i deres begejstring formelig plyndrede sig selv for ure og diamantslipsenåle og deslige. Jeg sværger Dem til, at jeg aldrig har set eller hørt hendes lige. Ikke at jeg forstår mig på musik – tværtimod – den eneste måde, hvorpå jeg kan skelne *God save the Queen* fra *Højt på en gren en krage*, er, at publikum i første tilfælde rejser sig op og tager hatten af, men derimod griner ved den sidste; men lige meget – jeg var ikke et

hår bedre end de andre og forærede hende et antikt hovedvandsæg, som jeg netop lige forinden havde købt til min kone, ja det ved Gud, jeg gjorde – og det uagtet jeg på den tid var nygift! Der må have været noget ejendommeligt besnærende ved den stemme."

Ved at høre alle disse samstemmende beretninger kom Lille Billi efterhånden til det resultat, at livet dog måske havde noget endnu at byde ham, al den stund han jo nok sent eller tidligere ville få denne Svengali at høre. Ergo var det måske bedst at se tiden lidt an endnu med at skyde sig.

Aftenen forløb. "Prinzessen, komtessen und durchlautige altessen" (foruden de mindre betitlede) drog hjem i drosker eller kareter, værtinden og døtrene trak sig tilbage. En del natteravne af det grovere køn gik ufortrødent i lag med souper nummer to, røg, passiarede og lod sig underholde ved morsomme viser eller foredrag af de tilstedeværende kendte skuespillere. Højadelige hertuger spillede "gemytlige" med ganske simple aktører, verdensberømte kunstnere slog sig ned ved fødderne af ganske almindelige kapitalister. Det udsøgte selskab så Solen langsomt snige sig op over Campden Hill, ind gennem palæets mange vinduer, mens de lyttede til den vågnende fuglekvidder og indåndede morgenens friske brise. Og da Taffy med sin laird i dagskæret vandrede hjemad til deres beskedne kvarter, havde de en fornemmelse, som om den nu forløbne aften allerede lå mange år tilbage i tiden, og de allerede havde indlevet sig med alt det, der havde nogen betydning i London. Ved nærmere overvejelse kom de dog til det resultat, at bemeldte "betydningsfulde" alligevel stod dem en lille smule fjernt – undtagen gennem omtale – såsom tiden dog ikke havde slået til

for ret mange præsentationer, så at de egentlig nok var kommet lidt udenfor legen; alt vel overvejet havde de altså alligevel ikke fået synderligt udbytte af aftenen. Og nu var der ikke en droske at opdrive. Og trætte var de, og støvlerne klemte!

Det sidste, de havde set til Lille Billi, var ved et kig ind i lady Cornelys boudoir, hvor han sad og spillede terninger om sixpence med sin kollega Fred Walker – begge havde været stærkt optaget af spillet og sansede intet udenfor dette. Man kunne godt have tiltroet dem at være professionelle doblere.

Unge Jakes Talboys, den gang almindelig bensnider, nu et af de mest fremragende medlemmer af Det kongelige Sundhedsråd, han, der undertiden ovenpå souper og champagne forfaldt til ret træffende sammenligninger af sine bekendte på basis af indhentede erfaringsmomenter, bemærkede om dem: "Et misundelsesværdigt par! Deres samlede alder beløber sig vel næppe til otte og fyrretyve somre, deres vægt udgør tilsammen vel næppe fjorten lispund, og om det så gjaldt aldrig så meget, kunne de vist ikke sammen bære en af os hen ad en gade. Men tog man hele den hjernemasse, der i aften var til gilde hos sir Cornely, og æltede den til én kugle, så fik man måske dog næppe nok til det talent, de tilsammen repræsenterer … jeg gad egentlig nok vide, hvem af dem der er mest ulykkelig."

Sæsonen var forbi, sangfuglene fløjet, sommeren stærkt på retur, *Måneskinnet* afleveret til Moses Lyons, kunsthandleren i Conduit Street. Lille Billi følte nu, at tiden var kommet at aflægge moder og søster et besøg i Devonshire, for at solen for

disse to kunne få dobbelt glans, duggen falde dobbelt så blødt i en måneds tid eller så!

En smuk augustmorgen stod han så på Great Western Station – den smukkeste station i hele London, efter min mening – bortset fra dem, hvorfra man bliver bragt til Frankrig og længere væk.

Det forekommer altid så rart at drage mod vest! Lille Billi elskede denne station, og kom der ofte på en af sine spadsereture, blot for at se folk drage ud mod vest, følge Solen mod Gud ved hvilke glæder eller sorger, og misunde dem deres sorger og glæder – enhver glæde eller sorg, når blot den ikke kun var af fysisk art, såsom en dråbe chokolade eller en smuk melodi, en grim lugt eller en tandpine.

Og idet han tog plads i en anden klasses kupé (som ville være tredje klasse i vore nymodens demokratiske tider) – det sydlige hjørne, med ryggen mod lokomotivet, med *Silas Marner* og Darwins *Arternes Oprindelse* (som han nu læste for tredje gang), og *Punch* og lignende litteratur i den lettere genre til underholdning undervejs, følte han med en lidt bitter fornemmelse, hvor lykkelig han kunne være, hvis blot den lille plet eller knude i hans hoved, hvor han gemte sine følelser, kunne trylles bort! Den kærligste moder, Jorden nogen sinde har rummet, til den sødeste søster, den yndigste lille kystby, ikke at tale om andre yndige mål – først og fremmest dog Alice, skøn Alice med det gulbrune hår, søsterens veninde, den jævne, rene og gudfrygtige pige fra hans ynglingedrømme. Selv var han så frisk, sund og fuld af arbejdslyst som nogensinde, hvis ikke den ulyksalige lille hjernefejl havde været der og forstyrret det hele. Og når han ikke læste i *Silas Marner*, eller sad og

stirrede ud af vinduet på landskabet, der fløj forbi, iagttog han sine medpassagerer, og misundte dem lidt, en ad gang, dem alle! En fed, stakåndet filister, med en vældig næse og kun ét øje, som havde en almindeligt udseende, skrantende datter, som han lod til at være hengiven med sjæl og legeme; en gammel dame, som stadig græd jævnligt efter afskeden med sine børnebørn, hvilken havde fundet sted på stationen (de havde taget det vældig pænt, som børnebørn jo gør); en udtæret præst, der sad i det modsatte hjørne ved vinduet, hvis blide, ængstelige kone (som sad ved siden af ham) ikke lod til at have nogle tanker i hele verden for andre end ham; hendes tålmodige øjne var åbenbart to trøstens stjerner for ham, idet han vendte sig og så ind i dem hvert minut, og hver gang lod til at være en lille smule mere glad. Bedre studier af stjernerne findes ikke! Så Lille Billi flyttede sig fra sit hjørne, så den stakkels lidende kunne have sine stjerner, hvor han kunne se dem uden at behøve at dreje hovedet.

Og Billi gjorde sig (som han havde for vane med Gud og hvermand) nyttig for sine medrejsende på mange forskellige måder – så mange, at de, længe før de havde nået deres respektive mål, næsten alle var kommet til at anse ham for en kær gammel ven, og ville gerne vide, hvem denne kønne og begavede yngling, denne venlige, nydelige, velgørende lille prins vel kunne være; som klædte sig efter den sidste mode og alligevel kørte på anden klasse, og tog sig så smukt af andre; og de tænkte på den lykke, som måtte være hans ved blot at være i live, og fortalte ham flere af deres sorger på seks timer, end de nogensinde havde betroet mangen gammel ven på et helt år.

Men han fortalte dem aldrig noget om sig selv – som han var så inderlig træt af – og lod dem undre sig.

Han fandt sin moder og søster ved endestationen i en allerkæreste lille ponyvogn – hans sidste overraskelse; – i vognen sad også skøn Alice, og i hendes blik læste han i ét eneste flygtigt nu den endnu ubevidste kærligheds undrende spørgen – en iagttagelse, man husker år og år efter, som kun kan opfattes af øjet, der ser, men aldrig bagefter forklares, og som – så længe fænomenet står på (kun en lille del af et sekund) – udtrykkes på en og samme måde af alle mulige kvinder (så siges der). Og i denne tyvendepart af sekundet faldt det Lille Billi ind, hvor meget Alices blik havde lignet Trilbys eller moderens, når hun i hans barndom stirrede på ham.

En gysen – just af den art, han så længe havde sukket efter, gennemfo'r ham! Endnu en tyvendepart af et sekund måske, og hjernelammelsen ville være som blæst bort: Lille Billi ville med flyvende faner og klingende spil atter have holdt sit indtog i kærlighedens vidunderrige!

Et smukt blik! Lige meget hvis – hunds, hjorts, æsels eller selv ugles! Når man betænker, alt hvad det kan udtrykke, alt, hvad det formår at opfatte! Og alt, hvad det kan synes at sige! Hvilken dronning blandt strålende smykker, hvilken stjerne er dog ikke sådan et blik!

Men øjnene, der lader dagens klare uendelige lysmasser uhindret strømme ind til det jomfruelige, rene pigehjerte, for der at trænge ned og atter i opvarmet, blidnet, sammentrængt og forklaret stand, brudt gennem sjælens tusinde facetter – som en solstråle brydes gennem diamanten – tilsat med elskovsfølelsens fine æter, at vælde ud, og finde vej til hjertet på

en eller anden gut, der tilfældigt står i nærheden – er dette ikke livet i sin allermest ophøjede form!

Ak, at sådan en kronjuvel nogen sinde skal miste sin glans og blindes!

Ikke i den grad blind, at det jo ikke kan skønne både før og efter, indad og opad, bades i tårer og alligevel ikke dø. Det er det sørgelige. For øvrigt er den hele betragtning ikke andet end en ganske ufornøden digression, og jeg forstår ikke, hvorledes jeg er blevet lokket ud af min vej, så meget mindre, som det virkelig har kostet mig ikke ringe ulejlighed at få den klædt i passende og forståelige ord.

"Det er dog mærkeligt, hvor Alice har udviklet sig godt, moder," bemærkede Lille Billi; "rigtig nydelig er hun blevet, skønt hun da for den sags skyld alle sine dage har været en køn pige."

Således talte Lille Billi til sin moder, da han om aftenen sad i haven og iagttog Månens nedgang over Atlanterhavet.

"Ak, min egen dreng, anede du blot, hvor lykkelig jeg ville føle mig, hvis du kunne vende din hu til hende! – ikke at tale om Blanche og den glæde, det ville volde hende."

"Vorherre bevares, moder … Alice, hun er ikke sådan at få for mig eller mine lige! Hun skal naturligvis have en eller anden brav Devon-landmand, tre alen høj, med gode jorder og vældige whiskers."

"Herregud, min Willi, ved du da ikke, at du er en af dem, der ikke omsonst beder om kærlighed. Hvis du blot selv vidste, hvilken tiltro hun har til dig. Det er ikke langt fra, at den endogså stikker din gamle mutters ud."

Samme nat drømte han om Alice – at han elskede hende, som en brav, sød kvinde fortjener at elskes. Selv drømmende forstod han godt, at det hele kun var en drøm – men det var godt alligevel. Han sørgede for ikke at vågne for tidligt – og dette var en nat, der vel fortjente et rødt kors i almanakken. Hun havde kysset ham (stadig drøm) og dermed helbredet hjertesygdommen. Men da han til sidst vågnede – ak, da var denne sygdom jo endnu til stede, og han følte, at aldrig ville den kureres ved noget drømmekys – intet andet end et virkeligt, levende kys fra Alices rene læber måtte der til.

Mens han klædte sig på og spiste, tænkte han kun på Alice – hvor smuk, hvor uskyldig, hvor fast i principperne og velopdragen hun var – ret et ideal for en ægtemage. Var der mon nogen mulighed for, at hun skulle blive indtaget i sådan en pås som han?

For i sit afguderi med de ydre former havde han ondt ved at forstå, at nogen kvinde, med øjne, der kunne opfatte, virkelig skulle kunne forsone sig med sådan et lavmål af rent fysisk mandighed som hans, om han end besad aldrig så mange åndelige gaver eller fuldkommenheder.

Græker, som han var, sværmede han for atleten og stod i den bestemte formening, at alle kvinder uden undtagelse – alle engelske kvinder navnlig – måtte dele dette hans sværmeri.

En gang havde han været svag og forfængelig nok til at tro på Trilbys kærlighed (med en Taffy, den olympiske skikkelse, i baggrunden), men hun havde jo for et eneste ords skyld, på den første anmodning, straks opgivet ham igen, hvor højt han end havde elsket hende.

Havde det været Taffy, der blot havde løftet sin lille finger, ja, så havde visen nok fået en anden lyd. Med folk af hans kaliber der er det bestandig: "Blot du fløjter, min gut, så kommer jeg straks." – Taffy havde ikke engang fløjtet. Men nu Alice – hende kunne han alligevel ikke få ud af tankerne, bedst dog måske, hvis han tog sig en ordentlig lang morgentur. Følgelig fik han sit pibetøj frem, sin yndlingsbog, Darwin, under armen og vandrede så ud i det friske solskin forbi Alices faders pæne sognekirke, hvor – tålmodigt ventende på sin herskerinde, – Alices hund sad – hans gamle ven, hvis velkomsthilsen var af overordentlig varm natur. Lille Billi tænkte på Thackerays digt i *Pendennis*:

> Hun kommer – der er hun – nu gik hun!
> Gid alle gode ånder må følge hendes spor …

Så fulgtes han og Trofast ad op til en lille bænk på en høj brink – hvorfra man kunne se Alices sovekammervindue. Den kaldtes sædvanligvis: *De nygiftes bænk*.

Dette blik – dette blik! Ak – Trilby havde jo set på ham med de samme øjne! Og der findes mange Taffyer i Devonshire.

Han satte sig og røg og stirrede ud over havet, hvor den tidlige sol endnu ikke havde fået magt over dets yndige safiragtige skær, furet med purpurrøde og grønne striber, der her ved denne kyst jævnligt ligger over vandfladen på smukke tidlige sommermorgener.

Der var frisk brise af vest, de lange, tunge bølger brødes i havstokken med skum som pisket fløde, hvis hvide skær kastedes tilbage i de blå indadbøjede hvælvinger, som brændingen dannede, idet søerne mødte landgrunden. Himlen er som en turkis, kun furet af en enlig fin røgstribe fra en

damper i det fjerne – små brune og hvide sejl dannede prikker hist ude på den åbne havflade, statelige skibe nærmede sig langsomt kysten …

Han anstrengte sig af alle kræfter for ret at indsuge alle disse skønhedsindtryk både med hjertet og forstanden – hvad han jo så ofte havde gjort i drengeårene – og forbandede sin mangel på følelse, udtalte højlydt vel nok for tusinde gang sin fortvivlelse over den brustne evne.

Hvorfor kunne ikke disse dejlige bølgelinjer i luften og vandet omsætte sig i lydbølger, så at han kunne forstå dem ad den eneste vej, der endnu var blevet ham levnet!

Så reciterede han: *Bryd, bryd, bryd o vældige bølger* for Alices hund, som det sømmede sig for en dannet person, på en bænk højt til vejrs, med Atlanterhavet udbredt for sine fødder.

Alle og enhver reciterede dette digt, enten højt eller for sig selv, når de sad på denne særlige bænk – undtagen nogle få gammeldags indstillede, der stadig foretrak:
Rul, små bølger, rul! Du dybe, blå ocean – rul!

eller de højt kultiverede, som kun kunne recitere Robert Browning; eller folk, der var ganske ukultiverede, som simpelthen tav stille – men følte så meget mere!

I tavshed lyttede Trofast til de smukke vers.

"Ak Trofast – ikke sandt – det næstbedste ved sådan et hav er dog at male det. Derefter kommer at bade sig i det. Men det allerbedste du, det er at ligge nede på bunden og sove den evige søvn. Hvordan mon du ville synes om dette?"

Trofasts hale blev til et logrende spørgsmålstegn, den vendte og drejede hovedet, stadig med øjnene fæstede på Lille Billi, uimodståelig komisk i sin fiffige, hundeagtige tankefuldhed.

"Trofast – gamle dreng! Du er virkelig en sjældent god tilhører – fuld af de netteste manerer. Men det har du vel tilfælles med alle hunde," udbrød Lille Billi; derpå sagde han stille hen for sig:

"Alice, Alice, Alice!" og Trofast ledsagede ordene med en blød, snøvlende knurren fra hals-registret, skønt den egentlig var anlagt som barytonhund med omfangsrige brysttoner.

"Trofast, din ejerinde er præstedatter, som du jo nok ved, og desårsag to gange så dybt et mysterium som nogen anden kvinde på denne Guds grønne jord!

Ser du, Trofast! Hvis ikke tilfældigvis mit hjerte var stoppet med voks, ligesom ørene på Ulysses' ledsagere, da de roede forbi sirenerne. – Du kender da forhåbentlig Ulysses, Trofast? Han holdt jo også meget af hunde – som sagt, var ikke dette hjerte uigenkaldelig stoppet til – da, ser du, ville jeg være dødelig forelsket i din herskerinde; måske hun virkelig tog mig, hvis jeg bad hende pænt om det – smagen er jo så uberegnelig, – og jeg kender da mig selv tilstrækkelig til at vide, at jeg ville blive hende en honnet ægtefælle – at jeg højst sandsynligt ville kunne gøre hende lykkelig, ikke at tale om, at jeg samtidig ville gøre to andre kvinder umådelig lykkelige derved.

Hvad mig selv angår, Trofast, så har det jo ikke stort at sige. Den ene brave kvinde kunne for den sags skyld være lige så god som den anden – forudsat, hun var lige så smuk. – Så det tror du ikke? Så vent du bare, til du får dig anskaffet en lille flintesten inde i dit – din – den beholder, hvor du ellers plejer at gemme dine ømme fornemmelser, min gode Trofast.

Det er just knuden med mig – skal jeg nemlig betro dig – flintesten – eller en lille klat størknet blod på enden af en nerve,

næppe større end et knappenålshoved.

Og det er dog egentlig en ringe årsag, der forvolder så megen elendighed og rent spolerer livet for et ellers ret anstændigt menneske – ikke? O – forbandet, forbandet – fortvivlende at leve således dag ud og dag ind uden håb om redning!

Og så at tænke sig – at der kun behøves en ren ubetydelighed for at bringe alting i orden på ny!

Et sandskorn er kun en lille ting – det samme gælder diamanter. Men sandskorn eller diamant, lige meget hvad der nu skal til, så er det ene Alice, der besidder den. Alice er den eneste i hele verden, der formår at lægge sin hånd lægende på mit sår, ja, hånden, læberne, blikket! Jeg ved det for vist – føler det. Det var jo netop, hvad jeg drømte i nat. Hvilken dejlig drøm! Min lille isklump smeltede som dug for Solen, så snart hendes læber berørte mine, jeg var atter mig selv som i gamle dage – og det alene ved et eneste kys.

Aldrig er jeg blevet kysset af en ren kvinde – aldrig! Undtagen af moder og Blanche! Men moder- og søsterkys de tæller nu engang ikke, når det rigtig kommer til stykket.

Skønne, dejlige læge, hun dog er! – bedre end alle andre! Alt vil rette sig, alting vende tilbage med ét og blive ligesom i fordums tid, netop som jeg drømte, og vi vil få det usigeligt godt sammen.

Men din ejerinde er præstedatter, Trofast! Hun tror blindt hen alt det, hun har lært som barn, ligesom du selv – det håber jeg da i det mindste, og det respekterer jeg jer for, begge to.

Hun har troet blindt hen på sin fader – vil hun mon nogen sinde fatte tillid til mig? Og selv om det kunne komme så vidt,

vil det da være godt for hende – hvordan ville det da mon gå med faderens autoritet?

Ak, Trofast, det er ilde her i livet at have mistet troen på sin fader, at tvivle både om hans ærlighed og hans forstand. Og hvordan skal hun, stakkels pigebarn, senere blive i stand til at skelne klinten fra hveden?

Nu ligger hun der inde i faderens kirke og knæler i bøn, med hovedet bøjet og klæderne faldende i smukke folder om hendes fine skikkelse – jeg ser det så tydeligt!

Inderst inde, bag disse folder, dybt inde i dette fine, smukke og elskelige legeme, der stikker det evig kvindelige instinkt – med sit store hjertelag og sin spinkle forstand – bestandig slavebunden eller slavebindende, aldrig sig selv nok, aldrig fri – den kære, svage skikkelse, så forgængelig og dog så bedårende, den, jeg kender så godt fra alle de gange, jeg har malet kvinder, og som jeg elsker så højt.

Hun knæler altså nu og beder sin bøn, måske gælder den min egen ringe person. Og hun stoler så fuldt og fast på, at den vil blive hørt etsteds højt oppe over skyerne. Det umulige vil ske. Hun synes, det er hende så umådelig magtpåliggende, selv om det ikke er rigtigt, og beder så inderligt, at det må ske.

Hun tror – ja, hvad tror hun ikke! Hun tror, at Verden blev skabt i seks dage, den er kun seks tusinde år gammel. Engang lå den skjult under vand i mange uger, flere mil dybt, fordi der var så mange onde mennesker etsteds dernede i Judæa! En noget bekostelig form for oprydning! Og så var der Noah, som ikke så ond, og hans respektable familie og hans ark – og Jonas i hvalfisken, Solen, der stod stille i Ajalons dal, og hele litaniet, vi alle kender så godt, ja også, at hver den, der ikke deler hendes

tro, skal pines i Helvedes værste pøl, og alligevel er hun lykkelig, god og vennehuld, ikke i stand til at gøre en kat fortræd.

Når alt kommer til alt, hvis hun kan tro på mig, da er der jo ikke grænser for, hvad hun vil kunne tro. Lad hende det!

Og egentlig er det vel både rigtigt og nettest for en kvinde at tro på alt dette gammeldags, lige så vel som for et barn at tro på Rødhætte, på lille og store Klaus eller de fyrretyve onde røvere; vi lærer det jo på vor moders knæ, og det er jo dog så kønt. Lad det kun alt sammen gå sin gang, vare jo længer desto bedre, indtil barnet vokser op, indtil kvinden er død, og sandheden omsider kommer for dagens lys!

Ja, Trofast! for hendes skyld, det kære menneske, vil jeg være uærlig. Jeg vil knæle ved hendes side, hvis jeg da overhovedet nogen sinde kommer så vidt, både aften og morgen – hele søndagen med, om hun ønsker det. Herregud, hvad vil man i det hele taget ikke gøre for en smuk kvinde, der tror på én? Jeg vil respektere endogså den tro og efter ringe evne gøre mit bedste, at den kan vare ved.

Se, det var nu Alice – lille Trofast – men nu hendes fader? Det er knaphuller af en ganske anden slags, som man siger.

Bør et voksent mandfolk lige over for et andet overhovedet under noget som helst påskud forsøge at stikke ham blår i øjnene udi trossager – selv om vedkommende aldrig så meget er præst og tilkommende svigerfader. Se dette er virkelig et samvittighedsspørgsmål, som det er vanskeligt at svare på.

Når jeg nu kommer anstigende og beder om hans datter, og han så spørger mig ud om min borgerlige næring og tro, hvilket han naturligvis vil gøre – hvad kan jeg da svare – selvfølgelig kun sandheden. (Og nu er Lille Billi beklageligvis ved at vise sin

firbenede ven den mindst kønne side af sin mangesidede natur, dens tørre skepticisme, dens modernisme – han egen personlige del af *la maladie du siecle* …)

Og hvad vil han da svare? Hvilke indrømmelser vil han mon gøre overfor sådan en smule malerklat som mig, hvis eneste valg ret naturligt kom til at ligge mellem Darwin og paven i Rom, og som for længst har taget sit parti – længe inden han hørte Darwins navn blive nævnt måske.

Af hvad grund skulle han i det hele taget lade sig bevæge til at gøre mig indrømmelser? Jeg agter virkelig ikke at gøre ham nogen; agter ikke sådan en præst en hvid højere, end han agter en maler – og det er s'gu ikke store sager.

Selv om jeg fortæller ham, at det her gælder datterens fremtid og lykke – hvad så – han er jo ingen Jephta, men meget mere i allerhøjeste grad af kød og blod, lad ham så aldrig så meget være præstemand – og han holder naturligvis lige så meget af sin datter som Schylock af sin.

Ikke skulle du, Trofast – der jo har levet med præsten på nært hold – kunne oplyse mig om, hvordan et menneske, der ikke selv tilhører den gejstlige stand, skal kunne udfinde, hvordan en præst tænker i et givet tilfælde; jeg mener en gennemsnitspræst, ansigt til ansigt med en forgrundsfigur som mig.

Vil han, tør han – kan han simpelthen ræsonnere lige så jævnt hen ad landevejen som et andet almindeligt menneske, hildet, som han er, i så mange hensyn. For han er jo dog ved siden af sin gejstlige stilling lige så fuldt menneske samt besidder almindelige menneskelige svagheder, som os andre – og så holder han da naturligvis også af sit afkom.

Gentleman skal han jo først og fremmest være – noget du og jeg formodentlig slet ikke er – med mindre vi lægger os gode manerer til og da fejlagtigt bliver antaget for det – det er jo ligefrem en hovedbetingelse ved hans ophøjede kald. Muligvis er han endogså blevet præst, blot for at være gentleman. Den ene vej kan jo mange gange være lige så god som den anden, når målet bare er godt; i hvert tilfælde er den da lige så hurtig, og dertil langt billigere, end for eksempel den militære bane, som nu til dags velhavende og heldige borgerbørn slår ind på.

Allerede inden han blev helt voksen, har han jo på forhånd forpligtet sig overfor visse trossætninger, som han senere hen får betaling for at prædike og hævde gennem tykt og tyndt, endogså overfor sine allernærmeste.

Disse sætninger, det er altså hans daglige brød – og intet fornuftigt menneske går dog hen og lægger sig ud med sit daglige brød. Derimod er det præstens tørre pligt at lægge sig ud med dem, der ikke vil tro, hvad han fortæller dem.

Mig forekommer det ikke tiltalende at tro eller lade, som man tror, og forsøge at bringe andre til at tro, at det usynlige, uudgrundelige, almægtige, det, hvoraf vi hver især er en liden brøkdel, at kilden til det evige så vel som jordiske liv, til lys og magt, sidder et eller andet sted som et slags vredladent, forherliget og selvforgudende uhyre i menneskelig skikkelse, at det har skabt os ud af intet – pludselig, uden nødvendighed, lige som efter et lune – og skabt os så dårligt, at vi drattede allerede dagen efter – for derpå den næste dag igen at blive jaget på porten – fordømmende os lige fra første begyndelse – *ab ovo usque ad malum* – oven i købet uden at give os så meget som en chance bagefter.

Almægtig og nådig Fader, jo god morgen! Men selv Mørkets Fyrste var engang en engel (og tilmed en gentleman).

Tænk blot, Trofast – en finger med i enhver lille postej – et øje og et øre ved hvert nøglehul, selv det til spisekammeret, for at fange os i en synd, og finde ud af, om vi er underdanige nok, eller bøjer knæ dybt nok, eller faster nok – vi stakkels Gudsforgangne orme!

Hvis vi er uartige og ulydige – evig fordømmelse, tortur, så modbydelig raffineret, at vi ville skamme os for selv at anvende den overfor den mest forvorpne forbryder.

Hvis vi er artige og opfører os som befalet – en evighed fuld af lyksalighed af en så uvirksom og tom beskaffenhed, at den måtte synes uudholdelig for et jævnt arbejdsomt individ blot i otte samfulde dage, dobbelt uudholdelig på grund af den medfølelse, man måtte have for sine stakkels medskabninger, der for bestandig er fordømt til at steges over en sagte ild, bestandig må jamre sig efter den dråbe vand, det er dem forbudt at få.

Evig lyksalighed – eller evig pine – intet mellemled! Hvilke alternativer!

Er det ikke lige så tåbeligt som ynkeligt – noget, som kan få én til at fnise gennem tårer? Er det ikke en forfærdelig synd at tro på den slags, og gå rundt og prædike det og lære det videre, og blive betalt for det – en synd, der bør straffes voldsomt, og en skam? Hvilken arv!

De var frygtelig dårlige kunstnere, disse indbildske, snæversynede jøder, disse gamle, dybt troende munke og præster og selvretfærdige fra den gruelige, mørke troens middelalder! De kunne ikke tegne den mindste smule – havde

intet perspektiv, ingen anatomi, ingen fornemmelse for lys og skygge; og det er et sørgeligt billede, det lykkedes dem at give videre til os fra det bundløse dyb af deres uvidenhed, i deres iver for at afholde os alle fra den forbudne frugt, som vi alle holder så meget af, fordi vi nu engang er indrettet sådan! Og af hvem? Af vor Skaber, skulle jeg tro (som også skabte den forbudne frugt, og gjorde den så vældig tiltrækkende – og anbragte den således, at det er nemt for alle og enhver at se og lugte og nå – og af og til desværre også plukke!)

Som små, forskræmte fugleunger skal vi tvinges til artighed. De genstridige griner i smug, trækker hinanden i håret og tager, hvad de vil, lige for næsen af dette Forsyn, der alligevel lader dem trives såre vel, mens de føjelige i hellig rædsel flyr de andres nærhed og måske til sidst finder hvile i en lykkelig, fredelig havn, hvor Faderen slet ikke ligner den, de har fået beskrevet.

Jeg er selv formentlig en af de føjelige fugle – det tror jeg i det mindste. Inderst i mig lever et billede af en Alfader, hvad enten jeg så vil unde ham plads eller ikke; ham må jeg elske og ære, hvad enten jeg vil eller ikke, oven i købet med den bedste af alle slags kærlighed, der ikke søger hverken løn, gunst eller gave, ej heller kender til frygt, for denne Fader er jo lige så meget min, som jeg er hans, al den stund det ene er mig selv, der har fundet på ham og tænker på ham efter min egen forestillingsevne.

Og Han lever også i dig, Trofast – dig alle af din slægt. Ja, du dyrenes konge, jeg ser det i dine øjne …

Ah, bon Dieu Père, le Dieu des bonnes gens! Ak, om vi dog blot vidste det sikkert, Trofast! hvilken martyrdom ville vi ikke tåle, du og jeg, med et glad smil på læben og et taknemmeligt hjerte

– ene og alene af kærlighed til en sådan Fader! Hvor lidet ville vi da ikke tage os af, hvad der hændte i dette jordeliv!

Men nu præsten!

Han må, hvad enten han vil eller ikke, gå frem i sin tro, ord for ord, som det bliver ham påbudt; i modsat fald: Farvel du dejlige verden med samt kone, børn og det rigelige udkomme og med den gentile position, hans høje mester selv foragtede så dybt, men som for ham betyder så meget – betyder – ja måske endogså betyder udsigten til ærkebiskopstolen i Canterbury, den marskalstav, der ligger i hver gejstlig tornyster.

Hvilken fristelse! Herregud, vi er jo dog kun mennesker!

Vedbliver han at være ganske ærlig, da forekommer det mig, han tillige må være temmelig enfoldig – enfoldig som et lille barn. Hvilket han jo for resten skal være i disse anliggender, og fordrer, at vi andre også skal være det – og så sjældent er sig selv i hvilke som helst andre anliggender – hans egne interesser, andre menneskers affærer, Verden, kødet og Djævelen! Og det er klogt af ham …

Men er han enfoldig som et barn, hvorfor da ikke også behandle ham som ét og for datterens skyld lade ham rende en lille smule med en limstang, som jo ingenlunde skader ham, men måske kan bevirke, at både jeg selv og datteren – samt derigennem han med – bliver lykkelige for hele livet.

Er han derimod ikke helt så enfoldig, er han selv tilbøjelig til at gøre samvittigheden små kunstige indrømmelser – bevares, kun i den bedste hensigt – hvorfor skulle jeg da ikke også have lov til at tage mine små forbehold? Jeg, der ønsker at gifte mig med datteren, livagtig lige så inderligt, som han ønsker bolig i

ærkebispens palæ, med kusk og tjener samt karet med en mitra på dørene.

Snyder han – hvorfor skulle jeg da ikke prøve det samme?

Snyder han, da gælder det hele samfundet og mere end det, foruden hans egen person. Hvorimod mit snyderi kun går ud over ham.

Snyder han, da sker det for yderst jordiske goders opnåelse, rang, indflydelse, samfundets agtelse – ikke at tale om føde og klæder! Jeg derimod snyder kun for i tugt og ære at vinde skøn jomfru – det ene med det andet, så holder jeg alligevel mest af mit slags snyderi.

Ergo – hvad enten han nu handler i god tro eller ikke, så vil jeg –

Gid pokker stå i det! Gud ved, hvad min gamle ven Taffy i sådan et tilfælde ville have gjort?

Pyh – Taffy! Det skulle vel fedt hjælpe at vide, hvad Taffy mener om sådan en kasus.

Taffy kommer aldrig i den situation at bede nogen fader om hans datter til ægte – ikke engang om forlov til at male hende. Han bryder sig jo overhovedet kun om at male sine væmmelige røverkarle, tyveknægte og drukkendidrikker – og så for resten at leve i fred.

Desuden er jo Taffy så naiv som et lille barn og kunne ikke narre nogen – ville ej heller, ikke engang en præst. Skulle derimod nogen finde på at narre ham – nåda! da er han mand for at vende det lodne udad, skælde ud, sparke bagud og slå folk i gulvet! Det er det farlige ved folk af hans kaliber. Dels er de for gode for denne verden, dels tager de også lovlig højtideligt på

tingene. Egentlig er de ganske umulige, blottede for humor. Kort sagt, Taffy er gentleman, stakkel!

Jeg derimod er ikke naiv – Gud bedre, og kan uheldigvis ikke slå folk i gulvet – bare jeg kunne! Jeg kan kun male dem og ikke engang "sådan, som de viser sig" … den brave, gamle Taffy!

Dristigt vovet, halvt er vundet!

O lykkelige indfald – jeg vil også være dristig og vinde!

Som sagt, slås med folk eller præstere andre kraftkunster – det duer jeg nu engang ikke til; men jeg vil alligevel vise mig som en hel karl i al beskedenhed på den eneste måde, jeg er i stand til.

Jeg vil simpelthen lyve gennem tykt og tyndt – jeg må – jeg vil – og ikke en levende sjæl behøver at vide mindste smule om det! Siden jeg kan gøre mere godt på denne måde end ved at holde mig til sandheden, idet jeg kan gøre brave folk lykkelige, deri indbefattet både mig selv og den sødeste lille pige, der eksisterer på Jorden – så må hensigten her hellige midlet: og dette skal være min eneste undskyldning. Når jeg så har stukket denne kæmpeløgn ud, da skal det også dermed være forbi. Det bliver min eneste, men dens navn er Goliath, og aldrig under nogen omstændighed, så længe jeg lever, gentager jeg eksperimentet.

Nej – da jeg nu af erfaring ved, hvad fristelse vil sige, vil jeg heller ikke tænke ondt mere om nogen præst – aldrig!"

Således blev mennesket ved, som om han forstod hele livets mysterium til bunds, havde udgrundet det, ad ganske selvstændig vej uden fremmed hjælp. Herved er at bemærke, at jeg jo ikke kan gøres ansvarlig for hans tanker, der ingenlunde

med nødvendighed behøver at være overensstemmende med mine egne.

Til hans undskyldning må det bemærkes, at han jo var ung endnu samt ikke synderlig vis, hverken filosof eller lærd – kun en jævn person, der kunne male smukke billeder og for resten intet. Fremdeles, at han just nu for tredje gang var i færd med at sluge mr. Darwins umoralske bog, samt at denne måske egentlig var lovlig stærk tobak for hans konstitution. Endelig at dette gik for sig i begyndelsen af tresserne, altså længe forinden religionen havde begyndt at mødes på halvvejen med videnskaben eller tænkt at slå sine pjalter sammen med denne og give den broderkys. Ak! Førend sådan guldalder indtræder, hvor ulv og lam fredeligt kan græsse side om side, frygter jeg stærkt for, at religionen kommer til at begive sig et anseligt skridt forbi halvvejen.

På ny henvendte han sig til Trofast med en længere forklaring – aldrig havde han haft en så god tilhører – i vendinger så smukke som aldrig før:

"Ak, at være som dig, Trofast – at udånde kærlighed fra morgen til aften, fra aften til morgen – som et åndedrag, uden anstrengelse! aldrig med et øjebliks ophold, selv ikke i unåde eller ydmygelse! Hvor meget bedre at elske end at være elsket – at elske, som du gør, min Trofast – så varmt, så ubesværet, så utrætteligt – at tilgive alt, uretfærdighed, forsømmelse så hurtigt – og aldrig at glemme en venlighed! Lykkelige hund!

Oh! could I feel as I have felt, or be as I have been.
Or weep as I could once have wept, o'er many a vanished scene.
As springs in deserts found seem sweet, all brackish tho' they be.
So 'midst this withered waste of life those tears would flow to me!

Hvad mener du om disse vers, Trofast? Jeg elsker dem, fordi min moder lærte mig dem, da jeg var omkring din alder – seks eller syv! og før dem barde, der skrev dem, var faldet; som Lucifer, morgengryets søn! Har du nogensinde hørt om lord Byron, Trofast? Også han elskede en hund – ligesom Odysseus – og nuomstunder finder mange mennesker, at det er det bedste, der er at sige om ham. Stakkels Klumpe-Dumpe! Engang var han stor! og ikke fire vilde heste ..."

Hunden fo'r op med et spring: – i det fjerne havde den opdaget en god ven, som den nu hurtigt løb hen imod. Det var sognepræsten på spadseretur fra sin præstegård.

En nok så net sognepræst, frisk, proper, livlig i bevægelserne, vel garvet af solen, vind og vejr – noget ungdommelig endnu, høj, firskåren, kavalermæssig, venlig, lidt verdslig, en kende anmassende samt herskesyg, lidt mere end en kende, ikke synderlig hengiven til abstrakte spekulationer og halvtredsindstyve gange mere interesseret i sportselskende, rettroende unge landmænd med gode jorder og anstændige whiskers end i alle de malere, der findes udi hele kristenheden.

Da græker mødte græker og kæmped bryst mod bryst,
Da blussed striden heftigst, da blev det ret en lyst.

citerede Lille Billi, men blev dog alligevel lidt uhyggelig til mode. Alices fader havde aldrig tårnet så højt og imponerende for ham som just nu, heller aldrig vist sig for ham så fortvivlende korrekt.

"Velkommen, min Apelles, til den gamle fødeegn, der jo snart kan have ret til at føle sig stolt af dig! Unge lord Waring forsikrede i aftes, at han ville være godt fornøjet, om han havde det halve af dit talent. Han sværmer jo for at male, ved du nok, og tænker virkelig for alvor på at gå den vej. For den stakkels gamle markis er det jo naturligvis et hårdt stød."

Efter denne særdeles vellykkede indledning standsede pastoren, og de hilste på hinanden. Så stillede de sig op side om side for at betragte havet. Pastoren afleverede de sædvanlige vendinger om de åbne vande, deres blå, deres grå, deres grønne skær, deres grumhed og troløshed. Han reciterede:

> Hvem vover sig ud på det blå,
> det bundløse dyb!

"Ja hvem," svarede Lille Billi, idet han ivrigt gik ind på tanken. "Os to bliver det i hvert tilfælde næppe – det tør jeg nok spå." Dermed vendte de om og så ind over landet.

Pastoren lod falde de sædvanlige talemåder om dette (set fra et agronomisk standpunkt), og samtalen begyndte at få et særdeles behageligt anstrøg, med iblandede citater af kendte digtere og lignende billige varer; de havde jo kendt hinanden længe både her og i London. Ja, præsten havde endog en gang undervist Lille Billi.

I den venskabeligste stemning drejede de ind i en liden, bevokset dal. Med ét lod præsten her sit vægtige blik falde over Lille Billi, idet han alvorsfuldt spurgte:

"Hvad er det for en bog, du der holder i hånden, Willi?"

"Det er – æ-æ – *Arternes Oprindelse* af Charles Darwin, en bog jeg – æ – holder meget af. Jeg læser den for tredje gang – den er u-udmærket godt skrevet. Besvarer alle spørgsmål, forstår De."

"Så!" svarede præsten, stadig lige alvorlig. Efter en lille pause tog han endnu mere højtidelig ordet:

"Sig mig, min unge ven, til hvilket Guds hus søger du nu flittigst inde i London – særlig om aftenen?"

Al selvbeherskelse forlod Lille Billi; stammende og hakkende svarede han:

"Jeg – æ-næ – søger overhovedet ikke noget Guds hus – hverken morgen, middag eller aften. Jeg har allerede for længe siden ophørt med at gå i kirke. Ja, De ser, jeg taler lige ud af posen, og jeg vil være ganske oprigtig mod Dem. Nu skal De høre mine grunde …"

Alt efter som de kom længer og længer ind i dalen, faldt samtalen på mere og mere omfangsrige emner og førte – sørgeligt at sige – til lovlig heftige udfald – for hvilke højst sandsynlig begge havde lige meget ansvar. Den sluttede særdeles utilfredsstillende for begge parter ved udgangen af dalen, på en lige så beklagelig som overraskende måde. Da de tvende herrer atter trådte frem i dagens fulde lys, var præsten bleg, kunstneren så rød som en kogt krebs.

"Sir," sagde den første, idet han standsede i al sin vælde, høj, bred og fuld af krænket værdighed, med et ildevarslende truende tonefald: "De er – De er – æ – De er en *tyv*, sir! En *tyv*! De vil prøve på at berøve mig min Frelser! Vov aldrig tiere at formørke min dørtærskel med Deres nærværelse!"

"Sir," svarede Lille Billi fuldstændig fattet og med et sirligt buk – "skal det virkelig komme an på at bruge store ord, så er De en – en – nej! De er først og fremmest Alices fader, hvad De så end ellers er ved siden af; jeg skal i fremtiden vel vogte mig for at tale ærligt overfor en af Deres stand – god morgen, højstærede!"

Og stive som to ildragere gik hver sin vej, alt imens den ulykkelige Trofast, fuldstændig ude af stand til at tage sit parti, med traurige miner blev stående tvivlrådig og skiftevis så på den ene og den anden af de fortørnede rygge, der mere og mere fjernede sig fra hinanden.

Sålunde fandt da Lille Billi ud af, at det alligevel ikke var ham lettere at lyve end at flyve. Og på den måde gik det altså til, at han ikke blev gift med skøn Alice, hvad der vel så har været bestemt i skæbnens bog som det bedste, der både kunne times hende og ham. Men længe efter hin mindeværdige dag var der sorg og nedtrykthed i det Bagot'ske hus, og i mange måneder var der græmmelse i et vist kærligt, rent og gudhengivent pigehjerte.

Og det bedste – eller det værste – ved det hele er, at den gode pastor ikke så mange år senere pludselig blev meget rig gennem en heldig spekulation i irsk øl (og der er ikke mange præster, der er så heldige med deres spekulationer). Pludselig begyndte han så også at tænke alvorligt over tingene (som det hør og bør en forretningsmand) – mere alvorligt, end han nogensinde havde tænkt. Sådan går historien i hvert tilfælde i Nord-Devon, og den er ikke så ny, at den kan være utroværdig. En lille tvivl blev til en større – større tvivl voksede til ligefrem modstand. Han skændtes med sin biskop; han skændtes med

sin degn, han kom endog op at toppes med sin "stakkels gode gamle markis", som døde, inden der var tid til at blive gode venner igen. Og pludselige mente han, at det var hans samvittighedspligt at skilles fra den kirke, der var blevet ham for snæver, og drog medsamt sit jordiske gods til London, hvor han i det mindste kunne ånde. Men dér kom der en vældig uro over ham, for han havde længe været i vane med at være et omvandrende bevis – at blive set op til og lyttet til uden modsigelse; at udøve indflydelse og autoritet i åndelige anliggender (og verdslige, for den sags skyld); at imponere især fruentimmerne med sin bydende fremtoning, hans smukke, velmodulerede stemme, hans høje pande, så alvorlig og jævn, hans stor, bløde gestikulerende hænder, som snart havde mistet deres landlige farve – alt dette var blevet ham naturligt, en nødvendig del af hans liv. Så han endte med at blive den mest populære positivistiske prædikant i sin tid, og oven i købet en af de mest frisindede af slagsen.

Men hans datter Alice, hun holdt sig til den gamle tro, og giftede sig med en ærværdig ærkediakon, der meget kløgtigt tog hende og holdt hende og frelste hende, netop som hun stod bævende på randen af Rom; og de var hverken lykkelige eller ulykkelige sammen – *un ménage bourgeois, ni beau ni laid, ni bon ni mauvais*.

Og dermed var det religionens bånd, der betyder så meget i samlede familier, skåret over, fandtes ikke mere mellem fader og datter … desværre!

Og hermed siger vi farvel til Skøn-Alice med det gulbrune hår!

6. kapitel

Vraiment, la reine auprès d'elle était laide
Quand, vers le soir,
Elle passait sur le pont de Tolède
Un corset noir!
Un chapelet du temps de Charlemagne
Ornait son cou …
Le vent qui vient à travers la montagne
Me rendra fou!

Dansez, chantez, villageois! la nuit tombe …
Sabine, un jour.
A tout donné – sa beauté de colombe.
Et son amour –
Pour l'anneau d'or du Comte de Saldagne.
Pour un bijou …
Le vent qui vient à travers la montagne
M'a rendu fou!

Victor Hugo

Atter finder vi vore tre maler-musketerer samlede i det berømmelige Paris efter adskillige års fraværelse. Siden vi nu en gang har benyttet betegnelsen "musketererne", kan vi også passende som overskrift over kapitlet og for at blive i Dumas-stilen kalde det *Fem år efter*. I virkeligheden var det lidt længere siden.

Taffy må i denne forbindelse repræsentere Athos og Porthos, æltet sammen til én, såsom han er stor, godmodig og udstyret med vældige kræfter samt statelig og formet med et aristokratisk anstrøg, ikke alt for fed, ikke alt for megen

"angbongpwang", som lairden ville udtrykke det, ej heller aldeles utilbøjelig til en flaske eller to, desuden med et skær over sig som en, der har haft en forhistorie.

Lairden, det er begribeligvis d'Artagnan, al den stund han er snild til at sælge sine malerier og for øvrigt ihærdigt baner sig vej gennem livet; ved dette tidspunkt har han allerede nået værdigheden "Medlem af det kgl. Akademi for de skønne Kunster". Lige som Quentin Durward var denne d'Artagnan født skotte.

Ja, var han ej en himmelhund,
hin spillemand fra Dundee!

Hvorimod Lille Billi, hertugindernes kårne ven, får at nøjes med Aramis rolle, desværre. Alt for vidt vil jeg dog ikke forfølge sammenligningen; lige så vel som den brave Dumas, har jeg da vel også en samvittighed. Med historiske personer som d'hrr. Athos, Porthos & Comp. bør man desuden omgås agtelsesfuldt og varsomt. Og er de ikke historiske personer på nuværende tidspunkt, så gad jeg nok vide, hvem der er!

Men det er Taffy, lairden og Lille Billi også – tout ce qu'il y a de plus historiques!

Vore tre venner, behørigt udhalede med tjener, langskødede frakker, stive opstående flipper højt op under hagen, spraglede slips med tilhørende brystnåle, kakkelovnsrør efter sidste mode, uimodståelig dejlige unævnelige, støvler à la Balmoral m.m., nyder i forening deres morgenfrokost ved et lille rundt bord i den rummelige forhal til et umådeligt karavanserai; det er asfalteret forneden, dækket foroven af et glastag, der indlader solen og udelukker regnen – samt den friske luft.

En almægtig schweizer, mere omfangsrig end selve Taffy, vogter som Cerberus selve indgangen; lig en Jupiter med guldkæde om halsen skuer han ud over den brede marmortrappe, byder nye gæster passende nuancerede grader af velkommen ved hovedindgangen og ekspederer med al ønskelig fart de bortrejsende ud ad en mindre port, der fører om ad en sidegade.

"Bon voyage, messieurs et dames!"

Ved talrige småborde sidder andre klynger ved frokosten, efter frokosten eller utålmodigt ventende på samme, rygende, passiarende, begloende hinanden. Babelsk sprogforvirring summer om ørene: en livlig, fornøjelig og afvekslende scene. Øjensynligt befinder vi os på det centrale samlingssted for hele det velhavende Europa og Amerika, midt i en af banknoter og guldpenge opfyldt luft.

Flere gange har Taffy allerede genkendt og modtaget genkendelseshilsener af gamle Krim-kammerater med umiskendeligt militært tilsnit, tre vakre skotter har diskret hilst på lairden, mens Lille Billi som en vims fugl hopper rundt fra bord til bord, draget af uimodståelige britiske smil på overraskede og henrykte kvinders læber, der udbryder: "Hvad – De her! Hvor heldigt! Naturligvis kommet hertil for at høre La Svengali – ikke?"

Øverst oppe afsluttes marmortrappen af en bred terrasse med talrige siddepladser, en række døre fører fra denne ind til pragtfulde, forgyldte, luksuriøst møblerede spisesale, læsesale, toiletrum, opholdsværelser, post- og telegrafkontorer; rundt om findes plantedekorationer: palmer og andre eksotiske vækster med klangfulde navne – som jeg naturligvis ikke

længer kan huske. Lænet op mod stammerne står plakater med koncert- og teater-programmer, svarende til det, dagen eller aftenen har at byde på i Paris, og blandt de mest iøjnefaldende af disse findes atter en, der meddeler det kosmopolitiske publikum, hvorledes madame Svengali netop samme aften agter at optræde for første gang, klokken ni slet i Cirque des Bashibozoucks, Rue St. Honorè.

Vore venner var kommet just natten forud, men det var lykkedes dem længe forinden at sikre sig pladser. Sådanne havde i den sidste uge ikke længer været at erholde for gode ord eller betaling. Mange tilrejsende var taget til Paris blot for at høre hende – bekendte musikere endogså – men de måtte nu, hvad enten de så ville eller ikke, kønt vente en rum tid.

Hendes ry havde i løbet af de sidste to år som en lavine rullet gennem Europa, overalt var guldet strømmet ind for hendes fod.

Efter endt måltid satte vore englændere sig i bevægelse. Med cigar i munden, arm i arm, med Taffy i midten ligesom i gamle dage, krydsede de over boulevarden ind i skyggen, drejede ned ad Rue de la Paix, over Vendômepladsen til Rue de Rivoli – i jævn adstadig pasgang og med en behagelig, velgørende fornemmelse af frihed og velvære for hvert skridt, de tog.

På hjørnet, ud for den bekendte konditor, gjordes holdt, man røg cigarerne til ende og betragtede de gode, lækre sager i vinduet. Så gik man indenfor, smagte på kagerne; Taffy fik en Madeleine, lairden en Baba og Lille Billi en Savarin, der skylledes ned – det gør mig ondt at måtte tilstå det – med et lille glas jamaicarom.

Videre fortsattes marchen ad de kendte veje ud til den kære gamle Pont des Arts – akkurat som i gamle dage.

Ak ja, det er jo et fortryllende skue til enhver tid og under alle omstændigheder; men når det falder på en usædvanlig smuk efterårsmorgen, og man har været borte derfra i fem lange år, og næsten hver sten, man møder, kalder gamle, kære minder frem i éns erindring – ja så – –

Den kære læser kan berolige sig. Jeg skal ikke forsøge mig i nogen beskrivelse. Dels fordi jeg ikke aner, hvor jeg skulle begynde, dels fordi jeg da aldrig ville blive færdig.

Adskilligt var jo rigtignok forandret, mangt et gammelt landemærke savnedes; men blandt disse dog ingen så meget som deres forhen så beundrede La Morgue.

En *gardien de la paix* fortalte, at en ny og langt prægtigere var blevet opført – *une bien jolie Morgue, ma foi!* – langt bekvemmere og hyggeligere end den gamle, bag Notre Dame og lidt til højre.

"De herrer burde ubetinget bese den, man har det rigtig så komfortabelt derinde!"

Notre Dame var der da heldigvis endnu – uforandret – tillige med Sainte Chapelle, Pont Neuf samt Henrik den Fjerdes rytterstatue – det var da såvidt godt!

Alt som de stirrede og stirrede frem for sig, dannede der sig for hver især et lille billede hjemmefra med Themsen, Waterloo Bridge og St. Pauls-kirken – men der var hverken spor af hjemve eller lyst til at rejse tilbage hos nogen af de pågældende.

Ned langs den vestlige flodbred var der ikke synderlig forandring at øjne.

Terrasserne og haverne omkring Hôtel de la Rochemartel dominerede fremdeles omgivelserne; gulnede og visnede blade

dryssede fra de lange rækker træer.

"Jeg gad egentlig nok vide, om det er lykkedes Zouzou at få fingre i hertugværdigheden?" bemærkede Taffy.

Og til trods for al sin forlorne realisme og modernisme, udbredte han sig i en lang lovtale over de gamle historiske, franske adelstitler, der dog langt overgik de engelske, uagtet deres talrighed, ved deres poesi, romantik og pragtfuldt klingende navne.

"Amaury de Brissac de Roncesvaux de la Rochemartel-Boissègur! Hvilken mundfuld! Bare lyden er jo tilstrækkelig til at kalde det tolvte århundrede næsten lyslevende tilbage! Ikke engang Howard of Norfolk kan stikke det ud!"

For Taffy var stærkt i færd med at omvende sig; han havde fået nok af nutidens "blegfjæsede gespenster", idet han citerede et mærkværdigt og meget smukt digt *Faustine*, som netop var blevet offentliggjort i *Spectator* – og som vore tre venner allerede kunne udenad – og droges allerede med uimodståelig kraft mod det gamle, det feudale, det gemte, glemte og miskendte – nu var det dette, han ville male lyslevende, som det havde været.

"Ja såmænd – de havde vistnok bedre greb på sligt her i Frankrig i det tolvte – måske endogså det trettende århundrede," mente lairden. "Ikke desto mindre – Howard of Norfolk – ved I hvad, det lyder virkelig heller ikke ilde." Derefter tog man den beslutning at lægge kort hos Zouzou, og, hvis han ikke var blevet hertug, indbyde ham til middag; Dodor skulle med, hvis man da kunne finde hans adresse.

Spadsereturen gik derefter gennem de velkendte krogede stræder til Place St. Anatole des Arts, hvor mangt og meget havde forandret sig i den forløbne tid. Den bekendte præfekt

baron Haussmann havde rømmet artigt op, opført hele nye husrækker og lagt en boulevard tværs gennem kvarteret. Deres eget gamle hus havde man dog endnu skånet, og idet de lod blikket søge tilvejrs, mødte det straks deres store ateliervindue, men uden gardiner eller rullegardiner. En seddel var klistret på ruden med indskrift: "Til leje. Et atelier tillige med sovekabinet".

Da de trådte ind i porten, sås straks madame Vinard i portnerlogens dør; med korslagte arme gav hun sin ægtefælle – der savede brænde – sine ordrer, med den tilføjelse, at han selv var den værste træklods af hele stablen.

Kun et eneste blik behøvede hun, så fløj armene i vejret, og hun kom styrtende frem: "Ah, mon Dieu, les trois angliches!"

Der var virkelig ingen grund til at klage over manglende varme i den velkomsthilsen, de fik, hverken fra hr. eller fru Vinard.

"Hvilken glæde at se Dem igen! Og hvor De ser godt ud alle tre. Nej dog – monsieur Litrebili? hvor De er blevet stor! Nu skal De virkelig komme indenfor og drikke et glas. Her Vinard! Hurtigt! Kom med den flaske solbærlikør, monsieur Durien sendte os forgangen uge."

Hvad enten de så ville eller ikke, måtte de ind i portnerlejligheden, tage plads og modtage en gæstfrihed som ved den forlorne søns hjemkomst, hvorved en frisk tappet flaske solbærrom gjorde tjeneste for den obligate fedekalv. Det blev til en fuldstændig ovation, og nyheden spredtes som en løbeild over hele kvarteret.

Le Retour des trois angliches – cinq ans après!

Så krammede hun ud med alle nyhederne: om Bouchardy, Papelard, Jules Guinot, der nu var blevet ansat i krigsministeriet, Barizel, der havde ladet kunsten sejle sin egen sø og var gået ind i faderens forretning (paraplyfaget), Durien, der var blevet gift for seks måneder siden, havde fået sig et storartet, prægtigt atelier i Rue Taitbout og nu skovlede penge ind; om hendes egen familie: Aglaë, der stod i begreb med at indgå ægteskab med kulhandleren henne på hjørnet – rigtig et solidt og godt parti! Niniche, der studerede klaverspil ved konservatoriet og allerede havde fået sølvmedalje, om Isidor, som de desværre ikke havde haft glæde af – perdu par les femmes! Og sådan en smuk knægt han dog havde været! Men deri stak just ulykken, forstod de nok! Dog var hun hemmeligt stolt over ham; faderen ville aldrig have vovet det, den dreng var gået løs på.

"Kun atten år – tænk Dem!

Og den gode monsieur Carrel, han er da død – ved De det – ja det kunne jeg næsten tænke. Herregud ja – han døde i Dieppe, sin fødeby, nu forgangen vinter, af mavebetændelse – det havde jo altid været hans svage punkt – men sikken ligbegængelse han fik! Fem tusinde mennesker, og så regnede det endda – øsede ned! Hr. mairen med sin adjoint fulgte selv lige bag efter ligvognen, gendarmerne, toldbetjentene, en bataljon af det tolvte chasseurregiment til fods med fuld musik og hele brandkorpset i gallauniform med deres nydelige messinghjelme. Hele byen var med i optoget, så der næsten ingen var tilbage at se på processionen. Gud, hvor det var imponerende! Mon Dieu, q'c'etait beau! Og som jeg græd – ikke Vinard?"

"Ja, det tror jeg s'gu nok, min tøs! Det kunne jo ikke være mere højtideligt, om det så havde været selve mairen, der var blevet begravet!"

"Å, dit fæ, at sammenligne mairen i Dieppe med en berømt kunstner som monsieur Carrel!"

"Nå – ja, ja – godt ord igen! Det er jo ikke, fordi jeg vil forklejne hr. Carrel. Desuden, vi var jo ikke med – ingen af os."

"Å, denne Vinard, som han dog er idiotisk – så dum, så man kan skære i hans uvidenhed. Du kunne såmænd godt være maire selv for den sags skyld, og det hvad dag det skulle være!"

Hvorpå en livlig ordstrid påfulgte, angående spørgsmålet om den relative betydning af en provins-borgmester på den ene side og en kunstnerberømthed, der tillige er medlem af Akademiet, på den anden. Under denne blev de tre englændere fuldstændig glemt. Men så snart madame Vinard tilstrækkeligt havde røflet sin mand – hvilket for resten ikke stod længe på, vendte hun atter sin opmærksomhed mod dem og fortalte dem, at hun havde åbnet en butik for antikviteter – "den må De endelig se bagefter."

Jo – atelieret havde stået ledigt to-tre måneder. Om de ønskede at se det igen? Værsgod – her var nøglerne. Naturligvis ville de helst være ene deroppe – det forstod hun så udmærket! Så kunne de også bedst gennemgå deres erindringer. Men så bagefter måtte de love at komme tilbage, drikke et afskedsglas og bese hendes butik.

De gik sammen ovenpå og lukkede sig ind i værelset, hvor de så længe havde boet og været lykkelige – men rigtignok også højst fortvivlede ved en bestemt lejlighed.

Der så sørgelig forandret ud!

Tomt, uden spor af møblement, forsømt og snavset, med et højtideligt præg af forfald og dårlig, indelukket luft; vinduerne så støvede, at man næppe igennem ruderne kunne se husene lige overfor; gulvet – hu ha!

Væggene fandtes helt oversmurte med karikaturer i sort og hvidt tillige med mere eller mindre forståelige overskrifter, sjofle og simple var de fleste og dertil uden pointe, i hvert tilfælde så vidt de kunne forstå.

Men de fandt dog også noget fra deres egen tid gemt under en glasrude, som ved en egetræsramme var blevet fæstet på væggen, nemlig Lille Billis gamle kultegning af Trilbys venstre fod, så frisk og velbevaret, som om den var blevet udført dagen forud. Over den stod skrevet: *Til minde om den store Trilby af W. B. (Litrebili)* og under tegningen, omhyggeligt prentet på pergament samt fastklæbet på ruden, følgende vers:

Pauvre Trilby – la belle et bonne et chère!
Je suis son pied. Devine qui voudra
Quel tendre ami, la chérissant naguère,
Encadra d'elle (et d'un amour sincère)
Ce souvenir charmant qu'un caprice inspira –
Qu'un souffle emportera!

J'étais jumeau : qu'est devenu mon frère?
Hélas! Hélas! L'Amour nous égara.
L'Éternité nous unira, j'espère
Et nous ferons eomme autrefois la paire
Au fond d'un lit bien chaste ou nul ne troublera
Trilby – qui dormira.

O tendre ami, sans nous qu'allez-vous faire?
La porte est close ou Trilby demeura.
Le Paradis est loin – et sur la terre
(Qui nous fut douce et lui sera légère)
Pour trouver nos pareils, si bien qu'on cherchera –
Beau chercher l'on aura!

Taffy drog vejret tungt og holdt åndedrættet, mens han læste denne ejendommelige franske rimprøve med samt sine "ère" og "ra". Hans vældige skikkelse bævede af sindsbevægelse, medfølelse og ømhed, og idet han atter pustede luften ud, sagde han ved sig selv:

"Du, min egen uforglemmelige Trilby! Ak havde det dog kunnet føje sig så, at du vendte din hu til mig! *Jeg* skulle så sandt aldrig have sluppet dig – hvad der så end var hændet på Jorden. Du var jo netop den hustru, jeg trængte til!"

Disse ord, der naturligvis ikke kom udenfor tænderne, indeholdt – hvad læseren vel for længst har gættet – hele Taffys forhistorie.

Også lairden var dybt bevæget, så at han ikke formåede at tale. Havde han monstro også været indtaget i Trilby? Havde han overhovedet nogen sinde været indtaget i nogen?

Han vidste det næsten ikke selv. Men han erindrede sig Trilbys elskværdighed og offervillighed, hendes sunde, gode humør, hendes uskyldige kys og omfavnelse, hendes ubetvingelige og smittende lune, hendes evne til at fylde stedet, hvor hun befandt sig, med sin ejendommelige personlighed, hendes dejlige skikkelse og lyden af hendes stemme, og det stod ham klart, at ingen pige, ingen kone, ingen dame, han nogen sinde havde kastet øjne på, blot tilnærmelsesvis efter hans

forestilling kunne sammenlignes med denne vildfarne, langbenede, cancan-dansende *Quartier Latin*-grisette, vaskepige og "Himlen ved hvad" foruden!

"Gid pokker stå i det," sagde han ved sig selv. "Guderne give, jeg havde giftet mig med hende for længe siden!"

Lille Billi ytrede ej heller et ord. Mere end nogen sinde i disse fem usalige år følte han sig ulykkelig til mode. At tænke sig, at han kunne stå og stirre på dette minde, noget, der stod i så nøje og inderlig forbindelse med hans eget liv, stirre på det med tørre øjne og en rolig puls! Fortvivlet ønskede han sig død og begravet!

Alle tre ejede de afstøbninger af Trilbys hænder og fødder så vel som fotografier. Men intet af dette var dog så håndgribeligt mindende om Trilby som dette lille ægte kunstneriske mesterstykke, denne lykkelige inspiration i en heldig stund. Det var trilbyismen livagtig – syntes lairden, og han svor, at det aldrig skulle forgå.

Så bragte de nøglerne tilbage til madame Vinard.

Hun sagde: "De har set den – ikke sandt – jeg mener Trilbys fod? Nydeligt! Det er monsieur Durien, som efter deres bortrejse sørgede for indfatningen, og monsieur Guinot, der har forfattet verset. Stakkels Trilby! Hvad mon der dog er blevet af hende? Den kære, skikkelige pige, hun var – og så smuk! Husker De, hvor hun kunne være livlig og munter – ja munter, og det for mere end én! Og hvor hun holdt af Dem, dog vist allermest af Dem – monsieur Litrebili – ikke sandt?"

Efter at hun havde nødet dem til at drikke endnu et glas af Duriens likør, førte hun dem så over gården til sin antikvitetshandel, hvor alle pragtsagerne blev fremvist og

forklarede, hvor de fik en beskrivelse af, hvorledes hun havde begyndt ganske småt og forsigtigt, men efterhånden udvidet sig og nu var endt med en strygende afsætning.

"Her skal De for eksempel se et ur! Det skriver sig fra Ludvig den Ellevtes tid; en personlig foræring fra ham til madame de Pompadour(!). Jeg købte det ved den auktion der –"

"Combiang?" spurgte lairden.

"Hundrede og halvtredsindstyve francs, monsieur – det er røverkøb – *une veritable occasion* – men –"

"Je prong!" sagde lairden, hvormed han mente – "jeg tager det."

Derpå blev en nydelig brokades kjole fremvist; hun var tilfældigvis kommet over den ved –

"Combiang?" spurgte lairden.

"Ja – lad mig se – tre hundrede francs kan jeg sælge den for, monsieur, men –"

"Je prong!" sagde lairden.

"Men her skal de herrer se et par sko i samme stil som –"

"Je pr-"

På dette standpunkt fandt Taffy sig beføjet til at tage lairden ved armen og med vold og magt trække ham ud af sirenens hule.

Lairden opgav sin adresse og med mange forsikringer om hengivenhed og venlighed fra begge sider sled de sig endelig løs fra ægteparret Vinard.

Da de var kommet udenfor, rev lairden sig imidlertid løs, styrtede tilbage til madame Vinard og hviskede hende i øret: "Oh – er – le pied de Trilby – sur le mure, vous savvy – avec le

verre et tuut le roste – cuper le mure – comprenny? … Combiang?"

"Min kære monsieur" – svarede madame Vinard, "det er virkelig en vanskelig sag, må de kunne indse – sådan at skære et stykke væg ud! Men vi skal tale med værten derom, hvis de ønsker det; dersom det er træ, lader det sig måske arrangere. *Seulement il faut –*"

"Je prong," sagde lairden og vinkede med hånden til farvel.

Vore tre venner lagde vejen gennem Rue Vieille des Trois Mauvais Ladres og så at en omtrent tredive alen lang mur var revet ned – netop ud for den omdrejning, hvor lairden for sidste gang havde set Trilby, da hun vendte sig om og kyssede på fingeren til ham. Nu kunne man kikke lige ind i en gammeldags og forsømt have med høje, knudrede træer, fugtige, grønne, mosbegroede spadseregange, der løb ind under det brungule løv, støv og affald, som hist og her fandtes sammenfejet i store dynger af mange års ælde; et mærkeligt og falmet hvilested med sammensunkne lysthuse, nedstyrtede stenbænke og vejrbidte marmorbuster uden næser og arme, øreløse fauner og hamadryader! Længst inde opdagede man en yderst forfalden, men dog endnu beboelig pavillon, med lurvede gardiner og knækkede ruder, lappede med brunt papir: en florapavillon, som for hundrede år siden sikkert har været henrivende, den gang formodentlig brugt som et mystisk elskovspaulun for letsindige abbéer, galante adelsherrer og damer – med højhælede røde sko, skønhedspletter, pudder i håret, frivole og umoralske, men ak! dog så bedårende for det nittende århundredes fantasi. Tværs gennem hele anlægget førte en opkørt sti med dybe hjulspor og hestehove i det bundløse pløre;

det første tegn på, at her skulle en splinterny gade anlægges, måske, som Taffy bemærkede, en "Rue Neuve des Trois Mauvais Ladres".

"Ak Taffy," sagde lairden alvorligt med sit sædvanlige sideblik til Lille Billi – "jeg for min part nærer ingen som helst tvivl om, at de gamle spedalske – med samt alle deres fejl – dog var langt at foretrække."

"Jeg ligeså," svarede Taffy med overbevisningens varme, "og jeg ville bare ønske, jeg havde en af dem for mig, at jeg kunne male ham, nøjagtigt som han stod og gik."

Hvor ofte havde de ikke tidligere spekuleret over, hvad hin mur, som nu altså var faldet, vel kunne skjule. Nu gik det dem således, at et eneste blik ind i dette forfaldne stykke fortid, det rørende indblik i den af armod stemplede bolig for Gud ved hvilken elendighed, som nogle få slag af murbrækkeren her havde åbenbaret, stemte dem endnu sørgmodigere, ligesom kastede sin skygge over den klare, solvarme dag, der for blot en time siden havde været så fornøjelig; i vemodig stemning fortsatte de tavse deres vej hen til Luxembourgs haver og gallerier.

Efter et besøg her, hvor alt var uforandret, hvor de samme kunstnere stadig kopierede de samme malerier i det lange, tyste galleri – Rosa Bonheurs *Labourage Nivernais*, Heberts *Malaria*, Coutures *Dekadente Romere*. Og i de små støvede haver var det de samme soldater, der stadig sad på bænkene og gjorde kur til de samme ammer og barnepiger, som for fem år siden – og præcis de samme gamle par, der kælede for de samme *toutous* og *loulous*. Så tænkte de, at de ville indtage deres lunch hos gamle père Trin for tidligere bekendtskabs skyld. Men da de

ankom til *Restaurant de la Couronne*, virkede de tidligere så velkendte og opstrammende dufte så stærkt på deres forfinede maver, at der ikke kunne være tale om at få nogen mad ned her. Man indskrænkede sig følgelig til at hilse på værten, der blev ganske ude af sig selv over det fornemme besøg og nær havde vendt op og ned på hele etablissementet for at gøre honnør overfor så distingverede gæster.

Lairden kom derefter med en henstilling om at tage en omelet i Café de l'Odéon. Men Taffy svarede i sit kærnefulde sprog: "Fanden i vold med Cafe de l'Odéon."

Man standsede da en droske og lod sig befordre sporenstregs til *Ledoyen* eller et lignende standsmæssigt sted for der at nyde et måltid, som det anstod sig tre velhavende briter, der er ude at more sig i Paris, hvornæst man i åben landauer med to heste lod sig køre gennem Boulogneskoven til folkefesten i St. Cloud: scenen for Dodors og Zouzous ungdomsbedrifter, hvilket befandtes at være langt mere underholdende end Luxembourghaven, idet bemeldte Dodors ånd endnu syntes at hvile over egnen og befolkningen derude.

Da de langt om længe kom tilbage til hotellet for at klæde sig om til middagen, opdagede lairden, at han manglede et par hvide glacéhandsker til koncerten – "ong pær de gong blong", som han kaldte det, og de gik da først ind i en butik for at anskaffe disse. En tykmavet lille borger, "le patron", modtog dem og henviste dem til en høj, fornem og velklædt kommis bag disken, idet han sagde: "Un pair de gants blancs pour monsieur!"

At tænke sig deres overraskelse, da de i denne herre genkendte deres gamle ven Dodor!

Dodor, den gamle, den uimodståelige! Ganske naturlig, uden spor af forlegenhed over sin nye stilling, modtog han dem og var overstrømmende i sin glæde ved det uventede møde: De tre venner blev øjeblikkelig præsenterede for "le patron", hans hustru og datter: Hr., fru og frøken Passefil. Og det gik hurtigt op for dem, at deres gamle bekendt til trods for sin tilsyneladende beskedne stilling, spillede en fremtrædende rolle i denne kreds, ganske særligt overfor datteren.

Monsieur Passefil indbød de herrer englændere til at blive at spise til middag; men man traf så et kompromis, således, at Dodor fulgte med dem: noget, han straks med beredvillighed gik ind på.

Takket være hans uopslidelige humør forløb middagen i største munterhed, så at de tidligere sørgmodige indtryk hurtigt udviskedes.

De erfarede nu, at han fremdeles ikke ejede en hvid, havde forladt den militære løbebane, og i to år ført regnskaberne for père Passefil, hvorved han havde vundet denne hædersmands tillid så vel som konens, men dog navnlig datterens; at han nu stod for tur til at blive optaget i forretningen – ja ikke alene dette, men også i familien som svigersøn, at det til trods for hans fattigdom var lykkedes ham at overbevise forældrene om det ene saliggørende i, at frøkenen snarest mulig blev fru Rigolot de Lafarce, og at hun derved gjorde et ganske udmærket parti.

Hans svoger, højvelbårne mr. Jack Reeve, havde for længst opgivet ham som et fortabt får. Søsteren derimod havde set anderledes på sagen og var hurtigt kommet til den overbevisning, at et ægteskab mellem ham og frøken Passefil

ingenlunde var det værste, der kunne hænde, navnlig fordi han derved én gang for alle ville blive afskåret fra sine generende rejser over til England. Og på gennemrejse over Paris havde hun ladet sig forestille for de tilkommende svigerforældre, der øjeblikkelig havde ladet sig imponere og var faldet næsegrus på maven over en så glimrende fremtoning som den statelige, smukke og velklædte engelske frue.

"Nå – men nu Zouzou – hvordan lever han?" spurgte Lille Billi.

"Å, gamle Gontran! Ja ham ser jeg for resten ikke meget til, vi bevæger os ikke ganske i de samme kredse, forstår I; ikke just fordi han er blevet stor på det, eller at jeg er det – men han er jo underløjtenant i drabantkorpset – altså officer. Dertil kommer, at hans broder er død, og at han har arvet hertugtitlen; for tiden står han svært godt anskrevet hos kejserinden, der morer sig kosteligt over alle hans indfald. For resten ligger han på lur efter den rigeste arving, der kan opstøves, og er nok allerede godt på vej til at finde hende, hvad der jo ikke falder vanskeligt med et navn som hans. Man taler nu åbenlyst om partiet – miss Lavinia Hunks fra Chicago. Tyve millioner dollars, mine herrer! Det påstår i ethvert tilfælde *Le Figaro*!"

Andre gode venners skæbne blev også drøftet og berettet, og selskabet brød ikke op, førend det var tid at begive sig til koncerten i Cirque des Bashibozoucks, og aftale var truffet om, at man næste dag skulle spise sammen med familien Passefil.

I Rue St. Honoré bevægede en lang dobbeltrække køretøjer sig langsomt frem mod indgangsportalen til den rummelige koncertsal.

Vore venner fik deres pladser anvist og så sig nu om med forbavselse i alle miner. Dette var jo forinden Albert Halls tilblivelse, og de havde aldrig før befundet sig i en sal af sådanne dimensioner, så pragtfuldt udstyret i hvidt, guld og karmoisinrødt fløjl, så blændende oplyst eller så overfyldt med fine folk.

En platform med rødt tæppe var rejst foran den indgang, hvorigennem ellers beriderne og deres heste førtes ind. Foran platformen, men lavere nede, var der indrettet plads til orkesteret. Gulvet var fyldt med lænestole. To karmoisinrøde portierer i baggrunden lukkede for indgangen til platformen, ud for hver af disse stod en lille page, parat til at trække forhænget til side for divaen, når øjeblikket var kommet.

Lille Billi så sig om og opdagede snart en mængde kendte ansigter fra hjemlandet, mest musikere og musikyndere fra selskabslivet i London. Den ene række efter den anden fyldtes af tilhørere, til sidst blev det som et uoverskueligt hav af menneskehoveder – som et maleri af Martin! I den kejserlige loge sås den engelske gesandt med frue bag ved et medlem af den engelske kongefamilien; denne prins sad strunk og stram med det brede blå bånd over brystet og en teaterkikkert for øjnene.

Lille Billi havde næsten aldrig følt sig så forventningsfuld. Af programmet erfarede han, at det ungarske orkester (det første, der nogen sinde havde optrådt i Vest-Europa) ville spille en ouverture af sigøjnerdanse. Derefter skulle madame Svengali synge: "En kendt melodi uden akkompagnement", senere andre numre, derunder Schumanns *Nussbaum* (for første gang foredraget i Paris, lod det til). Så en pause på ti minutter,

derefter flere czardas, atter optræden af divaen med *Malbrouck s'en va-t'en guerre* og endelig Chopins *Impromptu* uden ord.

I sandhed et blandet måltid!

Præcis kl. 9 indtog medlemmerne af orkesteret deres pladser; de var alle klædt i de fremmedagtige, grønne uniformer, man nu til dags er så vant til at se. Første violin havde næppe fået sig placeret, førend vore venner i ham genkendte deres gamle Gecko.

Umiddelbart derefter trådte Svengali frem, klædt i ulastelig selskabsdragt, høj, firskåren og virkelig imponerende til trods for sin lange manke (som han dog nu havde nået at få krøllet).

Vore venner ville have genkendt ham hvor som helst, trods de vidunderlige forandringer, tid og penge havde medført i hans ydre fremtoning.

Som tak for det dundrende bifald, hvormed publikum modtog ham, bukkede han til højre og venstre, slog så tre små skarpe slag med taktstokken på nodestolen, hvorpå den skønne musik straks begyndte.

Vi er nu i løbet af den sidst forløbne snes år efterhånden vænnede til disse melodier, men de var den gang ganske nye og ukendte; deres forførende originalitet undlod da heller ikke at overraske tilhørerne så vel som at henrive dem.

Desuden havde man aldrig forhen siddet overfor et orkester som Svengalis; lyttende til denne ouverture glemte skaren næsten, at præstationen egentlig kun var at betragte som en forberedelse til endnu større musikalske nydelser, og man prøvede på at få den da capo.

Men Svengali indskrænkede sig til at vende sig om og bukke – denne aften skulle der ingen gentagelser gives.

Et øjeblik i tavs og spændt forventning påfulgte – nysgerrigheden havde nu nået sit kulminationspunkt!

De to små pager trak i silkesnorene, portieren åbnede sig og faldt til siderne i symmetriske folder, og en høj kvindeskikkelse viste sig, klædt i noget der nærmest tog sig ud som et klassisk gevandt af guldmor, indvævet med granater og bivinger; hendes snehvide arme og skuldre var utilhyllede, en guldkrone funklede på panden, og det tykke, lysebrune hår, bundet sammen bagtil, flød som en strøm ned over ryggen, så langt som til knæene.

Langsomt bevægede hun sig frem mod lamperækken med armene hængende ganske naturligt ned; ud for den kejserlige loge gjorde hun en let foroverbøjning, derefter hilste hun til højre og venstre på publikum. Læberne og kinderne var sminket røde, de mørke, lige øjenbryn mødtes næsten midt over næsen. Gennem den let åbnede mund skimtede man to rækker prægtige hvide tænder, hendes grå øjne stirrede stift hen imod Svengali.

Ansigtet var nærmest magert og havde et noget udtæret præg til trods for den kunstige rødme, men alle linjerne var så fuldendt dejlige, udtrykket så blidt, beskedent og rørende, at alles hjerter straks smeltede, så snart hun viste sig. Magen til denne skikkelse har aldrig hverken før eller senere vist sig på nogen scene, ikke engang da den berømte miss Ellen Terry optrådte og gjorde furore som Artemis-præstinde i afdøde lord Tennysons skuespil *The Cup and the Falcon*.

Da hun var nået frem til randen af platformen, rejste hele publikum sig uvilkårligt; på ny hilste hun og lagde hånden på

hjertet med den mest vindende, yndige naturlighed og fortryllende generthed.

Det var Trilby!

Trilby den tonedøve, der ikke kunne synge en eneste rigtig tone, der ikke evnede at skelne et C fra et F. Hvad var der dog hændet!

Vore tre venner sad næsten som forstenede af overraskelse og forbavselse. Den store Taffy skælvede over hele kroppen; lairdens kæbe hang ham ned på brystet; Lille Billi stirrede, så øjnene var ved at falde ham ud af hovedet. Fælles for dem var en fornemmelse af noget mærkeligt, uhyggeligt, trykkende, ja næsten forfærdende. Bifaldet var omsider forstummet. Trilby stod med hænderne på ryggen, den ene fod plantet på en lille skammel, hensat med vilje, læberne åbnede, blikket stift heftet på Svengali, parat til at begynde.

Denne slog sine tre slag, og orkesteret gav en akkord. Efter et nyt signal fra dirigenten henimod hende begyndte hun, tilsyneladende uden ringeste anstrengelse, uden noget som helst akkompagnement, alt imens han slog takten – faktisk ledende hende, som om hun selv havde været et orkester.

Au clair de la lune,
Mon ami Pierrot!
Prête-moi ta plume
Pour écrire un mot.
Ma chandelle est morte …
Je n'ai plus de feu!
Ouvre-moi ta porte
Pour l'amour de Dieu!

Således var denne næsten meningsløse gamle ammestuevise, hvormed Svengali havde valgt at lade hende debutere overfor verdens mest kritiske tilhørerkreds. Hun sang den tre gange – samme vers. Der er kun det samme.

Første gang gik det ganske uden udtryk – ikke spor. Blot ordene og melodien med mellemtoner og temmelig svagt, akkurat som når et barn synger en sang og samtidig tænker på noget helt andet end teksten, eller som en ung fransk moder, der sidder med sit strikketøj ved vuggen, som hun mekanisk gynger med foden.

Men stemmen var så umådelig i sin blødhed, sit omfang og sin friskhed, at det var, som fyldte den hele luften, intonationen dertil matematisk korrekt; man forstod, at den ikke alene var uden lyde, men overhovedet ikke kunne gribe fejl, og dertil kom dens beundringsværdige kraft, dens nyhed, og det forunderlig sympatetiske foredrag.

Hvordan kan man beskrive en fersken eller en mandarin for en, der kun kender æbler? Indtil La Svengali dukkede op, havde Verden kun kendt æbler – Catalani, Jenny Lind, Alboni, Patti! De bedste æbler, der findes, ganske vidst – men dog stadig kun æbler!

Om hun pludselig havde spredt to hvide vinger ud og graciøst var flagret til vejrs op under lysekronen, kunne hun umuligt have frembragt større bevægelse. Hendes stemmes lige var hverken hørt eller kunne nogen sinde høres. En kvindelig ærkeengel kunne måske synge på en lignende måde eller en fortryllet prinsesse i et eventyr.

Lille Billi havde for længst skjult ansigtet i sine hænder og gemt øjnene i lommetørklædet, en stor tåre var dalet ned på

Taffys venstre kindskæg, og lairden stred hårdt for at holde sine tårer tilbage.

Hun sang melodien for anden gang, ikke kendeligt højere og kun med en ubetydelig forandring i udtrykket, men det var alligevel, som om åndedrættet udvidede stemmen og lod den klinge som overmenneskelig moderkærlighed omsat i lyd. Man fornam den åndfulde munterhed, hin Pierrot og Colombine kunne rumme, når de idealiseredes til overgiven skønhed og hellig uskyld, som om de sang for englene i Himlen – en baby-Colombine, der henvendte sig til en kerub-Pierrot! I løbet af nogle få sekunder mærkede man ligesom en åbenbaring fra en salig guldalder – uden grænser – uforglemmelig – gådefuld over al beskrivelse! Hvordan i alverden gjorde hun det?

Lille Billi havde mistet herredømmet over sig selv; hans legeme rystede i undertrykt hulken – Lille Billi, der i samfulde fem år ikke havde udgydt en tåre. Det halve af salen svømmede hen i tårer, men det var tårer af ren lykke, som en blid indre latter.

Men atter steg hun ned på Jorden, hun tilslørede og formørkede stemmen, da sangen lød for tredje gang; det lød som en stor, betagende tragedie, alt for betagende til, at man kunne græde; man så ligesom lyslevende for sig den stakkels forskudte Colombine, forrådt og døende ude i den kolde nat; det var nu ikke længer Pierrot og Colombine, det var Margrethe og Faust! – det forfærdeligste, mest betagende af alle menneskelige sørgespil, udtrykt uden bevægelse eller overdrivelse af nogen som helst art, kun ved toner, i bløde, næsten umærkelige overgange – alt for hurtige og flygtige til at kunne tælles.

Da sangen forstummede, varede det noget med bifaldet; imens ventede Trilby med sit blide, godmodige smil, som om denne ventetid var noget, hvortil hun var vant; med et begyndte så stormen, der voksede og spredtes, med bragende, rullende vælde – stemmer, hænder, fødder, stokke og paraplyer! – en regn af buketter påfulgte, og de små pager fik travlt med at samle op. Trilby hilste til begge sider på sin ubeskrivelige, umiddelbare måde. Det var en triumf, hun nu næsten var blevet fortrolig med. Virkningen havde endnu aldrig slået fejl, lige meget hvem så tilhørerne var, under hvilket himmelstrøg, hun så optrådte, hvad hun så end foredrog.

Lille Billi applauderede slet ikke. Han blev siddende med ansigtet i hænderne, skuldrene endnu skælvende af bevægelse. Han troede, det hele var en drøm, og stred tappert for ikke at vågne, for en stor lyksalighedsfølelse havde grebet ham. Dette var i sandhed en aften, værd at mærke med et kors i almanakken.

Idet de første toner strømmede ud fra disse læber, hvis linjer han så godt mindedes, da hendes dueøjne forbi Svengali sænkede sig ned til det sted, hvor han sad – lige ind i hans blik – se! de smeltede den hårde sten, og som et brusende vandfald strømmede den bundne evne til at elske tilbage i hans bryst.

Det var som den pludselige helbredelse af en døvhed, der havde varet i årevis. Lægen puster gennem næsen ind gennem det eustachiske rør med en lille gummitingest; en forhindring brydes løs, man hører et klik, og straks hører man bedre end nogensinde før, næsten alt for godt; og livet er forandret for altid!

Først midt i det næste nummer – *Nussbaum* – da han atter kom til sans og samling, så at han kunne rejse hovedet og se sig om, opdagede han straks lairden og Taffy med deres øjne fast naglede til Trilbys skikkelse, først da vidste han med usvigelig sikkerhed, at det ikke var nogen drøm, og jubelen var nær ved at kvæle ham!

Hendes foredrag af *Nussbaum* var akkurat lige så naturlig og mesterlig som første nummer. Det var, som om hun sagde: "Se, hvad gælder så egentlig komponisten? Her har I, kære venner, noget nær den smukkeste sang, nogen dødelig har skrevet, med ord, der fuldt ud står på højde med melodien, og denne tekst er blevet oversat på fransk af jeres dueligste digter. Men hvad betyder i sig selv ordene, melodien eller sproget? *Nussbaum* er hverken værre eller bedre end *Mon ami Pierrot*, når jeg synger, for jeg er *La Svengali*, og I vil ikke høre noget, ikke se noget, ikke tænke på noget andet end *Svengali, Svengali, Svengali!*"

Det var en stemmens og virtuositetens apoteose. "Il bel canto," atter kommet til Jorden efter hundrede års forløb – "il bel canto" som Vivarellis, han, der hver aften i femogtyve år sang den samme sang for den samme konge af Spanien og som i belønning fik en hertugtitel tillige med rigdomme, der overskred endog den gerriges fantasi!

Her sad altså et umådeligt publikum, omfattende de mest kynisk-kritiske individer, der overhovedet fandtes på Jorden, tillige det mest tyskfjendtlige, nogen kan tænke sig, lyttende med stive øren og stirrende blikke til dette tonemaleri, der viser os et jævnt, tarveligt tysk pigebarn, ein Mädchen, ein Fräulein – nylig forlovet – siddende under valnøddetræet i en forstadshave ved Berlin – rundt om ser man slægt og venner, der drikker

deres øl, ryger deres lange porcelænspiber, passiarer om triviel politik og forretninger, alt imens de afleverer gamle, forslidte, fade vittigheder – her sad altså dette forkælede, blaserte publikum med tilbageholdt åndedræt for ikke at forstyrre hendes jomfruelige elskovsdrøm, ganske som om scenen foregik i selve Elysium, som om pigebarnet var en nymfe fra selve Idabjergets kilde, og hendes godtfolk olympiske guder eller gudinder.

Det var den virkning, Trilbys sang ene og alene frembragte.

Efter at de dundrende bifaldssalver atter denne gang havde lagt sig, og Trilby havde kvitteret for modtagelsen, gjorde hun en speciel hilsen op til den allerhøjeste teaterkikkert, der intet øjeblik var veget fra hende; derpå sang hun *Ben Bolt* på engelsk.

Da de bekendte toner atter strømmede ind i Lille Billis øren, da mindedes han med ét både Svengalis dage fra atelieret, dennes lille fløjte og de ord, som ved en bestemt lejlighed var faldet:

"Sådan er det, jeg underviser Gecko og "la betite Honorine", sådan bærer jeg mig ad med at lære folk "il bel canto". Den var gået tabt – il bel canto – men jeg har genfundet den i en drøm – jeg, Svengali!"

De følelser – nærmest som en art himmelsk åbenbaring – hvormed han i sin tid havde modtaget de musikindtryk, Svengali ved sine foredrag frembragte, de vendte nu tilbage med forøget styrke. Men i deres følge kom en anden fornemmelse: nemlig bevidstheden om, hvor usigelig ringe han selv var, sammenlignet med dette kunstnerpar, af hvilket den ene havde været hans ven, den anden genstand for hans ungdoms kærlighed – ja selv ydet ham sin kærlighed, og som –

følende sig for uværdig til at blive hans hustru – frivilligt havde tilbudt at være hans slave for livet.

Erindringen om dette opfyldte ham med glødende skam; nu først fornam han til bunds, at denne hans kærlighed til Trilby, der dog stadig måtte have stukket ham i blodet om end i bunden form, for fremtiden ville være som en hunds overfor sin herre.

Hun gav derefter Gounods forårsarie (komponisten var selv til stede og lod meget hysterisk); dermed var koncertens første del forbi, publikum fik stunder til at drage ånde og drøfte dette nye vidunder, denne åbenbaring af, hvor vidt menneskelig stemme kan bringe det. En lydelig summen fyldte lokalet, fyldte det med udbrud af forbavselse, begejstring og ekstase.

Men i denne bevægelse havde vore tre venner hverken lod eller del; det, de følte, gav ikke noget sprog ord til at udtrykke. Taffy og lairden så på Lille Billi, som nærmest lod til at skue ind i en indre drøm; med røde øjne, et ansigt, der var blegt og fortrukkent, og en næse, der var meget lyserød og noget tykkere end sædvanlig. Drømmen lod til at være ualmindelig lyksalig, skønt hans øjne blev ved med at svømme rundt i deres huler, for hans smil var næsten tåbeligt i dets henrykkelse.

Koncertens sidste afdeling var endnu kortere end dens første og fremkaldte en om mulig endnu vildere begejstring.

Trilby sang kun to numre.

Det første af disse var *Malbrouck s'en va't'en guerre*.

Hun begyndte ganske let kvidrende eg fornøjelig, som en livlig march, holdende sig til midterregisteret, der hidtil ikke havde udvist noget usædvanligt omfang. Folk lo da også så uforbeholdent, som tænkes kan, ved det første vers:

"Malbrouck s'en va-t'en guerre –
Mironton, mironton, mirontaine!
Malbrouck s'en va-t'en guerre …
Ne sais quand reviendra!
Ne sais quand reviendra!
Ne sais quand reviendra!"

Omkvædet: *Mironton, mironton, mirontaine* lød livagtigt som en martialsk beslutning parret med grænseløs selvtillid; man følte håbet om en lykkelig udgang efter at have hørt det blot én gang.

"Il reviendra-z à Pâques –
Mironton, mironton, mirontaine!
Il reviendra-z à Pâques …
Ou … à la Trinité!"

Endnu lo man, skønt der i omkvædet indsneg sig en uhyggelig tvivl eller frygt – en anelse om kommende ulykker.

"La Trinité se passe –
Mironton, mironton, mirontaine!
La Trinité se passe …
Malbrouck ne revient pas!"

Allerede forstummede latteren; en ængstelse greb sindene, man syntes formelig, det ligesom angik én personligt, bragte hjertet til at banke lydeligere, gjorde åndedrættet kort.

"Madame à sa tour monte –
Mironton, mironton, mirontaine!
Madame à sa tour monte,
Si haut qu'elle peut monter!"

Her var det, som om man selv gik op i tårnet! Anna, søster Anna – ser du noget?

"Elle voit de loin son page –
Mironton, mironton, mirontaine!
Elle voit de loin son page,
Tout de noir habillé!"

Nu er det kommet så vidt allerede, at man sidder i en næsten uudholdelig spænding.

"Mon page – mon beau page! –
Mironton, mironton, mirontaine!
Mon page – mon beau page!
Quelle nouvelles apportez?"

Igen begyndte Lille Billi at græde, hvad for resten mange andre også gjorde. Dette *mironton, mironton, mirontaine* er ligesom en angstfuld sjælemarter – man lider med den ulykkelige hertuginde – stakkels Sara Jennings!

Hidtil havde akkompagnementet været ganske simpelt – ikke mere end de højstfornødne akkorder.

Men nu – pludselig, uden varsel eller overgang, bryder det frem med fuld kraft, springer en terts nedad, følger Trilbys dybere toner, alten, så højtideligt og betagende, at endogså gråden standser, og det løber tilhørerne koldt ned ad ryggen. Akkompagnementet retarderes, det bliver til sidst en sørgemarch i dæmpede toner, ganske langsomt:

"Aux nouvelles que j'apporte –
Mironton, mironton, mirontaine!
Aux nouvelles que j'apporte,
Vos beaux yeux vont pleurer!"

Rigere, mere svulmende bruser akkompagnementet op om melodien, omkvædet bliver som en dolk!

"Quittez vos habits roses –
Mironton, mironton, mirontaine!
Quittez vos habits roses,
Et vos satins brochès!"

En hul klemtende lyd som af fjerne ligklokker blander sig ind i akkompagnementet, og ganske langsomt, højtideligt og vemodsfuldt lyder slutningsverset fra La Svengalis læber:

"Le Sieur Malbrouck est mort –
Mironton, mironton, mirontaine!
Le Sieur – Malbrouck – est – mort!
Est mort – et enterré!"

Dermed endte sangen ganske pludseligt.

Og så tænke sig, at denne betagende tragedie, dette historiske epos på en snes linjer, over hvilket fem eller seks tusinde lystige franskmænd nu sidder og tørrer øjnene, som var de Niober, ikke er en smule andet end den mest bekendte gammelfranske komiske vise – en ammestue-vise, som Gud og hver mand har kunnet fra den tid, de lærte at tale rent.

Efter mere end fem minutters forløb, i hvilken La Svengali næppe kan modtage den blomsterregn, der falder, eller besvare al den hyldest, hvorfor hun er genstand, kommer endelig

slutningsnummeret. Orkesteret løber rask gennem de fire første strofer af Chopins *Impromptu*, og pludselig – uden ord – som en fodrap nymfe, der let og behændig springer ind i et snurrende sjippetov, falder La Svengali ind med sin stemme i dette mærkelige musikstykke, som kun yderst få pianister overhovedet formår at gengive, men som aldrig noget menneske har spillet på den måde.

Hver eneste strofe klinger med himmelsk renhed, de følger som perler, trukket på en guldsnor, højere, klarere stiger hun, højere end nogen anden kvinde nogen sinde har sunget.

Bølger af den blideste latter fra en uskyldig pigesjæl, fuld af glæde og fryd over livet, naturen og alt, hvad der findes af smukt og godt – morgenens friskhed, bækkens sagte rislen, møllens klapren, vindens sus i det unge løv, lærkens triller, idet den jublende svinger sig op under sky, solens skin, duggens tindren, blomsters duft, engens friske vellugt, svirrende insekters summen i den klare luft, glade børnestemmer – alt, hvad der stemmer sindet til stille andagt – alt dette klinger, bølger og brydes gennem Trilbys stemme i krystalklare friller, en dansende, leende kvidren. Tårerne, der strømmer fra alle disse franske øjne, er de reneste, de lykkeligste glædestårer og kun sådanne. Muligvis har Chopin selv ment noget ganske andet med denne vidunderlige musik, han kan for den sags skyld have tænkt f. eks. på et drivhus med de skønneste og sjældneste blomster og vækster – men det gør for så vidt hverken til eller fra, som lairden ville have sagt.

Så kommer da adagioen med sine lunefulde overgange – den jomfruelige kvindes kærlighed, dens dæmrende bevidsthed, hjertets undren, frygt og angstfulde spørgen, de bløde,

mægtige, dybe brysttoner, der runger som tunge kirkeklokker af rent guld, hvori lette glimt af ædelstene tindrer frem hist og her …

Atter tilbage til allegrettoen; på ny hvirvler de glade barnestemmer op i luften, da capo, hurtigere, hurtigere jager de hinanden, men tydeligt og klart. Højt, klangfuldt og betagende, mere end ord kan udtrykke – overdøvende orkesteret, et saligheds væld, en klar, boblende krystalstrøm, der springer og skummer hen over stenene – et verdens-vidunder, en tone-beruselse!

Og alt uden spor af anstrengelse eller vanskeligheder, der skal besejres. Alt imens smiler hun med sit brede, englerene smil fra de åbne læber, bag hvilke tændernes perlerader skinner frem som elfenben, rokker med hovedet i takt efter Svengalis stok, som for desto lettere og villigere at ryste tonerne ud.

Et minut eller to, og det hele er forbi, – det er som slutningsnummeret i et glimrende fyrværkeri; tonerne dør langsomt hen, som den hurtigt svindende aftenrøden oven på sydens sol, stemmen trækker sig tilbage som til den fjerne baggrund, et svagt ekko lyder endnu – næppe hørligere end åndedrættet, en sidste kromatisk raket, pianissimo, op til det høje e og derefter: "Mørke og tavshed!"

En lille kortvarig pause indtræder, da rejser det mangehovedede publikum sig som én mand, der svinges med hatte, stokke, lommetørklæder, der trampes og råbes: "Vive La Svengali! Vive La Svengali!"

Svengali træder frem på platformen til sin hustru og trykker et kys på hendes hånd, baglæns, bukkende og hilsende til alle

sider forlader de estraden, tæppet falder bag dem, men kun for atter og atter på ny at hæve sig for det eventyrlige par.

Således var La Svengalis debut i Paris.

Den havde varet kun lidt over en time, hvoraf endog mere end et kvarter var gået med til bifald og hyldest. Denne forfatter er desværre ikke musiker (hvilket hans musikalske læsere antagelig har opdaget), når man undtager hans hang til musik af en ikke alt for streng karakter, og beklager utilstrækkeligheden i dette forsøg på at genkalde et indtryk fra mere en tredive år tilbage; at genoplive det velsignede minde om denne uforglemmelige premiere på Cirque des Bashibozoucks.

Jeg ville ønske, at jeg kunne gengive Berlioz' berømmelige serie på tolv artikler, med titlen *La Svengali*, som blev udgivet i *La Lyre Éolienne* og nu ikke mere findes at få! Eller Théophile Gautiers udpenslede causeri *Madame Svengali – Ange ou Femme?*, hvori han beviser, at man ikke behøver at have øre for musik (det havde han ikke selv) for at blive fortryllet af en stemme som hendes, lige så lidt som øje for skønhed (og dét havde han) for at falde som offer for "hendes himmelske skikkelse og åsyn". Det er nok, siger han, at være et menneske! Jeg har glemt, i hvilket magasin denne ordrige hyldest fremkom; den findes ikke i hans samlede værker.

Eller den ubeherskede kritik af herr Blagner (som jeg vil vælge at kalde ham) om primadonnaens tyranni, som han benævner "Svengalisme"; han forsøger heri at vise, at simpel virtuositet ført ud i et sådant yderpunkt ligefrem er depraveret – lav akrobatisme af stemmebåndene, en hysterisk appel til den sygelige galliske "sentimentalisme", og at denne monstrøse

udvikling af en fænomenal strube, denne nedværdigende dyrkelse af det unormale ved en ubetydelig fysisk mærkværdighed, er død og udslettelse for al sand musik, eftersom de anbringer Mozart og Beethoven, ja endog ham selv, på samme niveau som Bellini, Donizetti, Offenbach – hvilken som helst italiensk tone-snedker, hvilken som helst gadesanger på et af de forhadte parisiske fortove! og kan få den almindelige franskmand til at elske den allerbedste musik (selv hans egen), første gang, han hører den, som om det var et eller andet idiotisk refræn fra en varieté-forestilling!

Så vidt Blagnerisme vs. Svengalisme.

Men jeg frygter, at der ikke er plads i denne beskedne fortælling til disse mesterstykker af teknisk musikkritik.

Og forresten er der også andre grunde.

Vore tre venner vandrede altså hjem langs boulevarden; de eneste tavse i den ophidsede mængde, der under høje udråb strømmede ud fra Cirque des Bashibozoucks og efterhånden spredte sig i de omliggende gader.

De gik arm i arm, men denne gang var Lille Billi i midten. Han følte ligefrem trang til at mærke sine kære, gamle venners varme og velvillige tryk op til sig. Nu var det jo, som om de var kommet tilbage efter mange års forløb. Hjertet svulmede af hengivenhed for dem, det var næsten alt for fuldt til, at han kunne tale. Så fuldt, så fuldt af kærlighed til livet, til døden – kærlighed til alle Jordens skabninger! ligesom i gamle dage.

Midt på åben gade kunne han godt have omfavnet og knuget dem begge, og denne gang var det, Gud være lovet, ingen drøm, der var ingen fare for fejltagelse. Omsider var han sig selv igen, efter fem års mørke, lysvågen – og alt dette skyldtes Trilby!

Men hvad var egentlig hans følelser for hende? Endnu stod det ham ikke klart. Dette spørgsmål var alt for overvældende til sådan at kunne udgrundes eller udmåles på én gang; desværre var også følelserne parret med så megen sorg og anger, at man vel må kunne forstå, han foreløbig skød tanken om det lidt til side og hengav sig i øjeblikkets salighedsrus, på lignende måde som en døv, hvis hørelse efter en årrække vender tilbage, for en stund blot giver sig hen i umiddelbar glæde over at kunne opfange lydene og just ikke straks ønsker at erfare de sidste sørgelige nyheder, der måske allerede svirrer i luften og som tids nok vil nå ham.

Også Taffy og lairden var tavse. Trilbys stemme tonede endnu for deres øren, hendes billede stod lyslevende for deres bevidsthed, den højeste grad af bestyrtelse havde bemægtiget sig deres sind og gjort dem stumme som fisk.

Det var en varm og lummer aften, næsten som ved midsommertid; de standsede ved den første den bedste café på Boulevard de la Madeleine (ligesom i gamle dage, tog hver et krus øl og satte sig i de sidste ledige stole i den summende vrimmel, hvor navnet "La Svengali" lød fra alle sider.

Lairden var den første, der brød tavsheden. Med et drag tømte han sit glas, forlangte et nyt, tændte en cigar og sagde: "Jeg tror, alt vel overvejet, alligevel ikke, det var Trilby!" Det var første gang i den lange mellemtid, at hendes navn var blevet nævnet.

"Du gode Gud!" udbrød Taffy, "kan nogen virkelig tvivle om det?"

"Jo vist var det Trilby – det er ganske uden for tvivl," bemærkede Lille Billi.

Lairden gik nærmere ind på sagen: Aldeles bortset fra det umulige i, at hun skulle kunne have lært at synge, og uanset hendes velbekendte afsky for Svengali, så havde han ved nøje at studere hende udfundet, at damen, til trods for den ganske vist forbløffende lighed, dog i flere henseender var forskellig fra deres Trilby. Ansigtet var både længere og smallere, øjnene større, udtrykket ej heller det rigtige, desuden var denne højere og mere førladen, skuldrene bredere, mere skrå og så videre og så videre.

De andre ville imidlertid aldeles ikke gå ind på tanken; de havde endogså hver for sig lagt mærke til den ejendommelige klang i stemmen, navnlig når hun brugte de dybere toner. Så gik man over til at diskutere hendes vidunderlige præstation ligesom alle de omsiddende; Lille Billi var her den, der lagde for med en veltalenhed og en teknisk grundighed, der hemmeligt glædede de andre, såsom de egentlig havde været fulde af ængstelse for den virkning, dette uventede møde kunne få på hans letbevægelige sind.

Han syntes imidlertid – tværtimod al forventning – kun lykkelig, næsten en kende overmodig, betragtede sine venner med et ganske nyt udtryk, som om musikken flere gange havde fordoblet ikke alene glæden over livet i al almindelighed, men ganske særligt hans tilfredshed over at befinde sig i deres selskab. Tilsyneladende havde han ganske vundet bugt med sin gamle lidenskab, og denne bevidsthed var dem en stor beroligelse.

Lille Billi selv vidste bedre besked.

Han forstod fuldkommen vel, at hans tidligere kærlighed var rask på tilbagevejen, følte, den ville blive så overvældende, at

han lige på stående fod endnu ikke ret kunne orientere sig, hverken måle den eller den rasende skinsyge, om hvilken han endnu kun anede, at den ville ende med at fortære ham. Foreløbig gav han sig fireogtyve timers respit.

Fuldt så længe fik han dog ikke lov at vente. Efter en kort urolig søvn samme nat, vågnede han med ét, fornam, at stormfloden satte ind, gjorde sig det klart, hvor håbløst, fortvivlende, brødefuldt, meningsløst han elskede denne kvinde, der kunne have været hans, men nu var en anden mands hustru; en anden mands – større, betydeligere, end han nogen sinde kunne blive, en mand, hun skyldte sin storhed, sit verdensry, sin stilling som en dronning, ja som en gudinde; for hvad betød vel jordiske troner i sammenligning med det herredømme, hun havde tilegnet sig over menneskenes hjerter, blot de nåede indenfor hendes stemmes rækkevidde, ikke at tale om hendes uforlignelige skønhed! Hvordan måtte hun ikke elske denne mand, der havde oplært, uddannet hende, opladt hendes sjæl og forståelse for al denne skønhed og samtidig gjorde hele verden delagtig i den – en mand, selv lysende som et storladent talent, høj og bydende – en stor kunstner lige fra isse til fodsål!

Erindringen om disse to – hånd i hånd, mester og lærling, smilende til højre og venstre oven på al den vilde begejstring, de havde fremkaldt, men ikke formåede at standse – pinte og martrede ham, så at han ikke kunne ligge stille, men måtte stå op for rystende og fnysende at storme frem og tilbage i det kvælende, hede sovekammer, forbandende sin skæbne, nedkaldende over sit hoved den hjernesygdom, han ret nu var blevet befriet for, at den kunne dysse ham i søvn på ny, blive ved

ham – bo sammen med ham, lige indtil døden lagde sin hånd på ham.

Hvorhen skulle han vel fly for at blive disse erindringer kvit, hele denne ild, der nu rejste sig af asken og slog ud i lyse flammer? Hvor var det muligt at undslippe nu, da han så hende igen lyslevende, følte, hendes stemme ville genlyde hver time i hans sjæl, kalde på ham ved nat og dag, blive som en fortærende hunger og tørst, værre end hos den, der lider hungersdøden og forgæves anråber om varme, føde og drikke?

Hvert lille træk fra fordums lykkelige tider stod nu atter levende for hans bevidsthed, hendes stemme ringede i hans øren – og så disse kys, med deres forgiftede og vanvittige sødme!

Efter tre eller fire timers forløb kunne han til sidst ikke udholde det længer, galskaben – det klare vanvid – lurede i hver en krog. Hurtigt kastede han nogle klæder om sig og bankede på Taffys dør.

"Du store Gud, hvad er der i vejen med dig!" udbrød den brave Taffy, da Lille Billi tumlede ind til ham med råbet:

"O Taffy! jeg b-b-liver gal!" Skælvende over alle lemmer, stammende, så man næsten ikke kunne forstå ordene, forsøgte han at beskrive sin tilstand uden spor af forstillelse.

Taffy, i højeste grad bestyrtet, skyndte sig i et par benklæder, fik Billi anbragt i sin egen seng og satte sig på kanten med hans hånd i sin. Han vidste hverken ud eller ind, frygtede for et tilbagefald af lignende natur som for fem år siden. Han vovede end ikke at forlade ham så lang tid, som behøvedes for at vække lairden eller sende bud efter en læge.

Pludselig slog Lille Billi hænderne for ansigtet og begyndte at hulke; et instinkt sagde den anden, at dette var det heldigste, der kunne ske. Drengen havde jo altid været stemningsfuld, overspændt, moders kæledægge, uden selvbeherskelse, tilbøjelig til tårer. Det hørte med til hans talent, stod i ligefrem forbindelse med hans ejendommelige væsen. Sikkert ville det gøre ham godt, om han for en gangs skyld fik ordentlig luft. Efter en stunds forløb blev Lille Billi da også roligere; pludselig sagde han:

"Hvad må du dog ikke tro om mig – pjalt som jeg er?"

"Hvorledes, kære ven?"

"At jeg kan ligge her og skabe mig på den måde. Men det måtte frem. Jeg forsikrer dig, jeg har været lige på nippet til at blive gal. Hele natten har jeg ikke bestilt andet end kile op og ned ad gulvet. Til sidst løb alting rundt for mig."

"Ligeså hos os."

"Du – hvorfor det?"

"Af selv samme grund."

"Hvorledes?"

"Jeg holdt af Trilby – akkurat lige så meget som du, lille ven. Kun med den forskel, at hun foretrak dig!"

"Er det muligt?" udbrød Lille Billi, "har du holdt af Trilby?"

"Å, ja – min gut!"

"Elsket hende?"

"Netop."

"Det har hun da vel aldrig anet?"

"Å jo – det tror jeg dog."

"Hun har da aldrig omtalt det for mig."

"Ikke? Det ligner hende grangiveligt. Men under alle omstændigheder har jeg da omtalt det for hende. Jeg har friet til hende."

"Nu har jeg aldrig hørt magen – hvornår?"

"Den dag, vi kørte med hende ud til Meudon sammen med Jeannot, da vi spiste hos skovfogeden, og hun dansede cancan med Sandy."

"Jeg er som falden fra skyerne – og hun sagde nej?"

"Det lader til det. – Desværre."

"Men sig mig dog – hvorfor i Himmelens navn tog hun dig da ikke?"

"Å, ser du, hun havde vist allerede dengang fået dig i kikkerten. *Il y en a toujours un autre.*"

"*Mig* – foretrak hun virkelig *mig* for *dig*?"

"Ja. Det lader til at forbavse dig, gamle dreng! Men smag og behag er jo så forskellig, ser du. Hun er selv anlagt i så stor målestok, formoder jeg, at hun foretrækker spirrevipperne – som modsætning. Og så har der altid været noget vist moderligt ved hende, tror jeg nok. For resten er du da også en fiks, lille fyr, ikke spor af anløben; du har talent, forstand, er chik og alt sådan noget. Jeg derimod falder mere i den gevaldige genre."

"Jeg fatter det ikke!"

"*C'est comme ça*. Jeg tog det nu roligt – forstår du."

"Ved lairden noget om det!"

"Nej – jeg ser også helst, det bliver mellem os to."

"Taffy – du er dog bestandig en rigtig, ægte knop!"

"Glæder mig, at du synes det. Men hvorom alting er, så sidder vi nu begge i samme båd og må se at bjærge os, så godt vi formår. Hun er nu en anden mands hustru og holder højst

sandsynligt meget af ham. Det håber jeg da i det mindste; lad ham så være aldrig så stort et æsel, han har dog gjort meget for hende. Og dermed har vi enden på den historie."

"Enden! Ak, for mig bliver der aldrig nogen ende – aldrig – aldrig – ak, min Gud! Hun havde bestemt giftet sig med mig, hvis ikke moder og det gamle stupide asen af en onkel havde blandet sig i sagen. Og hvilken hustru ville hun ikke være blevet! Tænk dig, hvilke skatte hun må besidde i sit hjerte og sin hjerne, når hun er i stand til at synge på den måde. Og hvor hun er køn – som en gudinde! Husker du hendes bryn, hendes kinder og hage, den måde, hovedet sidder på skuldrene? Har du nogen sinde i dit liv truffet hendes lige! Ak! Havde jeg dog bare ikke skrevet det usalige brev til moder, hvori jeg fortalte, at vi skulle giftes. Så ville vi nu i fem år have været mand og kone – boet i Barbizon; og hvor jeg da skulle have malet! Hvilken tilværelse det ville have været! Forbandet – forbandet være denne lyst til at stikke næsen i andre folks sager! Ak –"

"Nå – kommer du nu igen med den vise! Hvad godt skal den egentlig gøre – og tænker du da slet ikke en eneste smule på mig? Mig ville det virkelig ikke have gavnet – gamle ven – jeg ville blot have siddet så meget værre i det."

Der blev lang pause.

Omsider sagde Lille Billi:

"Taffy, jeg vil aldrig kunne forklare dig, hvor højt jeg respekterer dig. Alt, hvad jeg hidtil har følt for dig – og Himmelen skal vide, det var ikke småting – er rent ud intet i sammenligning med den agtelse, jeg efter denne samtale vil nære for dig."

"Godt – min gamle ven!"

"Og nu tror jeg nok, jeg er kommet til ro igen, i hvert tilfælde for en tid – og at jeg gør bedst i at tøfle tilbage i min egen seng!"

Og Lille Billi sjokkede atter med ligevægt i sindet ind til sig selv, just som dagens lys begyndte at dæmre.

7. kapitel

The moon made thy lips pale, beloved.
The wind made thy bosom chill;
The night did shed
On thy dear head
Its frozen dew, and thou didst lie
Where the bitter breath of the naked sky
Might visit thee at will.

– Percy Bysshe Shelley

Næste morgen lå vore tre venner længe i sengen og nød deres første frokost hver for sig.

Alle tre havde de haft en "blank nat" – endogså lairden var blevet så betaget af Trilbys sang, at han ikke havde lukket et øje. Visse ejendommeligheder i foredraget, navnlig ved sangen *Ben Bolt*, der mindede så levende om deres fordums veninde, vedblev at ringe for hans øren, ville ikke slippe ham igen og efterlod en usigelig trang til atter at høre hende synge.

Hun var blevet et vidunder, og han vidste ikke hvorfor!

De resterende timer før middag drev de hen oppe i Louvre-gallerierne, hvor de forgæves søgte at interessere sig for *Brylluppet i Canae*, *Pigen ved Brønden*, van Dycks *Mand med Handsken*, Velasquez' *Prinsesse* eller Lisa Giocondas smil – men alt sammen forgæves. Egentlig var der kun et eneste i Paris, de gad se: Trilby i sin guldmorsdragt, ingen anden prinsesse, intet andet smil, kun Trilby og atter Trilby, gennem hvis halvt åbne mund Chopins *Impromptu* rullede ud i klare toner. Pariserturen

sang jo allerede på sidste vers, men endnu *måtte* de en gang til drikke af denne boblende kilde – *coûte que coûte*! I Salle de Bashibozoucks, hvor de begav sig hen, var imidlertid alle pladser for længst udsolgte; folk stod allerede i kø – for at gribe de enkelte uafhentede billetter – de måtte følgelig opgive ethvert håb om at få tørsten slukket.

Sløve gik de så hen i en restauration og spiste frokost, under hvilken samtalen hvert øjeblik gik i stå; de gennemlæste morgenbladene med deres anmeldelser om La Svengalis koncert – naturligvis kun et enstemmigt udtryk af ubetinget begejstring – men uden at kunne fæstne interessen ved noget. De ville gå en lang tur, men kunne intet finde, der var værd at gå til – i hele det umådelige Paris, hvor de før turen havde lovet sig selv at skulle se så meget, at den uge, det skulle tilbringe der, havde forekommet dem for kort!

I aviserne stod tillige omtalt, at et musikorkester af det kejserlige gardekorps skulle koncertere samme eftermiddag i Pré Catalan ved Boulogneskoven; for dog at fordrive tiden med noget inden den forestående Passefil-middag (som de under de forhåndenværende omstændigheder ikke ventede sig stort af), besluttede de sig til at tage ud og høre garderne, siden det nu en gang for alle var umuligt at komme til Trilbys koncert.

Uden for Pré Catalan havde der samlet sig en masse vogne og rideheste, så mange, at en uindviet kunne have troet sig hensat i centrum for parisersæsonen. De gik indenfor, hørte et par numre, der udførtes særdeles godt, og forsøgte at stramme sig op til lidt nysgerrighed overfor publikum.

I selskab med tre damer bemærkedes en ung fiks officer, iført drabantgardens glimrende uniform i rødt, grønt og guld – det

var Zouzou. De hilste, og han genkendte dem straks, kom hen til dem og var meget hjertelig, særlig overfor sin gamle ven Taffy, som han førte op til damerne og præsenterede for sin moder, søster og forlovede, en overmåde ubetydelig og jævn person, så blottet for spor af originalitet, at det ville være synd her nærmere at beskrive hende; det var frøken Lavinia Hunks fra Chicago, den tidligere omtalte arving til de mange millioner. Da præsentationen var besørget, kom han tilbage for at underholde sig med lairden og Lille Billi.

Den gode Zouzou havde anlagt et yderst fornemt væsen, hvortil for øvrigt den glimrende uniform væsentlig bidrog; han var ulastelig høflig, lidt søgt venlig. Han spurgte særdeles varmt til fru og frøken Bagots befindende og udbad sig, at Lille Billi ville bringe ham i erindring hos damerne. Det glædede ham overordentlig atter at se Lille Billi så stærk og sund (Billi gjorde kun indtryk som et klejnt, lille udvasket spøgelse efter den sidst overståede nat).

Talen faldt derefter på Dodor. Han havde jo bestandig holdt så ubeskrivelig meget af Dodor, hvad han da for resten gjorde endnu; men nægtes kunne det dog ikke, at det havde været en dumhed sådan at forlade arméen og gå over i en detailforretning (*petit commerce*). Dermed var jo fyren på en vis måde færdig (*dégringolé*). Han burde være blevet i dragonerne; – med en smule tålmodighed og lidt god opførsel ville han da sagtens have kunnet erobre sig epauletterne – og da ville det næppe have været svært at arrangere et pænt og passende lille parti; han var jo dog sådan en net ung person, nydelig holdning – og af virkelig upåklagelig god familie. *C'est très ancien, les*

Rigolot – fra Poitou, såvidt jeg mindes – Lafarce – heller ikke ilde – på ingen måde.

Det var ikke nogen ganske let sag at genkende i denne polerede, taktfulde og noget beskyttende verdensmand deres fordums ligeglade, gemytlige soldebroder, der var løbet efter Lille Billis hat på alle fire og havde bragt den tilbage i munden. Kun lidet anede de, at vedkommende for ganske nylig i en udvalgt kreds ved kejserindens hof havde gengivet selv samme scene, kun med den ringe forandring i rollefordelingen, at det dér var blevet Lille Billis tur at løbe efter hatten. Overfor alle udenforstående – udenfor Faubourg St. Germain, der omhyggeligt holdt sig borte fra Tuilerierne – var han den personificerede korrekthed, ligesom broderen havde været før ham, og i sin moders øjne særdeles veltænkende samt velset både i Frohsdorf og Rom.

Han forestillede hverken lairden eller Lille Billi for sine damer, en sådan ære var kun forbeholdt "manden med ædelt blod"; ej heller var han videre nysgerrig efter at erfare, hvor de boede, eller hidsig efter at bede dem om at besøge sig. Men ved afskeden udtrykte han i de forbindtligste ord sin glæde over dette møde tillige med håbet om ved lejlighed at kunne træffe dem på ny i London.

På vejen tilbage afslørede Taffy, at han var blevet inviteret til middag næste dag af "Madame Duchesse Mère", og skulle møde familien Hunks i den lejlighed, hun havde lejet møbleret ved Place Vendôme; de havde udlejet Hôtel de la Rochemartel i Rue de Lille til samme familie Hunks; de havde også været nødt til at udleje deres hus på landet (Le Chateau de Bois-Segur) til en monsieur Despoires – eller "des Poires", som han skrev på sine

visitkort – den kendte sæbefabrikant – "En dejlig mand, efter hvad man siger!", og hvis eneste søn for resten ikke længe efter giftede sig med mademoiselle Jeanne- Adelaide d'Amaury-Brissac de Roncesvaux de Boissegur de la Rochemartel.

"Ja, vi lever jo *for tiden* en smule indskrænket," havde Hendes Nåde ved afskeden i en noget patetisk tone sagt til Taffy, men tillige givet ham ret tydeligt at forstå, at forholdene jo nu heldigvis snart ville forbedre sig for dem, så snart nemlig ægteskabet med frk. Hunks var fuldbyrdet.

"Du milde skaber!" udbrød Lille Billi ved at høre dette. "Sådan en grinagtig lille snudebille i blåt! Hun er jo vanskabt – hun skeler – dertil er hun jo ikke stort andet end en dværg og det tilmed et idiotisk eksemplar! Ved I hvad, millioner eller ikke millioner, den mand, der gifter sig med sådan et stykke, han er min s'æl en slyngel. Så længe der er sten at hugge på landevejene og chausseer at sprede dem på, da – ja, det mandfolk, der går hen og ægter hende af andet end den rene, skære medlidenhed – og selv da – han vanærer sig selv, fornærmer sine forfædre og nedkalder over sine efterkommere en forbandelse, ingen magt kan løse dem fra senere. Han fortjener sågu' ikke bedre end at blive sendt på hovedet i forbedringshuset – tvangsarbejde for livstid. Ja, egentlig skulle der være et særegent indrettet Helvede for den slags slyngler, når de døde, at –"

"Stop nu en kende, du lille radikale røver!" sagde lairden. "Hvor venter du selv at komme hen med sådanne intolerante anskuelser? Og hvordan tror du så, det ville gå vore seks hundrede år gamle hertugstamtræer med samt deres alenlange

navne, palæer og ikke en hvid i lommen – hvis Vorherre fulgte dit råd – hvad?"

"Fanden i vold med dine gamle hertuger," erklærede Taffy i største alvor. "Lille Billi har fuldkommen ret, og jeg er nær ved at blive søsyg over Zouzou! Men den anden part er for øvrigt ikke et hår bedre. Det er såmænd ikke for hans kønne øjnes skyld, hun gifter sig med den laps. Hun er i alle henseender hans medvider i forbrydelsen – hun, der overhovedet ikke har spor af moralsk ret til at stifte familie! Tjære og fjer – og så op på en stige, det er, hvad hun fortjente. Fru hertuginden med for den sags skyld. Det var da også grunden til, at jeg gav dem døden og djævelen med samt deres middagsinvitation. Og lad os så skynde os hen til den middag, vi skal spise hos Dodor – under alle omstændigheder er det da ikke for en hertugtitels skyld, Dodors pigebarn gifter sig, ikke engang for hans adelige "de", men meget mere for de kønne øjne, han har. Selv om ulykken skulle ske, at de vordende Rigolotter ikke falder fuldt så sirlige ud som deres ædle ophav og måske heller ikke bliver slet så vittige, så vil de ligefuldt blive mere brugbare i livet på mange måder. Der er plads nok også for den slags adelsmænd her i livet – mere end nok!"

De begav sig på tilbageturen til fods, mens "hele Paris" rullede hjem forbi dem. Mrs. og miss Hunks passerede dem på vejen, i en smuk blå barouche; Maman Duchesse i en hyrevogn; Zouzou til hest … De så dem ikke, og var i øvrigt enige om, at det hele skue ikke stod mål med Hyde Park i højsæsonen.

De standsede et par gange for at se på det hjemvendende Paris i deres vogne og drosker, ligesom de havde gjort i gamle

dage. Hele Paris blev ved at passere – "hele Paris" er temmelig lang.

Således stod de ved kørebanen, Lille Billi yderst, da en pragtfuld ekvipage kom forbi, pragtfuldere endnu end familien Hunks, med splinter flunkende nye livreer både for og bag, skrigende i regnbuens farver, rigtig smagløst – næsten napoleonisk.

Lænet tilbage i hynderne lå monsieur og madame Svengali, han med sin store bredskyggede filthat over de sorte krøller, hyllet i en kostbar pels og tyggende på en vældig havannacigar.

Ved hans side La Svengali – ligeledes i sort pelsværk – med en sort fløjlshat på hovedet og det lysebrune hår bundet op i en umådelig knude. Hun var sminket både med rouge og pudder, øjenlågene malede, så at selve øjnene så dobbelt så store ud som i virkeligheden; uagtet alle disse smagløsheder var hun dog en pragtfuld fremtoning og vakte da også almindelig opmærksomhed blandt de spadserende.

Lille Billis hjerte var nær hoppet ham ud af munden. Han opfangede Svengalis blik og lagde mærke til, at denne talte til hende. Hun vendte sig om og så ham stå inde på fortovet – det gjorde de begge. Lille Billi hilste. Hun stirrede stift ud imod ham med et koldt, foragteligt blik, der gik ham gennem marv og ben – Svengali ligeså. Og idet vognen fo'r forbi, hørte han dem begge fnise – hun med en simpel, sippet stemme som en affekteret opvartningsjomfru.

Lille Billi følte sig som en slagen mand, alt løb rundt for ham.

Lairden og Taffy havde iagttaget hele scenen uden at gå glip af en eneste biomstændighed. Parret havde end ikke skænket dem et blik. Da sagde lairden:

"Det var ikke Trilby – det sværger jeg jer til! Hun kunne aldrig have båret sig ad på den måde – det er ligefrem fysisk umuligt. Det ansigt er jo også ganske forskelligt fra hendes – jeg nærer ingen tvivl længer."

Også Taffy begyndte at vakle i sin dom. De fik begge fat i Billi, hver ved sin arm og trak af med ham ad boulevarderne. Han var komplet ude af sig selv og ville ikke på nogen måde spise til middag med Passefils. Bare lige sporenstregs hjem. Han længtes efter moderen ligesom i drengeårene, når verden var gået ham imod – længtes som en afsindig efter at trykke hende til sig, holde hende fast, kysse hende og selv blive kælet for: al hans gamle kærlighedstrang var jo nu vågnet på ny – den fordrede sin ret og det med renter.

Da de omsider var nået hjem til hotellet for at klæde sig om og gøre toilette (Dodor havde bedt dem om at komme i fuld krigsmaling for at imponere den kommende svigermoder), blev Billi mere og mere umedgørlig. Først efter at Taffy udtrykkelig havde forpligtet sig til at følge ham lige til døren af hans hjem i Devonshire den dag i morgen, gik han så meget i sig selv, at man kunne få ham i klæderne og med til middagen.

Store Taffy levede og åndede jo kun for sine følelser, og de havde ikke ret mange genstande at beskæftige sig med: Lairden, Trilby og Lille Billi.

Trilby var jo foreløbig i alt fald uerholdelig, lairden i enhver henseende mand for at klare sig selv, han kunne følgelig med god samvittighed samle hele sin energi og al sin ømhed på Lille Billi.

Lille Billi havde altid haft let ved at føre sig frem i verden, og på mange punkter havde han kunnet gøre ting, som Taffy

længtes efter, men ikke var i stand til, og dette indgød den gode Taffy en evig ærbødighed og forundring i forhold til Lille Billi, som han ikke kunne have udtrykt i ord.

Desuden var Lille Billi fysisk lille og svag, og ude af stand til at udøve selvkontrol. Han var også gavmild, elskværdig, kærlig, gennemskuelig som krystalglas, uden spor af hverken selviskhed eller bedrag; han havde den gave at kunne more og underholde andre ved sin tale, der altid var oprigtig, og aldrig virkede affekteret; selv hans tavshed virkede charmerende – man følte sig altid sikker på ham. Der var ikke som følge heraf ikke noget ansvar eller brydere, den store Taffy ikke ville påtage sig for Lille Billis skyld. På den anden side fandtes der dyb nede under Taffys overflade en ikke så ringe opfarenhed og nærtagenhed, men under hans harmløse stolthed over sin styrke lå der også en stor tålmodighed, virkelig ydmyghed, solid dømmekraft og alvor, som gjorde ham til en mand, der var til at regne med og sikker at støtte sig til. Så var der hans imponerende fremtoning, den gladiatorlignende stolthed, hvormed hans lille, runde hoved hævede sig over den kraftige hals og de brede skuldre, det vældige bryst og de slanke lænder, regelmæssige lemmer, ja hele hans veltrænede atletiske legeme og utvungne bevægelser, som kunne få enhver beklædning til at se smuk ud, når han bar den – alt i alt en fest for det hurtigt-opfattende, æstetiske øje. Og så havde han en alvorlig og højtidelig, indtagende måde at bøje en ildrager over nakken og knække den over armen, springe så højt som – eller næsten så højt som – sin egen højde, løfte en lænestol ved det ene ben i én hånd, og hvad ved jeg for andre kunststykker! Der var altså ikke noget offer, som Lille Billi ikke uden videre ville acceptere fra

den store Taffy – det var blot en passende tribut fra legemsstyrke til ånd.

Par nobile fratrum – et langt og vedvarende venskab indstiftet i Himlen!

Familiemiddagen hos monsieur Passefil ville uden tvivl være blevet lovlig træg, hvis den uopslidelige Dodor ikke havde været med, og hvis lairden af Cockpen ikke havde følt, at noget måtte der gøres. Han overtraf nu sig selv i vittighed, humør og løjer, alt sammen serveret i et fransk sprog, ingen kunne modstå. Også hr. Passefil var på sin måde underholdende, i besiddelse af denne hurtigt familiære, gemytlige omgængelighed, der synes at være typisk for det velstående, midaldrende bourgeoisi overalt i verden, når det da ikke i stedet for slår sig på det forlorent fornemme.

Madame Passefil var absolut ikke gemytlig. Hun lod til at være meget betaget over Taffys aristokratiske sving, Lille Billis romantisk-melankolske, fine væsen samt deres rolige og værdige høflighed. Hun talte bestandig om Dodor som monsieur de Lafarce, skønt han i deres daglige kredse ellers gik under betegnelsen monsieur Theodore og i øvrigt officielt betegnedes som monsieur Rigolot. Hver gang madam Passefil talte til ham eller om ham på denne aristokratiske manér – hvilket hændte temmelig ofte – blinkede Dodor til sine venner og stak tungen i kinden. Det lod til at more ham overmåde meget.

Frøken Ernestine var åbenbart alt for forelsket til at kunne tale ret meget, kun ganske sjældent veg hendes øjne fra hendes Theodore, som hun måske aldrig tilforn havde set optræde i

spidskjole. For øvrigt må det erkendes, at hendes ydre fremtræden var værdig nok. Udsigten til snart at blive fru de Lafarce, og dermed blive indehaver af en så glimrende ægtemand som Dodor, havde måske nok angrebet hendes ellers ret sunde forstand en lille bitte smule: men sligt kunne da for øvrigt være hændet endnu stærkere, små kvindelige borgerhjerner.

Egentlig smuk var hun just ikke, men hun så sund, velskabt, velopdragen ud, af et mildt og fredsommeligt temperament – en ingenue, lige frisk fra klosteret – sød og uskyldig; enhver måtte straks få det indtryk, at Dodor virkelig havde spillet sine kort nok så godt som hans ungdomsven hertugen. For fremtidige små Dodor'er behøver vi ikke at nære den ringeste frygt.

Efter bordet forlod herrerne og damerne spisestuen sammen og indtog en smuk salon med udsigt over boulevarden, hvor det var tilladt at ryge, og der blev musiceret. Mademoiselle Ernestine spillede med nogen anstrengelse *Les Cloches du Monastere* – af monsieur Lefebre-Wely, så vidt jeg husker. Det er det mest borgerlige stykke musik, jeg kender.

Derefter sang Dodor med sin smukke tenor de grinagtigste franske viser (det lod til, han havde et endeløst repertoire) til sin forlovedes akkompagnement; de vakte familien Passefils ubeskrivelige henrykkelse og var lairden til stor fornøjelse.

Dagens brændende spørgsmål: La Svengali blev naturligvis også drøftet, sligt kunne umuligt undgås, men vore venner vogtede sig vel for at sige, at hun var identisk med "den lange Trilby". Dette faktum ville desuden tids nok komme frem uden deres hjælp.

Og ganske rigtigt. Førend ugen var omme, var aviserne på færde med hele historien.

Madame Svengali – "la grande Trilby" – var eneste datter af velbårne og velærværdige sir lord O'Ferrall.

Hun var i ung alder løbet bort fra de fædrene skove og heder i nærheden af Dublin for at hengive sig til et frit og ubundet kunstnerliv i pariserbyens *Quartier Latin – une vie de bohème.*

Hun var Venus Anadyomene fra top til tå.

Hvid som sneen – men med en vulkan i hjertet.

Afstøbningen af hendes alabastfødder kunne fås hos Brucciani, Rue de la Souricière St. Denis (manden tjente en formue).

Monsieur Ingres havde malet hendes venstre fod på væggen i atelieret Place St. Anatole des Arts, og en excentrisk skotsk milord (greven af Pencock) havde købt hele klatten: huset, etagen og væggen med maleriet, havde derefter ladet huset rive ned og hele væggen i glas og ramme overføre til sit slot i Edinburgh.

(Hvad dette punkt angik, var forfatterens fantasi dog løbet lovlig løbsk. Det viste sig nemlig ved nærmere undersøgelse umuligt at efterkomme lairdens ønske, såsom væggen ikke kunne flyttes. Hr. greven af Pencock – således lød madame Vinards omskrivning af den brave laird – har følgelig måttet lade købet af ejendommen gå tilbage).

Den påfølgende morgen var de alle tre parate til hjemrejsen. Om det så var lairden, så havde han nu fået nok af Paris og længtes hjerteligt efter at komme tilbage til sin virksomhed: en *Hara-Kiri i Yokohama* (selv-opsprætning). Vel havde han aldrig

været i Japan; men det havde da for resten heller ingen andre på de tider.

De var netop færdige med deres morgenmåltid; nu sad de i hotelhaven, hvor der som sædvanlig var fuldt af folk.

Lille Billi gik ind i postlokalet for at besørge en billet afsendt til sin moder. Der var tomt bortset fra et par kontorister; men ved et bord opdagede han Svengali i færd med at gennemlæse en pakke breve.

Svengali så op, deres blikke mødtes og de var ganske nær ved hinanden.

I sin befippelse kom Lille Billi stærkt til at ryste; halvvejs strakte han hånden frem, men trak den hurtigt til sig igen, da han så Svengalis hadefulde blik.

Denne sprang op fra stolen, samlede hurtigt brevene og gik rask forbi Lille Billi; i forbifarten udbrød han: "Verfluchter Schweinhund!" og spyttede ham med overlæg i ansigtet.

Et sekund eller to stod hans modpart som forstenet, så løb han bagefter, nåede Svengali lige ved marmortrappen, sparkede ham, slog hatten af ham og gav ham et knubs over hånden, så at brevene faldt til gulvet. Svengali vendte sig, langede ud og ramte Lille Billi over munden, så at denne kom til at bløde; som rasende fo'r maleren ind på ham, men nåede ikke at træffe, da Svengali var over en mester og firs høj.

I et nu havde der samlet sig en skare rundt om de kæmpende, deriblandt vagten, en smuk gammel herre iført uniformsjakke og guldkæde, der råbte:

"Hurtigt – hurtigt, kald politiet herop!" hvilket råb repeteredes nedefter fra mund til mund.

Taffy, der nu opdagede sammenstødet, råbte: "Bravo – kil på ham, du lille!" sprang op fra sin plads og borede sig frem gennem hoben; Lille Billi, der så ham komme, udbrød stammende og forpustet:

"Han spyttede mig i ansigtet – gid Fanden havde ham! Jeg har ikke sagt et eneste ord, der kunne fornærme – det sværger jeg dig til!"

Svengali havde aldeles ikke gjort regning på Taffy, han genkendte ham øjeblikkelig og blegnede.

Taffy, der havde tykke rejsehandsker på, rakte sin vældige højre frem, tog et fast tag om Svengalis næse, halede den halvvejs af og idet han brugte den som hank, svingede han det tilhørende hoved frem og tilbage samt derefter en omgang til højre og venstre, alt imens den anden klamrede sig til hans håndled; til sidst lod han ham slippe med en ordentlig, klaskende ørefigen – hvortil må bemærkes, at en ørefigen fra denne hånd, selv i spøg, efter hvad jeg har forstået, just ikke var de bare løjer – den bragte vedkommende til både at se og høre ting, der slet ikke eksisterede, og efterlod en smag som af svovl.

Svengali snappede efter vejret, værre end Lille Billi før, og kunne en stund efter slet ikke få mælet. Omsider fremstammede han:

"Lâche! Grand lâche! Jai skal sende Dem mine vitner!"

"Ganske til Deres tjeneste!" svarede Taffy i det reneste franske, trak sin lommebog op og rakte ham sit kort på den formelleste måde, idet han tilføjede: "Jeg skal være her i Paris til i morgen klokken tolv – men her er for øvrigt min londoneradresse, for det tilfælde, jeg ikke hører fra Dem inden min afrejse. Det har gjort mig ondt at måtte tage Dem under

behandling, men De må jo for resten selv kunne indse, at det virkelig ikke går an sådan at spytte på andre folk – det passer sig ikke imellem dannede mennesker. Som sagt, når og hvor De sender bud til mig – om det så er fra antipoderne, kan De stole på, jeg møder."

"Très bien, très bien," bemærkede en militært udsende ældre gentleman, der gav Taffy sit kort, for det tilfælde, han kunne være til nogen tjeneste, og som i det hele taget syntes at nyde den forefaldende scene med største tilfredshed. Dette var nu for resten heller ikke så underligt, for det var virkelig en fornøjelse at se den overlegne måde, den hurtighed i vendingen, hvormed Taffy optrådte ved sådanne små, kvikke retfærdigheden håndhævende tildragelser, uden at blive hverken forpustet, overdreven eller højtravende – uden spor af disharmoniske bevægelser, uden at vige en hårsbred ud fra det korrekte, med virkelig poesi i handlingen: Dens bedste og eneste undskyldning!

Men hvor meget eller lidt man nu vil anslå denne gave til, så var det i hvert tilfælde Taffys specialitet, og den slog aldrig under nogen omstændigheder fejl.

Da politiet endelig kom til stede, var bygen drevet over, Svengali langt borte i en droske, og Taffy stillede sig ganske til betjentens rådighed.

Inde i postkontoret blev sagen derefter nærmere drøftet i overværelse af den ældre militære herre, oberkelneren samt tvende kontorister, der havde været øjenvidner. Alt hvad han forlangte af Taffy og hans venner indskrænkede sig til, at de skulle opgive deres navne, fornavne, stilling, alder, adresse, nationalitet, levevej osv.

"Den sag bliver nok bilagt andetsteds og på anden måde," havde den ældre militær erklæret – general, greve de la Tour-aux-Loups.

Og dermed endte så denne puniske krig, hvis eneste følge var et særligt udtryk af glubsk fryd, der tindrede i Taffys ellers så blide øjne.

Ikke, at han havde noget ønske om at bibringe Trilbys mand noget sår, legemligt eller åndeligt. Men han glædede sig over at have givet Svengali en smule undervisning i gode manerer.

At Svengali kunne såre ham var aldrig et øjeblik i hans tanker. For resten troede han ikke på, at Svengali ville kæmpe mod ham – og deri tog han ikke fejl.

Men han havde i mange timer den herlige fornemmelse af denne lange, tykke, krogede næse, der blev vredet mellem hans knoer, og en rar følelse af, at han havde givet den en ordentlig omgang. Så han vedblev at tygge på denne himmerigsmundfuld af et minde resten af dagen – lige indtil hans refleksioner fik ham til at blive ked af det, for han var i grunden den blideste og mildeste mand, der nogensinde har kløvet et hoved! Det var jo egentlig kun synet af Lille Billis blod, der var blevet bragt til at flyde af en så ulige modstander, der havde ophidset ham.

Der kom aldrig senere fra Svengali bud efter Taffys sekundanter; både Dodor, Zouzou og den grevelige general blev følgelig uforstyrrede, og vore tre musketerer drog tilbage til London, ubesmittede af næstens blod, hele på lemmer samt inderligt kede af Paris.

Lille Billi blev hos sin moder, til julen var forbi, med Taffy boende på kroen sammesteds.

Det var Taffy, der fortalte mrs. Bagot om La Svengali og hendes omstridte identitet med Trilby, om aftenen efter deres ankomst, hvor Lille Billi var gået til sengs, udmattet efter rejsen.

"Ih! Gud forbarme sig!" udbrød den bekymrede moder. "Det er jo det nye synge-fruentimmer, der skal optræde her i landet! Der står en artikel om hende i *Times*. Det hedder sig, hun skal være et rent vidunder, hendes lige eksisterer ikke. Det kan da ganske umuligt passe på den miss O'Ferrall, jeg traf i Paris."

"Ja, det lyder utroligt – alligevel er jeg temmelig overbevist om, at det er hende – Deres søn nærer ikke spor af tvivl. På den anden side mener McAllister, at de intet har med hinanden at skaffe."

"Herregud – skal vi nu begynde forfra! Så forstår jeg, hvorfor stakkels Willy ser så elendig ud! Det er alle de gamle erindringer, der vågner på ny. Kunne hun da synge, da De omgikkes med hende i Paris?"

"Ikke en tone – hendes forsøg i den retning var rent ud latterlige."

"Hun er stadig lige smuk?"

"Å ja, det er der ingen tvivl om – snarere mere end mindre."

"Og hendes sang – er den virkelig så beundringsværdig? Jeg mindes nu tydeligt, at hun havde en sjældent smuk talestemme."

"Vidunderlig, frue. Jeg har hverken hørt eller drømt om magen til stemme. Alle de andre berømtheder kan gå hjem og lægge sig, når hun kommer anstigende."

"Hvor hun må være uimodståelig! Jeg forbavses kun over, at De ikke selv er forelsket i hende. Hvilke skrækkelige sirener, den

slags kvinder dog er, skabte til ødelæggelse og fortræd for skikkelige familier!"

"Jeg beder Dem dog erindre, at hun gav efter på Deres første anmodning, mrs. Bagot, til trods for, at hun holdt grumme meget af Willy. Den gang optrådte hun virkelig ikke som sirene."

"Nej, nej, De har ret – hun opførte sig i sandhed nobelt – gjorde sin pligt fuldt ud – den ros kan jeg ikke frakende hende. Tilgiv mig, mr. Wynne – og det uagtet jeg ikke formår at tilgive hende den fortræd, hun har anstiftet overfor min egen dreng."

Mrs. Bagot begyndte at græde, og Taffy skyndte sig at tilgive.

"Ak, mr. Wynne, lad os håbe, lairden har ret, og at her kun er tale om en mærkelig lighed. Nu kommer jo det farlige menneske her til London lige efter jul; og da vil min Willys kvaler begynde forfra. Hvad skal jeg dog stille op?"

"Nå, ja – ser De, hun er jo nu i mellemtiden blevet en anden mands hustru. Det forandrer dog sagen en del. Lille Billi får virkelig berolige sig, så snart denne omstændighed er gået rigtig op for ham. Desuden har hun set på ham i forbifarten i Champs-Élysées, som om hun ønskede ham til Bloksbjerg – manden har senere været oppe at nappes med ham i et hotel, de slog og sparkede hinanden ganske artigt – og ser De – sligt lægger dog ligesom en slags hindring for fremtidig intim omgang."

"Mr. Wynne – hvad fortæller De mig! Min søn i klammeri med en mand, i hvis kone han er forelsket, du gode Gud!"

"Å, blæse med det! Willy var i sin gode ret. Det var den anden, der groveligt fornærmede ham, Deres søn optrådte brillant, fik

stemningen for sig, og for resten løb hele historien af uden følger. Jeg var selv øjenvidne."

"Mr. Wynne – og De greb ikke ind?"

"Jo vist greb jeg ind – vi greb ind alle sammen. Det er såmænd ikke værd at ofre en tanke mere på den historie. Hverken knækkede de ben på hinanden eller udfordrede hinanden på kårde eller pistoler – det løb alt sammen nok så fredeligt ud i sandet."

"Himmelen være takket!"

I løbet af en uges tid eller to foregik der en kendelig forandring til det bedre med Lille Billi; han malede en mængde studier med klipper, skær og fyr – Taffy malede med, og begge var de glade. Præsten og Lille Billi flikkede forholdet sammen, så godt det lod sig gøre. Bemeldte præst blev hurtigt svært indtaget i Taffy, med hvis fætter, sir Oscar Wynne, han havde studeret; der var ingen grænser for den gæstfrihed, Taffy herved indkasserede. Datteren opholdt sig i Algier.

Hele det allerfineste og fine selskab på egnen ("den kære gamle marquis", hvis søn tjente i Taffys gamle regiment, indbefattet) var gæstfri og imødekommende mod de to kunstnere. Taffy profiterede ved det, fik en masse jagtindbydelser og blev alles erklærede yndling. Alt i alt gik tiden nok så fornøjeligt og godt til julen; selve julefesten kunne også til nød gå an, selv om munterheden just ikke slog ud i høje flammer.

Da den var vel overstået, holdt Lille Billi fast ved bestemmelsen om at rejse ind til London for at male et stykke efter bestilling fra Akademiet; Taffy fulgte med, og atter

sænkede kedsomheden sine skyer over det Bagot'ske hus – ledsaget af mange bange anelser i det moderlige hjerte.

Folk af alle slags, høje og lave, lige fra de fornemme adelsfamilier til fiskerhytternes beboere, savnede de to sympatiske malere, der var venner med alle, og lavede sådanne nydelige skitser af deres smukke kyst.

La Svengali er imidlertid indtruffet til London. Hendes navn er på alles læber, fotografier pranger i hver en butik. Bestemmelsen lyder på, at hun i næste uge skal synge ved J...'s monsterkoncert. Hendes optræden skulle have fundet sted noget tidligere, men det lader til, at en forhalelse uventet er indtrådt – en strid mellem monsieur Svengali og hans første violin, en meget vigtig person.

Foran i Regent Street har en foretagsom handlende arrangeret en hel Svengali-udstilling, der stadig samler skarer omkring vinduerne; udstillingen fremviser hende i alle mulige størrelser og dragter. Der hersker ingen tvivl om, at hun jo er en sjældent dejlig kvinde med et sødt, venligt og sørgmodigt udtryk, og dertil så distingveret, at en rigtig dronningekrone ville passe hende bedre end det lille stjernediadem, hun ved festlige lejligheder bærer. Et af fotografierne viser hende i klassisk dragt med foden på en skammel, og i en stilling à la Venus fra Milo, kun at hænderne er foldet på ryggen, og at foden er nøgen samt så uforlignelig skøn, at denne fremstilling.

En lille herre, der står midt mellem to sværere, har just trængt sig frem i første geled og udbryder ved dette syn: "Se her – Sandy – *foden*? Tvivler du så længer?"

"Ja-a – dette er rigtignok Trilbys fod, den ting er sikker nok!" svarer Sandy. Og alle tre går indenfor og gør rigelige indkøb.

Så vidt det lod sig oplyse, var ufreden mellem Svengali og hans første violin begyndt ved en prøve i Drury Lane-teateret.

Det lod til, at Svengali ikke ganske havde været sig selv siden hin mindeværdige 15. oktober, da hans næse så uventet kom i klemme mellem Taffys fingre. Han var blevet kort for hovedet, irritabel, særlig overfor sin hustru (hvis hun da i det hele taget var gift med ham). Svengali havde sandsynligvis sine særlige grunde til at beære Lille Billi med et dødeligt had.

De havde ikke set hinanden i fem år – ikke siden hin juleaften på Place St. Anatole, da de efter aftensmaden brødes og det mod forventning gik ud over Svengalis næse. Det var dog ikke fra den lejlighed, at hadet skrev sig.

Da han opdagede sin modstander histovre på Concorde-pladsen på hjemturen fra koncerten i Pré Catalan, da havde han øjeblikkelig genkendt ham; alt det gemte had blussede ved denne lejlighed op, han slyngede ham sit mest knusende foragtelige blik i ansigtet og lod sin hustru gøre det samme.

Næste morgen traf han ham på ny i hotellets postkontor. Lille Billi så bleg og angreben ud, tilsyneladende var han alene, og da han jo var en hebræiske jøde, kunne han under de forhåndenværende omstændigheder ikke modstå fristelsen til at spytte den anden i ansigtet, siden det nu engang ikke gik an at kvæle ham.

I samme stund, handlingen var udført, fortrød han den. Lille Billi havde taget offensiven, og så med ét var han ganske uventet kommet til at stå ansigt til ansigt med den, han fra gammel tid frygtede som selve sin onde samvittighed: den studeagtige yorkshirekæmpe, britiske filister, uansvarlige bøffel, eks-Krim-soldaten, Front-de-Boeuf, der i hans

forestilling altid havde repræsenteret den personificerede brutalitet, en type på disse gammeldags junkere, for hvem jøder og hunde var hip som hap. Kold og ufølsom overfor andres sorger, var denne selvgode og indbildske musiker overordentlig fintfølende overfor sin egen kære person og navnlig i højeste grad, når det drejede sig om legemlig smerte eller dårlig medfart. Dertil må endnu tilføjes, at han var alt andet end modig. Den britiske gentlemans alvorlige, koleriske og frygtløse blå øjne havde i et nu indgydt ham en unævnelig skræk. Og den uforglemmelige dingdang-bevægelse, hvori hans hoved var blevet sat, med næsen som hank, den havde således rystet og oprørt ham, at han siden hen aldrig havde forvundet det.

Nat og dag vendte erindringen om dette tilbage; den red ham som en nattemare og gjorde det af med ethvert håb om en ordentlig sund søvn.

Desuden var han jo ikke så lidt ældre, end han så ud – næsten halvtreds – og langtfra stærk af helbred. Livet havde for ham været én lang, tærende kamp.

Overfor sin hustru, slave og elev følte han en vild, skinsyg kærlighed, der voldte ham tusinde pinsler, idet han hos hende hvert øjeblik stødte på det stedse uforandrede, dybt indgraverede, aldrig blegnende billede af den forhadte lille maler, som hun bestandig elskede med en kærlighed, hun ikke engang lagde skjul på.

Gecko havde for længst ophørt at sværme for sin læremester. Al hans hundetro hengivenhed havde samlet sig om slavinden, som han tilbad med en stærk, men ren og platonisk lidenskab. Den eneste levende skabning, som Svengali kunne stole fuldt

ud på, var en gammel jødinde – hans slægtning, der gik hustruen til hånde, og selv hun var i tidens løb kommet til at elske eleven mindst lige så højt som læreren.

Ved den omtalte prøve på Drury Lane-teateret havde Svengali dirigeret, og madame Svengali sunget. Flere gange afbrød han hende uden årsag, snerrede og erklærede, at hun sang værre end en gammel hankat, hvilket var ganske usandt, hun foredrog tværtimod aldeles henrivende, *Home, sweet home!*

Til sidst slog han hende flere gange over knoerne med taktstokken, så hun faldt på knæ og grædende udbrød:

"Oh, Svengali, slå mig dog ikke, min ven – jeg gør det jo så godt, jeg formår!"

Hvorefter lille Gecko pludselig var sprunget op og havde langet Svengali en ud over nakken tæt ved kravebenet; ved samme lejlighed viste det sig, at han havde holdt en blodig lille kniv i hånden, samt at Svengali blødte; ved synet af denne var Svengali besvimet, madame havde taget hans hoved i sit skød og stirret på en underlig åndsfraværende måde som i en vågen drøm.

Gecko var blevet afvæbnet; men da Svengali hurtigt var kommet til sig selv igen og straks var taget hjem, var politiet ikke blevet blandet i sagen, der blev dysset ned, og offentlig skandale undgået. Følgen blev imidlertid dog, at divaens optræden måtte udsættes en hel uge, for Svengali ville på ingen måde tillade, at hun sang, når han ikke selv var til stede, lige så lidt som han overhovedet nogen sinde eller under nogen omstændigheder lod hende slippe sig ud af syne.

Såret var kun ubetydeligt, lægen, der tilså det, erklærede, at fruen havde været fuldstændig imbecil, formentlig af skræk.

Men hun forlod ikke hans leje et eneste minut og lod til at være ham lydig og hengiven som en hund.

Da den aften langt om længe oprandt, på hvilken hun skulle optræde, fik Svengali lægens samtykke til at gå med i teateret, hvorimod det blev ham strengt forbudt at dirigere orkesteret. Hans fortvivlelse herover var ganske ubeskrivelig, han rasede værre end en afsindig, og med monsieur J. stod det næsten ikke bedre til.

I ugens løb havde bemeldte monsieur J. flere gange dirigeret ved orkesterprøverne i den rigtige dirigents fraværelse – en såre let opgave, henset til den fortrinlige måde, hvorpå det var disciplineret og sammenspillet. La Svengalis repertoire var tilmed uhyre omfangsrigt og akkompagnementerne omhyggeligt udarbejdet i forvejen – af Svengali selv – så at et passende valg for hende formentlig heller ikke kunne støde på nogen vanskelighed.

Det var dernæst arrangeret således, at Svengali skulle sidde alene i en lukket loge lige over for sin kone, så at hun hele tiden kunne have ham for øje; et let forståeligt signalsystem mellem ham og monsieur J. var blevet opfundet, så at han fra logen selv kunne tage ledelsen i sin hånd, såfremt ikke alting gik efter ønske. Dette arrangement blev prøvet dagen forud, intet uheld var indtruffet, og La Svengali havde sunget aldeles dejligt i det tomme teater.

Mandag – koncertdagen – oprandt som sagt; alt syntes at være fortrinligt lagt til rette. Salen fyldtes hurtigt til sidste plads med undtagelse af midterlogen i parkettet. På gulvet var der anbragt rækker af lænestole, og midt i disse rækker havde lairden, Taffy og Lille Billi fundet plads.

Orkesterets medlemmer indfandt sig efterhånden og begyndte at stemme instrumenterne.

Folk kikkede hvert øjeblik op til den tomme loge, nysgerrige efter at erfare, hvem af de kongelige den var bestemt for.

Monsieur J. indtog under stærkt bifald sin plads, bukkede og hilste på sin uforlignelige måde, samtidig med, at han jævnligt skelede op til den tomme loge.

Omsider slog han på nodestolen, vinkede med hånden, og orkesteret spillede sin ungarske dans med rungende applaus; herefter kom en lang pause efterfulgt af nogle tegn på uro fra galleriet. Mr. J. var imidlertid forsvundet.

Taffy rejste sig og så sig omkring med ryggen til orkestret.

En trådte ind i logen, stod et øjeblik ved rampen og betragtede forsamlingen – en høj skikkelse, bleg som en dødning, med langt sort hår og fuldskæg.

Det var Svengali.

Hans blik mødtes med Taffys, denne vendte sig om og udbrød: "Du gode Gud – se – se dog!"

Både Lille Billi og lairden så op og genkendte Svengali.

Han stirrede atter ned på dem; udtrykket var så fuldt af forbavselse, raseri og frygt, at det løb vore venner koldt ned ad ryggen; derpå satte han sig med øjnene fremdeles fæstede på Taffy, vendte det hvide af disse ud imod ham, mens tænderne skinnede i et krampagtigt, hadefuldt grin.

En bifaldssalve rystede salen. Idet de vendte sig om, så vore tre venner Trilby, ført af J., der langsomt kom frem mod lamperækken; hendes smil forrådte en vis åndssløvhed, idet blikket fæstede sig på Svengali i logen.

Hun hilste mekanisk ud til højre og venstre ganske som i Paris.

Musikken intonerede indledningsstroferne til *Ben Bolt*, hvormed hun efter bestemmelsen skulle begynde.

Fremdeles stirrede hun frem for sig – men åbnede ikke munden – tre gange måtte orkesteret gentage melodien.

På de forreste bænke hørte man monsieur J., der med nervøs, grødet stemme hviskede:

"Men så syng dog, madame – for Guds skyld begynd – så begynd dog!"

Med et ubeskriveligt udtryk vendte hun sig imod ham og sagde:

"Synge? Hvorfor skal jeg egentlig synge? Hvad forlanger De af mig?"

"*Ben Bolt*, parbleu – syng dog!"

"Nå – *Ben Bolt* – den kender jeg – javel."

Musikken tog fat igen.

La Svengali gjorde et tilløb, men det mislykkedes, så vendte hun sig atter om og udbrød:

"Hvordan pokker vil De have, jeg skal kunne synge med al den helvedes larm, disse musikanter stiller op!"

"*Mais mon Dieu, madame – qu'est-ce que vous avez donc?*" råbte J.

"Hvad der stikker mig? Der stikker mig – at jeg ikke synger en tone, så længe dette helvedes spektakel bliver ved. Lad mig komme til ganske alene!"

"Godt – uden musik da – blot De begynder!"

Orkesteret havde holdt op, hele huset befandt sig i en aldeles ubeskrivelig ophidset tilstand.

Hun så sig om, lod blikket glide ned ad sin dragt og fingererede nervøst ved den. Så vendte hun øjnene mod loftet og begyndte med et sentimentalt, ømt smil:

Ak, husker du endnu skøn Alice, Ben Bolt?
Skøn Alice med det nøddebrune hår!
Hvis tårer flød, når dit smil han erholdt –

Længere var hun ikke kommet, da stormen brød løs: atter, skældsord, hyssen, miauven og brægen.

Hun standsede, og med et lynende blik som fra en tirret løvinde råbte hun ud til publikum:

"Qu'est-ce que vous avez donc, tous! tas de vieilles pommes cuites que vous êtes! Est-ce qu'on a peur de vous [Note 3)]!" og derefter:

"I er jo englændere – ikke? Hvad er der da i vejen – hvorfor har I bragt mig herhen – hvad har jeg gjort jer, at I tager sådan på veje – spø'r jeg?"

Ved fremsættelsen af disse spørgsmål lød hendes dybe, malmfulde stemme så prægtigt – på en gang kvindelig og dog med en berettiget vredes rungende klang, at mængden uvilkårligt bøjede sig for den og tav.

Det var som en røst fra en anden verden – fra en forbitret datter af en fremmed race, mægtigere og ædlere end almindelige mennesker, en røst, hvis hele anlæg tydede på, at der aldrig fra den kunne udgå en falsk tone.

Omsider kom svaret – som oppe fra guderne –

"Nå, så do er engelsk, min pi'e! Hva'for fa'en synger du da'nte, som du er ble'en betalt til – stemmen synes du sg'unte at mangle! Hva'for står du der og synger falsk?"

"Falsk!" råbte Trilby – "jeg har ikke bedt om at måtte synge – jeg har kun gjort det, fordi den herre dér, med den hvide vest, bad mig om det. Og nu synger jeg ikke en tone mere – det kan I tage gift på."

"Nå, så du ve'ente! Ja, må vi så be' om voreses penge igen, eller osse ska' vi pinedød se indenfor til dig – det kan do ta' gift på!"

På ny slap stormen løs under øredøvende spektakel.

Gennem tumulten hørte man monsieur J.s skingrende stemme: "Svengali, Svengali! Hvad går der af Deres kone – hun er vist blevet forrykt?"

Hun havde ganske vist sunget *Ben Bolt*, men på den gamle måde, således som hun plejede at give den i *Quartier Latin* – over al beskrivelse latterligt og meningsløst.

"Svengali – Svengali!" gentog J. gestikulerende over til logen, hvor Svengali sad kold og ubevægelig, stirrende med et gennemborende blik på sin hustru, smilende som et ondskabsfuldt spøgelse – som en hævnende dæmon – ligesom han ville sige:

"Ja, le I kun – I uslinger – men den, der ler sidst, ler bedst!"

Taffy og begge de andre så nu op mod Svengali; hustruen blev foreløbig glemt.

Hun stirrede åndsfraværende ud i rummet, snart på lysekronen, på monsieur J., på Svengali i logen, tilhørerne i parkettet – som om denne forstyrrede, larmende scene egentlig morede hende.

"Svengali, Svengali!" råbte også hele huset, hånligt efterabende. Mr. J. førte madame ud; hun fulgte ham modstandsløs, alt imens Svengalis skikkelse blev siddende

ubevægelig, vogtende over hustruens tilbagetog, bestandig med sit dæmoniske smil. Atter vendtes publikums opmærksomhed i hans retning. Monsieur J. sås i følge med en politibetjent og to herrer, hvoraf den ene i selskabsdragt, at begive sig ind i logen. Gardinet blev hurtigt trukket for; nogle få minutter efter kom han frem på scenen, bukkende og skrabende, bleg som et lagen, udbad sig tavshed og gav ordrer til den kjoleklædte. Denne forklarede da, at en forfærdelig hændelse var indtruffet – monsieur Svengali var ganske pludselig og uventet død i logen – af apopleksi eller et hjerteslag; hans frue havde fra platformen set, hvad der foregik, og havde, så vidt man kunne skønne, mistet forstanden, hvorved man fik en naturlig forklaring på hendes mærkværdige opførsel.

Han tilføjede, at pengene kunne erholdes tilbage ved billetkontoret, og bad publikum om at trække sig tilbage i ro.

Taffy med sine to venner i hælene banede sig vej til en tapetdør, som han vidste førte ind til scenen. Nu var det endelig forbi med lairdens tvivl om Trilby – denne Trilby, i hvert tilfælde, kendtes han ved.

Taffy dundrede på døren, indtil der blev lukket op, gav sit kort og erklærede, at de var madame Svengalis intime venner og straks måtte ind til hende.

Manden forsøgte at slå døren i på næsen af ham, men Taffy puffede ham tilbage, trængte ind og smældede atter indgangen i lås for de nysgerrige, der ville bagefter. Han forlangte straks at blive ført op til fruen, optrådte så bydende og tog sig så imponerende ud, at fyren gav efter og adlød.

De kom forbi en åben dør; inden for denne bemærkede de en udstrakt menneskeskikkelse liggende på et bord – til dels

afklædt – over hvilken nogle herrer – sandsynligvis læger – stod bøjede.

Dette var det sidste, de så af Svengali.

De kom ind ad en anden dør, monsieur J. viste sig, og Taffy forklarede ham grunden til, at de var kommet herop, hvorpå de blev indladt.

La Svengali befandt sig i stuen; hun sad i en lænestol ved kaminen, mens en del orkestermedlemmer ivrigt gestikulerede og højrøstet talte tysk, polsk og magyarisk omkring hende. Gecko, som lå på knæ, gned hendes fødder for at holde dem varme. Selv syntes hun ganske bevidstløs.

Men ved synet af de indtrædende fløj hun op, styrtede hen imod dem og udbrød: "O, Taffy – kære Taffy! Hvad går der dog for sig her? Hvor i verden er jeg? Herregud – så længe vi ikke har set hinanden!"

Nu bemærkede hun også lairden og kyssede ham, derefter trådte Lille Billi frem. Længe stirrede hun på ham, glad overrasket, så rakte hun ham hånden til goddag.

"Hvor du er bleg og forandret! Og sikken et stort overskæg du har lagt dig til! Men hvad er der i vejen? I går alle sammen omkring herinde i jeres kjoler og hvide halstørklæder, som om det var en ligbegængelse! Hvor er Svengali? Ak, jeg ville så gerne hjem."

"Hvad – hvad kalder du egentlig "hjem" – jeg mener, hvor bor du for tiden?" spurgte Taffy.

"Det er i Hôtel de Normandie på Haymarket. De skal øjeblikkelig blive kørt derhen, madame," sagde monsieur J.

"Ja – javist," sagde Trilby – "Hôtel de Normandie – men Svengali – hvor er han?"

"Desværre, madame – han er blevet meget syg!"

"Syg? Hvad fejler han? Hør, hvor du dog ser grinagtig ud, Lille Billi, med det overskæg – min egen, kære Lille Billi – så bleg – ak, så bleg! Er du også syg? Det håber jeg da rigtignok ikke. Hvor jeg er lykkelig ved at være hos dig igen – du aner ikke hvor meget! Ja – jeg lovede jo rigtignok din moder, at jeg aldrig ville se dig mere – aldrig! Hvor er vi egentlig henne – kære Lille Billi?"

Monsieur J. lod til at være blevet fuldstændig forfjamsket; som et galt menneske løb han frem og tilbage. Musikerne begyndte at give forklaringer i uforståeligt fransk til Taffy. Gecko lod til at være forsvundet. Det var i det hele taget en uhyggelig og forvirret scene – larm udenfor fra publikum, der forlod lokalet, folk, der løb ind og ud, spørgende efter monsieur J., betjente, brandmænd og Gud ved hvad.

Lille Billi, der hele tiden havde udvist en beundringsværdig selvbeherskelse, fik nu en idé. Han foreslog, at Trilby først og fremmest skulle tage hjem til hans hus på Fitzroy Square for at komme ud af disse uhyggelige forhold. Indfaldet vandt straks Taffys bifald – og blev forebragt monsieur J.; denne, der hurtigt havde forstået, at de tre herrer og madame Svengali var gamle bekendte, og som for øvrigt kun var alt for glad ved at blive af med divaen, gav straks sagen sin tilslutning.

Billi og Taffy kørte sporenstregs til Fitzroy Square for at forberede husholdersken, der til en begyndelse blev ganske ude af sig selv ved denne uventede indkvartering. Man forklarede hende imidlertid, at det ikke kunne være anderledes. Madame Svengali, Europas allerførste sangerinde – en bekendt fra ældre tid af hendes herre – var blevet afsindig af sorg over sin

ægtefælles død; foreløbig måtte hun nu installeres her, ja endog i Lille Billis egen seng, mens han selv flyttede på et hotel; en sygeplejerske skulle passe hende – muligvis det hele kun ville stå på en enkelt nat; damen var for øvrigt så fredsommelig som et lam og ville efter alle solemærker at dømme hurtigt komme over sygdommen. En læge blev hentet, og kort efter ankom Trilby selv tillige med lairden. Hendes pragtfulde pelsværk og øvrige kostbarheder bragte hurtigt den brave mrs. Godwin figurlig talt på maven for divaen.

Så forsvandt Taffy, lairden og Lille Billi igen og spredte sig på forskellige opdrag: at finde en sygeplejerske for natten, at finde Gecko, at hente Trilbys ejendele fra hotellet med samt hendes pige.

Pigen (som viste sig at være den gamle tyske jødinde og Svengalis slægtning) var gået hen i teatret efter have hørt om sin herres død. Gecko var blevet sat fast af politiet, og det så dårligt ud for ham; men vore tre venner gjorde deres yderste, var til stede næsten hele natten og afgav forklaringer.

Så vidt La Svengalis første og sidste optræden i London.

Nærværende forfatter var ikke selv til stede ved denne mindeværdige begivenhed, og har skrevet denne ufuldstændige og utilstrækkelige beretning herom dels ud fra rygter og private oplysninger, dels fra artikler i samtidens aviser.

Skulle noget overlevende vidne af den sørgelige fiasko læse disse sider, og finde nogen væsentlige fejl ved beretningen, vil forfatteren være dybt taknemmelig for rettelser og tilføjelser, som straks vil blive indføjet, og vedkommende vil blive nævnt ved navn i alle kommende udgaver – hvilke utvivlsomt vil blive til mange, ikke mindst på grund af den store interesse,

offentligheden fortsat nærer for La Svengali, selv fra folk, der aldrig selv har hørt hende (og der er mange), men også fordi nærværende forfatter er mere egnet til at sammenstille denne korte biografiske skitse end nogen anden nulevende person, med undtagelse selvfølgelig af "Taffy" og "lairden", hvis venlighed han endnu mere end sine egne erindringer skylder, hvad den måtte indeholde af virkelig historisk værdi.

Næste formiddag stillede de atter på Fitzroy Square. Trilby var ligefrem overstrømmende glad ved at se dem igen. Hun var oppe og enkelt klædt i sort. Kufferterne havde man tidligt på morgenen hentet i hotellet.

Sygeplejersken var hos hende; doktoren havde lige forladt huset, efterladende den besked, at fruen led af et stærkt nervøst anfald – en diagnose, der næppe havde være vanskelig at stille!

Men med forstandens tilbagekomst så det nærmest sørgeligt ud; hun var øjensynlig slet ikke på det rene med sin egentlige stilling.

"Ak, hvor det dog er yndigt at have jer alle tre igen. Det bringer mig min glæde over livet tilbage! Jeg havde vel tænkt mig, at meget kunne ske, men aldrig dette! Tre pæne, rene englændere, og dertil sådanne gamle gode venner! *Ah! j'aime tant ça – c'est le ciel!* Himmelen må vide, hvorledes det er gået til, at jeg overhovedet igen kan tale engelsk."

Stemmen var så blød, yndig og sagte, at selv disse ret trivielle bemærkninger lød som den skønneste sang. Og hun smilede nok så polisk til dem alle tre på sin gamle måde, men rigtignok gennem store, klare tårer.

Syg var hun, udmarvet og svag; lairdens hånd ville hun ikke slippe.

"Hvad mon der egentlig er i vejen med Svengali? Han må da vist være død!"

Uden at kunne fremføre et ord stirrede de målløse på hinanden.

"Vist er han død! Jeg læser det i jeres miner. Det må have været et hjerteslag. Det gør mig ondt – ak, overmåde ondt! Han har bestandig været så god og venlig mod mig, den stakkels Svengali."

"Ja – han er død!" sagde Taffy.

"Og Gecko – min egen lille Gecko – er han også død? Jeg så ham jo i aftes, han gned mine hænder og fødder varme. Hvor var vi egentlig?"

"Nej, Gecko er ikke død. Men han vil blive indespærret en stund. Du ved nok, han slog Svengali. Det må du jo selv have set."

"Jeg! Nej – det har jeg aldrig set. Men en gang drømte jeg det. Gecko med en kniv, folk, der holdt ham fast, og Svengali blødende på gulvet. Det hændte mig, lige forinden Svengali blev syg. I ved jo nok, han kom til at såre sig selv med kniven – eller med et rustent søm, var det nok egentlig. Gud ved for resten, hvordan det kan være gået til – men det var synd af Gecko at slå ham. De var jo venner. Hvad mon der egentlig har drevet ham til det?"

"Nå ja – det var, fordi Svengali først slog dig med sin taktstok ved en prøve. Slog dig over fingrene, så du græd. Husker du det ikke?"

"Slog mig – på en prøve – bragte mig til at græde? Men hvad er det dog, du taler om, kære Taffy? Svengali har virkelig aldrig

slået mig. Han var venligheden og omhyggeligheden selv overfor mig – hvad skulle jeg desuden prøve?"

"Herregud, de sange, du samme aften skulle foredrage i teateret."

"Synge i teateret! Jeg har aldrig sunget i noget teater, undtagen forgangen aften, hvis det store lokale da kan kaldes teater! Og det lod ikke til, at folk just syntes så overdrevent godt om det. Jeg skal vel vogte mig for at komme dér igen, kan du tro. Hvor de hylede! Og så Svengali lige over for, der sad og lo ad mig. Hvorfor mon han havde slæbt mig derhen? Og af hvad grund stod den lille vigtige franskmand med den hvide vest og bad mig stadig synge? Jeg ved jo meget godt, at jeg ikke formår at synge sådan et sted, det synger jeg jo langtfra godt nok til. Det hele var overmåde dumt arrangeret. Uh – ha – det kommer mig for som en ond drøm! – ja – var det mon egentlig ikke en drøm?"

"Nå, ja – det kan vi altid tale om. Men husker du da ikke at have sunget i Paris, Wien, Petersborg og mange andre steder?"

"Sikken snak! Kære ven, du tænker vist på en anden. Jeg har aldrig sunget offentligt – som jeg siger dig. Jeg har nok været både i Wien og St. Petersborg, men aldeles bestemt ikke for at synge – Vorherre bevare mig!"

Der blev en pause, vore tre venner betragtede hinanden med et håbløst blik.

Lille Billi sagde: "Sig mig, Trilby, hvorfor tilkastede du mig det hånlige blik fra vognen, da vi mødtes på Concorde-pladsen?"

"Du må tage fejl. For det første har jeg aldrig kørt i vogne i Paris. Omnibusser – det passede sig bedre for folk af vor stand.

Og dernæst kan du da vel begribe – min egen ven – at du ville være den sidste, jeg skulle håne, du må have forvekslet mig med nogen, der lignede mig."

"Hvor boede du sammen med Svengali, mens I opholdt jer i Paris?"

"Det husker jeg ikke. Har vi i det hele taget været i Paris? Nå – jo, naturligvis. Hôtel Bertram på Place Notre Dame des Victoires."

"Hvor længe har du rejst omkring med Svengali?"

"Å, længe, måneder – år – jeg mindes det ikke så tydeligt. Jeg var så syg. Men han kurerede mig."

"Syg? Hvad fejlede du da?"

"Å! for det første var jeg jo halvvejs vanvittig af sorg, og så disse smerter i øjnene. Da lille Jeannot døde i Vibraye, tænkte jeg endog alvorligt på at tage livet af mig. Det kom mig for, at jeg ikke havde været omhyggelig nok med drengen. Jeg var ganske ude af mig selv. Husker du, Taffy, at vi den gang skrev til hinanden gennem Angèle Boisse? Det var et yndigt brev, du sendte mig. Jeg husker det udenad den dag i dag. Og du også, Sandy – tak for det." Hun kyssede ham. "Gud ved for resten, hvor de breve er blevet af? Jeg ejer ingenting af mit eget – ikke engang jeres velsignede breve – ikke et eneste af Lille Billis har jeg beholdt!

Svengali skrev mig for resten også til – han må have fået adressen af Angèle.

Da Jeannot døde, stod det mig klart, at enten måtte jeg tage livet af mig eller også se at komme bort fra Vibraye. Så snart begravelsen var forbi, klippede jeg mit hår kort, fik anskaffet en arbejderbluse og et par benklæder og gik til fods hele vejen til

Paris uden at tale om det til nogen. Jeg ville jo helst være udenfor menneskenes rækkevidde, navnlig bort fra Svengali, der havde skrevet, at nu kom han snart og hentede mig. I Paris mente jeg bedst at kunne skjule mig.

Det var midt om natten, da jeg nåede dertil, mine lemmer var som radbrækkede, og jeg havde mistet hver skilling, jeg ejede – tredive francs – gennem et hul i bukselommen. Oven i købet havde jeg et sammenstød med en kusk i Hallerne. Han troede, jeg var et mandfolk, og langede mig et blåt øje, bare fordi jeg klappede hans hest og gav den en gulerod at æde. Rimeligvis var manden fuld. Så gik jeg ned til floden ud for druknehuset og havde egentlig mest lyst til at springe ud. Men tanken om *La Morgue* kyste mig. Svengali havde så tit talt om det og sagt, at dér endte jeg nok en skønne dag. Så ville han komme og se på mig – som sagt, jeg blev bange og vidste hverken ud eller ind.

Derefter gik jeg hen til Angèle og ventede udenfor, men modet svigtede, da jeg skulle til at ringe på. Siden gik jeg hen på Place St. Anatole, kikkede op til jeres atelier og tænkte på, hvor yndigt det kunne være at gå derop. Jeg var såmænd lige ved at gå ind til madame Vinard, men så kom jeg heldigvis til at tænke på, at Lille Billi jo var syg, og hans moder og søster deroppe for at pleje ham. Stakkels Lille Billi! Angèle havde fortalt mig det hele, forstår I. Der lå han altså – og i hvilken tilstand?

Længe vandrede jeg omkring ved huset, men omsider rev jeg mig da løs, søgte tilbage til floden, men kunne ikke samle mod til at springe ud. Så var der også en betjent, der hele tiden holdt øje med mig. Ganske grinagtigt var det for resten, at jeg godt kendte ham, men han ikke anede, hvem jeg var. Det var Celestin

Beaumollet, der blev så overstadig fuld oppe hos jer ved julegildet – husker I; ham den højeste, han havde ar efter småkopper i ansigtet.

Efter nogen kamp med mig selv, tog jeg endelig den beslutning hellere at springe end krybe i det og gik så lige op til Svengali. Det var egentlig ikke af lyst, jeg foretog det skridt; men jeg syntes, jeg måtte. Skæbnen – antager jeg! Han var for resten overmåde venlig, kurerede mig straks – gav mig dejlig kaffe og smørrebrød og sendte mig i varmt bad. Det sidste var det bedste – det glemmer jeg aldrig. Så sov jeg næsten uafbrudt i samfulde to døgn. Bagefter fortalte han mig, hvor meget han holdt af mig, at han bestandig ville helbrede mig og sørge for mig, gifte sig med mig, om jeg ville, så skulle vi rejse bort sammen. Hele sit liv ville han hellige mig, sagde han, og han lejede et par værelser til mig tæt ved, hvor han selv boede.

Jeg blev hos ham en uges tid, gik i den tid aldrig ud, og så ikke et menneske, sov næsten hele tiden. Jeg havde fået en stærk forkølelse i kroppen.

Han gav i samme tid to koncerter og tjente en styrtende hoben penge. Så rejste vi begge til Tyskland, uden at en eneste levende sjæl erfarede noget om det."

"Giftede han sig så med dig?"

"Ærlig talt – nej. Det var umuligt – ser I. Han havde nemlig en kone levende et eller andet sted med tre børn, om hvilke han svor, at de ikke var hans. De boede nok i Elberfeld i Preussen, hvor hun vist har en butik med sukkergodt. Jeg syntes for resten, han opførte sig slet mod dem, men jeg havde selv ingen skyld deri. Han var løbet fra dem længe forinden; efter at han havde begyndt at tjene penge, fik jeg ham dog til at sende dem

ganske klækkelige summer. Til daglig gjorde han nar af konen; efterabede hendes manerer – hun var vistnok lidt fordrukken – så jeg var halvkvalt af latter. For han kunne være morsom, Svengali, uagtet han jo var tysker, stakkel. Senere stødte Gecko til os, og Marta."

"Hvem er Marta?"

"Hans tante. Hun lavede mad for os og sådan noget. Hun kommer for resten straks herhen, skrev hun fra hotellet; hun holdt meget af ham. Stakkels Marta og stakkels Gecko, hvordan mon de vil klare sig uden Svengali."

"Hvad levede han da af?"

"Spillede på koncert naturligvis."

"Har du nogen sinde hørt ham?"

"Å ja, flere gange. I begyndelsen fulgtes jeg med Marta. Han blev altid applauderet. Spillede jo også storartet, det sagde alle mennesker."

"Har han aldrig prøvet at lære dig sang?"

"Nåda – det manglede kun! Når jeg ind imellem gav min *Ben Bolt* til bedste, lo både han og Gecko, så de var nær ved at revne. Jeg var ligeglad. Jeg havde jo aldrig lært noget af den slags."

"Havde han ellers omgang – med kvinder?"

"Ikke det jeg ved af. Han har overfor mig altid sagt, at han holdt for meget af mig, til at han gad se efter andre. Stakkels Svengali!" (Hendes øjne fyldtes med tårer). "Alligevel kunne jeg ikke med min bedste vilje holde af ham igen på den måde, han ønskede. Uf – jeg får ligefrem ondt ved at tænke på det. Oprindelig – ved I – i Paris – da hadede jeg ham – kan I huske det?

Han forlod mig så godt som aldrig, og skete det en sjælden gang, så blev Marta hos mig. For jeg har egentlig altid være syg og svagelig, undertiden – ja ofte – så træt, at jeg knap kunne gå over stuegulvet. Det var vistnok de tre dages anstrengende march fra Vibraye til Paris, der gjorde udslaget. Den har jeg aldrig forvundet siden.

Jeg ville jo gerne prøve – gøre, hvad jeg kunne – være en slags datter for ham, da jeg ikke være andet – reparere han ting og sådan, lave små franske retter til ham. Jeg tror, han var meget fattig ind imellem; vi flyttede evig og altid rundt. Men jeg fik altid det bedste af alting.

Han insisterede på det, enten han så havde råd eller ej. Det gjorde ham lykkelig, når jeg ikke ville spise, så jeg plejede at tvinge mig selv til det.

Så snart jeg enten blev urolig eller følte smerter, så sagde han blot: "Sov, min skat!" Straks faldt jeg hen og kunne sove timevis; men når jeg vågnede, var jeg dødtræt. Han lå da gerne på knæ ved min seng og var uhyre omhyggelig for mig. Undertiden kom lægen og så til mig, for jeg måtte jævnligt holde sengen efter sådanne træthedsanfald.

Gecko plejede at spise både morgenmad og middag med os – I har slet ingen idé om, hvilken engel han er, den stakkels lille Gecko. Men det var en frygtelig ting at slå Svengali. Hvorfor gjorde han det? Svengali lærte ham alt, han kunne."

"Du havde ellers ikke anden kvindelig omgang?"

"Nej – ikke det, jeg erindrer – undtagen Marta."

"Og nu den smukke dragt, du havde på i går aftes?"

"Det er ikke min. Både den og pelsværkskåben ligger ovenpå i sovekammeret. De tilhører Marta. Hun ejer en masse stads –

silke og fløjel – foruden juveler. Hun handler vist med det og må tjene mange penge.

For resten har jeg tit haft hendes fine kjoler på. Hun siger, at alting passer mig, fordi jeg er så høj og mager. Når jeg da var pyntet, så kom Svengali, kyssede mine hænder og fortalte mig, at han elskede mig, at jeg var hans dronning, og alt sådan noget, som han vidste, jeg ikke kunne lide at høre. Så med ét kunne han sige:

"Sov nu, min skat!"

Når jeg da vågnede igen, så var jeg som mørbanket og plejede gerne at sove ind igen for min egen regning.

Men han blev aldrig utålmodig, skønt jeg jo for ham måtte stå som en hjælpeløs, unyttig og besværlig ting.

En gang gik det så vidt, at jeg i søvne stod op og spadserede omkring på gaden. Det var i Prag – da jeg vågnede, var vi midt i en stor stimmel; Svengali, blødende fra panden, lå besvimet foran mig. Han var blevet kørt over af en vogn, forklarede han mig senere. En guitar havde han også med. Vist nok har han og Gecko været ude at spille et sted, for Gecko havde violinen med. Hvis ikke Gecko havde været til stedt den gang, ved jeg virkelig ikke, hvad jeg skulle have stillet op. Og så løjerlige folk var – man skulle virkelig tro, de aldrig havde set en englænderinde før. Det spektakel, de gjorde, og de ting, de forærede mig – somme af dem faldt endog på knæ, kyssede mine hænder og kanten på min kjole.

Svengali lå syg i over en uge efter dette; imens passede jeg ham, det var han grumme taknemmelig for. Stakkels Svengali! Vorherre er mit vidne, at jeg også er ham taknemmelig for alt

det, han har gjort for mig. Fortæl mig, hvordan han døde. Led han meget?"

De fortalte hende, at det var sket ganske pludselig, formodentlig et hjerteslag.

"Ja, det ved jeg, han kunne få. Han var nu i det hele taget ikke stærk, røg også for meget tobak. Marta frygtede bestandig for hans liv."

Netop på dette punkt i fortællingen kom Marta ind; hun var en ældre, fedladen og noget ordinær jødinde. Hun lod til at være overmåde påvirket af dødsfaldet. Trilby omfavnede og kyssede hende, tog hendes kyse og sjal af, fik hende til at sætte sig ned i en stor lænestol, og skaffede hende en fodskammel.

Med deres indbyrdes samtale gik det, som det bedst kunne. Marta kunne kun tale polsk og tysk, Trilby havde lært sig nogle få tyske ord. For resten måtte de klare sig med tegn, men da de havde været meget sammen i flere ord, og kendte hinanden glimrende, forstod de også hinanden udmærket. Hun lod til at holde meget af Trilby, men havde den dødeligste skræk for de tre englændere.

Der blev serveret frokost til de to kvinder, og med løftet om at komme igen næste dag, forlod herrerne dem, fuldstændig i vildrede med hensyn til, hvad de skulle tro og tænke.

Lairden fik på ny sin tvivl, om der alligevel ikke eksisterede en rigtig, syngende madame Svengali et andet sted, og om ikke denne var rent på vildspor angående sin stilling til den afdøde.

Sandheden lyste ud af hendes øjne, som den altid havde gjort det – sandheden stod skrevet i ethvert af hendes træk.

Kun sandheden – intet andet end sandheden kunne nogensinde udtales af denne fløjlsstemme, uanset hvor rebelsk

den måtte være i forhold til kunstige melodiske love og begrænsninger. Den lange øvelse, den havde været underkastet, havde gjort den til "et vidunder, alverdens glæde", og selv om hun måske aldrig mere kom til at synge en tone, var alene hendes tale mere gylden end nogen tavshed, ligegyldigt hvad hun talte om.

Med undtagelse af dette ene punkt: sangen, var hun for resten tilsyneladende fornuftig nok; det syntes i hvert tilfælde Taffy, lairden og Lille Billi. Og hver af dem syntes desuden i sit stille sind, at dette sidste udslag af trilbyisme, når alt kom til alt, var det allersødeste, mest rørende og mest klædelige.

Derimod kunne det ikke undgå deres opmærksomhed, hvor hurtigt hun var blevet ældet, nu efter at de havde set hende uden sminke. Hun så ud til mindst at være tredive år – og var dog i virkeligheden kun treogtyve.

Hænderne var næsten gennemsigtige i deres voksblege hvidhed; fine små, isgrå rynker havde dannet sig om øjnene; allerede begyndte hvide stænk at vise sig i håret; al styrke og viljekraft syntes at have forladt hende samtidig med erindringen om de endeløse triumfer, hun havde fejret, hvis hun da var den virkelige La Svengali.

Det måtte straks stå enhver klart, at dette pludselige slag, der havde gjort det af med hendes sang, tillige havde efterladt hende som et vrag i fysisk henseende.

Men hun var nu en gang et af disse sjældent udstyrede væsener, der ikke kunne sige et ord eller foretage sig det allermindste uden i høj grad at behage både mænd og kvinder, og denne tiltrækning havde hun beholdt, da livslysten, hendes frodige sundhed, energi og kvikhed svigtede hende.

Toneløs og sindssyg var hun en sirene – mere end nogen sinde – en ubevidst forførerske uden ringeste lyst eller trang til at forføre, en kvinde, der drog mændenes hjerter til sig mere direkte og uimodståeligt, fordi hun ikke længer formåede at appellere til lidenskaberne.

Det følte de alle tre, men tydeligst og skarpest opfattedes dog forholdet af Lille Billi og Taffy.

Alt, hvad hun tidligere havde forbrudt, hvad hun havde syndet både ved at undlade det ene og gøre det andet, det tilgav de hende af et fuldt hjerte. Og hvordan end hendes fremtidige skæbne måtte falde ud – om det ville ende med helbredelse, vanvid, sygdom eller død – så svor de ved sig selv, at omsorgen for hende, indtil hun gik bort eller kom sig igen, skulle fra nu af være deres første og vigtigste hovedopgave i livet.

Begge havde de elsket hende – måske dem alle tre. Én af dem var blevet genelsket, så passioneret, så rent, så uselvisk, som nogen mand vel kunne ønske at blive elsket. På en eller anden måde havde det blotte syn af hende, efter så mange år, helbredt ham for hans tab af en del af menneskehedens fællesarv – evnen til at elske, med alle dennes glæder og sorger; uden denne evne havde han ikke fundet livet værd at leve, selv om han besad enhver anden evne og gave i sådan overflod.

"O Circe, min stakkels Circe, guddommelige tryllerinde som du er!" sagde han ved sig selv, "blot ved et blik, ved et eneste ord, udtalt med din vidunderlige stemme, har du kaldet en ussel, elendig, stenhård karl tilbage til livet, forvandlet ham til menneske igen! Aldrig vil jeg glemme dig den velgerning. Og nu, da en endnu tungere lod er faldet over dig end den, jeg

havde at drages med, nu skal du være den første, den sidste, den eneste i mine tanker!"

Og Taffy sagde omtrent det samme, om han end ikke klædte sine ærlige tanker og beslutninger i fuldt så blomstrende et sprog som hans mere poetiske ven.

Mens vore tre venner spiste frokost sammen, læste de avisernes beretninger om den foregående aftens hændelse. Flere af dem – ikke mindst *The Times* havde allerede lederspalter om den berømte, ulykkelige sangerinde, som så pludselig var blevet enke og knust på højden af sin berømmelse. Samtlige referater af sagen var nogenlunde korrekte. I et blad stod blandt andet omtalt, at madame Svengali foreløbig befandt sig under tag hos og beskyttelse af mr. William Bagot, kunstneren, på Fitzroy Square.

Ligsynet over Svengali skulle finde sted samme eftermiddag, lige så vel som forhøret over Gecko ved Bow Street politiret for hans overfald på den afdøde.

Taffy skaffede sig adgang til Gecko, der foreløbig blev holdt i forvaring, indtil rettens udtalelse om dødsårsagen forelå. Ud over hans ivrige interesse for Trilbys tilstand og fremtidsskæbne, var der dog intet at få ud af ham; overfor sin egen skæbne lod han fuldstændig sløv og ligegyldig.

Da de ud på aftenen vendte tilbage til Lille Billis hus, fandt de, at en masse fremragende personer, både uden- og indenlandske, havde været der og spurgt til fruens befindende. Men ingen af dem havde personlig fået Trilby i tale.

Mrs. Godwin var højst opbygget ved tanken om den interesse og betydning, hendes nye logerende syntes at besidde i de ledende kredse.

Trilby selv havde skrevet til Angèle Boisse i håb om, at brevet kunne nå hende efter den gamle adresse. Hun ønskede atter at gå i kompagni med hende som "*blanchisseuse de fin*": et udslag af nostalgi efter Paris, *Quartier Latin* og den gamle propre virksomhed.

Nogen nærmere drøftelse af denne plan fandt de dog foreløbig ganske unyttig, da hendes legemlige tilstand i en uoverskuelig fremtid gjorde hende ganske uskikket til nogen form for arbejde.

Lægen, der på ny havde været der, var blevet alvorlig bekymret ved den underlige slaphed og afkræftethed, hvori hun befandt sig, og ønskede en rådslagning med en dygtig specialist. Lille Billi, der jo havde udstrakte forbindelser næsten til alle sider, skrev derfor til sir Oliver Calthorpe og bad ham komme.

Hun befandt sig for øvrigt så godt, man kunne vente; henrykt over atter at færdes blandt sine bedste venner, lo og spøgte hun på en måde, der mindede om tidligere dage, og hun var – når det ene punkt: sangerinde-virksomheden undtages – overmåde fornuftig og medgørlig. Dette lod imidlertid til at ærgre og irritere hende, som om man gjorde nar ad hende. Hele hendes vidunderlige musikalske karriere, og alt, hvad der havde med den at gøre, var fuldstændig slettet af hendes erindring.

Af frygt for at være til ulejlighed hos Lille Billi, ytrede hun ønske om at blive installeret andetsteds alene sammen med Marta, hvilket de også lovede at besørge.

De fortalte hende forsigtigt alt om Svengali og Gecko; hun var meget optaget af dette, men viste ikke så voldsom en sorg, som man måske kunne have forventet. Tanken om Gecko optog

hende mest, og hun var meget bekymret for, hvad der kunne ske med ham.

Dagen efter flyttede hun så tillige med Marta til en bolig i Charlotte Street, hvor man havde gjort sig al tænkelig umage for, at hun kunne få det rigtig hyggeligt.

Sir Oliver tilså hende sammen med dr. Thorne (hendes egen læge) og dr. Jakes Talboys.

Sir Oliver interesserede sig ivrigt for hendes tilfælde både for hendes egen skyld som for Lille Billis (og for sin egen, for han fandt hende vældig indtagende). Han fandt hendes tilstand ret betænkelig, men vovede dog ikke at udtale nogen afgørende dom. Hvad der mest foruroligede ham var den raske tilbagegang i fysiske kræfter, han daglig iagttog, men ikke kunne forklare sig. Hendes åndssløvhed, mente han, kunne ikke ene være årsagen til det. Men hun tabte i vægt med hvert døgn, der forløb, og syntes ligesom at visne hen som en svindsottig.

Nogle gange tog han hende tillige med Marta ud at køre.

Ved en af disse lejligheder kom de forbi et lokale med franske gardiner for vinduerne; inden for disse opdagede man nogle tækkelige kvinder med hvide kapper i fuld virksomhed med at stryge. Det var et fransk etablissement for finvask; synet heraf vakte i den grad Trilbys interesse, at man til sidst måtte give efter og lade hende gå inden for.

Hun henvendte sig straks til forstanderinden med bøn om at måtte få arbejde. Den pågældende, en fiks pariserinde, blev selvfølgelig yderst forbavset over, at en så velklædt, tilsyneladende velhavende og fornem dame på en så beskeden – ja, næsten ydmyg – måde fremkom med en så besynderlig

anmodning og dertil lagde en gennemgående sagkundskab for dagen, men det lykkedes endelig Marta ved et tegn op til panden at bringe hende til forståelse af situationen, og sir Oliver nikkede bekræftende til det. Forstanderinden gik da hurtigt ind i rollen og lovede hende så meget arbejde, hun ønskede, når som helst hun ville begynde.

Arbejde – Gud bedre det! Staklen var næppe stærk nok til at gå tilbage til vognen, og dette var hendes sidste friluftstur.

Men lige meget; dette lille eventyr havde opfyldt hende med håb og godt humør – for endnu var intet svar indløbet fra Angèle Boisse, simpelthen af den grund, at hun var flyttet til Marseille. Desuden begyndte det at gå op for Trilby, hvor trist egentlig *Quartier Latin* ville være uden Jeannot, uden Angèle, uden de tre angliches og atelieret ved Place St. Anatole des Arts.

Det var strengt forbudt af lægen, at hun modtog nogen af de fremmede, der præsenterede sig ved hendes dør. Enhver hentydning til musik irriterede hende nemlig over al beskrivelse. Til Marta kunne hun under sådanne omstændigheder sige:

"Sig til dem – å, hvad er det hele for noget vås; de tager fejl, forveksler mig med en anden – og gør mig til sidst tosset."

Når hun begyndte på den måde, endte det gerne med, at Marta blev forskrækket og ikke vidste, hvad hun skulle svare.

Note 3: Hvad pokker går der egentlig af jer. Sikke no'en ålehoveder – tror I måske, jeg er bange for jer!

8. kapitel

La vie est vaine:
Un peu d'amour,
Un peu de haine ...
Et puis – bonjour!

La vie est breve:
Un peu d'espoir,
Un peu de reve ...
Et puis – bonsoir.

– Leon Montenaeken

Svengali var død af et hjerteslag. Såret, Gecko havde tilføjet ham, stod ikke, såvidt rettens kendelse gjaldt, i nogen direkte forbindelse med den kort efter følgende død.

Gecko blev dog alligevel sendt i forhør ved Old Bailey og dømt til et halvt års strengt tvangsarbejde (en dom, der – så vidt jeg husker – gav anledning til en del kommentarer i sin tid). Taffy besøgte ham en gang endnu, men uden bedre resultat end før. Han bevarede stadig en hårdnakket tavshed om sit forhold til Svengali.

Kun da han hørte om den sørgelige tilstand, hvori madame Svengali befandt sig, brød hans fortvivlelse løs: "Åh, den stakkel, stakkel – ak, monsieur – jeg elskede hende så højt, så højt! der findes ikke mange som hende. Ak Gud! Hun er en engel fra Paradiset!" Men ellers lod han ikke et ord falde.

Det varede en rum tid, inden Svengalis bo kunne ordnes. Testamente fandtes ikke. Den gamle moder indtraf fra

Tyskland tilligemed hans to søstre, derimod ingen hustru. Denne komiske person med sine tre børn og sukkergodt-butikken i Elberfeld lod til at være den pure opfindelse.

Han efterlod sig tre tusinde pund sterling, hvoraf La Svengali havde tjent hver skilling, men af disse fik Trilby alligevel ikke en hvid. Hun beholdt ikke andet end de klæder og smykker, han havde foræret hende, og i den retning havde han for resten været flot nok; desuden var der en mængde kostbare gaver fra kejsere, konger og fornemme folk af alle slags. Alt dette havde Trilby hidtil troet var Martas. Dennes opførsel under arveuddelingen var for øvrigt eksemplarisk hæderlig; hun lod til at føle sig bundet til Trilby som en slave til sin herre, nærede en beundring, der kun lader sig sammenligne med den, en almindelig moder føler for sit smukke og kloge, men døende barn.

Det varede ikke længe, inden det stod alle de indviede klart, at hvad så end Trilby fejlede, så havde hun kun kort tid tilbage at leve i.

Hun var allerede nu for svag til at færdes uden for huset; hele dagen tilbragte hun derfor i sin rummelige dagligstue med Marta; der modtog hun hver eftermiddag sine tre elskede venner, lavede kaffe til dem og serverede dem Caporal-cigaretter, som de røg, mens deres hjerter krympede sig ved at iagttage hendes rask fremadskridende opløsning.

Dag for dag blev hun smukkere i deres øjne, trods hendes tiltagende bleghed – hendes hud var så skær og hvid, benbygningen i ansigtet så vidunderlig. Hendes øjne genvandt hele deres gamle, glade lys, når de tre angliches var hos hende, og udtrykket i hendes ansigt var så længselsfuldt og blidt trods

al hendes legende og glade opførsel, så fuldt af en ivrig klyngen sig til livet og til dem, at de følte, at erindringen herom ville følge dem resten af livet, og være både det sødeste og det sørgeligste minde, de havde.

Hendes hurtige om end svage bevægelser, der så livagtigt mindede om den fordums så friske og kraftige pige, sendte den ene bølge af medlidenhed gennem deres sjæle efter den anden: udslag af den reneste broderlige kærlighed; alle de uforlignelige overgange i stemmen, imens hun snakkede og lo, henrykte dem lige så meget, som den gang hun sang *Nussbaum* af Schumann i Salle des Bashibozoucks.

Af og til indfandt også andre gode venner fra parisertiden sig: Antony, Lorrimer og grækeren. En del af disse tillige med lairden og Billi tog nydelige kridttegninger og blyantskitser af hendes hoved, tegninger, der nu senere er blevet så velkendte, alle så bemærkelsesværdigt lignende og dog indbyrdes så forskellige. *"Trilby vue à travers quatre tempéraments."*

Disse eftermiddagstimer var sandsynligvis de lykkeligste, stakkels Trilby nogen sinde havde oplevet: omringet af sine bedste venner og samtalende om gamle dage, den lykkelige parisertid, den gang man lod violen sørge og aldrig tænkte på den dag i morgen.

Om natten, mens Marta snorkede nok så lystigt væk, kunne hun derimod vågne op og efter en lykkelig drøm pludselig overse sit forspildte liv, føle den iskolde hånd, der inden ret mange dages forløb ville lægge sig så tungt på hendes hjerte, og smage dødens bitterhed så skarpt, at hun nærmest var fristet til at skrige højt af skræk, at stå op og vandre frem og tilbage og vride hænder ved den frygtelige tanke om at skilles for evigt!

Men dog tvang hun sig til at ligge ubevægelig og tavs som en rædselsslagen mus i en fælde af frygt for at vække den gamle.

Efter en times forløb gik så denne angst og bitterhed over, en stille resignation greb hende – fred og ro vendte til bage og dermed hendes gamle mod og uforfærdethed.

Og så sank hun atter tilbage i søvnen, og drømte så velsignet som nogensinde, indtil den gode Marta vækkede hende med et moderligt kys og en duftende kop kaffe; og så syntes hun, svag som hun var og dødsdømt som hun følte sig, at glæden kommer med daggryet; og livet var stadig en glæde, og hun havde endnu en hel dag at se frem til.

En dag blev hun dybt rørt ved at modtage besøg af mrs. Bagot, som på Lille Billis indtrængende anmodning var kommet rejsende den lange vej fra Devonshire for at se til hende.

Da denne sirlige lille dame skælvende og bleg trådte ind, rejste Trilby sig, rakte hende frygtsomt hånden og smilede på en underlig forskræmt måde. I nogle øjeblikke kunne ingen af dem finde ord. Mrs. Bagot stod som en statue ved døren, stirrende frem mod den så sørgeligt forandrede Trilby – den pige, for hvem hun en gang havde følt den dødeligste skræk.

Endelig – med askegrå læber og dirrende stemme sagde Trilby: "Jeg må med skam bekende, at jeg ikke ganske har holdt det løfte, jeg i sin tid gav Dem angående Deres søn, frue. Men forholdene har jo udviklet sig så ganske anderledes, end jeg den gang tænkte. Under alle omstændigheder – mrs. Bagot – nu behøver De virkelig ikke længer at være bange for mig."

Ved lyden af denne stemme styrtede mrs. Bagot, der var lige så let bevægelig og umiddelbar som hendes søn, frem mod

staklen, greb hende i sine arme, kyssede hende, og idet tårerne stod hende i øjnene, udbrød hun: "Ak, mit arme barn!" og tvang hende blidt tilbage i stolen, mens hun omfavnede hende, som om hun var et barn, der havde været forsvundet.

"Tro mig," vedblev hun, "jeg elsker Dem nu lige så højt, som jeg tidligere beundrede Dem!"

"Hvor det er venligt af Dem at tale således til mig!" svarede Trilby, idet hendes øjne fyldtes med tårer. "Jeg er nu heller ikke ganske den farlige og beregnende person, De i sin tid anså mig for. Det stod mig straks klart, at jeg ingenlunde var en passende hustru for Deres søn, og jeg har i sin tid sagt ham det adskillige gange. Det var ærkedumt af mig, at jeg til sidst lod mig overtale til at sige ja. Straks efter fortrød jeg det virkelig også, men –"

"Ak, tal ikke om det. – De har intet gjort, man kan bebrejde Dem, det har jeg længe vidst, og jeg har bittert angret min uretfærdighed mod Dem. Nat og dag har De siden den tid været i mine tanker. Tilgiv en stakkels skinsyg moder. Som om noget eneste menneske kunne lade være at elske Dem! Tilgiv mig!"

"Men mrs. Bagot – hvor falder det Dem dog ind – tilgive dem? Hvilket mærkeligt påfund! Men lige meget. – De har altså tilgivet mig, og det er for mig hovedsagen. Jeg holdt umådelig meget af Deres søn – ja så meget, nogen kvinde overhovedet kunne elske. Og det gør jeg endnu, men rigtignok på en ganske anden måde end før, snarest vel på samme måde, De selv holder af ham. Aldrig har der eksisteret hans mage – o – hvor De må være stolt af en sådan søn – hvem ville ikke være det i Deres sted? Der gives ikke den kvinde i verden, der er god nok til ham. Jeg for min part ville kun have været alt for glad ved at være hans tjenerinde – hans ydmyge tjenerinde. Og det har jeg sagt

ham – men han ville ikke høre tale om sligt – dertil var han alt for højsindet. Og hvor rig og berømt han er blevet! Jeg har hørt alt om ham, og det glædede mit hjerte mere, end jeg formår at beskrive, glædede mig langt mere – forsikrer jeg Dem – end om jeg selv var blevet aldrig så rig og berømt."

Således lød ordene fra La Svengali, hvis alt overstrålende ry, så ganske forglemt af hende selv, endnu genlød overalt i Europa, og hvis dybt beklagede sygdom og nær forestående død blev begrædt, drøftet og berettet i hver en by over hele den civiliserede verden, alt efter som den ene sørgelige bulletin om hendes tilstand efter den anden indløb. Hun kunne ikke have vakt større opsigt, om hun havde været en kongelig person.

Mrs. Bagot vidste naturligvis god besked med den mærkelige form, hendes vanvid havde antaget, og gjorde ingen hentydning til alle de tanker, der myldrede i hendes hjerne, mens hun hørte denne sangens gudinde, denne stakkels detroniserede nattergaledronning ydmygt udbrede sig i lovtaler over sønnens held og berømmelse.

Hun var lige nys kommet fra Lille Billis hus i Fitzroy Square. Der i atelieret havde hun truffet Taffy, som ganske stiltiende havde udnævnt sig selv til Trilbys sekretær, ivrigt beskæftiget med at besvare masser af breve og telegrammer fra alle kanter i Europa. Det var nu just ikke noget let hverv, han der havde påtaget sig, bortset fra den mængde mennesker, han daglig måtte tage imod og lade sig interviewe af, var der hobetal af kondolenceskrivelser og billetter fra næsten samtlige kronede hoveder, anmodninger om hjælp og vejledning fra mislykkede musikere, der henvendte sig til deres heldigere stillede kollega, venlige udtalelser fra musikalske berømtheder, uinteresserede

tilbud om hjælp, interesserede forslag om engagementer, når der kom bedre tider igen, anmodninger om samtaler fra impressarioer, der ville rejse, lige meget hvorhen, blot for at kunne træffe aftale osv. osv. i alle mulige og umulige sprog, hvoraf mange slet ikke kunne forstås. Han – Taffy – havde gjort sig en ganske særlig og tillige lidt ondskabsfuld fornøjelse ved at vise alt dette til og forklare det for mrs. Bagot.

Så var der også en stadig rullen for døren af kareter og hamren på Lille Billis dør: Lord og lady Palmerston udbad sig oplysning om – lord overdommeren udbad sig oplysning om – diakonen i Westminster udbad sig oplysning om – marquisen af Westminster, alle mulige mennesker udbad sig oplysning om, hvorledes madame Svengali befandt sig.

Sligt var naturligvis i virkeligheden kun småting, men mrs. Bagot var jo selv kun en ringe person, kommende fra en lille landsby i en afkrog af landet, en person, hvis hele tankegang hidtil ikke havde drejet sig om noget større end Lille Billis berømmelse; det begyndte nu ligesom at dæmre for hendes bevidsthed, at bemeldte Lille Billi dog måske ikke var det eneste – heller ikke det allervigtigste – der beskæftigede den store verden.

Madame Svengali! Det var altså denne langbenede, smukke pige, hun så tydeligt erindrede, som hun så overlegent havde affærdiget med et eneste ord, som straks på minutten så ydmygt og føjeligt havde ladet sig vise døren, den samme pige, hun nu år ud og år ind havde forbandet for – ja, hvorfor egentlig?

Lille fru Bagot blev både rød og bleg, hun krøb ind i sig selv og følte sig ganske ulykkelig, så at hun næsten forglemte, at hun

jo dog alligevel – når alt kom til alt, havde ret i, at "la grande Trilby" ikke kunne siges at være noget passende parti for hendes søn.

Under disse omstændigheder var det, hun i sin anger besluttede at opsøge Trilby, som hun da forefandt som en stakkels, medlidenhed påkaldende, vanvittig skabning, endnu mere angrende end fruen selv, bedende om tilgivelse for – ja, hvorfor egentlig?

En stakkel, berøvet forstandens brug, en, der ganske og aldeles havde glemt, at hun var verdens første og mest feterede sangerinde, en af de største kunstnere, Jorden nogen sinde havde rummet, men som desto tydeligere huskede – huskede med skam og selvbebrejdelse – at hun en gang på et tidligere stadium i livet havde haft den mageløse dristighed, efter langvarige anmodninger, gentagne uinteresserede afslag, kun ud af ren, skær kærlighed, at give efter for den hårdnakkede tryglen fra en lille, ganske ukendt og uberømt kunstnerelev, en ren dreng – ikke en smule bedre end hun selv – lige så fattig og ubetydelig som hvilken som helst anden – men – rigtignok søn af mrs. Bagot!

Ethvert fornuftigt skøn over forholdene svandt som dug for Solen, så snart mrs. Bagot havde gjort sig denne tanke rigtig klar.

Dertil kom endelig Trilbys betagende skønhed, så rørende og vindende i sit hurtige løb nedad, den ubeskrivelige fortryllelse, hun endnu udøvede ved sit blik, sin stemme, sin optræden, og som snarere forhøjedes end formindskedes ved hendes hjælpeløse sindstilstand; hendes barnlige ligefremhed, hendes gennemførte tilsidesættelse af sin egen person – alt dette

henrev uvilkårligt mrs. Bagot, der opfattede lige så hurtigt og skarpt som hendes søn. Der foregik pludselig og voldsomt et fuldstændigt omslag i den hæderligt ræsonnerende enkes sind; hvor hun før havde skyet og frygtet, der følte hun sig næsten tilbøjelig til at tilbede – tilbede denne hurtigt visnende lilje – om hvilken hun nu glemte, eller tilsyneladende glemte, i hvilken tvivlsom jordbund den var opvokset, og gennem hvilken usund luft den havde hævet sig op over snavset, hvid og duftende.

O! hvilken betvingende magt ligger der dog ikke i svaghed, ynde og skønhed, når disse egenskaber slår sig sammen med et mildt, naturligt, hengivent og tillidsfuldt væsen – ikke at tale om, når de tillige omstråles af berømmelsens glorie!

Overfor den noget filistrøse, lidt snusfornuftige, provinsielle og sippede mrs. Bagot, som i årevis (noget uretfærdigt) havde ment, at Trilby var en dragende og farlig sirene, en ukysk, farlig datter af Heth uden moral, og hendes families specielle fjende, havde de hurtigt den virkning, at hun uden betænkning, ligesom alle andre, figurlig talt kastede sig for kunstnerindens fødder. "En vaskerkone! nøgenmodel! og Gud ved hvad ellers! og hun havde aldrig hørt hende synge!" Dette syn var virkelig både til at le og græde over!

Mrs. Bagot tog ikke tilbage til Devonshire: hun blev derimod boende på Fitzroy Square hos sin søn og tilbragte sin meste tid hos Trilby, som hun søgte at adsprede og opmuntre på alle mulige måder, idet hun samtidig prøvede blidt og forsigtigt at lede hendes tanker op mod den Himmel, der snart skulle åbne sig for staklen.

Trilby havde en måde at sige "tak" på – og især se taknemmelig ud – der fik en til ville gøre alt muligt for hende,

blot for at få hendes til at se sådan ud igen.

Hun havde fået meget af sin gamle, sære og morsomme måde at fortælle på, tilbage, og havde meget at fortælle fra sit omvandrende liv med Gecko og Svengali, selv om der var mange, mærkelige huller i hendes hukommelse – huller – som, hvis de kunne blive fyldt ud, ville have været af uudtømmelig interesse!

Og i én henseende faldt disse to ellers så forskelligt anlagte kvinder udmærket sammen; Trilby blev aldrig træt af at tale og høre tale om Lille Billi, og i den retning kunne ingen bedre imødekomme hendes trang end mrs. Bagot.

Så var der også hendes erindringer fra barndommen, der nu af og til slog igennem. En dag fandt mrs. Bagot således tilfældigt ved at rydde op i hendes gemmer et falmet daguerreotypi af en kvinde i højskotsk nationaldragt og med et ansigt så skønt, sødt og blidt, at hun næsten ikke kunne få et ord frem. Det var Trilbys moder.

"Hvem og hvad var egentlig Deres moder, Trilby?"

"Ak – stakkels moder," sagde Trilby, idet hun længe og vedholdende betragtede billedet. "Ja, hun var nu i virkeligheden meget smukkere. Hvad hun var – *demoiselle de comptoir* – det svarer vel nærmest i vort sprog til buffetjomfru – i caféen *Montagnards Ecossais* – et sted, hvor folk plejede at tage deres drikkevarer og tobak uden at sidde ned. Det var vist ikke noget rigtig heldigt sted – vel?

Fader elskede hende over al beskrivelse, skønt hun naturligvis stod langt under ham i dannelse. De blev gift i det engelske gesandtskab, Rue Faubourg St. Honoré.

Hendes forældre igen var slet ikke gift. Moderen var en datter af en færgemand ved Loch Ness i nærheden af Drumnadrochit, faderen velbårne oberst Desmond. Han var meget fornem og mere eller mindre i familie med næsten alle de engelske og irske adelsslægter; men overfor min stakkels bedstemoder og moder opførte han sig rigtignok yderst slet – lod dem sejle deres egen sø. Det var virkelig ikke fornemt eller ædelt handlet – vel? Og andet ved jeg ikke at fortælle om Dem."

Derefter gav hun en beskrivelse af sit barndomshjem i Paris, der kunne have været så lykkeligt, hvis ikke faderens usalige lidenskab for drik var kommet i vejen, om forældrenes død, lille Jeannot og så videre. Mrs. Bagot følte sig meget rørt og interesseret ved disse naive afsløringer, der i så mange henseender virkede undskyldende overfor meget, hun ellers ikke ville have forsonet sig med hos denne mærkelige kvinde, der således gennem sin bedstefader faldt ud til at være intet mindre end slægtning (om end på den forkerte side af fortæppet) til hertuginden af Towers.

Med hvilken glæde ville sidstnævnte altid vennesæle og fordomsfrie dame mon ikke have taget stakkels Trilby til sit hjerte, om hun blot havde anet sagens rette sammenhæng. Hun havde en gang foretaget hele den lange rejse fra Paris til Wien, blot for at høre La Svengali synge. Men ved sin ankomst erfarede hun uheldigvis, at kunstnerparret lige var taget af sted til St. Petersborg, så at hele umagen havde været forgæves.

Mrs. Bagot bragte hende mange gode bøger, som hun læste op for hende: Dr. Cummings om Verdens nærforestående ende og andre værker af samme trøsterige karakter for de, der er ved

at forlade den; *The Pilgrim's Progress*, små religiøse pamfletter og Gud ved hvad andet.

Trilby var så taknemmelig og lyttede med tålmodig opmærksomhed.

Kun nu og da gled en svag trækning af morskab over hendes ansigt, og hendes læber udtalte et lydløst: "Åh, maïe, maïe!" Så læste mrs. Bagot, som en slags belønning for hendes tålmodighed, op af *David Copperfield*, og det var en fest! Men det bedste var, når Trilby fik lov at kigge i John Leech's *Pictures of Life and Character*, som netop var udkommet. Hun havde aldrig set nogen af John Leech's tegninger før, undtagen når der en sjælden gang dukket et nummer af *Punch* op i atelieret i Paris. De oprørte hende aldrig, og lærte hende mere om livet i England end nogen anden bog, hun nogensinde havde læst. Hun lo og lo; og det var næsten lige så dejligt at høre som hvis hun havde sunget Chopins *Impromptu*.

En dag udbrød Trilby pludselig med skælvende læber: "Jeg fatter egentlig ikke, hvorfor De overvælder mig med al den venlighed, mrs. Bagot, og jeg håber da, De ikke har glemt, hvad eller hvem jeg er, og hvordan mit liv har været. Jeg vil dog endnu en gang minde Dem om, at jeg egentlig ikke er den kvinde, man kan have agtelse for."

"Mit kære barn, tal dog ikke således. Jeg husker nu kun et eneste: at De er den, De er, og jeg den, jeg er. Og det er mig også nok. De er nu først og fremmest min stakkels, blide, tålmodige, lidende datter – hvad De ellers er eller har været ved siden af – mere forurettet end selv synder, føler jeg mig overbevist om. Og jeg erindrer godt tillige, at jeg har fordømt Dem og været så hård og ubillig mod Dem, at jeg nu ville give alt, hvad jeg ejer og

har, for at sone min skyld. Desuden – kan jeg vel andet end holde af Dem? De er jo så ejendommelig og dertil så uimodståelig. Sig mig, har De egentlig nogen sinde truffet et eneste menneske, der ikke straks holdt af Dem?"

Trilbys øjne fyldtes af lykkelige tårer over denne velmente kompliment. Efter at have tænkt sig om et øjeblik, svarede hun med frejdig betoning i ordene: "Nej. Det har jeg aldrig, så vidt jeg mindes nu i det mindste. Men desværre, der er jo så mange og så meget, jeg rent har glemt!"

En anden gang spurgte mrs. Bagot hende, om svogeren, mr. Thomas Bagot, måtte komme at tale med hende.

"Var det ikke den herre, der fulgtes med Dem, da De kom op i atelieret i Paris?"

"Jo."

"Så er han vist præst – ikke? Hvad mon han egentlig ønsker at tale med mig om?"

"Ak, mit kære barn …" begyndte mrs. Bagot, men standsede og brast i gråd.

Trilby sad tankefuld en stund, så svarede hun: "Det er vel dette – at jeg snart skal dø. Ak ja – jeg ved det jo nok. Det er der vist ingen tvivl om længer."

"Kære Trilby – vi står alle i den almægtige og barmhjertige Guds hånd!" og atter rullede tårerne ned ad mrs. Bagots kinder.

Efter en lang pause, under hvilken Trilby havde stirret ud ad vinduet, sagde hun i en tone, som om hun egentlig talte til sig selv: "*Après tout, c'est pas déjà si raide, de claquer! J'en ai tant vus, qui ont passé par la! Au bout du fossé la culbute, ma foi!*"

"Hvad er det, De sidder og taler om på fransk, Trilby? Deres fransk falder mig så vanskeligt at forstå."

"Å – om forladelse! Jeg sagde blot til mig selv, at egentlig er det vist ikke så svært at dø. Jeg har set så mange gå bort: fader, moder, Jeannot, Angèles svigermoder og flere andre. Iblandt dem var også en gammel stenhugger, der havde fået begge benene amputeret efter at være blevet kørt over af en omnibus. Men ingen af dem brød sig en døjt om at dø. De var ikke en eneste smule bange – og det er jeg heller ikke.

Fattige folk tager som oftest den sag med stor ro, og de mere velhavende burde virkelig se at efterligne dem i dette.

Man burde lære menneskene allerede som unge at kunne se døden under øjne ligesom kineserne. De ler jo, mens man skærer deres hoved af, og narrer bødlen! Det er jo dog en vej, vi alle skal gå – hvad nytter det så at være bange."

"Men selve døden er jo ikke alt, mit barn. Er De også forberedt på at stå ansigt til ansigt med Skaberen? Har De nogen sinde tænkt på Gud og hans retfærdige vrede, hvis De går bort uden at angre?"

"Angre? Ak, jeg har jo angret hele mit liv. Desuden – der vil ingen vrede være at frygte for nogen af os – end ikke de værste. *Il y aura amnistie générale!* Det har fader forklaret mig, og han var selv præst lige så vel som mr. Thomas Bagot. Jeg tænker for resten ofte på Gud og holder meget af ham. Man trænger jo ret jævnligt til at have noget fuldkomment at se op til – selv om det kun er en idé, selv om det er alt for fuldkomment til at kunne være virkeligt.

Rigtignok gives der enkelte, der tror, at han slet ikke eksisterer. Père Martin for eksempel; men han var jo rigtignok kludesamler, så han vejer vel næppe synderligt i vægtskålen.

Durien, der er et godt menneske og desuden en stor kunstner, sagde en gang til mig: "Ser du, Trilby – jeg er nu alvorlig bange for, at han ikke er til, *le bon Dieu*, og det er virkelig grumme sørgeligt for mig, for jeg tilbeder ham! Jeg udfører aldrig et eneste arbejde, uden at tænke på, hvor herligt det ville være, om han syntes om det." Selv har jeg ofte tænkt på, hvor usigelig dejligt det måtte være at kunne male, hugge i marmor, spille eller skrive smukke digte, og det af selv samme årsag.

Jeg mindes i dette øjeblik, at vi en gang var et selskab samlet i père Martins butik, hvor vi drak kaffe med en gammel invalid, Bastide Lendormi, der kun havde én arm og ét ben, og som vi alle holdt meget af. Så kom der en modelpige, Mimi la Salope, ovre fra pantelåneren lige overfor; hun fik sig også en tår kaffe, og så sang hun Bérangers sang om den store Napoleon:

Parlez-nous lui, grandmère!
Grandmère, parlez-nous de lui!

Så vidt jeg forstod, sang hun godt, i al fald gav Bastide sig til at græde, og da så père Martin gjorde nar ad ham, svarede han: "Det er lige meget. At synge på den måde, det er det samme som at bede til Vorherre!" Da tænkte jeg på, hvor yndigt det måtte være at kunne synge som Mimi la Salope – for at jeg også kunne komme til at bede på den måde."

"Hvad for noget, De, Trilby – synge som Mi – – nå, lige meget, jeg forsnakker mig vist. Men sig mig, Trilby, beder De da aldrig, som andre folk plejer?"

"Bede til Vorherre? Nej – ikke ofte, ikke med ord, på knæ eller med foldede hænder. Men tanker – de kan jo også indeholde bønner, tror De ikke? Og så dette, at føle skam, når man har gjort noget slet, eller glæde og taknemmelighed, når en fristelse

er overstået, eller når det er smukt vejr, og man nyder livet, uden at det går ud over andre. Hvad er det vel andet end bøn, når man, efter at alt er tabt, dog forsøger at holde livet oppe og samle sig sammen? Bøn er det – og det endog bøn af en meget god slags. Der kan efter min mening godt tænkes en bøn uden ord, lige så vel som en sang uden tekst. Svengali sagde oven i købet altid, at de sidste var de smukkeste.

Desuden synes det mig ikke fri for at være lidt simpelt og påtrængende bestandig at bede om noget bestemt. Heller ikke tror jeg egentlig, man får sine ønsker opfyldt hurtigere på den måde.

Mère Martin bad næsten altid. og père Martin sagde altid, for at drille hende, at *han* da altid lod til at få, hvad han allerhelst ønskede sig! – En gang har jeg bedt – og det endda meget indtrængende. Jeg bad om at måtte beholde min Jeannot."

"Men hvorledes kan De angre, Trilby, når De ikke ydmyger Dem og på knæ beder om tilgivelse?"

"Ja – det kan jeg vanskeligt svare på. Men hør nu, mrs. Bagot, nu skal jeg fortælle Dem den laveste og sjofleste handling, jeg nogen sinde har begået …"

(Mrs. Bagot blev noget nervøs.)

"Det var en gang, jeg havde lovet at tage Jeannot en palmesøndag med til St. Philippe du Roule for at høre abbed Bergamot. Men så kom Durien – billedhuggeren, ved De nok – og inviterede mig med sig til St. Germain, hvor der den dag skulle være marked eller noget lignende, sammen med en student, Mathieu, og en vis Victorine Letellier – som var – æ – rent ud sagt Mathieus elskerinde – for resten broderiarbejderske i Rue Ste. Maritorne la Pocharde. Der lod

jeg mig overtale og gik så hen til Jeannot søndag morgen for at sige ham, at det var mig umuligt at tage ham med mig.

Han græd så gudsjammerligt, det lille skind, at jeg halvvejs besluttede alligevel at indfri mit løfte. Men så kom i det samme Durien og de andre kørende; de holdt uden for og ventede på mig, og så løb lysten af med mig; jeg forlod ham, gik i vognen, men fortrød det hele tiden og morede mig aldeles ikke.

De kørte i åben vogn med to heste; det var Mathieu, der gav, og Jeannot kunne udmærket have siddet på bukken sammen med kusken uden at være i vejen for nogen. Det var af frygt for at volde ulejlighed, jeg ikke spurgte – de havde ikke nævnt ham. Men Jeannot så os køre bort, og jeg turde ikke vende mig! Og det allerværste var, at da vi var halvvejs til St. Germain, sagde Durien: "Å – det var da kedeligt, du glemte at tage Jeannot med!" og de var allesammen kede af, at jeg ikke havde husket ham.

Det er nu seks-syv år siden, men jeg forsikrer Dem, der går sjældent en dag eller nat, uden at jeg tænker på det og fortryder min egenkærlighed. Navnlig da stumpen lå på sit dødsleje – da ville denne palmesøndag ikke på nogen måde slippe mig af minde. Og skal dette ikke kaldes anger, så ved jeg virkelig ikke, hvad anger er."

"Kære Trilby, det er jo ikke noget! Det manglede blot – en smule tilsidesættelse af et barn ved en enkelt lejlighed! Nej, jeg tænker på noget ganske andet – og værre – nemlig fra den tid, De boede i *Quartier Latin*, forstår De – og sad model for kunstnerne. Med den tiltrækningskraft, De er i besiddelse af, er det vel næppe –"

"Nå – javel! Jeg forstår, hvad De mener. Ja vist var det afskyeligt; jeg har skammet mig over det som en hund – og så var det ikke engang morsomt. Morskaben, den kom først samtidig med Deres søn, Taffy og den kære Sandy McAllister. Men på den anden side var det liv, jeg den gang førte, ikke noget, der hverken bedrog andre eller sårede deres følelser – den eneste, jeg den gang sårede, det var mig selv.

Desuden, alt det, en kvinde forsynder sig med hernede, det bliver hun virkelig strengt nok straffet for i levende live, medmindre man russisk kejserinde som Katharina den store eller hører til de store ånder som madame Rachael eller George Sand, for da gør det nemlig ikke noget!

Havde det ikke været for den slags handlinger, i forbindelse med, at jeg har siddet model uden klæder på, så havde jeg overmåde godt kunnet gifte mig med Deres søn, til trods for, at jeg kun var vaskerpige – som De selv engang meget rigtigt bemærkede. Og jeg ville være blevet ham både en god og en trofast hustru – det føler jeg med sikkerhed. Hans ønske var den gang at tilbringe hele livet ude i Barbizon som maler, og ikke en døjt brød han sig om selskab, end sige fint selskab. Til et liv under sådanne forhold ville jeg magelig have kunnet slå til! Der er masser af gifte koner derude, der ikke har begyndt finere end jeg; de klarer sig i reglen godt, og der er ikke en sjæl, der rynker på næsen ad dem.

Ved De hvad – alt vel overvejet og med al erkendelse af, at jeg ikke har fortjent det bedre – min straf har jeg rigelig fået."

"Trilby, er De blevet konfirmeret?"

"Kan ikke huske det. Men jeg tror det næppe."

"Kære barn dog – har De da aldrig hørt noget om vor Frelser, hvorledes han har taget vore synder på sig, om opstandelsen og det evige liv?"

"Jo vist har jeg det – det skulle jeg jo lære, ligesom katekismus om søndagen; det sørgede moder for. Hvad hun så end har fejlet i, det skal indrømmes hende, at hun i den henseende passede nøje på. Det var mig imidlertid meget uforståeligt. Fader plejede at trøste mig med, at det såmænd ikke var værd at bryde hjernen med; hvad der fornemmelig kom an på, var at være god. Han mente, Vorherre nok til sidst ville klare tingene for os. Og det synes mig også lyder rimeligst.

Hans stadige omkvæd var, at jeg skulle være et skikkeligt menneske og for resten ikke bryde mig om, hvad præsterne sagde. Han havde selv været præst og kendte deres væsen ud og ind.

Nuvel – noget videre godt menneske har jeg vel ikke været – Gud bedre det; men Vorherre ved, at jeg har angret ofte nok, inderligt nok, og at jeg gør det den dag i dag. Og hvad det angår at dø, da er jeg nu nærmest glad ved udsigten til det og ikke den ringeste smule bange. Jeg stoler på, hvad fader har sagt, skønt han var et ulykkeligt menneske. For mig har han alligevel altid været det bedste og klogeste – ene undtagen Taffy, lairden og Deres kære søn.

Der eksisterer ikke noget Helvede – sagde han også – undtagen det, vi selv skaber os hernede, og det kan såmænd være galt nok.

Han fortalte mig, at han var ansvarlig for mig – det sagde han ofte – og at moder også var det, og hans forældre for ham og deres bedstefædre og bedstemødre for dem, og så fremdeles,

helt ned til Noa og endnu længere tilbage, og at Gud var ansvarlig for os alle!

Når han formanede mig, da gik det gerne ud på, at jeg skulle tænke på andre førend på mig selv, således som Taffy og Deres søn altid gør, aldrig lyve eller være bange samt aldrig forfalde til drik. Når jeg overholdt disse regler – sagde han, så gik det mig nok godt. – Jeg har da sommetider været forkert på den alligevel, og det var ikke faders skyld, men stakkels moders og min egen, og jeg har virkelig vidst det, og været så ked af det hele tiden, både imens og bagefter, men jeg tror fuldt og fast på at få tilgivelse alligevel, og det vil enhver anden også, om han så end har været nok så slet! Herregud! hvortil skulle det uhyre apparat med Helvede og dets barbariske pinsler nytte: blot man i den næste verden fik så megen forstand, at man klart kunne skønne over sin egen dårlighed hernede, det måtte da virkelig være straf nok for alle mulige forsyndelser. For resten findes der måske slet ikke nogen næste verden – hvem ved – og det ville jo være det allersimpleste.

Ikke om så hele gejstligheden kom anstigende med paven i spidsen, skulle De få mig til at tvivle om min faders ord eller til at tro på nogen straf oven på alt det, vi har gennemgået her på jorden. *Ce serait trop bête!*

Og derfor, kære mrs. Bagot – hvis De ikke holder meget på det, og Deres svoger ikke synes, det er alt for uvenligt – så tror jeg nok, jeg helst vil være fri for hans besøg. Skal jeg nødvendigvis tale med nogen om dette emne, lad det da hellere blive Taffy. Han er et fornuftigt menneske, om han end ikke er så højt begavet som Deres søn eller maler lige så godt, og med ham tror jeg at kunne komme til rette angående fader."

Det viste sig også ved en noget senere lejlighed, da disse spørgsmål atter kom på bane, at Taffy i hovedsagen samstemmede temmelig nøje med den afdøde velærværdighed mr. Patrick Michael O'Ferrall; ligeså gik det med lairden og ligeså – til moderens usigelige overraskelse og bedrøvelse – gik det med Lille Billi i egen person.

Det samme gjaldt sir Oliver Calthorpe og sir Jakes (som dengang var *mr.*) Talboys, og doktor Thorne og Antony og Lorrimer og Grækeren.

Og lige sådan gik det til sidst mrs. Bagot selv; men først efter mange års forløb, efter at sorgerne havde sønderslidt og ødelagt hendes hjerte, efter at tid og alder atter havde helet sårene, og intet var blevet tilbage uden bevidstheden om dybe ar i sjælen, til minde om, hvor smertefulde disse sår en gang havde været.

Ud på aftenen en mindeværdig søndag, efter at det var blevet mørkt, lå Trilby, iført sin klædelige blå slåbrok, på sofaen tæt ved ilden, med hovedet vel understøttet af puder og benene trukket op under sig – rolig og tilfreds.

Hun havde tilbragt en rum tid af dagen med at diktere Taffy sit testamente, hvori hun med kærligt sind havde betænkt enhver af sine gode venner og veninder med erindringsgaver, mest smykker, hvoraf hun havde et rigeligt forråd – en ligefrem formue! Erindringer fra mange mænd og kvinder, som hun havde bedåret med sin sang, lige fra konger og kejsere og nedefter,

Hun havde gået dem alle igennem sammen med den trofaste Marta, hvem hun altid havde troet, de tilhørte. Man forklarede for hende, at det var gaver fra Svengali; da hun ikke huskede,

hvor og hvornår de var givet hende, eller hvem der var giveren, undtagen nogle få stykker, som Svengali selv havde givet hende, han lod til at have næret en dyb og konstant og alvorlig ment kærlighed til hende; alligevel kunne hun dog ikke gengælde den! Hun efterlod størstedelen af smykkerne til den trofaste Marta.

Men til hver af de tre angliches havde hun testamenteret en smuk ring, som skulle bæres af deres respektive brude, hvis de nogensinde giftede sig, og de ikke havde noget imod det.

Til mrs. Bagot efterlod hun et perlehalsbånd, til miss Bagot et gulddiadem med diamanter, og smukke (og ganske kostbare) gaver til hver af de tre læger, der havde tilset hende og havde været så ihærdige i hendes behandling; og som ikke, fortalte man hende, ville forlange noget for at have haft madame Svengali som patient. Desuden var der manchetknapper og slipsenåle til Antony, Lorrimer, Grækeren, Dodor og Zouzou, til Carnegie et hovedvandsæg i sølv, som havde tilhørt lord Widow og endelig smukke erindringer til Vinards, Angèle Boisse, Durien og flere andre.

Og hun efterlod et pragtfuldt guldur med kæde til Gecko, sammen med et meget kærlig brev samt et hundrede pund – hvilket var alt, hvad hun havde af rede penge, der var hendes egne.

Hun havde diskuteret indgående med Taffy, hvilken genstand, der bedst ville passe til hver enkelt arving, og fandt stor trøst i den forretningsmæssige samvittighedsfuldhed, hvormed den gode Taffy deltog i alle disse detaljer – han var så alvorlig og gjorde sig så megen ulejlighed. Lidet kunne hun gætte, hvorledes hans stumme, men dybtfølende hjerte led!

Dokumentet var sluttelig blevet behørigt underskrevet og bevidnet og overladt i Taffys varetægt; og Trilby lå nu rolig og glad, og med en følelse af, at der nu intet andet stod tilbage for hende end at nyde de hastigt bortflygtende timer, og søge at få mest muligt ud af hvert dyrebart minut.

Hun var i øjeblikket uden smerter, det være sig af sjælelig eller legemlig natur, omgivet af den kreds, hun elskede højest: Taffy, lairden, Lille Billi, mrs. Bagot og Marta.

Hun lyttede til deres passiar og gav smilende nu og da sit bidrag til samtalen. Kærlighedens gud lurede i hendes blik, alt eftersom det gled fra den ene til den anden, for disse mennesker elskede hun over al beskrivelse. Og kærlighed spillede på hendes læber, klang i hendes stemme, hver gang hun talte, fyldigere, blidere og skønnere, kærlighed af en højere art end den, almindelige dødelige kender til.

En vogn kørte op for døren; det ringede og kort efter blev en stor kasse bragt ind.

På Trilbys anmodning åbnedes den og fandtes at indeholde et næsten legemsstort fotografi i glas og ramme af Svengali i sit orkesters ungarske uniform, stirrende lige ud af rammen, direkte på beskueren. Han stod ved dirigentstolen, vendte et nodeblad med venstre hånd og med taktstokken hævet i højre. Fotografiet var udmærket truffet af den wiener-fotograf, der havde fremstillet det – med et udtryk af autoritet og overlegenhed; hans store, sorte øjne lynede som en herskers.

Marta kom til at ryste, da hun betragtede billedet. Det blev rakt Trilby, der lod et overraskelses-udbrud falde. Hun havde aldrig set det før og ejede intet billede af ham.

Der fulgte intet brev eller forklaring med denne uventede gave, som efter poststemplerne at dømme havde rejst over næsten hele Europa til London fra en fjern provinsby i Rusland, langt øster ude i det mystiske kejserrige, dette giftsvangre østen, hjemstedet for alle onde vinde, der ikke blæser godt for nogen eller noget.

Trilby støttede fotografiet mod knæene og stirrede længe ufravendt på det, idet hun af og til lod en bemærkning falde, som f.eks.: "Han var egentlig meget smuk! Hvor den uniform klæder ham godt! Hvorfor mon han har taget den på?"

De andre fortsatte samtalen, og mrs. Bagot skænkede kaffe.

Hun rakte Trilby en kop og lagde mærke til, at denne fremdeles stirrede på billedet, men med opspilede øjne og et ganske aparte udtryk.

"Trilby, Trilby – Deres kaffe! Hvad er der i vejen, Trilby?"

Men Trilby svarede ikke; med øjnene fæstet på fotografiet smilede hun åndsfraværende, som om tankerne var på lange rejser.

De andre sprang op og nærmede sig sofaen i største angst.

Marta lod til at blive rædselsslagen, hun ville have snappet Svengalis billede bort, men forhindredes deri af de andre, der frygtede, at dette kun ville gøre ondt værre.

Taffy ringede som besat på klokken og sendte en tjenestekarl efter doktor Thorne, der boede tæt ved på Fitzroy Square.

Lidt efter begyndte Trilby med ganske sagte mæle at tale fransk: "Encore une fois? bon! je veux bien! avec la voix blanche alors, n'est-ce-pas? et puis fonder au milieu. Et pas trop vite en commençant. Battez bien la mesure Svengali – que je puisse

bien voir – car il fait déjà nuit! c'est ça. Allons, Gecko – donne-moi le ton!"

Atter smilede hun og lod, som om hun slog takten ved at rokke med hovedet, øjnene borede sig fast på fotografiet, og med ét begyndte hun at synge Chopins *Impromptu*.

Hun syntes næppe at trække vejret, mens tonerne vældede ud – uden ord. Det var, som om åndedrættet her var overflødigt overfor den ringe mængde stemme, hun forbrugte, skønt der for resten var nok af den til at fylde stuen – ja hele huset, om det skulle være – og til at nedsænke hendes lille publikum i en hellig, himmelsk salighed.

Hun var i sandhed trængt til bunds ind i sin kunst! Hvor tydeligt fremgik det ikke her, og hvor klart sprang det ikke tillige i øjnene, hvilken udmærket skole, hun havde gennemgået. Alt faldt hende såre let og naturligt, for hende var det som at lukke hånden i eller op, hvad der for andre ville have været en fysisk umulighed.

Fulde af undren, fortryllelse og frygt stod de alle så stive som støtter undtagen Marta, der løb ud af stuen råbende: "Gott im Himmel! Wieder zurück! Wieder zurück!"

Hun sang impromptuen akkurat som i Salle des Bashibozoucks, kun at den her lød langt mere betagende, mere hendøende – ligesom foredraget med kvintessensen af stemmen, med dens ånd, dens allerfineste uddrag, eller hvad man nu vil kalde det.

Der er næppe nogen tvivl om, at de fire tilhørere, som stod ængsteligt bøjede over hendes leje, nu lyttede til, ikke alene den mest guddommelig skønne, men også den mest teknisk

fuldkomne tonepræstation, et menneske overhovedet nogen sinde vil kunne give.

Den sædvanlige virkning udeblev naturligvis heller ikke her. Tårerne randt mrs. Bagot og Lille Billi ned ad kinderne, tårer funklede i lairdens øje, perlede i Taffys skæg.

Da hun nåede det hurtige parti efter adagioen, var det, som om stemmen svulmede i styrke og omfang, højere og klarere tonede den frem, hurtigere og hurtigere henimod slutningen, så fulgte pianoen, pianissimoen, til sidst døende hen som i et harmonisk åndepust, og til allersidst det lille kromatiske raketløb op til det høje E – en effektslutning, Svengali selv havde tilføjet.

Da sangen var endt, sagde hun: "Nå – gik det ikke godt denne gang, Svengali? Gudskelov – så er du da tilfreds! *Et maintenant, mon ami, je suis fatiguée – bon soir!*"

Dermed faldt hovedet tilbage i puderne, og hun sov øjeblikkelig ind.

Mrs. Bagot fjernede forsigtigt portrættet. Lille Billi knælede ned, greb Trilbys hånd i sine for at føle pulsen, men kunne ikke mærke den.

Han sagde: "Trilby, Trilby!" og lagde øret til hendes mund, men åndedrættet var uhørligt.

Et øjeblik efter foldede hun selv hænderne over brystet og hviskede med et let suk: "*Svengali … Svengali … Svengali!*"

I et par minutter stod alle tavse og betragtede hende, slagne med rædsel.

Så gik døren op, lægen trådte ind, gik hen til lejet og greb fat om hendes håndled. Han bøjede sig ned, vendte hendes øjelåg

og betragtede øjeæblet. Så rejste han sig atter, drejede sig om, og med en stemme, der bævede af sindsbevægelse, sagde han:

"Nu er madame Svengalis sorger og lidelser forbi!"

"Ak, min Gud! Er hun død?" råbte mrs. Bagot.

"Ja, frue. Hun har allerede været død i flere minutter, måske endda længere!"

Tyve år efter

Porthos-Athos, alias Taffy Wynne, sidder ved sin frokost, lige overfor sin hustru, i gården til det samme store karavanserai på Boulevard des Italiens, hvor vi for så mange år siden traf ham i sine venners selskab, netop der hvor han i sin tid trak Svengali i næsen.

Kun lidet har stedet i mellemtiden forandret sig, samme kosmopolitiske selskab, kun lidt stærkere isprængt med amerikanere måske, samme idelige kommen og gåen med samme modtagelse eller afsked fra den vældige fløjlsklædte portier i knæbenklæder og med guldkæde over brystet. Hvor mon de udklækkes – à propos – sådanne pragtstykker af franskmænd? I Tyskland formodentlig: det sted, hvorfra alle de gode opvartere kommer.

Og samme smilende vejr. Det er altid godt vejr under glastaget i Grand Hotel; lairden ville have sagt: "De forstår sig alligevel bedre på den slags ting, end hjemme hos os selv."

Taffys skæg er kortklippet og har sølvgrå stænk. Hans venlige blå øjne har ikke længer noget kolerisk i sig, de lyser mildt og vennehuldt, lige så ærligt og frejdigt som tidligere, men tillige med et skær af jovial tålmodighed. Noget sværere er hans skikkelse i det hele taget, men endnu, hvad enten i bevægelse eller hvile, forlenet med atletens symmetri og spændstighed; klæderne sidder på ham som støbte over kroppen, de er just ikke flunkende nye, men pæne, vel børstede og vedligeholdte.

Hvilken prægtig "gamling" han en gang vil falde ud til, om Grand Hotel nogen sinde skulle komme i forlegenhed. Han ser ud som tilforladelighedens gud – han er til at stole på i stort og småt; hans ord så godt som hans underskrift, og virkelig, alt, hvad han ser ud til at være – det er han også helt igennem,

Den meste kyniske personer, for hvem begrebet "gentleman" og dets betydning som et beskrivende navneord, ville endog uden at være blevet præsenteret, straks og med rette se, at Taffy er en "gentleman" indvendig og udvendig, fra isse (som nu er blevet en smule skaldet) til fod (som bestemt ikke hører til de mindste) i dette ords mest sammensatte betydning.

Det er den egenskab, man nævner både først og sidst, hvor talen er om vor brave Taffy – betyder det måske tillige, at han skulle være ligesom et stænk kedsommelig – nå Herregud! man kan heller ikke være alt muligt på én gang.

Heller ikke Porthos – og Athos med – var ganske fri i den retning, så lidt som sønnen: den næsten alt for hæderlige vicomte de Bragelonne! Og netop for samme fejl kan man beskylde Wilfred af Ivanhoe, den arveløse, Edgar, lorden af Ravenswood, og såmænd også, når vi vil være ganske ærlige, oberst Newcome, hæderlig ihukommelse!

Men dog – hvem elsker dem ikke alligevel, hvem af os ville ikke være lykkelig ved at ligne dem både i godt og ondt!

Taffys kone ligner i mange henseender slet ikke sin brave ægtefælle, hvorimod hun i andre heldigvis ganske falder sammen med ham. Det er en lille kvinde, meget velskabt, meget mørk, med sort bølgende hår, bitte små hænder og fødder, en nydelig, graciøs og livlig person, ikke mindste smule kedsommelig, tværtimod fuld af indfald og idéer, levende

interesseret overfor alt, hvad der hænder omkring hende, altid parat med sin mening, men uden at forfalde til snakkesalighed.

Det hændte for over et kvart sekulum siden, at hun på Place St. Anatole des Arts var blevet forelsket i Taffy, mens hun og moderen færdedes ved Lille Billis sygeleje – men den gang var der ingen lejlighed til at vise sine følelser. Den kom først senere – og når enden er god, er jo al ting godt.

Det er et ordsprog, der somme tider virkelig slår til. Og for Blanche Bagot havde det slået godt til.

En forfærdelig nat – en nat, de aldrig ville glemme: – Taffy lå i sin lejlighed i Jermyn Street; han var gået i seng dødtræt, træt af sorg, der udmarver selv den allerstærkeste og undertiden bringer en blytung søvn.

Samme dag havde han fulgt Trilby til hendes sidste hvilested i Kensal Green, sammen med sine to venner, mrs. Bagot, Antony, grækeren og Durien, der var kommet fra Paris i denne særlige anledning, foruden en masse andre mennesker, fornemme og ringe, uden- og indenlandske: et følge, som bagefter i adskillige spalter stod opremset i aviserne og dannede en meget værdig ramme omkring sangfuglens korte, men glimrende liv.

Han vækkedes ved en voldsom ringning på gadedøren, som om huset brændte; derefter kom nogen buldrende op ad trapperne, huggende fødderne mod rækværker og afsatser, og derpå stormede Lille Billi ind i stuen råbende:

"Taffy – Taffy – jeg b-b-bliver gal, jeg bliver g-gal – d-denne gang er det ude med mig!"

"All right, gamle ven – vent bare lidt, til jeg får tændt lys."

"O, Taffy – i fire nætter har jeg ikke lukket et øje – hun d-d-døde med Sv-Sv-Sv- gid Fanden havde ham – jeg kan ikke udtale den skurks navn – med hans navn på læberne! akkurat som han kaldte på hende nede fra g-graven! Straks i samme stund, hun så hans portræt, vendte forstanden tilbage – så meget holdt hun af ham, at hun g-g-glemte alt muligt andet! Og nu er hun gået lige lukt til ham – i et andet liv – for at trælle, synge for ham og hjælpe ham til at komponere bedre end nogen sinde før – Taffy-T-T-T-affy – oh-oh, hold på – hold …" og dermed styrtede staklen om på gulvet i et krampeanfald.

Hele den gamle elendighed fra fem år tilbage var dermed brudt ind over dem igen.

Der har været skrevet så meget om sygdom i denne bog, at der kan være grund til at fatte sig i korthed denne gang, og jeg vil derfor kun her antyde: Lille Billis langvarige sygdom, hans langsomme og kun delvise helbredelse, hans kunstnerevnes lammelse, den hurtighed, hvormed det gik ned ad bakke, hans tidlige død, mandige, rolige og harmoniske afsked med livet – støvets formæling med stjernen, nattens overgang til det evige lys.

For dadelfri, som hans korte livsbane havde været, fuld af lysende forhåbninger og indfriede løfter, var der dog ingen lejlighed, hvor han stod højere, end da han forlod jordelivet. Det var, som om han begav sig ud på rejsen mod et fjernt, helligt mål som en riddersmand af den gamle skole, der med velberåd hu og koldt mod bereder sig til en sidste afgørende kamp. Det rystede en vis sognepræsts anskuelser i deres grundvold og bragte ham til at tænke dybere over livets gåder end over noget andet, han hidtil havde oplevet. Det sled hans hjerte i sådanne

pjalter, at da han til sidst bøjede sig ned for at trykke et sidste afskedskys på sin unge, bortgangne vens rene, hvide pande, da faldt der fra hans øjne en tungere – oprigtigere – tåre, end selv Lille Billi havde fældet i levende live.

Men det er alt sammen alt for sørgeligt at dvæle ved.

Det var ved Lille Billis dødsleje ude i Devonshire, at Taffys følelse for Blanche Bagot modnedes til kærlighed, og ikke ret mange uger efter, at Billi havde udstridt, friede han til hende; året efter blev de gift og havde senere levet i lykke og enighed – det eneste lyspunkt, stakkels mrs. Bagot nu havde tilbage.

I de første par år havde Blanche Bagot vel nok været den mest forelskede af parret. Det smukke udtryk af overrasket kærlighed (som får alle kvinders øjne til at se ens ud) kom i hendes, når som helst hun så på Taffy, og fyldte hans hjerte med et blidt samvittighedsnag og en mærkværdig følelse af sin egen uværdighed.

Så fik de et barn, en dreng, og dette blik faldt på ham, og den gode Taffy mærkede en hjælpeløs, absurd misundelse, som ikke blev mindre pinefuld af at være så tåbelig! og så faldt dette blik på endnu en dreng, og endnu en, og det var gennem disse drenge, hun så på deres fader.

Så fik *hans* øjne det samme udtryk, og beholdt det; han så aldrig mere på sin hustru uden, og siden de aldrig fik en datter, beholdt hun for hele livet eneret på denne udtryksfulde hyldest.

De er ikke rige. Han har alle sine dage været og vil fremdeles være en langt bedre sportsmand end kunstner; sælger han ikke altid sine malerier, så er grunden just ikke den, at de er for gode til, at publikum kan forstå og vurdere dem, men det skal på den

anden side indrømmes til hans ære, at han i den henseende heller ikke gør sig nogen illusion, selv om hans kone gør.

Guderne give, det stod i min magt at udføre et massemord. Jeg ville da ikke betænke mig på at nedlægge sir Oscar med samt hans fem sønner, dernæst hans sytten børnebørn og endelig fjorten fættere med tilhørende afkom, der stiller sig hindrende i vejen for, at vor Taffy kunne arve baronetskabet med andet tilliggende og herligheder, og at den kære Blanche kunne blive mylady. End ikke en sådan Shakespeare'sk nedslagtning, når det gjaldt et så ædelt mål, ville koste mig min nattero.

Der ligger noget uhyre fristende i, når en forfatter har ladet sin helt nummer ét dø, da at overvælde nummer to med navnløs rigdom, skænke ham titler, slotte og parker foruden den yndigste hustru og nette, velopdragne børn. Men sandheden lader sig nu engang ikke skjule – og desuden: parret er akkurat lige så lykkeligt uden alle disse herligheder.

Under alle omstændigheder er de velstående nok til at kunne unde sig en uges ferie i Paris, ja endog til at bo i Grand Hotel, allerhelst nu, da deres to ældste sønner er vel anbragte på Landkadetakademiet (hvor deres fader var før dem), og den tredje er kommet ind i forskolen i Elstree, Hertfordshire.

Dette er parrets første udenlandsrejse siden hvedebrødsdagene; oprindelig var det bestemmelsen, at lairden skulle have gjort turen med.

Således gik det imidlertid ikke af gode grunde. Den gode laird af Cockpen (der nu er en berømt Kgl. Akademikus) er nemlig stærkt optaget af at arrangere hvedebrødsdage for sig selv. Han er ret nu på vejen til Skotland, hvor han agter at

indlade sig i ægteskab med en smuk og flink landsmandinde af passende alder, som han har kendt, siden hun var en lysøjet liden "lassie" i korte skørter og han selv en lovende kunstnerelev. Det er en forbindelse, grundet på moden overvejelse fra begge sider og gensidig agtelse: En solid basis, og det bliver desårsag sikkert også nok en lykkelig forbindelse; de agter om en fjorten dages tid at slå sig ned i Grand Hotel ved samme bord, hvor nu det andet par sidder ved sin frokost. Og hun vil le ad alt, hvad han siger – og de vil leve lykkeligt til deres dages ende.

Så meget om vor helt nummer tre – d'Artagnan – den elskværdigste, netteste og jovialeste af alle skotter, den fine, talentfulde maler. Gid du må leve længe og leve lykkelig, du brave Sandy McAllister!

Men nu var det altså Taffy og hans hustru, der for anden gang fejrede deres hvedebrødsdage alene og egentlig var ret glade ved at være uden vidner.

De havde gennemstøvet hele *Quartier Latin* og besøgt alle de kendte steder; de havde endog fået lov at trænge ind i det gamle atelier ved den nye portnerkones velvilje. Det fandtes optaget af to amerikanske malere, der var køligt høflige ved således at blive forstyrrede midt i deres arbejde.

Selve atelieret var som flunkende nyt – yderst respektabelt. Trilbys fod med tilhørende vers i glas og ramme moderniseret væk og en boghylde anbragt i dens sted. Den nye portner, som kun har boet et år i huset, kender intet til Trilby eller hr. og fru Vinard; han ved kun om disse, at de er velhavende og bor et sted i Sydfrankrig, hvor monsieur Vinard har opnået den ære at blive maire i kommunen. Vorherre være med dem fremdeles, det var dog hæderlige folk!

For øvrigt har ægteparret selvfølgelig også kørt (i åben caleche med to heste) gennem Boulogneskoven til St. Cloud; og til Versailles, hvor de indtog deres frokost på Hôtel des Reservoirs, de har besøgt St. Germain og Meudon (hvor de fik frokost i La Loge du Garde Champetre), været på salonen i Louvre, porcelænsfabrikken i Sevres, gobelinfabrikken, Hôtel Cluny, Les Invalides med Napoleons grav, har set det første dusin kirker, ikke mindst Notre Dame og Sainte Chapelle, og spist til middag hos Dodor i dennes yndige villa tæt ved Asnières samt med familien Zouzou i det pragtfulde Hôtel de Rochemartel, for ikke at tale om Duriens i Parc Monceau (Dodors mad var den bedste og Zouzous den værste; hos Duriens havde de det så hyggeligt, at de glemte at lægge mærke til maden – hvilket var en skam). Og de har fundet de unge Dodor'er at være lovende, lige så vel som de små Durien'er. Hvad angår de unge Zouzou'er, da eksisterede de heldigvis ikke – og det er virkelig, som om en sten lettedes fra hjertet, når man tænker på det. Og de har været i Les Varietées og set madame Chaumont, og i Théâtre Français og set Sarah Bernhardt og Coquelin og Delaunay, og i Operaen og hørt monsieur Lassalle.

Og nu den sidste dag har de besluttet at drive omkring, hvor tilfældet fører dem, gå i butikker, spise frokost, som det kan falde sig, tage en gang endnu i Boulogneskoven for at se "tout Paris", spise en tidlig middag hos Durand og ende dagen i "Mouches d'Espagne", det nye teater på Boulevard Poissonnière for at more sig over madame Cantharidi i *Den forbudne Frugt*, hvor hun skal være uimodståelig uanstændig, men dog alligevel ikke – morsom uden at forfalde til det vulgære. Denne sidste

idé havde de fået af Dodor, som beroligede Taffy med, at *hans* kone havde været der flere gange.

Madame Cantharidi er – som enhver ved – en jævn gammel kone – aldeles ulastelig i sit daglige liv, og den gode moder for en voksen familie, som hun har opdraget perfekt. De har aldrig fået lov at se deres moder (eller bedstemoder) på scenen – ikke engang sønnerne. Deres udmærkede fader, som elsker både dem og hende, tillod det ikke. I privatlivet er hun en virkelig lady, men på scenen – nuvel, tag derhen og se hende, og De vil forstå, hvorledes hun er blevet parisernes tilbedte gudinde. For hun er den sande formidler af nutidens *esprit*, skønt hun højst sandsynligt ville få den gode Rabelais til at vende sig i sin grav og rødme som en nonne.

Det er intet under, at hun er blevet alles erklærede yndling i den glade Seine-stad, al den stund hun lige fra kejserdømmets tidligste dage har moret og underholdt dem; i det forfærdelige år 1870-1871 var deres eneste faste holdepunkt og trøst, og har været deres største glæde siden.

Når de engang i fremtiden vender tilbage fra La Revanche, vil hun stå på sin post i "Mouches d'Espagne" og atter være parat til at kvikke dem op med sin gamle forslidte stemme, hvis Vorherre da holder livet i hende så længe.

For mrs. Wynne, der just ikke er så overmåde stiv i fransken, går ganske vist størsteparten af hendes vittigheder tabt, så at kun de uforlignelige gebærder og foredraget bliver tilbage; derimod ser vi Taffy selv – der særdeles godt opfatter hvert ord – sidde på sin plads, mere og mere rød i hovedet, mere og mere skandaliseret på sin kones vegne, alt eftersom *Den forbudne Frugt*

går sin gang over brædderne, hemmeligt bandende Dodor, der har fået ham lokket ud på denne lovlig slibrige glidebane.

Han har just taget den bestemmelse, så snart akten er forbi, at liste af med fruen, da hans øje med ét møder en skikkelse nede i orkesteret: en gammel, hvidhåret person, som på sin violin akkompagnerer madames gemytlige viser. Han spiller smukt – som en mester – og det larmende bifald er lige så meget for ham som for sangerinden.

I dette øjeblik drejer violinisten hovedet, så at Taffy kan se hans profil, og bliver øjeblikkelig genkendt.

Hurtigt river han et blad ud af sin tegnebog og skriver:

> Kære Gecko –
> Forhåbentlig har De ikke ganske glemt Deres fordums ven Taffy Wynne, Litrebili eller Litrebilis søster, der nu er min hustru. Hun og jeg rejser herfra i morgen, men ville grumme gerne endnu en gang træffe sammen med Dem. Vil De gøre os den fornøjelse, når komedien er forbi, at spise til aften med os i Café Anglais? Har De lyst, da giv mig blot et tegn fra orkestret.
>
> Deres hengivne
>
> *Taffy Wynne.*

Billetten giver han til en opvarter, der lover at bringe den videre.

Lidt efter ser han Gecko læse brevet og derefter vende sig om. Taffy vifter med sit lommetørklæde, og Gecko nikker til tegn på, at han nok skal møde efter indbydelsen.

Parret forlader snart efter teateret, ikke uden en vis lettelse for begge, navnlig da det efterhånden er gået op for fruen, at der vist alligevel er noget galt på færde med den lovlig livlige madame Cantharidi.

De begav sig hen i Café Anglais, bestilte et værelse på førstesalen med udsigt over boulevarden og en fiks lille souper med Chambertin af bedste sort. Taffy var meget omhyggelig med disse ting, når de var på ferie, og sparede ikke på noget.

Porthos var meget gæstfri, holdt meget af god og rigelig føde; og Athos elskede gode vine! Så gik ned og satte sig ved et lille rundt bord udenfor Café de la Paix på boulevarden i nærheden af den store opera, hvor det altid går livligt til, og så på pariserlivet, mens de afventede middagstiden.

Klokken halvtolv mødte Gecko – meget beskeden og underdanig i optræden.

Han var blevet betydelig ældet, mere end hans virkelige alder nødvendiggjorde; skikkelsen var krumbøjet, som om livet havde taget et voldsomt tag i ham.

Han begyndte med at kysse mrs. Taffys hånd og ville helst have gjort det samme ved Taffy, om han havde fået lov til det, alt sammen i sin glæde og taknemmelighed over at blive vist så megen opmærksomhed. Hans væsen var blidt og kærtegnende som hos en god lille hund, der husker dem, der ved tidligere lejligheder havde været venlige imod den; dertil var han fuld af oprigtighed og ligefremhed, således som han altid havde været.

I begyndelsen kunne han næsten intet nyde for lutter nervøsitet; Taffys gode eksempel, mrs. Wynnes naturlige venlighed i forbindelse med et par glas Chambertin bragte ham dog snart ud over dette, løsnede tungens bånd og vakte til live

den slumrende appetit, der efterhånden antog en glubende karakter.

De fortalte ham om Lille Billis død, og Gecko blev dybt bevæget ved at høre de nærmere omstændigheder; derefter faldt talen ganske naturligt på Trilby.

Han trak et guldur, hun i sin tid havde testamenteret ham, op af lommen, kyssede det ærbødigt og udbrød:

"Ak – hun var en engel – en engel fra Paradiset. Jeg kendte hende til bunds efter at have levet i hendes selskab fem lange år. Hendes venlighed – ak – Dio, Dio Maria! Det var bestandig: "Gecko hist!" "Gecko her" og: "Stakkels Gecko – det gør mig så ondt at se dig gå omkring med den tandpine!" eller "Gecko, så træt og bleg du ser ud – skal jeg ikke lave dig en maitrank?" – "Gecko, du holder jo så meget af artiskokker; nu har jeg lært, hvorledes de laves à la Barigoule, og du skal få dem til middag både i dag, i morgen og hver dag i ugen!"

Det velsignede menneske – hvad brød jeg mig oprigtig talt om artiskok à la Barigoule!

Og overfor Svengali og gamle Marta var det akkurat ligedan – til trods for, at hun selv bestandig var syg og lidende.

Hende var det, der underholdt os alle sammen – oftest endog i luksus og rigdom."

"Og hvilken kunstner!" bemærkede Taffy.

"Ja vist så. Men det var for resten Svengalis værk alt sammen. Svengali var den største kunstner, jeg nogen sinde har truffet. Monsieur Svengali var en djævel, en troldmand! Tænke sig, at jeg engang har troet på det menneske! Han samlede mig op på gaden, hvor jeg spillede for skillinger, hjalp mig på benene og

var imod mig som en trofast ven, lærte mig at spille på violin – og det uagtet han selv ikke kunne.

Og nu, da han er død, har jeg glemt at spille ordentligt. Uh ha! Det engelske fængsel – det ødelagde mig i bund og grund! Ak! Hvilket helvede! Nu er det akkurat, at jeg kan spille første violin i "Mouche d'Espagne" og akkompagnere gamle Cantharidi, hende, de nu jubler over alle sammen – de samme franskmænd, der begejstredes, når Trilby sang *Nussbaum*!"

Gecko prøvede på at le en lille ironisk latter i falset – som Svengali, fuld af hån og bitterhed – og det lykkedes næsten.

"Men, sig mig engang – hvorfor overfaldt De ham egentlig – De husker nok – med den kniv?"

"Ah, monsieur – det havde længe trukket sammen. Han sled Trilby op, sled hende op, så hun døde af det! Og så var han oven i købet uvenlig mod hende, skændte og skældte ud – til sidst, en dag i London, slog han hende over fingrene med sin taktstok, så hun faldt på knæ og græd –

Monsieur, jeg ville have forsvaret Trilby mod et lokomotiv, der kommer anstigende *grande vitesse,* om det skulle have været, mod min egen fader, mod kejseren af Østrig – ja mod selve paven, og jeg er dog en oprigtig katolik. Jeg ville gladelig være gået på skafottet og lige lukt i Djævelens klør bagefter for hendes skyld."

Gecko korsede sig ivrigt.

"Nuvel – men holdt Svengali da ikke meget af hende?"

"Å jo – lidenskabeligt endog, på en vis måde. Men hun besvarede ikke hans kærlighed, således som han ønskede! Sagen var, hun elskede Litrebili – madames broder. Jeg antager, Svengali til sidst tabte tålmodigheden og blev skinsyg. Straks

efter at vi var kommet til Paris, mærkede man forskellen. Muligvis byen har mindet ham om Litrebili – og tillige mindet Trilby."

"Men sig mig – hvorledes i al verden kunne Svengali dog lære hende at synge? Hun havde jo ikke spor af musikalsk øre, dengang vi kendte hende her i byen."

Gecko tav et øjeblik; Taffy fyldte atter hans glas, gav ham en cigar og tændte selv en.

"Monsieur – De har ret, det havde hun heller ikke. Men hun havde en stemme, hvis mage aldrig har eksisteret. Og det vidste Svengali for længe siden. Litolff havde gjort den samme opdagelse. En dag hørte Svengali, hvorledes Litolff fortalte til Meyerbeer, at den skønneste stemme, der fandtes på Jorden, den boede i en engelsk grisette, som sad model for kunstnerne i *Quartier Latin*, men at vedkommende uheldigvis var ganske tonedøv, og derfor ikke kunne synge den simpleste melodi. De kan tænke Dem, hvor det klukkede i Svengali! Jeg ser det endnu for mine øjne!

Og så gav vi os begge til at undervise hende – i tre år, uden ophold, morgen, middag og aften – seks, otte timer om dagen. Det skar mig i hjertet at se hende blive sådan overanstrengt. Vi formelig halede stemmen ud af hende, tone for tone – for resten var der næsten ingen ende på alle de toner, hun ejede, den ene smukkere end den anden. Svengali med sin lille fløjte og jeg med violinen, vi lærte hende at frembringe lydene og bringe dem til anvendelse. Hun var et fænomen, min kære herre! Hun kunne holde én eneste tone og lade den gennemgå alle regnbuens farver – blot efter den måde, Svengali betragtede hende.

De ville have let og grædt, men lige meget om det frembragte latter eller gråd, så var det de mest rørende og skønne toner, der nogen sinde er udgået af et menneskebryst. Og hver eneste havde lige så mange overtoner som Notre Dames klokkespil. Hun kunne løbe op og ned ad skalaerne, kromatiske skalaer, hurtigere og bedre og blødere end Svengali på klaveret. Hun var den største alt og samtidig den lyseste sopran, Jorden nogen sinde har ejet, og hendes mage vil aldrig – aldrig nogen sinde komme frem! Og dog sang hun kun offentligt i to år!

Ak disse løb og pludselige spring fra mørke til lys og tilbage – fra Jorden til Himlen … som en svale, der flyver! – eller en måge? Husker De dem? hvordan de kunne drive Dem til vanvid? Lad blot en anden sang prøve at efterligne dem – man ville få kvalme! Det var Svengali … han var en troldmand!

Og hvor sød hun så ud, mens hun sang. Med hænderne på ryggen, den uforlignelige lille fod på skamlen og det tykke hår vældende ned som en glorie, smilende som selve Madonna! Ak! Bel ucel di Dio! blot ved at se hende måtte man jo elske hende – Trilby – nattergal og paradisfugl i én og samme person.

Enfin! Hun kunne gøre, hvad det skulle være, synge hvilket som helst, når blot Svengali havde lært hende, hvorledes det skulle gøres – og han var den mest fuldendte lærer, nogen kan forestille sig."

"Hvor forunderligt!" sagde Taffy, "at hun så pludselig kunne glemme det hele hin aften i Drury Lane-teateret. Men formentlig har hun stået oppe på scenen og set Svengali dø ovre i logen, og det er da dette syn, hun har mistet forstanden over."

Og han fortalte Gecko om hendes svanesang og fotografiets ankomst. Men alt det havde han hørt fra Marta, der nu var død.

Gecko sad over sin cigar og grublede en stund, mens øjnene spillede fra den ene til den anden. Med ét tog han sig sammen, og idet han rettede sin skikkelse fo'r det ud af ham: "Monsieur, hun har aldrig været gal – ikke et eneste minut!"

"Hvad for noget! Tror De da virkelig, hun har spillet komedie for alle sine bedste venner?"

"Ak nej – det er så langt fra – hun hverken ville eller kunne bedrage nogen. Men hun havde simpelthen forglemt – voila tout!"

"Men, kære ven – – man glemmer da ved Gud ikke …"

"Hør da efter, hvad jeg nu vil sige Dem. Trilby er død, Svengali er død, Marta er også gået bort. Og jeg har selv en rigtig rar lille sygdom, der heldigvis også meget snart vil gøre det af med mit smule liv – gudskelov, det går oven i købet af uden smerter. Derfor – fordi vi nu snart alle sammen ligger i graven – vil jeg betro Dem en hemmelighed!

Der var to Trilby'er. For det første den, De kendte, der ikke ejede en tone i livet. Hun var en engel, mens hun vandrede her på Jorden, og er det nu i Himmelen. Men hun havde ikke mere begreb om at synge end jeg om at ride til væddeløb. Hun kunne lige så lidt synge, som en violin kan spille af sig selv. Husker De ikke, da hun sang *Ben Bolt* oppe i Deres atelier? Det var til at le sig fordærvet over – ikke? Nuvel, denne Trilby – det var Deres – og min med for den sags skyld; jeg elskede hende med den eneste kærlighed, jeg nogen sinde har følt, som man elsker sin eneste søster eller sit eneste barn. Og den Trilby – det var mig mere end nok!

Det var den samme Trilby, der elskede Deres broder, madame, med al den kærligheds fylde, hun besad! Han anede

ikke selv, hvad han der lod gå tabt. Hendes kærlighed var som hendes stemme uden grænser og lige så fuld af himmelsk blidhed, som den var uhyre i omfang. Hun har selv ofte talt til mig derom. *ce pauvre Litrebili, ce qu'il a perdu!*

Men lige med ét – pr-r-rout! presto! Augenblick! – med en eneste håndbevægelse – med et blik, med et ord – kunne Svengali få hende til at gå over til den anden Trilby – og få hende til, hvad det skulle være: man kunne have rendt hende en hvidglødende nål i kroppen, og hun ville intet have mærket.

Han behøvede kun at sige: "Sov!" – straks blev hun den intet anende Trilby af marmor, der kunne udføre hvilket som helst kunststykke med toner og intet andet, netop de kunststykker, han ønskede, tænke *sine* tanker, ønske *sine* ønsker – ja elske ham på hans bud – med en underlig uvirkelig kærlighed – egentlig ikke andet end hans egen selvforgudelse vendt med vrangen udad og reflekteret tilbage ligesom billedet fra et spejl – en kærlighed, der virkelig ikke var værd at eje – pyh! Jeg var ikke engang skinsyg!

Det var den Trilby, han lærte at synge, og jeg hjalp ham med det, Vorherre tilgive mig min synd! Den Trilby var ikke andet end en syngemaskine – en Stradivarius – en stemme og ikke andet – til sådan et fænomen hører der to mennesker, den ene, der frembringer lyden, og den anden, der regulerer den og leder den ad de rigtige baner. Når man hørte hende – da var det på en måde Svengali, der sang med hendes stemme. For der skulle to til at synge som La Svengali, monsieur – den ene har stemmen, og den anden ved, hvad der skal gøres med den … Så når man hørte hende synge *Nussbaum* eller *Impromptu*, hørte man blot Svengali synge med hendes stemme, som når man

hører Joachim spille en chaconne af Bach på sin violin! … Herr Joachims violin … hvad ved den om Sebastian Bach? eller om chaconnes?"

Vor Trilby – hun anede intet, hverken om Schumann eller Chopin – intet! Hun brød sig en god dag om *Nussbaum* og impromptuer – havde hun hørt andre foredrage dem, ville hun have gabet sine kæber af led. Så længe Svengalis Trilby slog sine triller, havde vor Trilby ophørt at eksistere – så sov hun en dødlignende søvn – ja rent ud sagt, så længe var hun egentlig død.

Jeg har set kejsere og konger bøje sig beundrende for Svengalis Trilby! Jeg har hørt hende synge for konger og dronninger i kongelige paladser! … som ingen kvinde nogensinde før har sunget … jeg har set kejsere og storhertuger kysse hendes hånd, monsieur – og deres koner og døtre kysse hendes læber, og græde …

Jeg har set folk spænde hestene fra vognen for at trække hende hjem, set dem møde med fakkeltog, råbe og skabe sig som gale! – synge serenader natten lang under hendes vinduer – men hun! hun vidste intet! hun så intet – følte intet! og hun bukkede for dem, til højre og venstre, som en dronning!

Jeg har spillet for hende, mens hun sang i gaderne ved folkefester og karnevaller … set folk blive vanvittige ved at høre hende … og – det var en gang i Prag, Svengali faldt om, fik ligefrem et slags krampeanfald af begejstring og ophidselse – da vågnede Trilby pludselig og forstod slet ikke, hvad der gik for sig, og vi fik ham hjem og lagt til sengs og efterlod ham hos Marta, mens Trilby og jeg gik arm i arm gennem hele byen for

at finde en læge og købe aftensmad. Det var den lykkeligste time i hele mit liv.

"Ak hvilket liv! Hvilke triumftog! Hvilke oplevelser! Nok til at fylde en bog – ti bøger – disse fem lyksalige år – sammen med de to Trilby'er – hvilke erindringer! Hverken nat eller dag tænker jeg på andet – end ikke, mens jeg sidder og gnider min viol for den gamle Cantharidi; at have spillet for og levet med La Svengali – det er dog at have levet. Og så bagefter at komme hjem til vor rigtige Trilby – Gott sei dank! Ich habe geliebt und gelebet! geliebt und gelebet! Cristo di Dio – elskelige søster i Himlen – oh, store almægtige Gud, se i nåde til os!"

Hans øjne var underløbne, stemmen næsten skrigende, tårerne randt ham ned ad kinderne; disse erindringer overvældede ham, erindringerne – og måske også Chambertinen. Han støttede albuerne på bordet, skjulte hovedet i hænderne og græd som et barn, mumlede uforståelige ord – formodentlig polsk – som hensunken i bøn.

Taffy og hans hustru rejste sig, gik hen til vinduet og så ud over de øde boulevarder, hvor en skare gadefejere tavse som spøgelser gik og rensede asfalten. Natten var mørk, en frisk brise fejede det visne løv hen over fortovene – en smuk lille brise, netop hvad der ville gøre Paris godt. En droske kom langsomt op ad gaden; kusken sad og nynnede en vise, Taffy råbte ham an, og med et "V'la m'sieur!" kørte han op for døren.

Taffy afgjorde regningen; Gecko var i mellemtiden faldet i søvn; man vækkede ham og fortalte ham, hvor sent det var. Staklen var aldeles fra vid og sans, dertil noget fuld og så ud, som han var firsindstyve år gammel. De hjalp ham i tøjet og ned ad trapperne, gav ham deres kort, sagde, hvor glad han var for

at have set ham og lovede at skrive ham til fra England – et løfte der ville blive hold, kan man være sikker på.

Gecko blottede hovedet, så man så de hvide hår, kyssede mrs. Taffys hånd og takkede dem begge for deres venlighed og gode modtagelse; så løftede Taffy ham ind i drosken, idet den gemytlige kusk bemærkede:

"Bon – den gamle snegl kender jeg fra før – det er ham, der spiller på fingelin derovre i komediehuset. Han har nok taget lidt rigelig til sig i aften – hva' faller. Nå herregud, det kan jo hænde den bedste – herren kan være ganske rolig, jeg skal nok behandle ham regederligt."

Taffy greb Geckos hånd, rystede den til farvel og spurgte om hans adresse:

"Nummer otteogfyrre – Rue Pousse-Cailloux, femte sal."

"Hvor mærkeligt," udbrød Taffy henvendt til sin hustru, "og hvor rørende! Det er jo Trilbys gamle lejlighed – både gaden, husnummeret og etagen!"

"Javist," svarede Gecko, idet han vågnede op – "det er just det samme kvistkammer, hvor Trilby boede – der har jeg nu levet i de sidste tolv år, dér er jeg, og dér bliver jeg!" Og han lo svagt, som om det var en vittighed.

Taffy sagde adressen videre til kusken og gav ham fem francs.

"Takker, den herre! Det er ovre ve' Sorbonne? – Je' ska' nok få ham i hus!"

Ægteparret Wynne vandrede hjem. Blanche klyngede sig til sin mands svære arm, puttede sig ind til ham og gyste lidt. Det kom sig vel også af, at vejret virkelig var køligt. Deres fodtrin rungede i den tomme gade. Ingen af dem sagde noget.

Begge følte sig trætte, søvnige og meget sørgmodigt stemte, og hver især tænkte på – og vidste, at den anden tænkte det samme – at en uge i Paris egentlig kan være nok, hvor rart det dog var, at de nu om få timer atter kunne færdes i deres hyggelige hjem, hvor rågerne skreg og tre glade drenge snart ville sætte huset på den anden ende, nu, da ferien stod for døren.

Og dermed vil vi så forlade dem – på vejen hjemad mod deres daglige, regelmæssige, lykkelige gerning, den bedste jeg kender for deres alder – og ingen bedre alder end deres.

"Où peut-on être mieux qu'au sein de sa famille?"

Den fredens havn, hvortil vi alle søger hen, når visdomstænderne er vokset ud, når vi er kommet så langt, at vi ikke længer løber efter Månen – men har lært at forstå, hvor lidt der egentlig behøves hernede for at være lykkelig og tilfreds …

En smule dagligt slid, lidt held
At leve på – og så farvel.

Lidt varme og lidt lys, min skat –
Hjertets behov – og så god nat.

Lidt spøg at glatte over sorgen,
Som dagen bringer – så god morgen.

Lidt tillid til, at – om end sent –
Hver får den løn, han har fortjent.

Om "Trilby"

Forfatter: George du Maurier (1834-1896).
Org.udgave: *Trilby.* Føljeton i *Harper's Monthly* januar til august 1894, efterfølgende bogudgave Harper and Brothers New York 1894.
Denne udgave baseret på: Trilby. Roman af George du Maurier, oversat af C. L. With-Seidelin. Martins Forlag 1911.
Oversætter: C. L. With-Seidelin (1850-1924), redigeret og forøget af Kim N. Jensen (1955-).
Forside: Efter illustration af George du Maurier: "*Et maintenant dors, ma mignonne*" (1894).

ISBN 978-87-7979-981-3
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-207-4 (Ølstykke 2010).

© 2024 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk